

Vlada Crne Gore

Ministarstvo za evropske integracije

Podgorica, 24.11.2009

U p i t n i k

Informacija koju od Vlade Crne Gore zahtijeva Evropska komisija u cilju pripreme Mišljenja o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji

I Demokratija i vladavina prava

Odgovorno lice:	Gordana Djurovic
Rukovodilac grupe:	Branka Lakocevic
Zamjenik rukovodioca grupe:	
Sekretar grupe:	Svetlana Rajkovic
Zamjenik sekretara grupe:	Danica Ponomarev
Kontakt MEI:	Tatjana Bulajic
IT Podrška:	Vanja Grgurovic

Sadržaj:

POLITICKI KRITERIJUMI	5
I Demokratija i vladavina prava	6

POLITICKI KRITERIJUMI

I Demokratija i vladavina prava

Ustav

1. Molimo da date kratak opis ustavnog i institucionalnog stanja u Crnoj Gori.

Crna Gora kao najmlađa država članica OUN-a i drugih međunarodnih, političkih, ekonomskih i ostalih asocijacija i integracija donijela je novi Ustav Crne Gore 22. oktobra 2007. godine.

Crna Gora je nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine. Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava. Nosioc suverenosti je građanin koji ima crnogorsko državljanstvo. Građanin vlast ostvaruje neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika.

Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana na demokratskim izborima, u skladu sa zakonom. Vlast je ustavno uređena po načelu podjele vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši Vlada, a sudsku sud. Vlast je ograničena Ustavom i zakonom. Odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli.

Crnu Goru predstavlja predsjednik Crne Gore. Ustavnost i zakonitost štiti Ustavni sud. Vojska i bezbjednosne službe su pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Službeni jezik u Crnoj Gori je crnogorski jezik. Ćirilčno i latinično pismo su ravnopravni. U službenoj upotrebi su i srpski, bosanski, albanski i hrvatski jezik.

Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama. Crna Gora može stupati u međunarodne organizacije. Skupština odlučuje o načinu pristupanja Evropskoj Uniji. Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom kojim gubi nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

Zakonodavna vlast

Skupština:

- 1) donosi ustav;
- 2) donosi zakone;
- 3) donosi druge propise i opšte akte (odluke, zaključke, rezolucije, deklaracije i preporuke);
- 4) proglašava ratno i vanredno stanje;
- 5) donosi budžet i završni račun budžeta;
- 6) donosi strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- 7) donosi plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 8) odlučuje o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama;
- 9) uređuje sistem državne uprave;
- 10) vrši nadzor nad Vojskom i bezbjednosnim službama;
- 11) raspisuje državni referendum;
- 12) bira i razrješava predsjednika i članove Vlade;
- 13) bira i razrješava predsjednika Vrhovnog suda, predsjednika i sudije Ustavnog suda;

- 14) imenuje i razrješava: vrhovnog državnog tužioca i državne tužioce, zaštitnika ljudskih prava i sloboda; guvernera Centralne banke i članove Savjeta Centralne banke Crne Gore; predsjednika i članove Senata Državne revizorske institucije i druge nosioce funkcija određene zakonom;
- 15) odlučuje o imunitetskim pravima;
- 16) daje amnestiju;
- 17) potvrđuje međunarodne ugovore;
- 18) raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore;
- 19) odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom;
- 20) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Skupštinu čine poslanici koji se biraju neposredno, na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava i tajnim glasanjem. Skupština ima 81 poslanika. Mandat Skupštine traje četiri godine. Skupštini može prestati mandat prije vremena na koje je izabrana raspuštanjem ili skraćanjem mandata Skupštine. Ako mandat Skupštine ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat joj se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje. Na predlog predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje 25 poslanika, Skupština može skratiti mandat.

Izvršna vlast

Vlada:

- a) vodi unutrašnju i vanjsku politiku Crne Gore ;
- b) izvršava zakone, druge propise i opšte akte;
- c) donosi uredbe, odluke i druge akte za izvršavanje zakona;
- d) zaključuje međunarodne ugovore;
- e) predlaže plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- f) predlaže budžet i završni račun budžeta;
- g) predlaže strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane;
- h) odlučuje o priznavanju država i uspostavljanju diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama;
- i) predlaže ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu;
- j) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Vladu čine predsjednik, jedan ili više potpredsjednika i ministri. Predsjednik Vlade predstavlja Vladu i rukovodi njenim radom.

Predsjednik Crne Gore:

- 1) predstavlja Crnu Goru u zemlji i inostranstvu;
- 2) komanduje Vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost;
- 3) ukazom proglašava zakone;
- 4) raspisuje izbore za Skupštinu;
- 5) predlaže Skupštini: mandatara za sastav Vlade, nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini; predsjednika i sudije Ustavnog suda i zaštitnika ljudskih prava i sloboda;
- 6) postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu, na predlog Vlade i uz mišljenje odbora Skupštine nadležnog za međunarodne odnose;
- 7) prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika;

- 8) dodjeljuje odlikovanja i priznanja Crne Gore;
- 9) daje pomilovanja;
- 10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Predsjednik Crne Gore bira se na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, neposrednim i tajnim glasanjem. Za predsjednika Crne Gore može biti biran crnogorski državljanin koji ima prebivalište u Crnoj Gori najmanje 10 godina u posljednjih 15 godina. Izbor za predsjednika Crne Gore raspisuje predsjednik Skupštine. Predsjednik Crne Gore bira se na pet godina. Isto lice može biti predsjednik Crne Gore najviše dva puta. Predsjednik Crne Gore stupa na dužnost danom polaganja zakletve pred poslanicima u Skupštini. Ako mandat predsjednika ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje. Predsjednik Crne Gore ne može obavljati drugu javnu funkciju. Mandat predsjednika Crne Gore prestaje istekom vremena na koje je biran, ostavkom, ako je trajno spriječen da vrši dužnost predsjednika i razrješenjem. Predsjednik odgovara za povredu Ustava. Postupak za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav može pokrenuti Skupština, na predlog najmanje 25 poslanika. Predlog za pokretanje postupka Skupština dostavlja predsjedniku Crne Gore na izjašnjenje. Odluku o postojanju ili nepostojanju povrede Ustava donosi Ustavni sud i bez odlaganja je objavljuje i dostavlja Skupštini i predsjedniku Crne Gore. Predsjednika Crne Gore Skupština može razriješiti kada Ustavni sud utvrdi da je povrijedio Ustav. U slučaju prestanka mandata predsjednika Crne Gore, do izbora novog predsjednika, kao i u slučaju privremene spriječenosti predsjednika da obavlja funkciju, tu funkciju obavlja predsjednik Skupštine.

Sudska vlast

Sudsku vlast vrše sudovi. Sudovi su samostalni i nezavisni. Osnivanje, nadležnosti, organizacija, način rada i postupak pred sudovima uređuje se zakonom. Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori i obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane 15 osnovnih sudova, dva viša suda, dva privredna suda, Apelacionog suda i Upravnog suda. Rasprava pred sudom je javna, presude se izriču javno i sud sudi u vijeću osim u slučajevima kada je zakonom određeno da sudi sudija pojedinac. Sudijska funkcija je stalna i sudije uživaju funkcionalni imunitet.

Sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Zabranjeno je osnivanje prijevremenih i vanrednih sudova.

Sudiju i predsjednika suda bira i razrješava **Sudski savjet**. Predsjednik suda bira se na vrijeme od pet godina. Predsjednik suda ne može biti član Sudskog savjeta.

Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija. Sudski savjet ima predsjednika i devet članova. Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.

Članovi Sudskog savjeta su:

- 1) četiri sudije koje bira i razrješava Konferencija sudija;
- 2) dva poslanika koje bira i razrješava Skupština iz reda parlamentarne većine i opozicije;
- 3) dva ugledna pravnika koje bira i razrješava predsjednik Crne Gore;
- 4) ministar pravde.

Sastav Sudskog savjeta proglašava predsjednik Crne Gore. Mandat Sudskog savjeta je četiri godine.

Sudski savjet:

- 1) bira i razrješava sudiju, predsjednika suda i sudiju-porotnika;
- 2) utvrđuje prestanak sudijske funkcije;
- 3) utvrđuje broj sudija i sudija-porotnika u sudu;
- 4) razmatra izvještaj o radu suda, predstavke i pritužbe na rad suda i zauzima stavove o njima;

- 5) odlučuje o imunitetu sudije;
- 6) predlaže Vladi iznos sredstava za rad sudova;
- 7) vrši i druge poslove utvrđene zakonom.

Sudski savjet odlučuje većinom glasova svih članova.

Ustavni sud odlučuje:

- 1) o saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima;
- 2) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom;
- 3) o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava;
- 4) da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav;
- 5) o sukobu nadležnosti između sudova i drugih državnih organa, između državnih organa i organa jedinica lokalne samouprave i između organa jedinica lokalne samouprave;
- 6) o zabrani rada političke partije ili nevladine organizacije;
- 7) o izbornim sporovima i sporovima u vezi sa referendumom koji nijesu u nadležnosti drugih sudova;
- 8) o saglasnosti sa Ustavom mjera i radnji državnih organa preduzetih za vrijeme ratnog i vanrednog stanja;
- 9) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Ako je u toku postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti propis prestao da važi, a nijesu otklonjene posljedice njegove primjene, Ustavni sud utvrđuje da li je taj propis bio saglasan sa Ustavom, odnosno sa zakonom za vrijeme njegovog važenja. Ustavni sud prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti obavještava Skupštinu. Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. Postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti može da pokrene sud, drugi državni organ, organ lokalne samouprave i pet poslanika. Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. U toku postupka, Ustavni sud može narediti da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji su preduzeti na osnovu zakona, drugog propisa ili opšteg akta čija se ustavnost ili zakonitost ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posljedice. Ustavni sud odlučuje većinom glasova svih sudija. Odluka Ustavnog suda se objavljuje. Odluka Ustavnog suda je obavezna i izvršna. Izvršenje odluke Ustavnog suda, kada je to potrebno, obezbjeđuje Vlada.

Ustavni sud ima sedam sudija. Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od devet godina. Predsjednik Ustavnog suda bira se iz reda sudija na vrijeme od tri godine. Za sudiju Ustavnog suda može biti birano lice koje uživa ugled istaknutog pravnog stručnjaka, sa najmanje 15 godina rada u struci. Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Državno tužilaštvo

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Poslove državnog tužilaštva vrše državni tužioci koji imaju jednog ili više zamjenika. Vrhovni državni tužilav i državni tužioci imenuje na predlog Tužilačkog savjeta Skupština na vrijeme od pet godina. Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva i državnih tužilaca. Tužilački savjet bira i razrješava Skupština. Izbor, mandate i nadležnosti Tužilačkog savjeta uređuju se zakonom. Zamjenici državnih tužilaca imaju stalnu funkciju, stim što zamjenici osnovnih državnih tužilaca imenuje se na vrijeme od tri godine a nakon toga im je stalna funkcija ako budu ponovo izabrani. Poslove državnog tužilaštva obavlja Vrhovni državni tužilac, dva viša državna tužioca i 13 osnovnih državnih tužilaca. U Vrhovnom državnom tužilaštvu obrazovano je Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina kojim rukovodi Specijalni tužilac.

U skladu sa Ustavom i Zakonom o državnom tužilaštvu Skupština je donijela Odluku o izboru članova Tužilačkog savjeta. Sastav Tužilačkog savjeta čini predsjednik i deset članova. Vrhovni državni tužilac je predsjednik Tužilačkog savjeta.

Zaštitnik ljudskih prava

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda imenuje se na vrijeme od šest godina i može biti razriješen u slučajevima predviđenim zakonom.

Lokalna samouprava

Ustavom se jemči pravo na lokalnu samoupravu kao jedno od osnovnih prava i propisan je pravni okvir za razvoj i nezavisnost lokalne samouprave. Tako u skladu sa Ustavom u lokalnoj samoupravi odlučuje se neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika, a pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.

Oblici ostvarivanja lokalne samouprave su Glavni grad, Prijestonica i opštine. Glavni grad Crne Gore je Podgorica, a Prijestonica je Cetinje. U Crnoj Gori je 19m opština. Opštine imaju svoju imovinu, budžet i finansiraju iz sopstvenih prihoda i sredstava države. Organi opštine su skupština i predsjednik. Opštine imaju svojstvo pravnog lica i samostalne su u vršenju svojih nadležnosti. Vlada može raspustiti skupštinu opštine odnosno razriješiti predsejdnika opštine samo ako u vremenu dužem od šest mjeseci ne vrše svoje nadležnosti

Vojska

Vojska brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile. Vojska je pod demokratskom i civilnom kontrolom. Pripadnici Vojske mogu biti u sastavu međunarodnih snaga.

Savjet za odbranu i bezbjednost:

- 1) donosi odluke o komandovanju Vojskom Crne Gore;
- 2) analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i donosi odluke za preduzimanje odgovarajućih mjera;
- 3) postavlja, unapređuje i razrješava oficire Vojske;
- 4) predlaže Skupštini proglašenje ratnog i vanrednog stanja;
- 5) predlaže upotrebu Vojske u međunarodnim snagama;
- 6) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore čine: predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade. Predsjednik Crne Gore je predsjednik Savjeta za odbranu i bezbjednost.

2. Molimo da detaljno opišete koliko je Crna Gora napredovala u primjeni „zakona za sprovođenje Ustava“ koji je usvojen oktobra 2007. godine.

Ustavni zakon za sprovođenje Ustava Crne Gore donijet je 19. oktobra, a proglašen 22. oktobra 2007. godine – donijet je i proglašen istovremeno sa Ustavom i stupio na snagu danom proglašenja.

Ustavnim zakonom u njegove tri odredbe (člana) određeni su rokovi za usklađivanje zakona s Ustavom, na način što je propisano:

- 1) član 7 - da će se u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona donijeti pet zakona, a u roku od šest mjeseci još dva zakona, koji su taksativno naznačeni;

2) član 8 - da će se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona uskladiti sa Ustavom devet, taksativno naznačenih zakona;

3) član 9 - ostali zakoni i drugi propisi uskladiće se sa Ustavom najkasnije u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu Ustavnog zakona.

Zbog obimne zakonodavne aktivnosti Skupštine na usklađivanju zakonodavstva sa Ustavom, a i sa zakonodavstvom EU, za jedan manji broj zakona navedenih u članu 7 i 8 zakona, rokovi za usklađivanje bili su vrlo kratki i nerealni, pa je Skupština, radi legalnog i legitimnog postupanja, izvršila dvije izmjene Ustavnog zakona i te rokove pomjerila, određujući ih realnije i primjerenije uslovima i potrebama u postuku usklađivanja i taj rok odredila na **dvije godine**.

Od 16 zakona navedenih u čl. 7 i 8 za koje su prvobitni rokovi bili nerealni (kratki), u naknadno određenim rokovima donijeto je, odnosno usklađeno sa Ustavom 13 zakona: Zakon o crnogorskom državljanstvu, Zakon o putnim ispravama crnogorskih državljana, Zakon o prebivalištu i boravištu, Zakon o ličnoj karti, Zakon o Socijalnom savjetu, Zakon o Sudskom savjetu, Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, Zakon o izboru odbornika i poslanika Zakon o izboru predsjednika Crne Gore, Zakon o biračkim spiskovima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu, Zakon o državnoj upravi (Aneks 8), Zakon o državnoj imovini (Aneks 1) i Zakon o eksproprijaciji (Aneks 2). i Zakon o manjinskim pravima i slobodama.

Vlada je 05.11.2009. godine utvrdila prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Vlada je utvrdila Nacrt zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore i u toku je javna rasprava. U toku je izrada Zakona o izboru odbornika i poslanika, koji priprema skupštinska višestranačka radna grupa, i koja će biti predlagač.

Od donošenja Ustava, oktobra 2007. godine, donijeto je oko 160 zakona, pa su pitanja koja se njima uređuju uređena u skladu sa Ustavom.

3. Kako se koordinira sprovođenje Ustava? Koja su tijela uključena i koje su im nadležnosti u vezi sa sprovođenjem Ustava? Da li su u Ustavu identifikovane bilo kakve slabosti i da li postoje planovi da se Ustav dopuni i izmijeni? Molimo da objasnite.

Ustav Crne Gore usvojila je, dvotrećinskom većinom, Ustavotvorna skupština Republike Crne Gore 19. oktobra 2007. godine, nakon odluke građana Crne Gore, donete na referendumu 21. maja 2006. godine, da žele da žive u nezavisnoj i suverenoj državi. Ustavotvorna skupština proglasila je Ustav Crne Gore 19. oktobra 2007.godine.

Pored Preambule kojom su definisani visoki ciljevi ustavnog ustrojstva (privrženost slobodi, miru, toleranciji, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija, vladavina prava), **struktura** Ustava Crne Gore je sljedeća:

- a) Osnovne odredbe,
- b) Ljudska prava i slobode,
- c) Uređenje vlasti,
- d) Ekonomsko uređenje,
- e) Ustavnost i zakonitost,
- f) Ustavni sud,
- g) Promjena Ustava,
- h) Prelazne i završne odredbe

U osnovnim odredbama Ustava, kao i poglavljima, koje se odnose na uređenje vlasti jasno je definisano da je vlast uređena na **načelu podjele vlasti na: zakonodavnu, izvršnu i sudsku**, pri čemu zakonodavnu vrši Skupština, izvršnu Vlada, a sudsku sud. Ustav eksplicitno određuje da je

vlast, (a to će reći sve tri vrste vlasti) ograničena Ustavom i zakonom, kao i da odnos triju vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli.

Imajući u vidu da se Skupština konstituiše izbornom voljom građana koja se ostvaruje putem opštih, neposrednih i slobodnih izbora, a koja proizilazi iz Ustavom konstituisanog principa suverenosti građana – daje onaj legitimitet Skupštini koji je čini centralnim subjektom političko-pravnog sistema Crne Gore.

Funkcije vlasti (zakonodavna, izvršna i sudska), koje su Ustavom povjerene odgovarajućim organima – organizaciono i funkcionalno jesu samostalne, a upravo podjela vlasti sprečava da bilo koja grana vlasti ostvari premoć.

Iz ovog lapidarnog osvrtu na osnovne principe funkcionisanja grana vlasti i njihovu strukturu - uočljivo je da Ustav Crne Gore ne poznaje organ ili „tijelo“ (kako je to navedeno u pitanju) koje uskladjuje (koordinira) sprovođenje Ustava i koje bi se nužno pojavljivalo kao „nad organ“ nad nosiocima zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Prije bi se moglo reći da Ustav Crne Gore sadrži **principe** koji objezbjedjuju relativno skladnu koegzistenciju sva tri grane vlasti koje, po svojoj prirodi, svom biću – teže, najblaže rečeno, dobijanju na značaju, ako ne i određenoj supremaciji.

Ako, dakle, Skupština ostvaruje zakonodavnu vlast donošenjem zakona (u širem smislu to je i ustavna vlast), a Vlada predlaže i, preko sistema upravnih organa, izvršava zakone, sud ih primjenjuje – onda se može zaključiti da je poštovanje ustavnih principa koji se odnose na funkcionisanje vlasti „koordinator“ sprovođenja Ustava.

Principi ustavnosti i zakonitosti – sadržani u poglavlju V Ustava Crne Gore – opšti su postulati funkcionisanja svih organa vlasti, a to objezbjedjuje Ustavni sud, kao organ sui generis, koji se (s obzirom na nadležnost da ocjenjuje saglasnost zakona sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima i saglasnost drugih propisa sa Ustavom i zakonom, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povreda ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava) u određenom smislu, pojavljuje kao organ kontrole sprovođenja Ustava.

Ustav Crne Gore u primjeni je od dana proglašenja **22. oktobra 2007. godine**. U procesu izrade Ustava, crnogorski parlament tijesno je saradjivao sa Venecijanskom komisijom i Savjetom Evrope. Ustav Crne Gore generalno je pozitivno ocijenjen od strane Venecijanske komisije.

Dograđivanje pravnog sistema Crne Gore na osnovama novoga Ustava moguće je usvajanjem novih zakona ili izmjenama, odnosno poboljšanjima postojećih, što je jedna od permanentnih aktivnosti Parlamenta. Državni organi Crne Gore tijesno sarađuju sa **Venecijanskom komisijom** na donošenju ili izmjenama ključnih zakona i na njihovom usaglašavanju sa novim Ustavom.

Imajući u vidu, dakle, da je Ustav u primjeni nepune dvije godine, kao i načelni karakter velikog dijela njegovih odredbi, koje se najčešće razradjuju zakonom – **nije**, uz te okolnosti, bar za sada, **moguće precizno definisanje njegovih eventualnih slabosti ili nagovještaja promjena**. Procedura promjene Ustava nije neposredno na dnevnom redu. Potreba za eventualnom ustavnom revizijom biće svakako procijenjivana nakon izvjesnog perioda funkcionisanja države na osnovama Ustava.

Proceduri promjene Ustava sam Ustav posvjećuje čitavo poglavlje (VII). Sa stanovišta procedure za njegovu promjenu, crnogorski Ustav spada u relativno „tvrde“ ustave. Predlog za promjenu Ustava može podnijeti, (koristeći kolektivno pravo) grupa poslanika (25), Predsjednik Crne Gore, kao i Vlada. Predlog za promjenu Ustava, bilo da se radi o donošenju novog ustava ili izmjenama pojedinih odredbi – usvojen je, ako za promjenu glasa dvije trećine svih poslanika.

Razumije se da ovako postavljena većina za usvajanje Ustava nije slučajnost. Kod usvajanja Ustava, bar bliskost idealu konsenzusa – izraz je demokratskih principa na kojima počiva Ustav u cjelini.

Za prihvatanje promjene članova Ustava koje se odnose na: karakter države Crne Gore, suverenost, državnu teritoriju, državne simbole, crnogorsko državljanstvo, jezik i pismo, odnos sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, biračko pravo i samu mogućnost održavanja referenduma – potrebno je još i prihvatanje na referendumu.

Konačno, u finalnoj fazi pristupanja EU, pristupiće se promjeni Ustava zbog potrebe uvođenja prava glasanja i kandidovanja na opštinskim izborima za građane EU koji imaju rezidencijalni

uslov u Crnoj Gori (Poglavlje 23, pitanje 162), kao i uvodjenje prava glasanja i kandidovanja za Evropski parlament za gradjane Crne Gore i gradjane EU koji imaju rezidencijalni uslov u Crnoj Gori i ne glasaju za Evropski parlament u svojoj državi (poglavlje 23, pitanje 163).

4. Da li imate Ustavni sud? Koja je njegova pravna osnova, kako se postavljaju njegovi članovi i kako se obezbjeđuje njegova nezavisnost i poštovanje njegovih odluka? Ko ima pravo povjeriti predmet Ustavnom sudu i kako je regulisan opseg njegove nadležnosti u odnosu na druge sudove?

U Državi Crnoj Gori ustanovljen je Ustavni sud Crne Gore, kao sud koji štiti ustavnost i zakonitost.

Pravni osnov za osnivanje Ustavnog suda Crne Gore sadržan je u Ustavu Crne Gore iz 2007. godine.

Organizacija Ustavnog suda, postupak pred Ustavnim sudom, pravna dejstva njegovih odluka i druga pitanja od značaja za njegov rad uređena su Zakonom o Ustavnom sudu Crne Gore i bliže su uređena Poslovníkom Ustavnog suda Crne Gore.

Sudije i predsjednika Ustavnog suda bira, na predlog Predsjednika Crne Gore, Skupština Crne Gore. Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od devet godina, a predsjednik Ustavnog suda, bira se iz reda sudija na vrijeme od tri godine. Za sudiju Ustavnog suda može biti birano lice koje uživa ugled istaknutog pravnog stručnjaka, sa najmanje 15 godina rada u struci. Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljati drugu funkciju. Predsjedniku i sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija prije isteka funkcije na koju je izabran, ako to sam zatraži, kad ispuni uslove za starosnu penziju ili ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora.

Ustav Crne Gore propisuje obaveznu nezavisnost Ustavnog suda i poštovanje njegovih odluka. Nezavisnost i poštovanje odluka Ustavnog suda, obezbjeđuje se kroz javnost rada. Javnost rada ostvaruje se obavještanjem predstavnika sredstava javnog informisanja o održavanju sjednica i javne rasprave, objavljivanjem odluka u „Službenom listu Crne Gore“, objavljivanjem dnevnog reda i vremena održavanja sjednica Ustavnog suda, javne rasprave, odluka i ustavno sudske prakse i drugih važnih podataka za rad Ustavnog suda na web. stranici Ustavnog suda, izdavanjem biltena i na drugi način koji odredi Ustavni sud.

Izvršavanje odluka Ustavnog suda, kada je to potrebno obezbjeđuje Vlada Crne Gore.

Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom Crne Gore. Postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti može da pokrene sud, drugi državni organ, organ lokalne samouprave i pet poslanika. Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti.

Ustavnu žalbu može izjaviti svako lice koje smatra da mu je pojedinačnim aktom državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili pravnog lica koje vrši javna ovlašćenja povrijeđeno ljudsko pravo i sloboda zajemčeni Ustavom, i Zaštitinik ljudskih prava i sloboda povodom pritužbe koja je u radu, ako se podnosilac pritužbe sa tim saglasi.

Skupština Crne Gore ima pravo pokrenuti postupak odlučivanja da li je Predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav Crne Gore.

Predlog za pokretanje postupka odlučivanja o zabrani rada političke partije ili nevladine organizacije, u okviru svojih ovlašćenja, mogu podnijeti: Zaštitinik ljudskih prava i sloboda; Savjet za odbranu i bezbjednost; organ državne uprave nadležan za zaštitu ljudskih i manjinskih prava i organ nadležan za upis u registar političke partije ili nevladine organizacije.

Postupak odlučivanja o povredi prava u toku izbora poslanika i odbornika može pokrenuti: birač, kandidat za poslanika i odbornika i podnosilac izborne liste. Postupak se pokreće žalbom na rješenje nadležne izborne komisije kojom je odbačen ili odbijen prigovor.

Postupak odlučivanja o povredi prava u toku izbora Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika Glavnog grada i Prijestonice i predsjednika opštine pokreće se žalbom koju mogu podnijeti:

kandidat za predsjednika Crne Gore, kandidat za gradonačelnika Glavnog grada, odnosno Prijestonice i kandidat za predsjednika opštine, predlagač kandidata i birač.

Žalbu kojom se pokreće postupak odlučivanja o povredi prava u toku referendumu mogu podnijeti birač i organ koji raspisuje referendum.

Ustavni sud nadležan je, u odnosu na druge sudove, u postupku odlučivanja po ustavnoj žalbi.

Kad Ustavni Sud utvrdi da je osporenim pojedinačnim aktom povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajemčena Ustavom, usvojiće ustavnu žalbu i ukinuće taj akt, u cjelini ili djelimično, i predmet vratiti na ponovni postupak organu koji je donio ukinuti akt.

Ako je u vrijeme donošenja odluke Ustavnog suda prestalo pravno dejstvo osporenog pojedinačnog akta, Ustavni sud će odlukom utvrditi postojanje povrede.

Nadležni organ je dužan da odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema odluke Ustavnog suda, uzme predmet u rad ukoliko je Ustavni sud ukinuo pojedinačni akt i vratio predmet na ponovni postupak.

Prilikom donošenja novog akta nadležni organ je dužan da poštuje pravne razloge Ustavnog suda izražene u odluci i da o ponovnom postupku odluči u razumnom roku.

Ustavna žalba odbija se kao neosnovana kad Ustavni sud utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se akt osporava.

Ustavni sud Crne Gore rješava sukob nadležnosti između sudova i drugih državnih organa.

Ustavni sud može odrediti da se, do donošenja odluke o sukobu nadležnosti, prekine postupak pred organima između kojih je nastao sukob nadležnosti.

Kad utvrdi da postoji sukob nadležnosti Ustavni sud odlučuje koji organ je nadležan za rješavanje.

Kad Ustavni sud utvrdi da ne postoji sukob nadležnosti odbiće predlog za rješavanje sukoba nadležnosti.

Skupština

5. Molimo da date opis strukture i funkcionisanja Skupštine, uključujući i nadležnosti skupštinskih odbora, prerogative i kompetencije Skupštine u odnosu na nadzor izvršne vlasti, kao i procedure za usvajanje zakonodavstva (uključujući objašnjenje postojećih ubrzanih procedura za donošenje zakona kao i njihovu primjenjivost na usvajanje zakonodavstva vezanog za Acquis).

Skupština

Skupštinu čine poslanici koji se biraju neposredno, na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, tajnim glasanjem. Skupština ima 81 poslanika.

Skupština donosi zakone, druge propise i opšte akte; donosi: budžet i završni račun budžeta, strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane, plan razvoja i prostorni plan Crne Gore; uređuje sistem državne uprave; bira i razrješava predsjednika i članove Vlade; bira i razrješava predsjednika Vrhovnog suda, predsjednika i sudije Ustavnog suda; potvrđuje međunarodne ugovore; raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore; odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom.

Mandat Skupštine traje četiri godine. Skupštini može prestati mandat prije vremena na koje je izabrana raspuštanjem ili skraćenjem mandata.

Ako mandat Skupštine ističe za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mandat joj se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale to stanje.

Na predlog predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje 25 poslanika, Skupština može skratiti mandat.

Skupština radi na redovnim i vanrednim zasijedanjima. Redovno zasijedanje održava se dva puta godišnje. Prvo redovno zasijedanje počinje prvog radnog dana u martu i traje do kraja jula, a drugo prvog radnog dana u oktobru i traje do kraja decembra. Vanredno zasijedanje Skupštine saziva se na zahtjev Predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje trećine ukupnog broja poslanika.

U Skupštini se obrazuju klubovi poslanika.

Za razmatranje predloga akata, predlaganje akata, parlamentarnu kontrolu i vršenje drugih poslova iz nadležnosti Skupštine, Skupština obrazuje odbore kao svoja radna tijela.

Odbori se obrazuju kao stalni i privremeni. Stalni odbori obrazuju se Poslovníkom Skupštine, a privremeni posebnom odlukom Skupštine.

Stalni odbori i njihove nadležnosti

Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo: razmatra predlog za promjenu Ustava; utvrđuje tekst nacrti i predlog amandmana na Ustav; razmatra predlog za pokretanje postupka za utvrđivanje da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav, kao i načelna pitanja primjene Ustava; razmatra: predloge zakona, drugih propisa i opštih akata koje donosi Skupština sa stanovišta njihove usklađenosti sa Ustavom i pravnim sistemom; predlog za davanje autentičnog tumačenja zakona, drugog propisa i opšteg akta Skupštine; akte o pokretanju postupka za ocjenu ustavnosti zakona ili ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i opštih akata Skupštine; stara se o jedinstvenoj zakonodavnoj metodologiji, kao i jedinstvenoj pravno-tehničkoj obradi akata koje donosi Skupština; utvrđuje predlog autentičnog tumačenja zakona, drugog propisa i opšteg akta; utvrđuje prečišćeni tekst zakona, drugog propisa i opšteg akta ako je zakonom, odnosno drugim propisom ili opštim aktom Skupštine za to ovlašćen; prati i razmatra pitanja koja, u skladu sa Ustavom, treba urediti Poslovníkom Skupštine, prati primjenu Poslovnika i ukazuje na pitanja njegove primjene, predlaže izmjene Poslovnika i razmatra predloge za izmjene Poslovnika koje su podnijeli drugi ovlašćeni predlagači;

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: osnivanje, organizaciju i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima; sistem lokalne samouprave; državne simbole; upotrebu nacionalnih simbola; državne praznike; državljanstvo; izborni sistem; referendum; teritorijalnu organizaciju Crne Gore; organizaciju i položaj Glavnog grada i Prijestonice; medijski i radio-difuzni sistem; krivična i druga djela, odgovornost i kazne; amnestiju, pomilovanje i pravnu pomoć;

Odbor za bezbjednost i odbranu: vrši parlamentarnu kontrolu rada policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost; razmatra ostvarivanje Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina u primjeni ovlašćenja policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost; razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata, strategiju i druga pitanja iz oblasti bezbjednosti i odbrane i njenih građana; razmatra predloge za imenovanje rukovodioca policije i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost;

Odbor za međunarodne odnose i evropske integracije: prati uskladjenost predloga zakona za usvajanje odnosno nacrti zakona sa propisima EU; prati izvršavanje prava i obaveza Crne Gore koje proizilaze iz međunarodnih ugovora i akata Savjeta Evrope; vrši monitoring procesa uskladjivanja zakonodavstva Crne Gore sa zakonodavstvom EU i predlaže mjere za podsticanje procedura uskladjivanja; prati ispunjavanje obaveza koje, na osnovu plana rada Vlade CG, proističu iz ugovora između Crne Gore i EU; daje mišljenje na predlog Vlade za postavljanje i opoziv ambasadora i šefova drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu; vrši monitoring aktivnosti Vlade i institucija državne uprave koje su usmjerene na sticanje članstva u EU i davanje mišljenja i preporuka na iste; redovno informiše Skupštinu o svim pitanjima koja su od značaja za evropske integracije; saraduje sa parlamentarnim odborima drugih zemalja; razmatra međunarodne ugovore koje potvrđuje Skupština odnosno na koje daje saglasnost za njegovo potvrđivanje. razmatra međunarodne ugovore koje potvrđuje Skupština, odnosno na koje daje saglasnost za njihovo potvrđivanje; predlaže platforme za razgovore sa stranim delegacijama i razmatra izvještaje o ostvarenim posjetama, učešću na međunarodnim skupovima i studijskim posjetama iz svoje nadležnosti; donosi godišnji program i tromjesečne detaljne programe

međunarodne saradnje; saraduje i razmjenjuje iskustva sa odgovarajućim radnim tijelima u drugim parlamentima i međunarodnim integracijama, osnivanjem zajedničkih tijela, grupa prijateljstva, preduzimanjem zajedničkih akcija, usaglašavanjem stavova o pitanjima od zajedničkog interesa; razmatra i druge akta i pitanja iz nadležnosti Skupštine u ovoj oblasti.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: razvoj i strategiju ekonomskog razvoja Crne Gore; uslove za djelovanje tržišta i tržišne konkurencije; privređivanje, preduzetništvo i investiciona ulaganja; prirodna bogatstva, energetiku, rudarstvo, industriju, pomorstvo, saobraćaj i trgovinu; budžet Crne Gore i završni račun budžeta Crne Gore; finansijska prava i obaveze Crne Gore; poreze i druge dažbine; carine; banke; hartije od vrijednosti; kredite, javne zajmove i zaduživanje Crne Gore; osiguranje imovine i lica; igre na sreću; imovinsko-pravne, svojinske i obligacione odnose; razmatra obrazac fiskalnog uticaj koji se dostavlja uz predloge zakona i u izvještaju koji podnosi Skupštini, ocjenjuje da li su sredstva za sprovođenje zakona realno planirana.

Odbor za ljudska prava i slobode: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: slobode i prava čovjeka i građanina, sa posebnim osvrtom na manjinska prava, primjenu potvrđenih međunarodnih akata koji se odnose na ostvarivanje, zaštitu i unapređivanje ovih prava; prati ostvarivanje dokumenata, mjera i aktivnosti za unapređivanje nacionalne, etničke i druge ravnopravnosti, posebno u oblasti obrazovanja, zdravstva, informisanja, socijalne politike, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja i slično; učestvuje u pripremi i izradi dokumenata i usaglašavanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa standardima u evropskom zakonodavstvu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim organizacijama iz ove oblasti;

Odbor za rodnu ravnopravnost: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata koji se odnose na ostvarivanje načela rodne ravnopravnosti; prati primjenu ovih prava kroz sprovođenje zakona i unapređivanje principa rodne ravnopravnosti, posebno u oblasti prava djeteta, porodičnih odnosa, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja, obrazovanja, zdravstva, socijalne politike i informisanja; učestvuje u pripremi, izradi i usaglašavanju zakona i drugih akata sa standardima evropskog zakonodavstva i programima Evropske unije koja se odnose na rodnu ravnopravnost; afirmiše potpisivanje međunarodnih dokumenata koji tretiraju ovo pitanje i prati njihovu primjenu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladinim orgnaizacijama iz ove oblasti;

Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: razvoj turizma; turističku djelatnost i ugostiteljstvo i sa njima vezane djelatnosti; poljoprivredu; šumarstvo; vodoprivredu; morsko i slatkovodno ribarstvo; razvoj sela; lovstvo; zaštitu bilja od bolesti i štetočina; zdravstvenu zaštitu životinja i druga pitanja iz oblasti turizma i poljoprivrede; zaštitu i unapređivanje životne sredine, prirode i prirodnih dobara; nacionalne parkove; zaštitu od opasnih i štetnih materija; zaštitu od drugih izvora ugrožavanja životne sredine; prostorno planiranje i urbanističko uređenje; stambene odnose; građevinarstvo; uređenje i korišćenje građevinskog zemljišta, kao i druga pitanja iz oblasti ekologije i prostornog planiranja;

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: predškolsko, osnovno, specijalno i srednje obrazovanje i vaspitanje; više i visoko obrazovanje; nauku; naučno istraživačku djelatnost; kulturu; umjetnost; tehničku kulturu; međunarodnu naučnu, prosvjetno kulturnu i tehničku saradnju; zaštitu naučne, kulturne, umjetničke i istorijske vrijednosti; sport i fizičku kulturu;

Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje: razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata i druga pitanja koja se odnose na: zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje; osnivanje i organizovanje zdravstvenih ustanova; radne odnose; zapošljavanje; zaštitu na radu; zaštitu invalida, majki i djece; penzijsko i invalidsko osiguranje; socijalnu zaštitu i sve oblike socijalnog staranja; brak i porodicu;

Administrativni odbor: podnosi Skupštini predloge za izbor, imenovanja i razrješenja, osim predloga koje, u skladu sa Ustavom i zakonom, podnose drugi predlagači; donosi bliže propise kojima se uređuju pojedina pitanja ostvarivanja prava i dužnosti poslanika i funkcionera koje bira ili imenuje Skupština; donosi pojedinačne akte o statusnim pitanjima poslanika i funkcionera koje bira

ili imenuje Skupština; daje saglasnost na akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Službi Skupštine; na predlog generalnog sekretara Skupštine postavlja lica na radna mjesta utvrđena aktom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; utvrđuje naknade i nagrade za rad stručnim i naučnim radnicima za angažovanje u odborima Skupštine; razmatra pitanja primjene ili uskraćivanja imuniteta poslanika i druga pitanja u vezi sa mandatno imunitetskim pravima poslanika; vrši i druge poslove utvrđene ovim poslovníkom, zakonom ili drugim propisom. Opšti akti koje donosi Administrativni odbor objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore".

Od jedanaest odbora Skupštine, u 23. sazivu, poslanici iz redova opozicije su bili predsjednici dva odbora, i to: Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Odbora za ljudska prava i slobode, a u 24. sazivu, predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je takodje iz redova opozicije, kao i predsjednik Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije.

Skupština je donijela Odluku o osnivanju **Komisije za praćenje i kontrolu postupka privatizacije** koja je nadležna da: prati godišnje planove privatizacije koje donosi Vlada; prati rad Savjeta za privatizaciju; da upozna javnost sa procesom privatizacije i procedurama, kao i drugim propisima kojima se omogućava zakonitost, javnost i kontrola privatizacije; razmatra prigovore učesnika u postupku privatizacije; razmatra informacije koje obezbjeđuje od nosioca procesa privatizacije; predlaže propise i izmjene propisa kojima se ostvaruju principi javnosti i transparentnosti privatizacije i kojima se poboljšava procedura i postupak privatizacije; inicira rasprave u Skupštini povodom pitanja zakonitosti, javnosti i kontrole postupka privatizacije, daje preporuke državnim organima, nosiocima procesa privatizacije u pogledu obezbjeđenja zakonitosti, javnosti i transparentnosti postupka privatizacije; ukazuje na povrede zakonitosti i principa javnosti postupka privatizacije; razmatra predloge za davanje tumačenja zakona iz oblasti privatizacije; i vrši druge poslove kojima se obezbjeđuje praćenje i kontrola postupka privatizacije. Rad Komisije je javan.

Skupština je donijela Odluku o osnivanju **Nacionalnog savjeta za evropske integracije**, kao strateškog savjetodavnog tijela, visokog stepena participativnosti predstavnika crnogorskog društva, koji će doprinijeti boljoj koordinaciji i nadgledanju primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, i praćenju budućih pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji. Predsjednik Nacionalnog savjeta bira se iz redova poslanika opozicionih političkih partija, a potpredsjednik iz reda poslanika parlamentarne većine.

Pored ustavotvorne i zakonodavne vlasti koje su joj Ustavom povjerene, Skupština raspolaže i **instrumentima kontrole** Vlade i ministarstava u njenom sastavu. Novina u Ustavu je **parlamentarna istraga** stipulisana članom 109 kojom je predviđeno da Skupština može, na predlog najmanje 27 poslanika (1/3), obrazovati anketni odbor radi prikupljanja informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa. Procedura u vezi primjene ovog instituta uređena je Poslovníkom Skupštine. Poslovníkom Skupštine predviđena su još dva instituta koja se, u širem smislu, mogu smatrati vidovima skupštinske kontrole: **konsultativno i kontrolno saslušanje** (o sva tri instituta detaljnije u odgovoru na pitanje broj 63 u ovom poglavlju).

Klasične forme skupštinske kontrole sadržane u Ustavu, odnosno Poslovníku su:

- poslaničko pitanje;
- premijerski sat;
- budžetsko pravo Skupštine;
- pitanje nepovjerenja Vladi;
- interpelacija.

Poslanik ima pravo da, u cilju pribavljanja potrebnih informacija o pojedinim pitanjima iz rada Vlade, odnosno sprovođenja utvrđene politike, Vladi, odnosno nadležnom ministru, postavi poslaničko pitanje i da na njega dobije odgovor.

Poslaničko pitanje postavlja se na posebnoj sjednici Skupštine, koja se održava najmanje jedanput dvomjesečno u toku redovnog zasjedanja. Prvi dio ove sjednice u trajanju do jednog sata, određen je za postavljanje pitanja predsjedniku Vlade i njegove odgovore o aktuelnim pitanjima iz rada Vlade (premierjski sat).

Poslovníkom Skupštine do detalja je razrađen postupak oko poslaničkih pitanja koje poslanici upućuju Vladi, odnosno odgovarajućem resornom ministarstvu.

Ustavom je, u odredbama o nadležnosti Skupštine, pored zakonodavne funkcije koja se očituje donošenjem zakona, kao posebna ingerencija izdvojena - donošenje budžeta i njegovog završnog računa. Budući da Ustav, kao najviši i osnovni akt Države, ne sadrži „slučajne“ norme - jasno je da je ustavotvorac i, pored toga što se i budžet i njegov završni račun donose u formi zakona, osjećao potrebu da naglasi posebnu nadležnost, pa, dakle i odgovornost u donošenju budžeta, jer bez njega nema funkcionisanja svih organa vlasti, pa, sledstveno tome ni pravne države. Imajući u vidu da Vlada vodi unutrašnju i spoljnu politiku i izvršava zakone, ona i ima najneposredniji interes da se budžet blagovremeno donese.

Skupština odnosno, odnosno 1/3(27) poslanika mogu podnijeti predlog da se glasa o nepovjerenju Vladi. Ako je Vlada dobila povjerenje potpisnici predloga ne mogu podnijeti novi predlog za glasanje o nepovjerenju prije isteka roka od 90 dana.

Interpelaciju za pretresanje određenih pitanja o radu Vlade, takođe može podnijeti 1/3, odnosno 27 poslanika. Interpelacija se podnosi u pisanom obliku i mora biti obrazložena.

Vlada dostavlja odgovor u roku od 30 dana od dana kad je primila interpelaciju.

Radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima utvrđivanja i sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade i organa državne uprave, Skupština može, preko nadležnog odbora, sprovesti kontrolno saslušanje pozivajući na sjednicu odgovornog predstavnika Vlade ili drugog organa državne uprave.

Skupština može obrazovati anketni odbor, koji u cilju parlamentarne istrage, ima pravo da traži informacije i činjenice o događajima koji se odnose na rad državnih organa.

Postupak za donošenje zakona pokreće se podnošenjem predloga zakona. Saglasno ustavnom određenju pravo predlaganja zakona imaju Vlada i poslanik. Pravo predlaganja zakona ima i šest hiljada birača, preko poslanika koga ovlaste (član 93 stav 2 Ustava).

Predlog zakona podnosi se u obliku u kome se donosi zakon i mora biti obrazložen i to u pisanoj formi u potrebnom broju primjeraka i elektronskom obliku. Obrazloženje predloga zakona sadrži: ustavni osnov za donošenje zakona, razloge za donošenje zakona; usaglašenost sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama; objašnjenje osnovnih pravnih instituta i procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje zakona; javni interes zbog kojeg je predloženo povratno dejstvo, ako predlog zakona sadrži odredbe za koje se predviđa povratno dejstvo; tekst odredba zakona koje se mijenjaju, ako se predlaže zakon o izmjenama.

Predlagač zakona može, prilikom predlaganja zakona kojim se uređuju pitanja od posebnog značaja, podnijeti **nacrt zakona** i tražiti od Skupštine da se o njemu izjasni. Ako je Skupštini podnijeta inicijativa za donošenje zakona, predsjednik Skupštine dostavlja, poslanicima i Vladi, radi eventualnog podnošenja predloga zakona. Predlog zakona koji je dostavljen Skupštini, predsjednik Skupštine upućuje poslanicima i nadležnim odborima i objavljuje se na web. site Skupštine.

Predlog zakona čiji predlagač nije Vlada, predsjednik Skupštine upućuje Vladi, radi davanja mišljenja. Predlog zakona ne može se staviti na dnevni red sjednice Skupštine prije isteka roka od 15 dana, od dana dostavljanja poslanicima. Predlog zakona, prije razmatranja na sjednici Skupštine, razmatraju nadležni odbori (Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i matični odbor). Izvještaj nadležnog odbora mora biti dostavljen poslanicima najkasnije 24 sata prije početka pretresa na sjednici Skupštine. Razmatranje predloga zakona na sjednici Skupštine započinje načelnim pretresom o predlogu zakona. Načelni pretres obuhvata raspravu o ustavnom osnovu, razlozima za donošenje zakona, njegovoj usklađenosti sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, suštini, efektima predloženih rješenja i procjeni potrebnih sredstava iz budžeta za sprovođenje zakona. Po završenom načelnom pretresu Skupština odlučuje o predlogu zakona u načelu i može odlučiti da se predlog zakona u načelu prihvati ili ne prihvati. Ako Skupština usvoji predlog zakona u načelu, prije prelaska na pretres u pojedinostima o predlogu zakona, predsjednik Skupštine poziva nadležne odbore da, najkasnije u roku od dva dana, dodatno razmotre predlog zakona i podnijete amandmane i podnesu izvještaj. Nakon dodatnog pretresa u odborima i dostavljanja izvještaja o tome Skupština prelazi na pretres zakona u

pojednostima, koji obuhvata: pretres o rješenjima u predlogu zakona, podnijetim, a neusaglašenim amandmanima i stavovima i predlozima odbora. Na početku pretresa u pojednostima izvjestilac nadležnog odbora informiše Skupštinu o rezultatima pretresa na odborima i obrazlaže stav i predlog odbora. Po završenom pretresu u pojednostima pristupa se glasanju o amandmanima koji nijesu sastavni dio predloga zakona, a zatim o predlogu zakona u cjelini.

Zakon se može, izuzetno, donijeti po **skraćenom postupku**. Po skraćenom postupku može se donijeti zakon kojim treba urediti pitanja i odnose nastale usljed okolnosti koje nijesu mogle da se predvide, a nedonošenje zakona moglo bi da prouzrokuje štetne posljedice. Predlagač zakona dužan je da u obrazloženju predloga zakona navede razloge zbog kojih je neophodno da se zakon donese po skraćenom postupku. Predlog zakona za čije se donošenje predlaže skraćeni postupak može se staviti na dnevni red sjednice Skupštine ako je podniet najkasnije 24 sata prije početka sjednice. Ako Skupština prihvati, da se zakon donese po skraćenom postupku, određuje rok u kome će nadležni odbori razmotriti predlog zakona i podnijeti izvještaj. Kad nadležni odbor razmotri predlog zakona, po skraćenom postupku, Skupština može da odluči da pretres predloga zakona otpočne odmah i bez pisanog izvještaja, s tim što će ga izvjestilac odbora usmeno izložiti na sjednici Skupštine. Ako nadležni odbor ne podnese izvještaj u utvrđenom roku, pretres zakona može se obaviti u Skupštini, bez izvještaja odbora. Amandmani na predlog zakona koji se donose po skraćenom postupku mogu se podnijeti do završetka pretresa. Skraćeni postupak može se primjenjivati i na usvajanje zakonodavstva vezanog za uskladjivanje sa Acquis Communautaire-om. U okviru aktivnosti na izmjenama Poslovnika Skupštine, utvrdiće se posebna procedura koja će važiti za zakone kojima se pravni sistem Crne Gore prilagođava evropskim pravnim standardima.

6. Molimo da detaljno opišete Poslovnik Skupštine i svoje iskustvo iz njegove implementacije.

Poslovníkom Skupštine uređena su pitanja koja se odnose na: konstituisanje, organizaciju i način rada Skupštine; prava i dužnosti poslanika; postupke u Skupštini (procedure u postupku razmatranja pojedinih pitanja i odlučivanja); odnos Skupštine i drugih državnih organa; saradnju Skupština sa parlamentima drugih država i načela za organizaciju Službe Skupštine.

Ova pitanja uređena su kroz konkretna poglavlja (djelove) Poslovnika, i to na sljedeći način:

1.) Konstituisanje Skupštine

Skupštinu na prvu sjednicu, poslije završenih izbora, saziva predsjednik Skupštine prethodnih saziva, a prvoj sjednici, do izbora predsjednika Skupštine, predsjedava najstariji poslanik, kome u radu pomaže najmlađi poslanik i generalni sekretar Skupštine.

Na prvoj (konstitutivnoj) sjednici predsjedavajući konstatuje da je Državna izborna komisija podnijela izvještaj o završenim izborima i objavljuje da je podnošenjem izvještaja Državne izborne komisije započeo mandat novoizabranim poslanicima.

Na prvoj sjednici vrši se izbor predsjednika i potpredsjednika Skupštine i predsjednika i članova Administrativnog odbora.

2.) Organizacija Skupštine

Odredbama u ovom poglavlju određeno je da Skupštinu u unutrašnjoj organizaciji čine:

- 1) Predsjednik Skupštine, navodeći njegova prava i dužnosti;
- 2) Potpredsjednici Skupštine, kojih ima više, a njihov broj određuje Skupština, prilikom izbora, na predlog predsjednika Skupštine, s tim što se jedan potpredsjednik bira, na predlog opozicije iz reda opozicije;
- 3) Kolegijum predsjednika Skupštine, koji čine predsjednik i potpredsjednici skupštine i predsjednici klubova poslanika, a u radu učestvuje generalni sekretar i, po potrebi, predsjednici pojedinih odbora i naznačena nadležnost, odnosno pitanja o kojima se stara i koje koordinira Kolegijum;

- 4) Generalni sekretar, zamjenik i pomoćnik generalnog sekretara;
- 5) Klubovi poslanika, a klub poslanika čine najmanje tri poslanika koji pripadaju istoj političkoj partiji ili koaliciji, s tim što poslanik može biti član samo jednog kluba poslanika, a poslanici iz jedne političke partije mogu obrazovati samo jedan klub poslanika. Klub poslanika mogu obrazovati udruživanjem najmanje tri poslanika iz različitih političkih partija koji ne mogu obrazovati klub na osnovu prethodno navedenog principa.
- 6) Radna tijela - odbori Skupštine

Skupština obrazuje odbore kao svoja radna tijela za razmatranje predloga akata, predlaganje akata, parlamentarnu kontrolu i vršenje drugih poslova iz nadležnosti Skupštine, koji u okviru svoje nadležnosti za koju su obrazovani, a koja im je određena Poslovníkom Skupštine, daju skupštini mišljenje i predlog radi odlučivanja o konkretnom pitanju.

Odbori se obrazuju kao stalni i privremeni. Stalni se obrazuju Poslovníkom Skupštine, po potrebi, i posebnom (pojedinačnom) odlukom, a privremeni posebnom odlukom.

Odbor ima predsjednika i određeni broj članova koji se utvrđuje prolíkom njihovog izbora. Sastav odbora, uključujući predsjednika i zamjenika predsjednika, po pravilu, odgovara stranačkoj zastupljenosti poslanika u Skupštini. Poslanik može biti član najviše tri stalna odbora. Odbor bira zamjenika predsjednika, s tim što i predsjednik i zamjenik ne mogu biti iz pozicije, odnosno opozicije.

Izbor predsjednika i članova Administrativnog odbora vrši se na osnovu liste kandidata koju podnosi predsjednik Skupštine, na osnovu predloga klubova poslanika, a ostali odbori na osnovu liste kandidata koju podnosi Administrativni odbor.

Poslovníkom Skupštine obrazovano je 11 stalnih odbora, i to:

- Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo,
- Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu,
- Odbor za bezbjednost i odbranu,
- Odbor za međunarodne odnose i evropske integracije,
- Odbor za ekonomiju, finansije i budžet,
- Odbor za ljudska prava i slobode,
- Odbor za rodnu ravnopravnost,
- Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje,
- Odbor za prosvjetu, nauku i kulturu,
- Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje,
- Administrativni odbor.

Odbor radi u sjednicama, pod uslovom da sjednici prisustvuje većina članova odbora, a odlučuje većinom glasova prisutnih članova. U radu odbora učestvuju predstavnici predlagača akta i podnosioci amandmana na predlog akta koji se na sjednici razmatra, a po pozivu, mogu učestvovati predstavnici Vlade, naučnih i stručnih institucija, drugih pravnih lica i nevladinih organizacija, kao i pojedini stručni i naučni radnici, ali bez prava odlučivanja.

Odbor je obavezan da razmotri svako pitanje iz svog djelokruga i Skupštini podnese izvještaj, koji sadrži mišljenje i predlog odbora.

Odbori, u okviru svojih nadležnosti, mogu organizovati parlamentarna saslušanja i istrage i to

- konsultativno saslušanje,
- kontrolno saslušanje,
- parlamentarnu istragu.

Odluku o konsultativnom i kontrolnom saslušanju donosi odbor, a parlamentarnu istragu vrši posebno obrazovan odbor (anketni odbor), o čemu odlučuje Skupština, na predlog pojedinog odbora ili 1/4 poslanika. Predsjednik anketnog odbora je iz reda opozicionih poslanika.

3.) Prava i dužnosti poslanika

Prava i dužnosti poslanika određena Poslovníkom Skupštine su:

- pravo na dostupnost svih službenih materijala, dokumenata i podataka koji se pripremaju ili prikupljaju u odborima ili Službi Skupštine, Vladi, ministarstvima i drugim organima državne uprave, a koja se odnose na pitanja od značaja za ostvarivanje poslaničke funkcije;
- pravo da traži obavještenja i objašnjenja od predsjednika Skupštine, predsjednika radnog tijela, ministra i drugog funkcionera, koja se odnose na poslove iz okvir prava i dužnosti ovih funkcionera, odnosno poslove iz nadležnosti organa kojima rukovode, a koja su mu potrebna radi obavljanja poslaničke funkcije;
- pravo na platu, naknadu plate, nagrade i druge naknade za obavljanje poslaničke funkcije;
- pravo da na sjednici Skupštine govori na svom jeziku, ako njegov jezik nije službeni jezik u Crnoj Gori, s tim što je dužan da, ukoliko želi da koristi to pravo, o tome blagovremeno obavijesti generalnog sekretara Skupštine kako bi se obezbijedio prevod na službeni jezik;
- pravo da od Službe Skupštine traži: obezbjeđenje potrebnih uslova za obavljanje funkcije; pružanje stručne pomoći u izradi predloga koji podnosi Skupštini; obezbjeđivanje korišćenja potrebne dokumentacije za pitanja koja su na dnevnom redu Skupštine ili odbora; davanje stručnih objašnjenja o pojedinim problemima na koje nailazi u toku rada odbora ili Skupštine.
- pravo da koristi prostorije koje su mu stavljene na raspolaganje za rad i za sastanke;
- imunitetsko pravo, saglasno Ustavu i zakonu;
- dužnost da učestvuje u radu Skupštine i odbora čiji je član i da odlučuje;
- dužnost da o spriječenosti da prisustvuje sjednici Skupštine, odnosno odbora o razlozima spriječenosti obavijesti predsjednika Skupštine, odnosno odbora.

4.) Zasijedanje i sjednica Skupštine

Skupština radi u redovnim i vanrednim zasijedanjima.

Redovna zasijedanja u toku jedne godine su dva: prvo koje počinje prvog radnog dana u martu i traje do kraja jula i drugo koje počinje prvog radnog dana u oktobru i traje do kraja decembra.

Vanredno zasijedanje može se održati u vremenu od prvog radnog dana u januaru do posljednjeg radnog dana u februaru i od prvog radnog dana u avgustu do posljednjeg radnog dana u septembru.

Podnosilac zahtjeva za vanredno zasijedanje određuje dan održavanja i dnevni red sjednice, s tim što ne može zahtijevati sazivanje Skupštine u roku kraćem od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva, a za dnevni red sjednice može predložiti samo predloge akata čiji je predlagač.

5.) Rad na sjednici Skupštine

Skupštinu na sjednicu saziva i dnevni red sjednice predlaže predsjednik Skupštine, a može je sazvati na predlog jedne trećine poslanika ili Vlade. Saziv se upućuje poslanicima najmanje 15 dana prije dana određenog za održavanje sjednice. Za dnevni red mogu se predložiti samo predlozi akata koji su pripremljeni u skladu sa Ustavom, zakonom i Poslovníkom Skupštine. Skupština ne može odlučivati o pitanjima za koja odgovarajući materijal unaprijed nije dostavljen poslanicima i o pitanjima o kojima nema mišljenje nadležnog odbora.

Dnevni red se utvrđuje na sjednici, a prilikom utvrđivanja dnevnog reda, poslanik, radno tijelo Skupštine i Vlada mogu predložiti izmjene predloženog dnevnog reda i obrazložiti predlog za izmjene, o čemu Skupština odlučuje bez pretresa.

Na sjednici Skupštine niko ne može govoriti prije nego što zatraži i dobije riječ od predsjednika (predsjedavajućeg).

Po otvaranju pretresa povodom svake tačke dnevnog reda, pravo da govore imaju po sljedećem redosljedu:

- predlagač, odnosno ovlašćeni predstavnik predlagača akta - pravo na dopunsko obrazloženje;
- izvjestilac nadležnog odbora;
- poslanik koji je na sjednici odbora izdvojio mišljenje;
- predstavnik Vlade ako ona nije predlagač akta;
- poslanici prema redosledu prijavljivanja.

Nakon izlaganja pojedinog poslanika i predstavnika predlagača, pravo na komentar izlaganja, radi pojašnjenja stavova i ispravki navoda ima predsjednik, odnosno ovlašćeni predstavnik kluba poslanika i predstavnik Vlade, a poslanik čije izlaganje je komentarisano ima pravo da odgovori. Komentar i odgovor na komentar može se koristiti jedanput u trajanju do tri minuta.

Nakon završenog pretresa, a prije završne riječi predstavnik predlagača i klub poslanika koji to želi ima pravo da preko svog predstavnika, izloži stavove kluba u trajanju do tri minuta.

Pretres o predlogu zakona (načelni i u pojedinostima) može trajati do šest sati, u pravilu, po tri sata za pojedini pretres, a o predlogu drugog akta i predlozima za izbor, imenovanja i razrješenja najduže do tri sata.

Izlaganje poslanika i drugog učesnika u pretresu traje:

- u načelnom pretresu o predlogu zakona do deset minuta;
- u pretresu u pojedinostima o predlogu zakona do pet minuta, s tim što se izlaganje mora odnositi na konkretne odredbe (rješenja) predloga zakona i amandmane;
- u pretresu o drugim predlozima akata do deset minuta;
- za dopunsko obrazloženje predloga akta do deset minuta, odgovore na postavljena pitanja u toku pretresa dva minuta po jednom odgovoru i za završnu riječ do pet minuta.

Skupština može, na predlog predsjednika Skupštine, Kolegijuma predsjednika ili kluba poslanika, odlučiti da pojedini pretres traje kraće ili duže vrijeme, odrediti kraće ili duže trajanje izlaganja pojedinog učesnika u pretresu.

Pretres nije ograničen o kandidatu za predsjednika Vlade, njegovom programu i predlogu za sastav Vlade; predlogu za glasanje o nepovjerenju Vlade i interpelaciji.

Ako se poslanik ili drugi učesnik u radu sjednice u svom izlaganju u negativnom kontekstu izrazi o drugom učesniku, navodeći njegovo ime ili funkciju, učesnik na koga se to odnosi ima pravo na repliku koja se može koristiti jedanput u trajanju do tri minuta. Nije dozvoljena replika na repliku.

6.) Postupci (procedure) u Skupštini

6.1) Postupak za donošenje zakona

Postupak za donošenje zakona pokreće se podnošenjem predloga zakona, koji se podnosi u obliku u kome se donosi zakon i mora biti obrazložen. Podnosi se u pisanoj formi, u potrebnom broju primjeraka i u elektronskom obliku. Obrazloženje predloga zakona sadrži: ustavni osnov za donošenje zakona; razloge za donošenje zakona; usaglašenost za evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama; objašnjenje osnovnih pravnih instituta; procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje zakona; javni interes zbog kojeg je predloženo, ako je predloženo, povratno dejstvo.

Predlog zakona (proceduralno ispravan) predsjednik Skupštine upućuje poslanicima, nadležnim odborima (Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i matični odbor) i Vladi, ako ona nije predlagač.

Predlog zakona ne može se staviti na dnevni red sjednice Skupštine prije isteka roka od 15 dana od dana kada je dostavljen poslanicima, osim kada je u pitanju skraćeni postupak za donošenje zakona.

Za razmatranje predloga zakona postoje tzv. tri čitanja:

- **prvo čitanje**, koje obuhvata upoznavanje poslanika sa predlogom zakona i njegovo razmatranje u nadležnim odborima;
- **drugo čitanje**, koje obuhvata načelni pretres o predlogu zakona na sjednici Skupštine, a koji se sastoji u raspravi o: ustavnom osnovu za donošenje zakona, razlozima za donošenje zakona, njegovoj usklađenosti sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, suštiti i efektima predloženih rješenja i procjeni potrebnih sredstava iz budžeta za sprovođenje zakona.

Po završenom načelnom pretresu Skupština odlučuje o predlogu zakona u načelu i, ako prihvati predlog zakona u načelu, prije prelaska na tzv. treće čitanje (pretres u pojedinostima) nadležni odbori su dužni da, najkasnije u roku od dva dana, dodatno razmotre predlog zakona i amandmane i podnesu Skupštini izvještaj.

Amandmani na predlog zakona podnose se najkasnije sa danom završetka pretresa u načelu, a predlagač zakona i nadležni odbor mogu podnijeti amandman do početka pretresa u pojedinostima.

- **treće čitanje** je pretres predloga zakona u pojedinostima koji obuhvata pretres o rješenjima u predlogu zakona, podnjetim, a neusaglašenim, amandmanima (amandmanima koji ne čine sastavni dio predloga zakona) i stavovima i predlozima odbora.

6.2) Postupak za donošenje drugih akata

Donošenje drugih akata vrši se shodno odredbama Poslovnika Skupštine o postupku za donošenje zakona, s tim što je pretres jedinstven.

O izvještajima koje Skupštini podnose pojedini organi Skupština može usvojiti ocjene, stavove i zaključke.

6.3) Postupak izbora, imenovanja i razrješenja

O predlozima za izbor, imenovanja i razrješenja iz nadležnosti Skupštine otvara se pretres i odlučuje većinom propisanom Ustavom. Predsjednik i članovi Vlade biraju se javnim glasanjem, većinom glasova svih poslanika; predsjednik i sudije Ustavnog suda biraju se tajnim glasanjem, većinom glasova svih poslanika.

7.) Odnos Skupštine i drugih državnih organa

7.1) Odnos Skupštine i Predsjednika Crne Gore

Odredbama ovog poglavlja Poslovnika Skupštine uređena je procedura za dostavljanje zakona Predsjedniku Crne Gore radi proglašavanja; procedura predlaganja Skupštini kandidata za izbor i imenovanja od strane Predsjednika Crne Gore i procedura, odnosno postupak za razrješenje Predsjednika Crne Gore.

7.2) Odnos Skupštine i Vlade

Odredbama ovog poglavlja uređena je procedura koja se odnosi na: poslanička pitanja i premijerski sat; odlučivanje o nepovjerenju, odnosno povjerenju Vladi; razmatranje interpelacije o radu Vlade.

Poslanička pitanja postavljaju se na posebnoj sjednici Skupštine, koja se održava najmanje jedanput dvomjesečno u toku redovnog zasijedanja, a prvi dio ove sjednice, u trajanju do jednog sata, određen je za postavljanje pitanja predsjedniku Vlade i njegove odgovore o aktuelnim pitanjima iz rada Vlade - **premijerski sat**.

U okviru premijerskog sata, pitanja predsjedniku Vlade može postaviti predsjednik, odnosno ovlašćeni predstavnik kluba poslanika.

Poslaničko pitanje može se postaviti Vladi, odnosno nadležnom ministru, a poslanik na istoj sjednici može postaviti najviše dva poslanička pitanja. Pitanja predsjedniku Vlade (za premijerski sat) i poslanička pitanja postavljaju se usmeno na sjednici, s tim što se moraju dostaviti i u pisanoj formi najmanje 48 sati prije sjednice posvećene ovim pitanjima.

Iskustva iz primjene Poslovnika

Primjena sada važećeg Poslovnika Skupštine počela je nakon parlamentarnih izbora septembra 2006. godine, a nakon toga je donijet novi Ustav - nezavisne države Crne Gore, a nastavljena primjena Poslovnika.

Iz dosadašnjeg iskustva u implementaciji Poslovnika Skupštine može se zapaziti i konstatovati:

- 1) imajući u vidu da je donijet i počeo sa primjenom prije novog Ustava, potrebno ga je uskladiti sa Ustavom (npr. institut građanske inicijative kod predlaganja zakona i drugih akata, ali i neznatne terminološke razlike u odnosu na nazive pojedinih organa i sl.);
- 2) zbog obaveza poslanika, njihovih prava i dužnosti, a i zbog objektivnih potreba i racionalnosti nekih postupaka, u praksi se ponekad odstupa od izričitih formulacija iz Poslovnika koje se odnose na procedure i rokove, ali je, takođe, saglasno Poslovniku, ona dogovarana u Skupštini i nije nekompatibilna ili suprotna propisanim procedurama.
- 3) planiraju se aktivnosti na definisanju posebnih procedura usvajanja zakona kojima se pravni sistem Crne Gore prilagođava evropskim pravnim standardima koje je neophodno implementirati u toj fazi integracije.

7. Kako Skupština izvršava svoje zakonodavne funkcije?

Skupština je organ zakonodavne vlasti i svoju zakonodavnu funkciju izvršava donošenjem ustava i zakona.

Ustav i zakoni se donose po postupku i u proceduri propisanim Ustavom Crne Gore i Poslovníkom Skupštine. Ovim aktima, u odnosu na postupak i proceduru, propisano je:

1) Postupak za donošenje Ustava

- Predlog za promjenu postojećeg ili donošenje novog ustava može podnijeti Predsjednik Crne Gore, Vlada ili najmanje 25 poslanika;
- Predlog za promjenu pojedinih odredaba Ustava mora da sadrži naznačene odredaba čije se promjene traže i obrazloženje;
- Predlog za promjenu Ustava, prije razmatranja na sjednici Skupštine, razmatraju Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i Vlada, ako ona nije podnosilac tog predloga;
- Predlog za promjenu Ustava ne može se razmatrati na sjednici Skupštine prije isteka roka od 30 dana od dana dostavljanja poslanicima;
- O predlogu za promjenu Ustava na sjednici Skupštine vodi se načelni pretres i pretres u pojedinostima;
- Predlog za promjenu Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika;
- Predlog za promjenu pojedinih odredaba Ustava vrši se amandmanima na Ustav;
- Nacrt amandmana na Ustav sačinjava Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i to u roku koji mu odredi Skupština prilikom usvajanja predloga za promjenu Ustava;
- O tekstu nacrta amandmana na Ustav na sjednici Skupštine vodi se jedinstven pretres, a odlučuje o tekstu nacrta amandmana u cjelini, dvotrećinskom većinom svih poslanika;

- Usvojeni nacrt amandmana Skupština stavlja na javnu raspravu koja ne može trajati kraće od mjesec dana i objavljuje u jednoj dnevnoj novin i wep-site Skupštine;
- U toku trajanja javne rasprave svako može dati mišljenje, predlog i sugestiju na nacrt amandmana koje dostavlja Odboru za ustavna pitanja i zakonodavstvo;
- Po završetku javne rasprave, Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo pristupa utvrđivanju predloga amandmana na Ustav i dostavlja ga Skupštini najkasnije 30 dana od dana isteka roka za javnu raspravu;
- O predlogu amandmana na sjednici Skupštine vodi se pretres u pojedinostima, po amandmanima;
- Predlog amandmana na Ustav usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika;
- Ako se amandmanima na Ustav mijenjaju članovi koji se odnose na: definiciju Države, suverenost, teritoriju, državne simbole, državljanstvo, jezik i pismo, odnos sa drugim državama i biračko pravo, promjena Ustava konačna je ako se za tu promjenu na državnom referendumu izjasni najmanje tri petine svih birača;
- Promjena Ustava ne može se vršiti za vrijeme ratnog i vanrednog stanja.

2) Postupak za donošenje zakona

- Postupak za donošenje zakona pokreće se podnošenjem predloga zakona;
- Predlog za donošenje zakona (pravo predlaganja zakona) može podnijeti Vlada i poslanik;
- Pravo predlaganja zakona ima i 6.000 birača, preko poslanika koga ovlaste;
- Predlog zakona podnosi se u obliku u kome se donosi zakon i mora biti obrazložen, a obrazloženje sadrži: ustavni osnov za donošenje zakona, razloge za donošenje, usaglašenost sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama, objašnjenja osnovnih pravnih instituta, procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje zakona;
- Predlog zakona dostavlja se poslanicima, nadležnim odborima (Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i matični odbor) i Vladi, ako ona nije podnosilac predloga;
- Predlog zakona razmatra se u Skupštini kroz tri čitanja;
- **prvo čitanje** - razmatranje na sjednici nadležnih odbora;
- **drugo čitanje** - načelni pretres o predlogu zakona na sjednici Skupštine, nakon čega Skupština odlučuje o predlogu zakona u načelu i, ako prihvati predlog zakona u načelu, prelazi se na treće čitanje;
- **treće čitanje** - pretres u pojedinostima na sjednici Skupštine, koji obuhvata pretres o konkretnim rješenjima u predlogu zakona, podnijetim, a neusaglašenim, amandmanima i stavovima i predlozima odbora;
- Po završenom pretresu u pojedinostima glasa se o amandmanima koje podnosilac predloga zakona (predlagač) nije prihvatio, a zatim o predlogu zakona u cjelini;
- Usvajanjem predloga zakona u cjelini, Skupština je donijela konkretni zakon, koji predsjednik Skupštine, najkasnije u roku od tri dana po donošenju, dostavlja Predsjedniku Crne Gore radi proglašavanja. Predsjednik Crne Gore proglašava zakon ukazom.

a) Postoji li na skupštinskom nivou sistem verifikacije kompatibilnosti novog zakonodavstva sa Acquis Communautaire? Objasnite.

Na skupštinskom nivou postoji sistem verifikacije kompatibilnosti novog zakonodavstva sa Acquis Communautaire. Skupština je usvojila Deklaraciju o pridruživanju Evropskoj uniji (8.juna

2005.godine), Rezoluciju o ispunjavanju obaveza Crne Gore u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (27.decembra 2007.godine) i Rezoluciju o neophodnosti ubrzanja procesa integracije Crne Gore u evropske i evroatlantske strukture (3.oktobar 2009.godine). Navedenim aktima pored ostalog predviđena je i potreba tješnje saradnje Vlade i Skupštine i kada su u pitanju procedure za usvajanje tog novog zakonodavstva.

Tako u redovnom postupku Vlada je obavezna da predloži zakon i uz isti Skupštini dostavi Obrazac o ocjeni usklađenosti zakona sa primarnim i sekundarnim izvorima evropskog prava ili da konstatuje da se radi o nacionalnoj pravnoj problematici. **Obrazac o ocjeni usklađenosti propisa sa odgovarajućim propisima Evropske unije** sadrži sljedeće podatke:

- 1.Naziv predloga propisa;
- 2.Organ državne uprave-obrađivač propisa;
- 3.Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica i Crne Gore
 - a) Odredbe Sporazuma sa kojima se usklađuje propis
 - b) Nivo ispunjavanja obaveza koje proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma
 - c) Razlozi za djelimično ispunjenje, odnosno neispunjenje obaveza koja proizilaze iz navedene odredbe Sporazuma
 - d) Veza sa Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU za period 2008-2012.godine;
- 4.Usklađenost propisa sa Acquis Communautaireom
 - a) Usklađenost propisa sa primarnim izvorima prava Evropske unije
 - b) Usklađenost propisa sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije
 - c) Usklađenost propisa sa ostalim izvorima prava Evropske unije
 - d) Usklađenost propisa sa ostalim međunarodnim izvorima prava
 - e) Razlozi za djelimičnu usklađenost odnosno neusklađenost i rok u kojem je pridviđeno postizanje potpune usklađenosti;
- 5.Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbijediti usklađenost konstatovati tu činjenicu;
- 6.Navesti da li su navedeni izvori prava Evropske unije prevedeni na crnogorski jezik;
- 7.Učešće konsultanata u izradi predloga propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti.

Obrazac o ocjeni usklađenosti propisa daje ocjenu stepena usaglašenosti istog u vezi sa određenim djelovima Acquisa, a čije su preporuke, rešenja, sugestije, načela, principi bili polazište ili su sastavni dio novopredloženog zakona.

Provjera da li je predlog zakona usaglašen, sa Acquis Communautaire ostvaruje se preko skupštinskog **Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije** koji prati i po potrebi, inicira usklađivanje pravnog sistema Crne Gore sa evropskim pravom i prati izvršavanje prava i obaveza Crne Gore koje proizilaze iz međunarodnih ugovora i akata Savjeta Evrope. Ukoliko Predlog zakona ne sadrži Obrazac o ocjeni usklađenosti propisa sa odgovarajućim propisima Evropske unije, ne može se razmatrati na sjednici Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije.

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji **Službe Skupštine Crne Gore** od 23.decembra 2008.godine, obrazovan je **Odsjek za evropske integracije** koji obavlja poslove praćenja procesa evropskih integracija, prati uporednu praksu procesa evropskih integracija, razvija saradnju i razmjenjuje iskustva sa institucijama i organizacijama u zemlji i inostranstvu koji su uključeni u proces evropskih integracija, usko saraduje sa radnim tijelima Skupštine u procesu prilagođavanja i usklađivanja predloga zakona i ostalih akata sa pravom EU i obavlja koordinaciju poslova između radnih tijela koji se odnose na postupak evropskih integracija, na zahtjev radnih tijela daje stručna mišljenja sa stanovišta usklađenosti unutrašnjih akata sa pravom EU, aktivno učestvuje u jačanju

uloge Skupštine u procesu evropskih integracija, obavlja stručne poslove iz nadležnosti Nacionalnog savjeta za Evropske integracije i ostvaruje saradnju i stalnu komunikaciju sa Ministarstvom za evropske integracije Vlade, obavlja poslove normativne djelatnosti koji se odnose na davanje stručnih mišljenja i uputstava o predlozima zakona i drugih akata, daje stručno mišljenje o ispunjenju prethodnih i procesnih uslova za stavljanje u proceduru podnijetih predloga zakona i drugih akata, vrši najsloženije stručne poslove u pripremi i radu odbora i sjednica Skupštine, priprema podsjetnik za sjednice odbora i sjednicu Skupštine, daje stručno mišljenje o pitanjima koja se razmatraju na sjednici kao i o predlozima zakona i drugih akata, daje stručno mišljenje o usklađenosti predloga zakona i drugih akata sa pravnim sistemom Evropske unije, obavlja potrebnu saradnju sa predlagačima zakona i drugih akata drugim državnim organima, stara se o pravno-tehničkoj obradi usvojenih predloga zakona i drugih akata, neposredno prati tok sjednice i blagovremeno daje predloge i mišljenja za rješavanje pojedinih pitanja, izrađuje nacрте saopštenja za javnost sa sjednica Skupštine, priprema i sačinjava stručna mišljenja i izvještaje iz svoje nadležnosti,

Trenutno Odsjek za evropske integracije ne obavlja u potpunosti gore navedene definisane obaveze. Skupština Crne Gore će u narednom periodu posvetiti posebnu pažnju obezbjeđivanju neophodnih preduslova za uspostavljanje administrativnih i tehničkih kapaciteta za rad Odsjeka za evropske integracije i potpunu implementaciju nadležnosti definisanih Pravilnikom o sistematizaciji.

Novim Poslovnikom Vlade Crne Gore iz jula 2009. godine detaljnije je razrađena procedura uvođenja obrasca Izjave usklađenosti, uvedena je kao obavezna priprema Tabele usklađenosti i preciziran je postupak ocjene usklađenosti. Ministarstvo za evropske integracije donijelo je Uputstvo kojim se propisuje sadržina obrasca Izjave o usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije i Tabele usklađenosti, kao i Metodologija za popunjavanje Izjave o usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije i Tabele usklađenosti (Sl. list CG, br. 61/09). Ovi novi obrasci i procedure za ocjenu usklađenosti stupaju na snagu kao obavezan dio pripreme predloga svakog propisa od 1. januara 2010. godine. Kada Vlada utvrdi predlog određenog propisa, prema Skupštini biće upućivana i Izjava o usklađenosti i Tabela usklađenosti.

OBRAZAC IZJAVE O USKLAĐENOSTI PROPISA CRNE GORE SA ODGOVARAJUĆIM PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

Identifikacioni broj Izjave

1. Naziv nacрта/predloga propisa

- na crnogorskom jeziku
- na engleskom jeziku

2. Podaci o obrađivaču propisa

a) Organ državne uprave koji priprema propis:

Organ državne uprave

- Sektor/odsjek
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)

b) Pravno lice sa javnim ovlaštenjem za pripremu i sprovođenje propisa:

- Naziv pravnog lica
- odgovorno lice (ime, prezime, telefon, e-mail)
- kontakt osoba (ime, prezime, telefon, e-mail)

3. Organi državne uprave koji primjenjuju/sprovode propis:

- Organ državne uprave:

4. Usklađenost nacrt/predloga propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Republike Crne Gore, sa druge strane (u daljem tekstu: SSP) i Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Republike Crne Gore, sa druge strane (u daljem tekstu: Privremeni sporazum)

a) Odredbe SSP i Privremenog sporazuma sa kojima se usklađuje propis:

b) Stepen ispunjenosti obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSP i Privremenog sporazuma:

- ispunjava u potpunosti
- djelimično ispunjava
- ne ispunjava

c) Razlozi za djelimično ispunjenje, odnosno neispunjenje obaveza koje proizilaze iz navedenih odredbi SSP i Privremenog sporazuma i rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti:

5. Veza nacrt/predloga propisa sa Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU (u daljem tekstu NPI)

- NPI za period:

- Poglavlje, potpoglavlje:

- Rok za donošenje propisa:

- Napomena:

6. Usklađenost nacrt/predloga propisa sa *Acquis Communautaire*om

a) Usklađenost nacrt/predloga propisa sa primarnim izvorima prava Evropske unije (navesti naziv izvora prava Evropske unije u prevodu na crnogorskom jeziku i originalni naziv na engleskom jeziku):

b) Usklađenost nacrt/predloga propisa sa sekundarnim izvorima prava Evropske unije (navesti oznaku CELEX, naziv izvora prava Evropske unije u prevodu na crnogorskom jeziku i originalni naziv na engleskom jeziku):

c) Usklađenost nacrt/predloga propisa sa ostalim izvorima prava Evropske unije (navesti oznaku CELEX, naziv izvora prava Evropske unije u prevodu na crnogorskom jeziku i originalni naziv na engleskom jeziku):

6.1. Razlozi za djelimičnu usklađenost ili neusklađenost i rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti:

7. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbijediti usklađenost konstatovati tu činjenicu:

8. Usklađenost nacrt/predloga propisa sa ostalim izvorima međunarodnog prava:

9. Navesti da li su navedeni izvori prava EU i međunarodnog prava prevedeni na crnogorski jezik (prevod dostaviti u prilogu):

10. Navesti da li je nacrt/predlog propisa iz tačke 1 ovog obrasca Izjave preveden na engleski jezik (prevod u prilogu):

11. Učešće konsultanata u izradi nacrt/predloga propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti:

Potpis / ovlašćeno lice obrađivača propisa

Potpis / ministar za evropske integracije

Datum:

Datum:

Prilog obrasca:

1. Prevodi propisa EU (ukoliko postoje)
2. Prevod nacrt/predloga propisa na engleskom jeziku (ukoliko postoji)

TABELA USKLAĐENOSTI

1, Naziv nacrt/predloga propisa

Na crnogorskom jeziku:

Na engleskom jeziku:

**2. 1. Identifikacioni broj (IB)
nacrt/predloga propisa**

**2.2. Identifikacioni broj izjave o usklađenosti i datum utvrđivanja
predloga propisa na Vladi, odnosno donošenja propisa**

3. Usklađenost nacrt/predloga propisa

a) propis Crne Gore (član i tekst člana)	b) oznaka CELEX	c) Član i tekst člana izvora prava EU	d) Stepenn usklađenosti	e) Napomena (rok za postizanje potpune usklađenosti)

U okviru priprema ministarstava za nove procedure usvajanja zakona, biće održano više seminara kroz IPA 2007 program – twinning program harmonizacije zakonodavstva.

b) Da li postoji obaveza da se analizira fiskalni uticaj novog zakonodavstva prije nego što se usvoji? Kako ovaj proces djeluje u praksi? Objasnite.

Na osnovu odluke Vlade Crne Gore, Ministarstvo finansija je donijelo Uputstvo o procjeni fiskalnog uticaja na budžet (Sl. list RCG, br 74/04) kojim se uređuje metodologija za procjenu fiskalnog uticaja koji sprovođenje zakona, drugog propisa ili opšteg akta ima na budžet Države, državnih fondova i budžet lokalne samouprave.

Prije usvajanja svakog novog zakonskog i podzakonskog akta, kao i izmjene postojećih, predlagač je dužan da Ministarstvu finansija– Sektoru za budžet dostavi nacrt ili predlog akta na uvid i mišljenje. Uz sami akt, predlagač je dužan da dostavi i popunjeni obrazac o procjeni fiskalnog uticaja, kako na prihodnu, tako i na rashodnu stranu budžeta. Fiskalni uticaj se procjenjuje za godinu u kojoj se akt donosi, kao i na naredne dvije fiskalne godine. Ukoliko uz akt nije dostavljena procjena fiskalnog uticaja, ne može se dobiti pozitivno mišljenje Ministarstva finansija.

U nastavku je data forma obrasca za procjenu fiskalnog uticaja:

Obrazac za procjenu fiskalnog uticaja			
1. Naziv predloga			
2. Ministarstvo ili organ državne uprave-obrađivač			
3. Svrha predloga			
4. Vrsta predloga			
5. Ime i funkcija kontakt osobe u ministarstvu ili organu državne uprave koje je obrađivač			
6. Podaci o kontakt osobi			
7. Aktivnost:			
8. Tip zahtjeva:	☐ zakonodavstvo/propis vezan za EU	☐ Nova aktivnost	☐ Ponovna alokacija između dvije aktivnosti
	☐ neko drugo novo zakonsko rješenje/propis	☐ Povećanje/smanjenje postojećih aktivnosti	☐ Usaglašavanje dvije ili više aktivnosti
Dopuna uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave			
10. Veza sa godišnjim programom rada Vlade			
11. Ukupni finansijaki uticaj na javnu potrošnju: (A+B+C+D+E+F)	(u €)		
	Tekuća godina	Druga godina	Treća godina
a. Ukupni trošak predloga	0.00	0.00	0.00

I Demokratija i vladavina prava

	Bruto zarade i ostala primanja	0.00	0.00	0.00
	Rashodi za materijal i usluge	0.00	0.00	0.00
	Renta	0.00	0.00	0.00
	Besteretna davanja i socijalne beneficije	0.00	0.00	0.00
	Kapitalni izdaci	0.00	0.00	0.00
	Ostalo	0.00	0.00	0.00
	Ukupno	0.00	0.00	0.00
b.Sredstva odobrena Budžetom za navedeni predlog		0.00	0.00	0.00
	Bruto zarade i ostala primanja	0.00	0.00	0.00
	Rashodi za materijal i usluge	0.00	0.00	0.00
	Renta	0.00	0.00	0.00
	Besteretna davanja i socijalne beneficije	0.00	0.00	0.00
	Kapitalni izdaci	0.00	0.00	0.00
	Ostalo	0.00	0.00	0.00
	Ukupno	0.00	0.00	0.00
c.Promjena odobrenih sredstava (a-b)		0.00	0.00	0.00
	Bruto zarade i ostala primanja	0.00	0.00	0.00
	Rashodi za materijal i usluge	0.00	0.00	0.00
	Renta	0.00	0.00	0.00
	Besteretna davanja i socijalne beneficije	0.00	0.00	0.00
	Kapitalni izdaci	0.00	0.00	0.00
	Ostalo	0.00	0.00	0.00
	Ukupno	0.00	0.00	0.00
d.Moguće smanjenje rashoda (po osnovu drugih aktivnosti ili programa unutar organa)		0.00	0.00	0.00
	Bruto zarade i ostala primanja	0.00	0.00	0.00
	Rashodi za materijal i usluge	0.00	0.00	0.00
	Renta	0.00	0.00	0.00
	Besteretna davanja i socijalne beneficije	0.00	0.00	0.00
	Kapitalni izdaci	0.00	0.00	0.00
	Ostalo	0.00	0.00	0.00
	Ukupno	0.00	0.00	0.00
e.Netto uticaj na sredstva opredijeljena za dati organ (c-d)		0.00	0.00	0.00
	Bruto zarade i ostala primanja	0.00	0.00	0.00
	Rashodi za materijal i usluge	0.00	0.00	0.00
	Renta	0.00	0.00	0.00
	Besteretna davanja i socijalne beneficije	0.00	0.00	0.00

I Demokratija i vladavina prava

	Kapitalni izdaci	0.00	0.00	0.00
	Ostalo	0.00	0.00	0.00
	Ukupno	0.00	0.00	0.00
f. Povećanje u generisanju prihoda (ako je smanjenje onda staviti minus ispred cifre)		0.00	0.00	0.00
Navedi vrstu prihoda		0.00	0.00	0.00
		0.00	0.00	0.00
		0.00	0.00	0.00
g. Neto uticaj na sredstva opredijeljena organu nakon promjene na strani prihoda (f-e)		0.00	0.00	0.00
h. Dodatni izvori finansiranja		0.00	0.00	0.00
Izvor:		0.00	0.00	0.00
		0.00	0.00	0.00
		0.00	0.00	0.00
12. Povećanje/Smanjenje broja zaposlenih				
13. Kakve garancije, kredite ili druge stvarne ili uslovne obaveze nastaju za Vladu (koje nijesu navedene u okviru tačke 11 (a do g))				
14. Ako zahtjev za dodatna sredstva uslijedi tokom tekuće finansijske godine ili izvan normalnog ciklusa budžetiranja, dajte opravdanje/objašnjenje				
15. Datum završetka procjene				
16. Datum dostavljanja predloga Ministarstvu finansija radi davanja mišljenja				
17. Datum dobijanja mišljenja od Ministarstva finansija				
18. Izmjene koje traži Ministarstvo finansija				
19. Odgovor ministarstava ili organa državne uprave -obrađivača				
20. Mišljenje Ministarstva finansija				
21. Da li je mišljenje Ministarstva finansija priloženo?				
22. Datum:				
	_____	___/___/___		
	Potpis starješine organa	Dan	Mjesec	God.

Predlog zakona, sadrži u obrazloženju, između ostalog i procjenu finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje zakona, koja se iskazuje gorenavedenim **fiskalnim obrascem**.

Prilikom razmatranja predloga zakona, matični odbor u ovom slučaju Odbor za ekonomiju finansije i budžet, ima u vidu i fiskalni obrazac koji se dostavlja uz predlog zakona, i u izvještaju koji podnosi Skupštini ocjenjuje da li su sredstva za sprovođenje zakona realno planirana.

Članom 140 Poslovnika Skupštine utvrđeno je da načelni pretres o predlogu zakona (drugo čitanje) obuhvata, između ostalog i raspravu o potrebnim sredstvima iz budžeta za sprovođenje zakona.

8. Koliko je političkih partija registrovano u vašoj zemlji? Koliko njih je zastupljeno u Skupštini? Koliko procenata poslanika čine (a) žene i (b) pripadnici etničkih i nacionalnih manjina?

U vrijeme parlamentarnih izbora, marta 2009. godine, u Crnoj Gori je bilo registrovano 38 političkih partija (podatak iz Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave).

1. Bošnjačka demokratska stranka Sandžaka
2. Hrvatska građanska inicijativa
3. Socijalistička narodna partija Crne Gore
4. Srpska radikalna stranka
5. Građanska partija Crne Gore
6. Stranka srpskih radikala
7. Liberalni savez Crne Gore
8. Socijaldemokratska partija Crne Gore
9. Narodna stranka
10. Demokratska partija socijalista Crne Gore
11. Socijalistička partija Jugoslavije
12. Demokratski savez u Crnoj Gori
13. Demokratska unija Albanaca
14. Demokratska srpska stranka
15. Partija demokratskog prosperiteta
16. Liberalna partija Crne Gore
17. Savez komunista Jugoslavije- Komunisti Crne Gore
18. Budvanski forum
19. Jugoslovenski komunisti Crne Gore
20. Narodna sloga Crne Gore
21. Demokratsko jedinstvo Albanaca u Crnoj Gori
22. Nova demokratska snaga
23. Demokratska zajednica Muslimana i Bošnjaka u Crnoj Gori
24. Bošnjačka stranka
25. Stranka pravde Crne Gore
26. Demokratska stranka jedinstva
27. Demokratska stranka Crne Gore
28. Pokret za promjene
29. Bošnjačka demokratska partija Crne Gore
30. Zelena partija Crne Gore
31. Partija za Gusinje
32. Demokratski Centar Boke
33. Albanska Alternativa

34. Stranka penzionera i invalida Crne Gore
35. Nova srpska demokratija
36. Otadžbinska srpska stranka
37. Demokratski centar
38. Stranka srpskih narodnjaka

Na izbore je izašlo ukupno 24 političke partije, od kojih osam samostalno i 16 kroz sedam predizbornih koalicija.

Na posljednjim parlamentarnim izborima, **29.marta 2009.godine**, zajednička lista Demokratske partije socijalista, Socijaldemokratske partije, Bošnjačke stranke i Hrvatske građanske inicijative osvojila je 48 mandata, Socijalistička narodna partija 16, Nova srpska demokratija 8, Pokret za promjene 5 mandata, a Demokratska unija albanaca, Nova demokratska snaga "Forca", Albanska lista i Albanska koalicija po jedan poslanički mandat.

U Skupštini sadašnjeg saziva zastupljeno je **10 političkih partija**, i to:

1. -Demokratska partija socijalista /DPS/;
2. -Socijaldemokratska partija socijalista /SDP/;
3. -Socijalistička narodna partija;
4. -Nova srpska demokratija;
5. -Pokret za promjene;
6. -Bošnjačka stranka /BS/;
7. -Hrvatska građanska inicijativa, /HGI/;
8. -Demokratska unija Albanaca - UDSH – Unioni Demokratik i Shiptareve;
9. -Demokratski savez u Crnoj Gori'- Lidhja Demokratike në Mal të Zi;
10. -Nova demokratska snaga „FORCA“ – FORCA E Re Demokratike;

Takođe, jedan poslanik je predstavnik Grupe građana koja je nastupila na posljednjim parlamentarnim izborima.

Najveći broj partija u Skupštini Crne Gore je građanske orijentacije, a ima i jedan broj nacionalnih političkih partija. Među poslanicima građanskih partija ima i pripadnika gotovo svih manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i u političkom smislu ne iskazuju nacionalnu pripadnost.

Prema podacima Ministarstva za ljudska i manjinska prava, na bazi ličnog izjašnjavanja poslanika prilikom konstituisanja Savjeta manjina, u ovom sazivu Skupštine Crne Gore, zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je sljedeća:

I Demokratija i vladavina prava

r/b	Nacionalnost poslanika	Broj mandata	Udio u ukupnom broju mandata (81)	Udio u stanovništvu
1.	Bošnjaci – ukupno	11	13,58%	7,77%
	- SDP	5		
	- DPS	3		
	- BS	3		
2.	Albanci – ukupno	6	7,41%	5,03%
	- DPS	2		
	- UDSH	1		
	- FORCA	1		
	- Lidhja Demokratike në Mal të Zi	1		
	Albanska koalicija Perspektiva	1		
3.	Muslimani ukupno	1	1,23%	3,97%
	- DPS	1		
4.	Hrvati ukupno	1	1,23%	1,10%
	- HGI	1		
U K U P N O		19	23,46%	17,87%

Od 81 poslanika žena je devet ili 11%.

9. Molimo da opišete važeće zakonske odredbe i institucionalno ustrojstvo vezano za izbor poslanika Skupštine.

Ustavom Crne Gore utvrđeno je da Skupštinu Crne Gore čine poslanici koji se biraju neposredno, na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, tajnim glasanjem. Skupština ima 81 poslanika, a mandat Skupštine traje četiri godine. Ustavom je, takođe, utvrđeno da izbore za poslanike raspisuje Predsjednik Crne Gore. Odlukom o raspisivanju izbora utvrđuju se rokovi za sprovođenje izbornih radnji i ista se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“.

Pitanje izbora poslanika u Skupštinu detaljno je regulisano **Zakonom o izboru odbornika i poslanika**.

Zakonom je propisano da pravo da bira i bude biran za poslanika, ima građanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života, koji je poslovno sposoban i koji ima prebivalište na teritoriji Crne Gore najmanje 24 mjeseca prije dana održavanja izbora.

Izbori za poslanike obavljaju se u Crnoj Gori kao jedinstvenoj izbornoj jedinici. Izuzetno od ovog načela, pet poslanika bira se na biračkim mjestima određenim posebnom Odlukom Skupštine Crne Gore. Ovom odlukom obezbjeđuje se, saglasno zakonskim opredjeljenjima, pozitivna diskriminacija Albanaca u Crnoj Gori, na način što se određen broj poslanika bira na biračkim mjestima gdje Albanci čine većinsko stanovništvo.

Poslanik se bira u izbornoj jedinici na osnovu stranačke izborne liste, koalicione izborne liste, odnosno izborne liste grupe građana. Poslanički mandati raspodjeljuju se srazmjerno broju dobijenih glasova.

Izbori za poslanike održavaju se najkasnije 15 dana prije isteka izbornog perioda poslanika kojima teče mandat. Od dana raspisivanja izbora do njihovog održavanja, ne može proteći manje od 60 ni više od 80 dana.

Organi za sprovođenje izbora

Organi za sprovođenje izbora su **birački odbori i izborne komisije** koji su za svoj rad odgovorni organu koji ih je imenovao.

Državni organi, organi lokalne samouprave, drugi organi i organizacije, dužni su da pružaju stručnu i tehničku pomoć organima za sprovođenje izbora i dostavljaju im podatke potrebne za rad.

Organi za sprovođenje izbora rade u stalnom sastavu (imenovani članovi), odnosno u proširenom sastavu (opunomoćeni članovi). Pravo da odredi opunomoćenog člana ima svaki podnosilac potvrđene i proglašene liste.

Izborne komisije imenuju se na četiri godine, a birački odbori za svaki izbor poslanika. Zakonom je utvrđeno da predsjednik, sekretar, imenovani i opunomoćeni članovi organa za sprovođenje izbora i njihovi zamjenici, mogu biti samo lica koja imaju biračko pravo, da organi za sprovođenje izbora odlučuju većinom glasova svojih članova kao i da je rad ovih organa javan. Članovi organa i druga lica koja prate njihov rad, dužni su da postupaju na osnovu Zakona i pravila koja propisuje Republička izborna komisija (u daljem tekstu Državna izborna komisija).

Napomena: Republička izborna komisija, Odlukom Skupštine Crne Gore o imenovanju predsjednika, sekretara i devet članova Državne izborne komisije (Sl. list CG, br.2/08) preimenovana je u Državnu izbornu komisiju, saglasno novom ustavnom ustrojstvu Crne Gore.

Izborne komisije

Izborne komisije su: opštinska i Državna.

OPŠTINSKU IZBORNU KOMISIJU u stalnom sastavu imenuje skupština opštine na predlog organa skupštine opštine nadležnog za izbor i imenovanje, a čine je: predsjednik, sekretar i pet članova u stalnom sastavu i po jedan opunomoćeni predstavnik podnosioca izborne liste. U stalni sastav komisije obavezno se imenuje po jedan predstavnik dvije opozicione partije koje su na prethodnim izborima dobile najveći broj glasova. Predsjedniku i članovima opštinske izborne komisije u stalnom sastavu, imenuju se zamjenici a opunomoćeni predstavnici podnosioca izborne liste mogu imati zamjenike.

Za izbore za poslanike opštinska izborna komisija:

- stara se o zakonitom sprovođenju izbora;
- organizuje tehničke pripreme za sprovođenje izbora;
- određuje biračka mjesta za izbor poslanika;
- obrazuje biračke odbore i imenuje predsjednika i članove biračkih odbora za izbor poslanika;
- utvrđuje broj glasačkih listića za pojedina biračka mjesta, ovjerava ih i zajedno sa ovjerenim izvodom iz biračkog spiska zapisnički ih predaje biračkim odborima;
- javno objavljuje broj birača u opštini i po biračkim mjestima;
- utvrđuje ukupne rezultate glasanja za izbor poslanika na svojoj teritoriji i po svakom biračkom mjestu i o tome dostavlja izvještaj Državnoj izornoj komisiji;
- Opštinska izborna komisija donosi poslovnik o svom radu a uslove za njen rad obezbjeđuje skupština opštine.

DRŽAVNU IZBORNU KOMISIJU u stalnom sastavu imenuje Skupština Crne Gore, na predlog organa Skupštine nadležnog za izbor i imenovanje, a čine je: predsjednik, sekretar i devet članova u stalnom sastavu i po jedan opunomoćeni predstavnik podnosioca izborne liste. U stalni sastav Komisije obavezno se imenuje po jedan predstavnik dvije opozicione partije u Skupštini, koje su na prethodnim izborima dobile najveći broj glasova. Predsjedniku i članovima Komisije u stalnom

sastavu imenuju se zamjenici a opunomoćeni predstavnici podnosioca izborne liste mogu imati zamjenike. Sastav komisije objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

Državna izborna komisija, danom donošenja rješenja o proglašenju izborne liste, zaključkom utvrđuje koji podnosilac izborne liste ispunjava uslove za određivanje svojih predstavnika u prošireni sastav ovog organa.

Državna izborna komisija:

- stara se o zakonitom sprovođenju izbora i jedinstvenoj primjeni odredaba Zakona o izboru odbornika i poslanika;
- prati primjenu i daje mišljenje u vezi sa primjenom Zakona;
- usklađuje rad opštinskih izbornih komisija;
- utvrđuje jedinstvene standarde za izborni materijal;
- propisuje obrasce za sprovođenje izbornih radnji;
- propisuje način proglašenja izbornih lista;
- određuje način rukovanja i čuvanja izbornog materijala;
- ocjenjuje da li su izborne liste za poslanika sastavljene i podnešene u skladu sa zakonom;
- donosi rješenje o proglašenju izbornih lista za poslanike;
- javno objavljuje broj birača u cjelini, po opštinama i po biračkim mjestima;
- utvrđuje rezultate izbora za poslanike, kao i broj glasova za svaku izbornu listu i utvrđuje broj mandata koji pripada svakoj izornoj listi za izbor poslanika;
- javno objavljuje ukupne rezultate za izbor poslanika i po svakom biračkom mjestu;
- podnosi izvještaj Skupštini Crne Gore o rezultatima za izbor poslanika;
- izdaje uvjerenje izabranom poslaniku;
- dostavlja podatke o izborima za poslanike organima nadležnim za prikupljanje i obradu statističkih podataka.

Državna izborna komisija ima svoju web stranicu (www.rik.co.me) na kojoj objavljuje sve akte i podatke od značaja za sprovođenje izbora. Ukoliko opštinska izborna komisija ne vrši svoje obaveze u odnosu na izbor poslanika u skladu sa zakonom, Državna izborna komisija će preuzeti njenu nadležnost. Državna izborna komisija donosi poslovnik o svom radu, a uslove za njen rad obezbjeđuje Skupština Crne Gore.

Birački odbor

Birački odbor neposredno sprovodi glasanje na biračkom mjestu, obezbjeđuje pravilnost i tajnost glasanja, stara se o održavanju reda na biračkom mjestu za vrijeme glasanja i određuje, iz reda svojih članova dva povjerenika za glasanje van biračkog mjesta.

Birački odbor čine predsjednik i četiri člana u stalnom sastavu i po jedan opunomoćeni predstavnik podnosioca izborne liste. U stalni sastav odbora obavezno se imenuje po jedan predstavnik dvije opozicione partije, koje su na prethodnim izborima dobile najveći broj glasova. Predsjednik i članovi biračkog odbora u stalnom sastavu imaju zamjenike, a opunomoćeni predstavnik podnosioca izborne liste može imati zamjenika.

Birački odbor imenuje opštinska izborna komisija za svako biračko mjesto, najkasnije 10 dana prije dana određenog za održavanje izbora.

Predlaganje i utvrđivanje izbornih lista

Zakonom je utvrđeno da pravo predlaganja kandidata za izborne liste za poslanike imaju političke stranke registrovane u Crnoj Gori, posebno ili kao koalicija, kao i grupe građana, na osnovu određenog broja potpisa birača. Jedno lice može biti kandidat za poslanika samo na jednoj izornoj listi. Na jednoj izornoj listi može biti najmanje 2/3, a najviše onoliko kandidata koliko se bira. Međutim, ukoliko se radi o izornoj listi grupe građana ili izornoj listi političke stranke koja

predstavlja Albance u Crnoj Gori, na listi može biti najmanje 1/3 a najviše onoliko kandidata koliko se bira. Podnosilac izborne liste određuje redosljed kandidata na listi. Izborna lista može biti povučena od strane podnosioca, najkasnije do dana utvrđivanja zbirne izborne liste a njenim povlačenjem, prestaje funkcija opunomoćenog predstavnika podnosioca liste u svim organima za sprovođenje izbora, kao i sva prava koja mu u tom svojstvu pripadaju. Takođe, kandidat može odustati od kandidature do dana donošenja rješenja o proglašenju izborne liste. Naziv izborne liste određuje se prema nazivu političke stranke koja podnosi listu a ako dvije ili više političkih stranaka podnesu koalicionu izbornu listu, naziv i druga prava i obaveze podnosioca koalicione izborne liste određuju se sporazumom koji se istovremeno sa koalicionom izbornom listom dostavlja Državnoj izbornoj komisiji. Uz naziv izborne liste grupe građana, podnosilac određuje bližu oznaku te liste.

Izborna lista za izbor poslanika, utvrđena je ako je svojim potpisima podrži najmanje 1% birača od broja birača u izbornoj jedinici, računajući prema podacima o broju birača sa izbora, koji su prethodili odluci za raspisivanje izbora, bez obzira da li se radi o izborima za predsjednika Crne Gore ili o izborima za Skupštinu. Izuzetno od ovog pravila, za političke stranke ili grupe građana koje predstavljaju Albance u Crnoj Gori izborna lista za izbor poslanika, utvrđena je ako je svojim potpisom podrži najmanje 1.000 birača.

Birači koji potpisuju liste za izbor poslanika moraju imati prebivalište na teritoriji Crne Gore a birač može, svojim potpisom, podržati samo jednu izbornu listu.

Izborna lista za izbor poslanika dostavlja se Državnoj izbornoj komisiji najranije 20 dana od dana raspisivanja izbora, a najkasnije 25 dana prije dana određenog za održavanje izbora. Uz izbornu listu, dostavlja se:

- pismena izjava kandidata da prihvata kandidaturu;
- potvrda o biračkom pravu za svakog kandidata sa izborne liste;
- potvrda o prebivalištu svakog kandidata;
- spisak sa potpisima birača koji podržavaju izbornu listu;
- pisana saglasnost o prihvatanju nosioca liste, ako je to uključeno u naziv liste i
- odluka nadležnog organa političke stranke kojom je verifikovao izbornu listu.

Državna izborna komisija, odmah po prijemu izborne liste, utvrđuje da li je lista podnešena u određenom roku i da li je sastavljena u skladu sa Zakonom. Ako utvrdi da izborna lista nije podnešena blagovremeno ili da sadrži određene nedostatke Komisija donosi rješenje o odbacivanju izborne liste odnosno zaključak kojim se podnosiocu liste nalaže otklanjanje naznačenih nedostataka u propisanom roku.

Kada državna izborna komisija utvrdi da podnešene izborne liste nemaju nedostataka ili da su utvrđeni nedostaci otklonjeni, rješenjem utvrđuje i proglašava izbornu listu i rješenje, bez odlaganja, dostavlja podnosiocu izborne liste. Potvrđene i proglašene izborne liste ravnopravno učestvuju na svim biračkim mjestima u Crnoj Gori kao jedinstvenoj izbornoj jedinici.

Nakon potvrđivanja i proglašenja izbornih lista, Državna izborna komisija utvrđuje zbirnu izbornu listu, koja sadrži sve izborne liste sa imenima svih kandidata. Redosljed na zbirnoj izbornoj listi utvrđuje predsjednik Državne izborne komisije žrijebom, u prisustvu ovlašćenih predstavnika podnosioca potvrđenih izbornih lista. Zbirnu izbornu listu Komisija javno objavljuje, najkasnije 15 dana prije dana određenog za održavanje izbora.

Pravo predstavljanja podnosioca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista

Podnosioci izbornih lista i kandidati sa izbornih lista imaju pravo da u predizbornoj kampanji u javnim glasilima i drugim medijima, obavještavaju građane o svojim programima i aktivnostima. Na dan izbora, tokom trajanja glasanja, nikome nije dozvoljeno da u programima radio-difuznih servisa i drugih medija objavljuje procjenu rezultata glasanja. Pravo na medijsko praćenje u predizbornoj kampanji počinje od dana potvrđivanja izborne liste učesnika predizborne kampanje i prestaje 24 časa prije održavanja izbora. Za predstavljanje izbornih lista ne može se koristiti imovina (novac, tehnička sredstva, oprema i sl.) državnih organa, javnih preduzeća, javnih ustanova i fondova i Privredne komore Crne Gore.

Sprovođenje izbora

Glasanje za izbor poslanika obavlja se na biračkom mjestu. Biračko mjesto određuje se za glasanje najviše do 1000 birača. Birač glasa na biračkom mjestu na kome je upisan u izvod iz biračkog spiska. Izuzetno, birač može, putem pisma, glasati i van biračkog mjesta na kome je upisan u izvod iz biračkog spiska. Svaki birač glasa lično. Birač u toku održavanja izbora može glasati samo jedanput. Glasa se na ovjerenom glasačkom listiću.

Na biračkom mjestu i na 50 metara od biračkog mjesta zabranjeno je isticanje simbola političkih stranaka i drugog propagandnog materijala, kojima se može uticati na opredjeljenje birača. Ako se u toku glasanja naruše ova pravila birački odbor se može raspustiti a glasanje na tom biračkom mjestu se ponavlja.

Glasanje je tajno.

Ukoliko birački odbor ne uredi biračko mjesto na način kojim se obezbjeđuje tajnost glasanja (paravan kabina), birački odbor se raspušta, a glasanje se na tom biračkom mjestu ponavlja.

Birač popunjava glasački listić isključivo u prostoru koji je za to namijenjen (paravan, kabina), tako da niko ne može vidjeti kako je glasao.

Biračka mjesta u izornoj jedinici otvaraju se u 8,00 časova, a zatvaraju u 21,00 čas. U toku ovog vremena biračko mjesto mora biti neprekidno otvoreno. Biračima koji su se zatekli na biračkom mjestu u trenutku zatvaranja biračkog mjesta omogućiće se da glasaju, s tim što birački odbor prethodno utvrđuje broj i identitet tih birača. Ako se u toku glasanja naruše ova pravila, birački odbor se raspušta i glasanje na tom biračkom mjestu ponavlja.

Ako se na biračkom mjestu naruši red, birački odbor može prekinuti glasanje dok se red ne uspostavi. Ako je glasanje prekinuto duže od jednog časa, produžava se onoliko vremena koliko je prekid trajao.

Članovima biračkog odbora i licima koja prate rad organa za sprovođenje izbora za vrijeme glasanja zabranjeno je na biračkom mjestu vođenje bilo kakve evidencije o biračima koji su glasali, kao i korišćenje kopije biračkog spiska ili bilo koje druge pomoćne evidencije o biračima. Dok je biračko mjesto otvoreno i traje glasanje, na biračkom mjestu moraju biti prisutni svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici. Na biračkom mjestu može biti prisutan istovremeno samo onoliki broj birača koliko biračkih kabina postoji na biračkom mjestu. Zabranjeno je zadržavanje na biračkom mjestu svih lica koja nemaju prava i dužnosti u vezi sa sprovođenjem izbora. Ako se povrijede ova pravila, može se podnijeti prigovor opštinskoj izornoj komisiji.

Zakonom je propisana obaveza opštinske izborne komisije da za svaki birački odbor blagovremeno pripremi izborni materijal, a naročito: potreban broj glasačkih listića, zbirne izborne liste, izvod iz biračkog spiska, posebne i službene koverta za glasanje, kao i obrazac zapisnika o radu biračkog odbora.

Izborni materijal od opštinske izborne komisije preuzima birački odbor u Zakonom propisanom roku.

Glasački listić sadrži:

- oznaku izborne jedinice;
- redni broj koji se stavlja ispred izborne liste;
- naziv izbornih lista prema redosljedu utvrđenom na zbirnoj listi;
- napomenu da se glasa samo za jednu izbornu listu, zaokruživanjem naziva liste ili imena i prezimena nosioca liste.

Pored ovih podataka, glasački listić na poleđini u gornjem desnom uglu sadrži naziv opštine, naziv biračkog mjesta, oznaku za broj biračkog mjesta i pečat biračkog odbora koji sadrži naziv i broj biračkog mjesta.

Glasački listić štampa se tako da ima dva dijela, i to kontrolni kupon, odnosno odrezak glasačkog listića na kojem se nalazi jedinstveni serijski broj i glasački listić.

Državna izborna komisija bliže propisuje oblik i izgled glasačkih listića, način, mjesto i kontrolu štampanja i distribuciju glasačkih listića, kao i uništavanje matrica.

Državna izborna komisija utvrđuje broj glasačkih listića koji mora biti istovjetan broju birača upisanih u birački spisak, kao i broj rezervnih glasačkih listića. Broj rezervnih glasačkih listića utvrđuje se najviše do 3% od ukupnog broja birača u odgovarajućoj izbornoj jedinici. Glasački listići moraju biti složeni prema redosljedu serijskih brojeva na kontrolnom kuponu i prema tom redosljedu izdaju se biračima prilikom glasanja. Državna izborna komisija svojim pečatom ovjerava glasačke listiće.

Zbirna izborna lista, s nazivima izbornih lista i imenima svih kandidata, za vrijeme glasanja mora biti vidno istaknuta na biračkom mjestu.

Nadležni opštinski organ stara se o uređivanju biračkih mjesta i priprema za svaki birački odbor potreban broj glasačkih kutija sa priborom za pečaćenje i priborom za glasanje. Glasačka kutija mora biti neprozirna.

Predstavnici podnosioca izbornih lista i kandidati za poslanike imaju pravo uvida u izborni materijal, a naročito u izvode iz biračkih spiskova, zapisnike biračkog odbora, zapisnike izbornih komisija i glasačke listiće. Uvid se vrši u službenim prostorijama izborne komisije, kao i kod organa kod kojih se izborni materijal nalazi.

Na zahtjev podnosioca izborne liste organi kod kojih se nalazi izborni materijal dužni su da odobre njegovo fotokopiranje o trošku podnosioca zahtjeva.

Zakon o izboru odbornika i poslanika je utvrđeno je da se izborni materijal čuva najmanje četiri godine. Izuzetno od ovog pravila, glasački listići se čuvaju 90 dana, odnosno do okončanja postupka o povredi prava u toku izbora.

Postupak glasanja

Po otvaranju biračkog mjesta birački odbor provjerava glasačku kutiju u prisustvu birača koji prvi dođe na biračko mjesto. U glasačku kutiju ubacuje se kontrolni list, i u prisustvu prvog birača kutija se pečati. Po otvaranju glasačke kutije provjerava se da li u njoj postoji kontrolni list. Dolaskom na biračko mjesto birač saopštava biračkom odboru svoje ime i prezime, a svoj identitet dokazuje: ličnom kartom, pasošem ili vozačkom dozvolom, ukoliko sadrže matični broj ili broj lične karte. Birač ne može glasati bez podnošenja dokaza o svom identitetu. Članu biračkog odbora koji vrši identifikaciju birača, kao i ostalim članovima biračkog odbora zabranjeno je da u bilo kojoj formi glasnim obraćanjem saopšti ime i prezime birača kao i njegov redni broj na biračkom spisku. Predsjednik ili član biračkog odbora, pošto utvrdi identitet birača, zaokružuje redni broj pod kojim je birač upisan u izvod iz biračkog spiska, objašnjava mu način glasanja i predaje glasački listić. Određeni član biračkog odbora sprejem nanosi nevidljivo mastilo na kažiprst birača kojem, ako odbije test mastilom birački odbor neće dozvoliti da glasa. Birač potvrđuje preuzimanje glasačkog listića svojeručnim potpisom u posebnu knjigu birača čiju sadržinu utvrđuje Državna izborna komisija.

Članovi biračkog odbora ne smiju ni na koji način uticati na odluku birača, a dužni su da biraču, na njegov zahtjev, ponovo objasne način glasanja. Takođe, dužni su da paze da niko ne ometa birača prilikom popunjavanja glasačkog listića i da u potpunosti bude obezbijeđena tajnost glasanja. Ukoliko u toku glasanja dođe do povrede ovih pravila, birački odbor se raspušta, a glasanje na tom biračkom mjestu se ponavlja.

Birač može glasati samo za jednu izbornu listu sa glasačkog listića. Glasa se zaokruživanjem rednog broja ispred naziva izborne liste za koju se glasa, odnosno zaokruživanjem naziva liste ili imena i prezimena nosioca liste. Birač sam presavija popunjeni glasački listić tako da se ne vidi kako je glasao, a da pri tome ostane slobodan kontrolni kupon koji određeni član biračkog odbora odvaja od glasačkog listića i slaže po redosljedu serijskih brojeva.

Birač zatim stavlja glasački listić u o glasačku kutiju i napušta biračko mjesto.

Birač koji nije u mogućnosti da na biračkom mjestu lično glasa (slijepo, invalidno ili nepismeno lice) ima pravo da povede lice koje će umjesto njega, na način koji mu ono odredi, ispuniti listić, odnosno obaviti glasanje.

Biraču koji nije u mogućnosti da glasa na biračkom mjestu (nemoćno ili spriječeno lice), a želi da glasa, birački odbor će preko svog povjerenika za glasanje, omogućiti takvom licu da glasa, putem pisma, na način kojim se obezbeđuje neposrednost i tajnost glasanja.

Birači koji su u pritvoru ili koji izdržavaju kaznu zatvora glasaju na posebnom biračkom mjestu koje utvrdi Državna izborna komisija u dogovoru sa organom uprave nadležnim za izvršenje krivičnih sankcija a birači koji u vrijeme održavanja izbora borave u inostranstvu na biračkom mjestu na području posljednjeg prebivališta na teritoriji Crne Gore, prije odlaska u inostranstvo.

Utvrđivanje rezultata izbora

Po završenom glasanju, birački odbor pristupa utvrđivanju rezultata glasanja na biračkom mjestu. Birački odbor utvrđuje broj neupotrijebljenih glasačkih listića i broj kontrolnih kupona odvojenih od glasačkih listića i stavlja ih u posebne omote koji se pečate. Na osnovu izvoda iz biračkog spiska, birački odbor utvrđuje ukupan broj birača koji su glasali. Nakon otvaranja glasačke kutije i provjere kontrolnog lista, birački odbor odvaja važeće glasačke listiće od nevažećih i utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića, zatim broj važećih listića, kao i broj glasova za svaku izbornu listu, što unosi u zapisnik.

Nevažeći glasački listić je nepopunjeni glasački listić, listić koji je popunjen tako da se ne može utvrditi za koju se izbornu listu glasalo i listić na kome je zaokruženo više od jedne izborne liste.

Ako se utvrdi da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja birača koji su glasali ili da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja kontrolnih kupona ili postojanje dva ili više kontrolnih kupona sa istim serijskim brojem ili serijskim brojem koji ne pripada tom biračkom mjestu, birački odbor se raspušta i imenuje novi, a glasanje na tom biračkom mjestu se ponavlja. Rezultati glasanja na tom biračkom mjestu utvrđuju se poslije ponovljenog glasanja.

Kad birački odbor utvrdi rezultate glasanja, u zapisnik o radu biračkog odbora unosi se:

- broj primljenih glasačkih listića;
- broj neupotrijebljenih glasačkih listića;
- broj upotrijebljenih glasačkih listića;
- broj nevažećih glasačkih listića;
- broj važećih glasačkih listića;
- broj glasova datih za svaku izbornu listu;
- broj birača prema izvodu iz biračkog spiska;
- broj birača koji su glasali po spisku i
- broj birača koji su glasali putem pisma.

U zapisnik o radu biračkog odbora unose se i primjedbe i mišljenja članova biračkog odbora, kao i sve druge činjenice od značaja za glasanje. Zapisnik o radu biračkog odbora potpisuju svi članovi biračkog odbora i svaki član dobija kopiju zapisnika o njegovom radu.

Neupotrijebljene, nevažeće i važeće glasačke listiće birački odbor stavlja u posebne koverte koje se pečatiraju, a potom, cijeli izborni materijal (zapisnik o radu, izvod iz biračkog spiska, glasačke listiće, kontrolne kupone odvojene od glasačkih listića, pečat biračkog odbora, kao i ostali izborni materijal) stavlja u jedan koverat koji se pečatira, i bez odlaganja, a najkasnije u roku od 12 časova od časa zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja opštinskoj izbornoj komisiji.

Po prijemu izbornog materijala sa biračkih mjesta, opštinska izborna komisija utvrđuje:

- ukupan broj birača upisanih u birački spisak;
- broj birača koji je glasao na biračkim mjestima;
- broj birača koji su glasali putem pisma;
- ukupan broj primljenih glasačkih listića;
- ukupan broj nevažećih glasačkih listića;

- ukupan broj važećih glasačkih listića;
- broj glasova datih za svaku izbornu listu za izbor.

Opštinska izborna komisija utvrđuje rezultate glasanja za poslanike na biračkim mjestima na svom području, najkasnije u roku od 12 časova od dostavljanja izveštaja sa biračkih mjesta i o tome dostavlja izveštaj sa zapisnikom o svom radu Državnoj izbornoj komisiji.

Državna izborna komisija utvrđuje privremene rezultate za izbor poslanika, u roku od 12 časova od časa dostavljanja izveštaja opštinskih izbornih komisija.

Raspodjela mandata

Državna izborna komisija za izbor poslanika utvrđuje ukupan broj glasova koji je dobila svaka izborna lista i utvrđuje broj mandata koji pripada svakoj listi. Svakoj izbornoj listi pripada broj mandata srazmjern broju dobijenih glasova.

U raspodjeli mandata učestvuju samo izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od ukupnog broja birača koji su glasali u izbornoj jedinici.

Na biračkim mjestima koja su utvrđena posebnom odlukom Skupštine Crne Gore u raspodjeli mandata učestvuju samo izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od ukupnog broja birača koji su glasali na tim biračkim mjestima. Izbornoj listi koja ispuni uslov za učestvovanje u raspodjeli mandata na biračkim mjestima utvrđenim posebnom odlukom Skupštine Crne Gore, u konačnoj raspodjeli mandata dodaju se glasovi birača koje je ta lista dobila na drugim biračkim mjestima u Crnoj Gori, pod uslovom da na tim biračkim mjestima ne ispunjava uslov za učešće u raspodjeli mandata, odnosno učestvuje, a ne osvoji mandat.

Broj mandata koji će dobiti pojedina izborna lista utvrđuje se primjenom Dontove formule. Mandati u okviru ukupnog broja mandata koje je izborna lista dobila raspoređuju se na način što se jedna polovina dobijenih mandata dodjeljuje kandidatima sa izborne liste prema redosljedu na listi, a preostali mandati kandidatima sa liste u skladu sa odlukom podnosilaca liste. Kad izbornoj listi pripadne neparan broj mandata, broj mandata koji se dodjeljuje kandidatima sa liste prema njihovom redosljedu na listi uvećava se za jedan.

Državna izborna komisija utvrđuje konačne rezultate izbora za poslanike u roku od 12 časova od isteka roka za podnošenje prigovora, odnosno žalbi, odnosno od konačnosti ili izvršnosti odluka donešenih po prigovoru ili žalbi.

Objavljivanje rezultata izbora

Državna izborna komisija o konačnim rezultatima za izbor poslanika, javno objavljuje podatke o:

- broju birača upisanih u birački spisak;
- broju birača koji su glasali na biračkom mjestu;
- broju birača koji su glasali van biračkog mjesta;
- broju birača koji su glasali;
- broju primljenih glasačkih listića;
- broju neupotrebljenih glasačkih listića;
- broju upotrijebljenih glasačkih listića;
- broju nevažećih glasačkih listića;
- broju važećih glasačkih listića;
- broju glasova koje su dobile pojedine izborne liste;
- broju mandata koje su dobile pojedine izborne liste.

Konačni rezultati izbora za poslanike objavljuju se u "Službenom listu Crne Gore", najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja izbora.

Državna izborna komisija izabranom poslaniku, na dan potvrđivanja mandata, izdaje uvjerenje da je izabran za poslanika.

Ponovni i prijevremeni izbori

Ponovni izbori sprovode se ako nadležna izborna komisija poništi izbore na pojedinom biračkom mjestu. U tom slučaju, glasanje se ponavlja samo na tom biračkom mjestu. Sprovode se najkasnije u roku od sedam dana od dana poništenja izbora. Za sprovođenje ponovnih izbora izborne liste ne mogu se mijenjati.

Ponovni izbori se sprovode na način i po postupku koji su Zakonom o izboru odbornika i poslanika utvrđeni za sprovođenje izbora za poslanike i raspisuje ih Državna izborna komisija. Konačni rezultati izbora utvrđuju se po završetku ponovljenog glasanja.

U slučaju raspuštanja Skupštine Crne Gore ili donošenja odluke o skraćanju njenog mandata, raspisuju se prijevremeni izbori. Oni se sprovode na način i po postupku koji su utvrđeni Zakonom o izboru odbornika i poslanika.

Posmatrači izbora

Ovlašćeni predstavnici domaćih nevladinih organizacija, registrovanih za praćenje ostvarivanja političkih sloboda i prava, mogu pratiti tok izbora i rad organa za sprovođenje izbora, u skladu sa zakonom.

Evropska Unija, druge međunarodne organizacije, međunarodne nevladine organizacije i ovlašćeni predstavnici stranih država mogu pratiti tok izbora koji uključuje rad organa za sprovođenje izbora i drugih državnih organa, praćenje predizborne kampanje od strane medija, ostvarivanje biračkog prava i drugih povezanih političkih i građanskih prava u izbornom procesu. Period posmatranja teče od dana raspisivanja izbora i završava se zaključno sa objavljivanjem konačnih rezultata izbora. Zakonom je utvrđena procedura za podnošenje prijave posmatrača za posmatranje izbora i izdavanje službenih ovlašćenja za posmatranje izbora. Državna izborna komisija na predlog organa za sprovođenje izbora, može oduzeti ovlašćenje ili identifikacionu karticu licu kome je izdata, ukoliko se ne pridržava pravila o održavanju reda na biračkom mjestu, odnosno pravila o radu organa za sprovođenje izbora.

10. Molimo da opišete važeće odredbe kojima se regulišu prava osoba da glasaju na parlamentarnim, predsjedničkim i lokalnim izborima kao i način na koji su organizovani birački spiskovi.

Pravo osoba da glasaju na parlamentarnim, predsjedničkim i lokalnim izborima odnosno biračko pravo utvrđeno je Ustavom Crne Gore kao jedno od osnovnih političkih prava i sloboda.

Prema Ustavu, biračko pravo, odnosno, pravo da bira i da bude biran ima državljanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života i ima najmanje dvije godine prebivalište u Crnoj Gori.

Biračko pravo se ostvaruje na izborima. Ono je opšte i jednako. Izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno.

Pored Ustava, biračko pravo uređeno je Zakonom o izboru odbornika i poslanika, Zakonom o izboru Predsjednika Crne Gore i Zakonom o izboru predsjednika opštine.

Zakonom o izboru odbornika i poslanika, utvrđeno je da biračko pravo obuhvata prava građana:

- da biraju i da budu birani;
- da kandiduju i da budu kandidovani;
- da odlučuju o predloženim kandidatima i izbornim listama;
- da kandidatima javno postavljaju pitanja;
- da budu pravovremeno, istinito, potpuno i objektivno informisani o programima i aktivnostima podnosilaca izbornih lista i o kandidatima sa tih lista i
- da raspolazu drugim pravima koja su predviđena zakonom.

Zakonom o izboru odbornika i poslanika, predviđena je i **zaštita** biračkog prava, pa su u tom cilju, organi nadležni za sprovođenje izbora dužni su da u toku izbornog postupka obaviještavaju birače o njihovim biračkim pravima i o načinu zaštite tih prava.

Zaštitu biračkog prava obezbjeđuju: izborne komisije, Ustavni sud Crne Gore i nadležni sudovi.

Takođe, Zakonom je predviđena kontrola rada organa za sprovođenje izbora od strane posmatrača, a u cilju zaštite političkih sloboda i prava.

Glasanje na parlamentarnim izborima

Zakonom o izboru odbornika i poslanika propisano je da pravo da bira i da bude biran za *poslanika*, ima građanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života, koji je poslovno sposoban i koji ima prebivalište na teritoriji Crne Gore najmanje 24 mjeseca prije dana održavanja izbora.

Građani biraju poslanike na osnovu slobodnog, opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava, tajnim glasanjem. Niko ne može po bilo kom osnovu pozvati građanina na odgovornost zbog glasanja niti od njega tražiti da kaže za koga je glasao ili zašto nije glasao.

U cilju ostvarivanja prava glasa, ovaj zakon je predvidio da građani imaju pravo da preko medija budu obaviješteni o izbornim programima i aktivnostima podnosilaca izbornih lista, kao i kandidatima sa izbornih lista. Mediji su dužni da dosljedno primjenjuju načela ravnopravnosti svih podnosilaca izbornih lista i kandidata sa tih lista.

Svaki birač glasa lično i u toku održavanja izbora može glasati samo jednom.

Birač koji nije u mogućnosti da glasa na biračkom mjestu lično (slijepo, invalidno ili nepismeno lice), ima pravo da povede lice koje će umjesto njega, na način koje mu ono odredi, ispuniti listić, odnosno obaviti glasanje.

Birač koji nije u mogućnosti da glasa na biračkom mjestu (nemoćno ili spriječeno lice), a želi da glasa obavijestiće o tome birački odbor koji će preko svog povjerenika za glasanje, putem pisma, omogućiti takvom licu da glasa, na način kojim se obezbeđuje neposrednost i tajnost glasanja.

Birači koji su u pritvoru ili koji izdržavaju kaznu zatvora glasaju na posebnom biračkom mjestu koje utvrdi Državna izborna komisija u dogovoru sa organom uprave nadležnim za izvršenje krivičnih sankcija, a birači koji u vrijeme održavanja izbora borave u inostranstvu glasaju na biračkom mjestu na području posljednjeg prebivališta na teritoriji Crne Gore, prije odlaska u inostranstvo.

Glasanje na predsjedničkim izborima

Odredbe Zakona o izboru odbornika i poslanika koje se, između ostalog, odnose i na biračko pravo, oblik i sadržinu glasačkih listića, glasanje na biračkom mjestu i van biračkog mjesta, kao i na zaštitu biračkog prava, shodno se primjenjuju na izbor Predsjednika, ako Zakonom o izboru predsjednika Crne Gore nije drugačije određeno.

Prema Zakonu o izboru Predsjednika Crne Gore, utvrđeno je da se Predsjednik Crne Gore bira na opštim izborima, neposredno i tajnim glasanjem. Birač može glasati samo za jednog kandidata za Predsjednika a glasa se zaokruživanjem rednog broja ispred imena i prezimena kandidata ili zaokruživanjem njegovog imena i prezimena.

Glasanje na lokalnim izborima

Lokalni izbori podrazumijevaju izbore u opštini za odbornike u skupštinu opštine i izbor predsjednika opštine.

Zakonom o izboru odbornika i poslanika uređen je izbor odbornika u skupštinu opštine, Prijestonice Crne Gore i glavnog grada Crne Gore.

Saglasno Zakonu građani biraju odbornike na osnovu slobodnog, opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava, tajnim glasanjem. Birač može, svojim potpisom, podržati samo jednu izbornu listu za izbor odbornika. Ostala prava birača kao i njihova zaštita ostvaruju se na način kao i za izbor poslanika.

Prema Zakonu pravo da bira i da bude biran za odbornika, ima građanin Crne Gore koji je navršio 18 godina života, koji je poslovno sposoban, koji ima prebivalište na teritoriji Crne Gore najmanje

24 mjeseca prije održavanja izbora i koji ima prebivalište na teritoriji opštine, kao izborne jedinice najmanje 12 mjeseci prije dana održavanja izbora.

Zakonom o izboru predsjednika opštine utvrđeno je da se odredbe Zakona o izboru odbornika i poslanika koje se odnose na: izbornu pravu; utvrđivanje i oglašavanje liste kandidata; predstavljanje kandidata; način organizovanja izbora; oblik i sadržinu glasačkog listića; glasanje na biračkom mjestu i van biračkog mjesta i zaštitu izbornog prava, shodno primjenjuju na izbor predsjednika opštine, ako Zakonom o izboru predsjednika opštine nije drugačije određeno.

Zakonom o izboru predsjednika opštine propisano je da pravo da bira i bude biran za predsjednika opštine, ima građanin Crne Gore koji u skladu sa Zakonom ima pravo da bira i bude biran za odbornika skupštine opštine.

Birač glasa tako što zaokružuje redni broj ispred imena i prezimena kandidata za predsjednika opštine za koga se glasa ili zaokruživanjem njegovog imena i prezimena.

Birač može glasati samo za jednog kandidata.

Organizovanje biračkih spiskova

Pitanje načina organizovanja biračkih spiskova, uređeno je Zakonom o biračkim spiskovima. Zakonom je utvrđeno da je birački spisak javna isprava u kojoj se vodi evidencija državljana Crne Gore koji imaju biračko pravo i služi samo za izbore.

Upis u birački spisak je uslov za ostvarivanje biračkog prava.

Vođenje biračkog spiska

Zakonom je propisano da se birački spisak vodi po službenoj dužnosti, da je jedinstven, stalan i da se redovno ažurira, a posebno nakon raspisivanja izbora.

Birački spisak se vodi za područje lokalne samouprave, po biračkim mjestima a birač može biti upisan samo jednom, u birački spisak samo jedne jedinice lokalne samouprave i na jednom biračkom mjestu. Birački spisak vodi nadležni organ lokalne uprave, a za njegovu tačnost i ažurnost odgovara nosilac izvršne funkcije u jedinici lokalne samouprave.

Birački spiskovi za područje lokalne samouprave objedinjavaju se u jedinstveni birački spisak (centralni), koji vodi Ministarstvo za informaciono društvo.

Vođenje centralnog spiska obuhvata:

- analizu biračkih spiskova;
- utvrđivanje eventualnih nedostataka i obavještanje nadležnih organa;
- preduzimanje tehničkih i drugih radnji u cilju tačnosti i ažurnosti biračkih spiskova.

Birački spiskovi se vode primjenom kompjuterske obrade podataka, po jedinstvenom programu koji izrađuje nadležni organ državne uprave.

U birački spisak upisuje se državljanin koji ima biračko pravo ili koji na dan održavanja izbora stiče to pravo, i to prema mjestu prebivališta.

Birač koji je lišen poslovne sposobnosti, ne može se upisati u birački spisak, a ako je upisan, briše se iz njega.

Promjene u biračkom spisku

Zakonom je regulisan i postupak promjene u biračkom spisku (upis, brisanje, izmjena, dopuna ili ispravka). Do promjene u biračkom spisku može doći po službenoj dužnosti ili na zahtjev birača. Promjena se vrši na osnovu podataka iz matičnih knjiga, drugih službenih evidencija i javnih isprava, odnosno podataka ili isprava koje dostavi birač, kao podnosilac zahtjeva.

Zahtjev za promjenu u biračkom spisku podnosi se organu nadležnom za vođenje biračkog spiska. Protiv odluke nadležnog organa po zahtjevu, podnosilac zahtjeva ima pravo žalbe glavnom administratoru, a protiv odluke glavnog administratora po žalbi, može se pokrenuti upravni spor.

Organi koji vode odgovarajuće evidencije o građanima, dužni su da organima nadležnim za vođenje biračkih spiskova, dostave podatke koji utiču na tačnost i ažurnost vođenja biračkih spiskova, i to u roku od sedam dana od dana nastalih promjena.

Način upisa u birački spisak

U birački spisak upisuje se jedinstveni redni broj sloga pod kojim je izvršen upis u birački spisak, ime i prezime, datum i mjesto rođenja, državljanstvo, pol, adresa, datum prijave poslednjeg prebivališta i jedinstveni matični broj birača. Izuzetno, ukoliko biraču nije određen matični broj, upisuje se registarski broj lične karte, a ukoliko se ne može utvrditi datum prijave poslednjeg prebivališta, upisuje se datum izdavanja lične karte. Za ona lica koja biračko pravo stiču na dan održavanja izbora, Zakon je predvidio da se u birački spisak upisuje datum prijave poslednjeg prebivališta, a ukoliko se on ne može utvrditi, upisuje se datum prijave poslednjeg prebivališta jednog roditelja ili staratelja.

Oglašavanje biračkog spiska

Zakon je predvidio i obavezu oglašavanja biračkog spiska putem medija, od strane organa nadležnog za njegovo vođenje, u roku od tri dana od dana raspisivanja izbora, uz obavještenje da se može izvršiti uvid i tražiti promjena u njemu.

Ministarstvo za informaciono društvo, dužno je da u roku od 48 časova od dana raspisivanja izbora, javno objavi u dnevnom listu „Pobjeda“, numerički tabelarni prikaz podataka o promjenama nastalim u biračkom spisku u cjelini i po jedinicama lokalne samouprave u odnosu na birački spisak po kome su održani prethodni izbori. Takođe, prikaz mora sadržati i podatke o licima koja su izgubila biračko pravo (smrću, prestankom crnogorskog državljanstva, oduzimanjem poslovne sposobnosti), kao i licima koja su promijenila prebivalište- adresu. Parlamentarna stranka i podnosilac potvrđene izborne liste imaju pravo da zahtijevaju od organa nadležnog za vođenje centralnog biračkog spiska, dostavljanje na ovaj način promijenjenih podataka o biračima, pod uslovom da zahtjev podnesu u Zakonom propisanom roku.

Zaključenje biračkog spiska

Birački spisak se zaključuje najkasnije 25 dana prije dana određenog za održavanje izbora. Birački spisak se zaključuje rješenjem. Zakonom je propisana obavezna sadržina rješenja - ukupan broj upisanih birača i datum zaključivanja biračkog spiska. Rješenje o zaključivanju biračkog spiska dostavlja se opštinskoj izbornoj komisiji najkasnije u roku od 24 časa od časa donošenja rješenja.

Opštinska izborna komisija, u roku od 24 časa od časa prijema rješenja, dostavlja Državnoj izbornoj komisiji podatke o ukupnom broju birača u jedinici lokalne samouprave a Državna izborna komisija, u Zakonom utvrđenom roku, javno objavljuje broj birača u cjelini, po jedinicama lokalne samouprave i po biračkim mjestima.

Po zaključenju biračkog spiska, promjene u njemu mogu se vršiti samo na osnovu odluke glavnog administratora, odnosno suda u upravnom sporu, najkasnije 10 dana prije dana određenog za održavanje izbora.

Organ nadležan za vođenje biračkog spiska, po zaključenju, sastavlja ovjereni izvod iz biračkog spiska za svako biračko mjesto i dostavlja ga opštinskoj izbornoj komisiji i podnosiocu potvrđene izborne liste. Izvod iz biračkog spiska, sadrži:

- jedinstveni redni broj sloga pod kojim je izvršen upis u birački spisak;
- ime i prezime;
- datum i mjesto rođenja;
- državljanstvo;
- pol;
- adresu;
- datum prijave poslednjeg prebivališta;
- jedinstveni matični broj;

- naziv organa koji ga je sačinio;
- datum sačinjavanja i oznaku biračkog mjesta za koje je izvod sačinjen.

Inspekcijski nadzor

Zakonom o biračkim spiskovima uređeno je i pitanje inspekcijskog nadzora nad primjenom propisa kojima se uređuje vođenje biračkih spiskova. Inspekcijski nadzor vrši ministarstvo nadležno za poslove uprave koje je dužno da, po predstavljeni birača, parlamentarne stranke ili podnosioca potvrđene izborne liste, izvrši inspekcijsku kontrolu u Zakonom utvrđenom roku.

Za povredu propisa kojim se uređuje vođenje biračkih spiskova Zakon o biračkim spiskovima je predvidio kaznu zatvora do jedne godine, kao i novčane kazne za prekršaje u slučajevima utvrđenim Zakonom.

11. Molimo da opišete opšti okvir za finansiranje partija i izbornih kampanja, pravila kojima se obezbjeđuje transparentnost, i date detalje o praćenju njegove implementacije.

Opšti okvir za finansiranje političkih partija i izbornih kampanja u Crnoj Gori u suštini se dijeli na propise, ili djelove propisa, kojima je definisano finansiranje redovnog rada političkih partija i propise kojima je definisano finansiranje izbornih kampanja.

Poštujući preporuke Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i GREKO –a Vlada Crne Gore je u saradnji sa civilnim sektorom (NVO) pripremila, a Skupština Crne Gore Usvojila dva Zakona koji, uz godišnji Zakon o budžetu, predstavljaju pravni okvir za finansiranje političkih partija i izbornih kampanja i to: **Zakon o finansiranju političkih partija (Sl. list CG, br. 49/08) (Aneks 3) i Zakon o finansiranju kampanje za izbor Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine (Sl. list CG, br.08/09) (Aneks 4).**

I. Kad je u pitanju finansiranje redovnog rada političkih partija najznačajnije su sljedeće karakteristike opšteg okvira:

a) Sredstva za finansiranje redovnog rada političkih partija mogu se sticati iz Javnih i privatnih izvora.

Pod javnim izvorima se podrazumijevaju sredstva iz budžeta Crne Gore i sredstva iz budžeta lokalnih samouprava. Iz javnih izvora se sredstva mogu koristiti za redovan rad političkih partija i rad poslanika, odnosno odbornika. Iznos javnih sredstava koja se opredjeljuju u ove svrhe je ograničen i kreće se od **0.2-0.4%** tekućeg budžeta Crne Gore i **0.5- 1%** budžeta lokalnih samouprava. U budžetskoj 2009 godini za ove namjene je iz budžeta Crne Gore opredijeljeno **1.951.409.53 €**. Ova sredstva se dijele na način da **15%** od tog iznosa dijele ravnopravno sve političke partije, a **85%** se dijeli proporcionalno broju mandata koje politička partija ima u trenutku raspodjele.

Sredstva iz privatnih izvora koja političke partije imaju pravo da prikupljaju za redovan rad ne smiju prelaziti iznos koji je nekoj političkoj partiji pripao iz javnih izvora, za konkretnu godinu koja se posmatra. Pri tome je donacija fizičkih lica ograničena na **2.000 €**, a pravnih lica na **10.000 €** na godišnjem nivou.

b) Zabranjeno je primanje materijalne i finansijske pomoći od: stranih država, pravnih i fizičkih lica van teritorije Crne Gore; anonimnih darodavaca; javnih ustanova i preduzeća; ustanova i preduzeća sa učešćem državnog kapitala; sindikata; vjerskih organizacija; nevladinih organizacija; kazina; kladionica i drugih priređivača igara na sreću. Zabranjeno je primanje materijalne i finansijske pomoći u gotovini. Zabranjeno je parlamentarnim partijama i drugim podnosiocima izbornih lista da primaju priloge od privrednog društva i preduzetnika koji su, po ugovoru sa organima vlasti, obavljali javne usluge u prethodnom periodu od dvije godine, za vrijeme trajanja tog poslovnog odnosa, kao i dvije godine nakon prestanka tog poslovnog odnosa.

Ove zabrane se odnose i na finansiranje redovnog rada političkih partija i na finansiranje izbornih kampanja

c) Političke partije su dužne da o svom godišnjem finansijskom poslovanju nadležnom organu podnose godišnji završni račun, uključujući i izvještaj o reviziji istog.

II. Kad je u pitanju finansiranje izbornih kampanja najvažnije karakteristike opšteg okvira su :

a) Izborne kampanje se finansiraju iz Javnih i privatnih izvora.

Iz javnih izvora (budžeta Crne Gore i lokalnih samouprava) za ovu namjenu izdvajaju se sredstva u iznosu od **0.15 %** tekućeg budžeta u godini u kojoj se održavaju izbori. U budžetskoj 2009 godini za finansiranje izbornih kampanja je iz budžeta Crne Gore izdvojeno **1.360.000 €**. Ova sredstva su raspodijeljena na način da je **20 %** isplaćeno svim ovlaštenim podnosiocima izbornih lista, a **80%** je podijeljeno političkim partijama proporcionalno broju osvojenih mandata u Skupštini Crne Gore. Da bi neka politička partija ostvarila pravo na sredstva koja joj pripadaju po osnovu izbornog rezultata potrebno je da predhodno podnese revidirani izvještaj o utrošku sredstava. Prilikom revizije izvještaja političkih partija u odnosu na parlamentarne izbore koji su održani u martu 2009. godine revizori ministarstva finansija nijesu pronašli ni jednu ozbiljniju zloupotrebu od strane političkih partija.

Politička partija može sredstva za finansiranje izborne kampanje prikupljati i iz privatnih izvora, a maksimalno do dvasetostrukog iznosa u odnosu na iznos koji joj je dodijeljen iz javnih izvora. Utrošak ovih sredstava je predmet revizije ukoliko ona prelaze iznos od 50.000. €.

Svi izvještaji se, na osnovu zakonske obaveze, objavljuju na veb sajtu Državne izborne komisije, na koji način se postiže puna transparentnost procesa.

b) Ravnopravnost političkih partija

Sve političke partije su ravnopravne u raspodjeli sredstava iz javnih izvora, uzimajući kriterijum osvojenih mandata kao jedini koji u krajnjem utiče na raspodjelu dijela sredstava (80%). Dakle sve partije u startu imaju apsolutno jednaka prava.

III. Finansiranje kampanje za izbor Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opština

Finansiranje ovih kampanja u Crnoj Gori je zasnovano na istim principima na kojima je zasnovano finansiranje kampanja političkih partija, uz uvažavanje specifičnosti.

a) Javni izvori finansiranja

Iz budžeta Crne Gore i lokalnih samouprava za ovu namjenu se izdvajaju sredstva u iznosu od 0.05-0,1 % budžeta u godini u kojoj se održavaju izbori.

Ova sredstva se dijele tako da 10% pripada svim kandidatima u jednakom iznosu, 40 % dijele u jednakim iznosima svi kandidati koji osvoje više od 10 %, a 50% dobija kandidat koji pobijedi na izborima.

b) Privatni izvori

Kandidat može prikupljati i sredstva iz privatnih izvora, a njihov ukupni iznos ne smije preći iznos koji mu je dodijeljen iz javnih izvora.

Fizičko lice može za kampanju da donira najviše 2000 €, a pravno lice 10000 €.

c) podnošenje izvještaja

Svi kandidati podnose izvještaje koji se moraju objaviti na veb sajtu Državne izborne komisije.

Zaključak:

Pravni okvir za finansiranje političkih partija u Crnoj Gori koji je trenutno na snazi rezultat je analiza predhodnog stanja od strane eksperata međunarodne zajednice, uz prilagodjavanje njihovih preporuka pravnom i finansijskom ambijentu u Crnoj Gori.

Generalno gledano može se reći da je pravni okvir za finansiranje političkih partija u Crnoj Gori u skladu sa dobrom praksom u demokratskim zemljama, a svi dalji planovi za njegovu reformu treba da vode u pravcu jačanja institucionalnog okvira, prije svega u pravcu jačanja kapaciteta i nadležnosti Državne izborne komisije.

Pravni okvir koji je opisan u odgovoru na ovo pitanje obezbjeđuje da se finansiranje političkih partija u Crnoj Gori vrši uz puno poštovanje principa transparentnosti i nediskriminatornosti odnosno davanja jednakih šansi svim političkim partijama i kandidatima.

12. Molimo da opišete dosadašnji napredak u sprovođenju preporuka Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) u pogledu depolitizacije izborne administracije, unapređenju njenog funkcionisanja, i posebno u vezi sa proglašavanjem rezultata, kodifikaciji izbornog zakonodavstva, ustanovljenju pravila za medijsko praćenje kampanja i uvođenju pravila koja garantuju transparentnost u raspodjeli poslaničkih mjesta.

Dosadašnja praksa izrade izbornog zakonodavstva je da se prilikom izrade zakona iz ove oblasti formiraju Radne grupe koje su sastavljene od poslanika proporcionalno zastupljenosti partija u Skupštini.

Prilikom izrade zakona iz oblasti izbornog zakonodavstva u najvećoj mjeri u Zakon su ugrađivani prijedlozi i sugestije relevantnih međunarodnih institucija.

Preporuke Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) kao i ostalih međunarodnih organizacija koje prate procese demokratskog sazrijevanja, posebno izbornih procedura u Crnoj Gori, do sada su u najvećoj mjeri prihvaćene i sastavni su dio pozitivnog izbornog zakonodavstva, o čemu svjedoči i Izvještaj posmatračke misije OSCE/ODIHR o prijevremenim parlamentarnim izborima koji su održani 29.marta 2009.godine. Najnovije preporuke ODIHR-a i Savjeta Evrope, biće obuhvaćene upravo kroz proces upodobljavanja postojećeg izbornog zakona Ustavu.

U pogledu depolitizacije izborne administracije Crna Gora je napravila značajne pomake. Primjera radi prešla je put od izbornih komisija koje su bile sastavljene većinom od politički prepoznatljivih i angažovanih ličnosti do nezavisnih stručnjaka prije svega iz pravne oblasti koji dobro poznaju izbornu problematiku. Takođe je bitno napomenuti da se ide ka profesionalizaciji dijela izborne administracije. U izornoj administraciji (birački odbori) zastupljeni su predstavnici parlamentarne većine i parlamentarne manjine, ali zakonski svedeni na ravnopravnom, jednakom ili proporcionalnom učešću svih političkih struktura učesnika izbornog procesa.

Po završenom glasanju, birački odbor pristupa utvrđivanju rezultata glasanja na biračkom mjestu. Birački odbor utvrđuje broj neupotrijebljenih glasačkih listića i stavlja ih u poseban omot koji pečati. Nakon toga birački odbor utvrđuje broj kontrolnih kupona odvojenih od glasačkih listića i stavlja ih u poseban omot koji se pečati. Na osnovu izvoda iz biračkog spiska, birački odbor utvrđuje ukupan broj birača koji su glasali. Kada se glasačka kutija otvori, poslije provjere kontrolnog lista, važeći glasački listići odvajaju se od nevažećih.

Podatke birački odbor unosi u zapisnik prije otvaranja glasačke kutije. Birački odbor utvrđuje broj nevažećih glasačkih listića, zatim broj važećih listića, kao i broj glasova za svaku izbornu listu, što unosi u zapisnik. Nevažeći glasački listić je nepopunjeni glasački listić, listić koji je popunjen tako da se ne može utvrditi za koju se izbornu listu glasalo i listić na kome je zaokruženo više od jedne izborne liste. Ako se utvrdi da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja birača koji su glasali, ili ako se utvrdi da je broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji veći od broja kontrolnih kupona, ili ako se utvrdi postojanje dva ili više kontrolnih kupona sa istim serijskim brojem ili serijskim brojem koji ne pripada tom biračkom mjestu, birački odbor se raspušta i imenuje novi, a glasanje na tom biračkom mjestu se ponavlja. Rezultati glasanja na tom biračkom mjestu utvrđuju se poslije ponovljenog glasanja. Kad birački odbor utvrdi rezultate glasanja, u zapisnik o radu biračkog odbora unosi se: broj primljenih glasačkih listića; broj neupotrijebljenih glasačkih listića; broj upotrijebljenih glasačkih listića; broj nevažećih glasačkih listića; broj važećih glasačkih listića; broj glasova datih za svaku izbornu listu; broj birača prema izvodu iz biračkog spiska; broj birača koji su glasali po spisku i broj birača koji su glasali putem pisma. U zapisnik o radu biračkog odbora unose se i primjedbe i mišljenja članova biračkog odbora, kao i sve druge činjenice od značaja za glasanje. Zapisnik o radu biračkog odbora potpisuju svi članovi biračkog odbora. Svaki član biračkog odbora dobija kopiju zapisnika o radu biračkog odbora. Neupotrijebljene, nevažeće i

važeće glasačke listiće birački odbor stavlja u posebne koverte na kojima stoji oznaka sadržaja i koje se pečatiraju, a potom, cijeli izborni materijal (zapisnik o radu, izvod iz biračkog spiska, glasačke listiće, kontrolne kupone odvojene od glasačkih listića, pečat biračkog odbora, kao i ostali izborni materijal) stavlja u jedan koverat koji se pečatira.

O konačnim rezultatima izbora opštinska izborna komisija za izbor odbornika, a Državna izborna komisija za izbor poslanika, javno objavljuje podatke o:

- broju birača upisanih u birački spisak;
- broju birača koji su glasali na biračkom mjestu;
- broju birača koji su glasali van biračkog mjesta;
- broju birača koji su glasali;
- broju primljenih glasačkih listića;
- broju neupotrijebljenih glasačkih listića;
- broju upotrijebljenih glasačkih listića;
- broju nevažećih glasačkih listića;
- broju važećih glasačkih listića;
- broju glasova koje su dobile pojedine izborne liste;
- broju mandata koje su dobile pojedine izborne liste.

Konačni rezultati izbora za poslanike objavljuju se u „Službenom listu Crne Gore“, a za odbornike u „Službenom listu Crne Gore - opštinski propisi“, najkasnije u roku od 15 dana od dana održavanja izbora. Opštinska izborna komisija izabranom odborniku, a Državna izborna komisija izabranom poslaniku izdaje, na dan potvrđivanja mandata, uvjerenje da je izabran za odbornika, odnosno poslanika.

Pravila za medijsko praćenje kampanje

Mediji u Crnoj Gori su slobodni i svaka cenzura medija je zabranjena. Crna Gora obezbjeđuje i jamči slobodu informisanja na nivou standarda koji su sadržani u međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima i slobodama (OUN, OEBS, Savjet Evrope, EU). Crna Gora garantuje pravo na slobodno osnivanje i nesmetan rad medija zasnovan na: slobodi izražavanja mišljenja; slobodi istraživanja, prikupljanja, širenja, objavljivanja i primanja informacija; slobodnom pristupu svim izvorima informacija; zaštiti čovjekove ličnosti i dostojanstva i slobodnom protoku informacija. Crna Gora garantuje ravnopravno učešće u informisanju domaćim i stranim pravnim i fizičkim licima, u skladu sa Zakonom o medijima, Zakonom o radio-difuziji i Zakonom o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore.

Na predstavljanje podnosilaca izbornih lista i kandidata sa izbornih lista za izbor predsjednika Crne Gore, poslanika i odbornika u vrijeme predizborne kampanje shodno se primjenjuju Zakon o medijima, Zakon o radio-difuziji i Zakon o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore.

Saglasno odredbama Zakona radio-difuzije i Zakona o javnim radio-difuznim servisima posebna pravila kojima se obezbjeđuje ravnomjerno predstavljanje političkih stranaka, koalicija i kandidata koji imaju prihvaćene izborne liste i candidature usvaja Savjet javnog radio-difuznog servisa. Pod političkom propagandom u vrijeme predizborne kampanje, podrazumijevaju se saopštenja, spotovi, kao i drugi oblici propagande čija je namjena da utiču na opredjeljenje glasača prilikom glasanja.

Javni radio-difuzni servisi su dužni da 15 dana nakon raspisivanja izbora za predsjednika Crne Gore, odnosno poslanika i odbornika, u dnevnoj štampi i na drugi način dostupan javnosti objave način i uslove predstavljanja političkih stranaka, kandidata i njihovih programa. Sedam dana prije dana glasanja, u programima javnih radio-difuznih servisa nije dozvoljeno objavljivanje istraživanja javnog mnjenja o kandidatima i političkim strankama.

Zakonom o izboru odbornika i poslanika utvrđeno je da na dan izbora, tokom trajanja glasanja, nikome nije dozvoljeno da u programima radio-difuznih servisa i drugih medija objavljuje procjenu

rezultata glasanja. Pravo na medijsko praćenje u predizbornoj kampanji počinje od dana potvrđivanja izborne liste učesnika predizborne kampanje i prestaje 24 časa prije dana održavanja izbora.

Pravila raspodjele mandata

Opštinska izborna komisija za izbor odbornika, a Državna izborna komisija za izbor poslanika utvrđuje ukupan broj glasova koji je dobila svaka izborna lista i utvrđuje broj mandata koji pripada svakoj listi. Svako izbornoj listi pripada broj mandata srazmjern broju dobijenih glasova. U raspodjeli mandata učestvuju samo izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od ukupnog broja birača koji su glasali u izbornoj jedinici.

Na biračkim mjestima koja su utvrđena posebnom odlukom Skupštine Crne Gore u raspodjeli mandata učestvuju samo izborne liste koje su dobile najmanje 3% glasova od ukupnog broja birača koji su glasali na tim biračkim mjestima. Izbornoj listi koja ispuni uslov za učestvovanje u raspodjeli mandata na biračkim mjestima utvrđenim posebnom odlukom Skupštine Crne Gore, u konačnoj raspodjeli mandata dodaju se glasovi birača koje je ta lista dobila na drugim biračkim mjestima u državi, pod uslovom da na tim biračkim mjestima ne ispunjava uslov za učešće u raspodjeli mandata, odnosno učestvuje, a ne osvoji mandat. Glasovi koje je dobila izborna lista, a koja, s obzirom na broj dobijenih glasova, ne učestvuje u raspodjeli mandata, odnosno učestvuje, a ne osvoji mandat na biračkim mjestima utvrđenim posebnom odlukom Skupštine Crne Gore, dodaju se glasovima koje je ta lista dobila na drugim biračkim mjestima u državi, pod uslovom da na tim biračkim mjestima učestvuje u raspodjeli mandata.

Broj mandata koji će dobiti pojedina izborna lista utvrđuje se tako da se ukupan broj glasova koji je dobila svaka izborna lista u izbornoj jedinici dijeli sa 1, 2 i ... zaključno sa brojem koji odgovara broju odbornika, odnosno poslanika koji se bira u izbornoj jedinici. Tako dobijeni količnici razvrstavaju se po veličini, pri čemu se u obzir uzima onoliko najvećih količnika koliko se odbornika, odnosno poslanika bira. Svaka izborna lista dobija onoliko mandata koliko tih količnika na nju otpada. Ako dvije ili više izbornih lista dobiju iste količnike na osnovu kojih bi dobile jedan mandat, žrijebom se određuje kojoj listi će se taj mandat dodijeliti.

Mandati u okviru ukupnog broja mandata koje je izborna lista dobila raspoređuju se na način što se jedna polovina dobijenih mandata dodjeljuje kandidatima sa izborne liste prema redosljedu na listi, a preostali mandati kandidatima sa liste u skladu sa odlukom podnosilaca liste. Kad izbornoj listi pripadne neparan broj mandata, broj mandata koji se dodjeljuje kandidatima sa liste prema njihovom redosljedu na listi uvećava se za jedan. U slučaju da pojedina izborna lista dobije veći broj mandata od broja kandidata koji se nalazi na toj listi, ti mandati pripadaju izbornim listama koje imaju, po veličini, najveći sljedeći količnik. Opštinska izborna komisija utvrđuje konačne rezultate izbora za odbornike, u roku od 12 časova od isteka roka za podnošenje prigovora, odnosno žalbi, odnosno od konačnosti ili izvršnosti odluka donešenih po prigovoru ili žalbi. Državna izborna komisija utvrđuje konačne rezultate izbora za poslanike u roku od 12 časova od isteka roka za podnošenje prigovora, odnosno žalbi, odnosno od konačnosti ili izvršnosti odluka donešenih po prigovoru ili žalbi.

Vlada

13. Molimo da pružite opis strukture i funkcionisanja vlade. Koja je pravna osnova za strukturu i funkcionisanje vlade?

Vlada Crne Gore obavlja izvršnu vlast u skladu sa Ustavom Crne Gore, zakonom i drugim propisima i odgovorna je Skupštini za vođenje unutrašnje i vanjske politike Crne Gore. Njene nadležnosti, unutrašnja organizacija i način rada uređeni su Ustavom, Zakonom o državnoj upravi (Aneks 8), Uredbom o Vladi Crne Gore i Poslovníkom Vlade Crne Gore.

U okviru svojih ustavnih nadležnosti, Vlada: vodi unutrašnju i vanjsku politiku Crne Gore; izvršava zakone, druge propise i opšte akte; donosi uredbе, odluke i druge akte za izvršavanje zakona; zaključuje međunarodne ugovore; predlaže plan razvoja i prostorni plan Crne Gore; predlaže budžet i završni račun budžeta; predlaže strategiju nacionalne bezbjednosti i strategiju odbrane; odlučuje o priznavanju država i uspostavljanju diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama; predlaže ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore u inostranstvu; vrši i druge poslove utvrđene Ustavom ili zakonom.

Vladu bira Skupština Crne Gore, a čine je predsjednik, jedan ili više potpredsjednika i ministri. Sadašnja 38 Vlada Crne Gore, izabrana juna 2009. godine, ima predsjednika Vlade, tri potpredsjednika Vlade i to: potpredsjednik za poslove međunarodne ekonomske saradnje, strukturne reforme i unaprjeđenje poslovnog ambijenta, koji je i ministar finansija; potpredsjednik za politički sistem, unutrašnju i spoljnu politiku i potpredsjednik za ekonomsku politiku i finansijski sistem, koji je i ministar za informaciono društvo, i 17 ministara i to: ministar pravde; ministar unutrašnjih poslova i javne uprave; ministar odbrane; ministar inostranih poslova; ministar prosvjete i nauke; ministar kulture, sporta i medija; ministar ekonomije; ministar saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija; ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; ministar turizma; ministar zdravlja; ministar za ljudska i manjinska prava; ministar uređenja prostora i zaštite životne sredine; ministar rada i socijalnog staranja; ministar za evropske integracije; i dva ministra bez portfelja. Mandatar za sastav Vlade, Skupštini predlaže Predsjednik Crne Gore, u roku od 30 dana od dana konstituisanja Skupštine. Mandatar za sastav Vlade iznosi u Skupštini svoj program i predlaže sastav Vlade. O programu mandatar i predlogu za sastav Vlade Skupština odlučuje istovremeno. Mandat Vlade teče od dana izbora, a predsjednik i član Vlade, na dan izbora, polažu zakletvu pred Skupštinom. Predsjednik Vlade i član Vlade ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljati drugu djelatnost. Predsjednik i članovi Vlade uživaju imunitet, što znači da ne mogu biti pozvani na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoreni za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje funkcije. Protiv njih se ne može pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako su zatečeni u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora. Vlada i član Vlade mogu podnijeti ostavku. Ostavka predsjednika Vlade smatra se ostavkom Vlade. Predsjednik Vlade može predložiti Skupštini da razriješi člana Vlade. Vladi prestaje mandat: prestankom mandata Skupštine, podnošenjem ostavke, kad izgubi povjerenje i ako ne predloži budžet do 31. marta budžetske godine. Vlada kojoj je prestao mandat nastavlja rad do izbora Vlade u novom sastavu.

Uredbom o Vladi Crne Gore uređen je: položaj predsjednika Vlade, potpredsjednika Vlade i ministara; Uži kabinet; radna tijela Vlade; položaj i poslovi generalnog sekretara Vlade.

Poslovníkom Vlade Crne Gore bliže se uređuju organizacija i način rada Vlade i druga pitanja od značaja za rad Vlade. O primjeni Poslovníka staraju se predsjednik Vlade i generalni sekretar Vlade.

Predsjednik Vlade predstavlja Vladu, obezbjeđuje jedinstvo političkog djelovanja Vlade, saziva i predsjedava sjednicama Vlade, potpisuje akte koje ona donosi, usklađuje rad članova Vlade i vrši druge poslove utvrđene Ustavom i zakonom. Predsjednik Vlade može članovima Vlade davati obavezna uputstva i posebna zaduženja i ovlašćenja, skladno programu i politici Vlade, odnosno zaključcima i preuzetim međunarodnim obavezama Crne Gore.

Vlada ima Uži kabinet koji čine predsjednik, potpredsjednici i generalni sekretar Vlade. U radu sjednice Užeg kabineta mogu, po pozivu predsjednika Vlade, učestvovati i ministri. Sjednice Užeg kabineta saziva i njima predsjedava predsjednik Vlade. Uži kabinet koordinira ostvarivanje utvrđene politike i programa rada Vlade, razmatra određena pitanja iz nadležnosti Vlade, planira rad sjednica Vlade i usklađuje rad članova Vlade. Uži kabinet može odlučivati o korišćenju sredstava tekuće budžetske rezerve, u skladu sa kriterijumima koje utvrđuje Vlada.

Potpredsjednik Vlade usmjerava i usklađuje rad ministarstava i drugih organa državne uprave, u oblastima koje odredi predsjednik Vlade, stara se o sprovođenju politike Vlade u tim oblastima, i po pravilu je predsjednik jednog od stalnih radnih tijela Vlade.

Ministar je dužan da sprovodi program i politiku Vlade i odgovoran je za sprovođenje programa i politike Vlade, za odluke i mjere koje je donio ili propustio da donese ili preduzme, kao i za izvršavanje obaveznih uputstava i svojih zaduženja i ovlašćenja koje mu je dao predsjednik Vlade.

Ministar je dužan da obavještava Vladu o svim pitanjima iz okvira svojih ovlaštenja koja su od značaja za vođenje politike i odlučivanje Vlade i može podnositi Vladi predloge za uređivanje pitanja iz nadležnosti Vlade i Skupštine i zahtijevati da Vlada zauzme stav o pitanju iz okvira njegovih ovlaštenja. Ministar koji ne rukovodi ministarstvom (ministar bez portfelja) obavlja poslove koje mu povjeri predsjednik Vlade, a koji se odnose na pojedine oblasti rada Vlade i može rukovoditi radom radnih tijela Vlade.

Član Vlade je dužan da prisustvuje sjednicama Vlade i učestvuje u njenom radu. Član Vlade je dužan da učestvuje u radu radnih tijela Vlade, u koje je izabran i da učestvuje u vršenju drugih poslova iz djelokruga Vlade, u skladu sa Poslovníkom i zaključcima Vlade.

Vlada ima generalnog sekretara, kojeg imenuje i razrješava Vlada, na predlog predsjednika Vlade. Generalni sekretar odgovoran je predsjedniku Vlade i Vladi. Imenuje se na vrijeme od četiri godine, a mandat mu prestaje prestankom mandata Vlade, ostavkom i razrješanjem. Generalni sekretar Vlade: stara se o pripremi sjednica Vlade; izvršavanju akata Vlade; pomaže predsjedniku Vlade u organizovanju i pripremanju sjednica; stara se o pripremanju, donošenju i ostvarivanju Programa rada Vlade; sprovođenju zaključaka Vlade; pripremanju materijala potrebnih za rad Vlade; stara se i o primjeni Poslovníka u dijelu koji se odnosi na pripremu sjednica Vlade i dostavljanju zaključaka Vlade nadležnim subjektima; vrši druge poslove u skladu sa odlukom i Poslovníkom i poslove koje mu povjeri predsjednik Vlade. Generalni sekretar rukovodi Generalnim sekretarijatom Vlade, i budžetski je izvršilac sredstava opredijeljenih za rad Vlade i Generalnog sekretarijata Vlade. Može biti član radnog tijela Vlade. Generalni sekretar Vlade ima zamjenika i jednog ili više pomoćnika.

Vlada obrazuje stalna radna tijela radi razmatranja pitanja iz nadležnosti Vlade i davanja mišljenja i predloga o tim pitanjima, praćenja izvršavanja akata Vlade i usklađivanja stavova organa državne uprave u pripremi akata za sjednicu Vlade. Vlada može obrazovati privremeno radno tijelo radi razmatranja pojedinih pitanja iz svoje nadležnosti i davanja mišljenja i predloga. Stalno radno tijelo obrazuje se Poslovníkom Vlade, a privremeno radno tijelo odlukom kojom se utvrđuje njegov sastav i zadatak.

Stalna radna tijela Vlade su: Komisija za politički sistem, unutrašnju i spoljnu politiku; Komisija za ekonomsku politiku i finansijski sistem; Komisija za kadrovska i administrativna pitanja i Komisija za raspodjelu dijela sredstava budžetske rezerve.

Vlada radi i odlučuje na sjednici koju saziva predsjednik Vlade, po sopstvenoj inicijativi, na predlog stalnog radnog tijela Vlade ili na predlog najmanje pet članova Vlade. Predsjednik Vlade može sazvati posebnu sjednicu Vlade kada to zahtijevaju određene okolnosti ili potreba hitnog preduzimanja određenih mjera.

O sazivanju sjednice Vlade, generalni sekretar Vlade, po pravilu, dva dana prije sjednice, pisanim putem, obavještava članove Vlade, s tim što se obavještenje o sazivanju sjednice može dostaviti i u kraćem roku, kad za to postoje posebni razlozi. Obavještenje sadrži dan, mjesto i vrijeme održavanja sjednice i druge informacije od značaja za održavanje sjednice i uz njega se dostavlja predlog dnevnog reda, izvještaji komisija, zapisnik sa prethodne sjednice, kao i materijali koji nijesu dostavljeni ranije. Sjednice Vlade održavaju se, po pravilu, jednom nedjeljno.

U radu sjednice Vlade učestvuje sekretar Sekretarijata za zakonodavstvo. Sjednici Vlade mogu prisustvovati i učestvovati u radu, po pozivu, i ovlašćena lica iz ministarstava i drugih organa uprave, iz Generalnog sekretarijata Vlade, kao i druga pozvana lica.

Vlada radi i odlučuje na sjednici na kojoj prisustvuje većina članova Vlade, i donosi odluke većinom glasova prisutnih članova. U slučaju jednakog broja glasova, odluka se smatra donijetom ako je za nju glasao predsjednik Vlade. O predlogu za skraćenje mandata Skupštine, predlogu za raspisivanje državnog referenduma, postavljanju pitanja povjerenja Vladi, raspuštanju Skupštine, podnošenju ostavke Vlade, podnošenju predloga za promjenu Ustava i utvrđivanju predloga zakona o budžetu i završnom računu budžeta Vlada odlučuje većinom glasova svih članova Vlade. Glasanje je javno.

U hitnim i drugim, naročito opravdanim slučajevima, Vlada može, na predlog predsjednika Vlade, bez održavanja sjednice, odlučiti o pojedinim pitanjima na osnovu pribavljenih saglasnosti većine članova Vlade, s tim što se to na prvoj narednoj sjednici Vlade verifikuje.

Vlada obavještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koje razmatra ili koja će razmatrati, davanjem saopštenja za javnost, održavanjem konferencija za štampu, davanjem intervjua, vođenjem razgovora sa predstavnicima sredstava javnog informisanja i na drugi način. Saopštenja za javnost sa sjednice Vlade daju nadležni potpredsjednici Vlade i resorni ministri koje odredi predsjednik Vlade, kao i Generalni sekretarijat Vlade - Biro za odnose sa javnošću. Vlada ima svoju internet stranicu na kojoj objavljuje informacije i podatke o radu Vlade i dužna je da javnosti omogući uvid u svoj rad, saglasno Zakonu o slobodnom pristup informacijama i Poslovniku Vlade.

14. Molimo da opišete način na koji je u vladi uređeno strateško planiranje i nadgledanje. Da li postoji program vlade? Kako se priprema, koji je vremenski okvir za njegovu implementaciju i kako se nadgleda njegovo sprovođenje?

Strateško planiranje realizuje se kroz utvrđivanje razvojnih strategija, programa rada ministarstava i programa rada Vlade.

Razvojne strategije, iz svoje nadležnosti, predlažu ministarstva, a utvrđuje ih Vlada. U procesu izrade nacrtu strategije angažuju se kadrovi iz ministarstva i drugih organa uprave, kao i eksperti iz zemlje i inostranstva. Najčešće, Vlada prvo utvrđuje nacrt strategije i program javne rasprave. Nakon sprovedene javne rasprave, na osnovu iznijetih primjedaba i sugestija, ministarstvo priprema predlog strategije, sa akcionim planom za njenu realizaciju, koju donosi Vlada. Strategiju nacionalne bezbjednosti, strategiju odbrane, plan razvoja i prostorni plan Crne Gore predlaže Vlada, a donosi Skupština Crne Gore.

Ministarstva i drugi organi uprave, dužni su da donesu godišnji program rada.

Vlada, na početku svog mandata, odnosno krajem godine za sljedeću godinu, donosi svoj program rada. Osnov za njegovo donošenje čine: Program kandidata za predsjednika vlade, koji je prihvatila Skupština Crne Gore prilikom izbora Vlade, i mjere ekonomske politike za sljedeću godinu, koje Vlada donosi u četvrtom kvartalu za narednu godinu. Program rada Vlade uključuje i obaveze koje proizilaze iz: Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Crne Gore, Nacionalnog programa za integraciju u EU, Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za prethodnu godinu, razvojnih strategija, članstva u međunarodnim organizacijama i iz ratifikovanih konvencija i Akcionog plana za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Obaveze iz programa su grupisane u: oblast evropskih integracija, tematski i normativni dio. Tematski dio sadrži nazive strategija i razvojnih programa koje treba utvrditi, informacije o stanju u određenoj upravnoj oblasti i izvještaje koje ministarstva treba da podnesu Vladi. Normativni dio sadrži nacрте i predloge zakona koje Vlada treba da utvrdi, odnosno podzakonske akte koje Vlada treba da donese, u funkciji izvršavanja već donijetih zakona. Za svaku obavezu, pored naziva teme, odnosno akta, u programu se daje kratko obrazloženje, određuje ministarstvo koje će izvršiti obavezu, rok za realizaciju i nadležno stalno radno tijelo Vlade, koje će razmatrati predloženi materijal i Vladi predložiti zaključke.

Program se priprema na osnovu predloga, inicijativa i sugestija ministarstava i drugih organa uprave. U Generalnom sekretarijatu Vlade, sagledavaju se obaveze koje, za pojedina ministarstva, odnosno Vladu, proističu iz prethodno nabrojanih izvora i provjerava se da li su ministarstva te obaveze uključila u svoje predloge. Nakon usaglašavanja sa ministarstvima, Generalni sekretarijat priprema nacrt programa koji razmatraju komisije Vlade, daju svoje predloge i usklađuju termine izvršenja obaveza. Na osnovu stavova komisija, Generalni sekretarijat priprema predlog programa i dostavlja ga Vladi na donošenje.

Program se donosi za period od jedne godine.

Realizaciju programa rada Vlade prati Generalni sekretarijat. Ako ministarstvo ili drugi organ uprave nije u mogućnosti da u planiranom roku izvrši obavezu iz programa rada, dužno je da obavijesti Vladu o razlozima zbog kojih tu obavezu ne može izvršiti, i predloži novi rok. Generalni sekretarijat Vlade priprema i Vladi, na početku kvartala za prethodni kvartal, dostavlja izvještaj o

realizaciji obaveza iz programa rada. Izvještaj se podnosi i vanredno na zahtjev predsjednika Vlade. Nadgledanje realizacije strateških planova sprovodi se i preko: analize ostvarivanja mjera ekonomske politike (početkom kvartala za prethodni kvartal), kvartalnih izvještaja o makrofiskalnim kretanjima, polugodišnjeg izvještaja o stanju javnog duga, izvještaja o realizaciji poreske politike, obaveznih izvještaja o realizaciji akcionih planova, po već donijetim razvojnim strategijama, kao i godišnjih izvještaja o radu ministarstava i drugih organa uprave.

15. Kako se priprema i nadgleda zakonodavni program vlade?

Zakonodavni program Vlade čini integralni dio godišnjeg programa rada Vlade, a sadrži nacрте i predloge zakona, kao i podzakonska akta za izvršavanje zakona.

Prilikom izrade zakonodavnog programa rada Vlade vodi se računa o obavezama koje proizilaze iz: Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Crne Gore, Nacionalnog programa za integraciju u EU, Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za prethodnu godinu, članstva u međunarodnim organizacijama i iz ratifikovanih konvencija i Akcionog plana za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Takođe, obaveza pripreme zakona proizilazi i iz razvojnih strategija i analiza stanja u određenim oblastima, gdje se identifikuju potrebe da se određena pitanja uredе zakonom, na drukčiji način.

Na osnovu sagledavanja obaveza koje, za pojedino ministarstvo, proizilaze iz naznačenih akata i dokumenata, ministarstava dostavljaju Vladi predloge koji sadrže listu zakona i drugih propisa koje Vlada treba da utvrdi, odnosno donese, u godini za koju se donosi program rada Vlade. Lista sadrži: naziv zakona, odnosno drugog akta, pitanja koja njime treba urediti, rok u kojem akt treba pripremiti, nosioca obaveze i nadležna radna tijela Vlade za razmatranje akta.

Kada Vlada ocijeni da je u postupku donošenja pojedinih zakona ili drugih akata potrebno obaviti javnu raspravu, ona utvrđuje: nacrt zakona i drugog akta; utvrđuje program rasprave; određuje organ koji je sprovodi; određuje rokove za održavanje javne rasprave, koji ne mogu biti kraći od 15 dana.

Vlada može zakon, kojim se uređuju pitanja od posebnog značaja, Skupštini Crne Gore podnijeti u formi nacrta zakona.

Da bi predlog zakona, drugog propisa ili opšteg akta bio stavljen u proceduru razmatranja, obrađivač je dužan da, uz predlog dostavi, između ostalog, mišljenja odgovarajućih organa o: usklađenosti sa Ustavom i pravnim sistemom Crne Gore, mišljenje o usklađenosti sa odgovarajućim propisima EU, mišljenje o usklađenosti sa propisima kojima se uređuje postupak pred sudovima, odnosno pred državnim organima, da se tim aktom ne stvaraju biznis barijere, kao i procjenu fiskalnog uticaja.

Takođe, obrađivač je dužan da uz predlog zakona i drugog propisa, kao i strateških i planskih dokumenata dostavi izvještaj o obavljenim međusektorskim i međuresorskim konsultacijama, koji sadrži stavove, predloge i mišljenja iznijeta u konsultacijama.

Uz predlog zakona obrađivač je dužan da dostavi analizu stanja, pojava i problema u oblasti koja se tim zakonom uređuje.

Zakonodavni program Vlade nadgleda se kroz kvartalno razmatranje izvještaja o realizaciji godišnjeg programa rada Vlade, čiji je on sastavni dio.

16. Koje vrste pravnih akata postoje? Kako i ko ih usvaja? Kako se oni pripremaju? Koje vrste konsultacija se koriste, kako unutar vlade (međuresorska koordinacija) tako i izvan nje (ostali učesnici u procesu)? Koji se mehanizmi koriste za praćenje djelotvornog sprovođenja pravnih akata u državnim organima (npr. zahtjevi u pogledu izvještavanja, inspekcija)?

U pravnom sistemu Crne Gore vrste pravnih akata, način pripreme i donošenja uređeni su Ustavom Crne Gore, Poslovníkom Skupštine Crne Gore, Uredbom o Vladi Crne Gore, Poslovníkom Vlade Crne Gore, Zakonom o državnoj upravi (Aneks 8) i Zakonom o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora.

Skupština donosi Ustav, zakone, druge propise i opšte akte (Poslovník Skupštine, odluke, zaključke) i potvrđuje međunarodne ugovore.

Predlog za promjenu Ustava može podnijeti predsjednik Crne Gore, Vlada ili najmanje 25 poslanika. Može se predložiti izmjena ili dopuna pojedinih odredbi Ustava ili donošenje novog Ustava. Predlog mora da sadrži naznačenje odredbi čije se promjene traže i obrazloženje. Predlog za promjenu Ustava usvojen je u Skupštini, ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika, a ako nije usvojen, isti predlog ne može se ponoviti prije isteka jedne godine od dana kada je predlog odbijen.

Promjena pojedinih odredbi Ustava vrši se amandmanima. Nacrt akta o promjeni Ustava sačinjava nadležno radno tijelo Skupštine i usvojen je u Skupštini, ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika. Usvojeni nacrt akta o promjeni Ustava, Skupština stavlja na javnu raspravu koja ne može trajati kraće od mjesec dana, a po završetku javne rasprave nadležno radno tijelo Skupštine utvrđuje predlog akta o promjeni Ustava, a usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine svih poslanika.

Postupak za promjenu Ustava Crne Gore, odnosno predlog za promjenu Ustava, nacrt amandmana na Ustav i predlog amandmana na Ustav uređeni su Poslovníkom Skupštine Crne Gore. Predlog za promjenu Ustava predsjednik Skupštine upućuje poslanicima, Odboru za ustavna pitanja i zakonodavstvo i Vladi, ako nije podnosilac predloga. O predlog za promjenu Ustava na sjednici Skupštine vodi se načelni pretres i pretres u pojedinostima. Kada je predlog za promjenu Ustava prihvaćen u načelu, Skupština prelazi na pretres u pojedinostima. Po završenom pretresu, pristupa se glasanju o predlogu za promjenu Ustava u cjelini. Kad usvoji predlog za promjenu Ustava, Skupština određuje rok u kome će Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo utvrditi tekst nacrta amandmana na Ustav i dostaviti ga Skupštini. Tekst nacrta amandmana na Ustav predsjednik Skupštine dostavlja poslanicima i Vladi radi davanja mišljenja. O tekstu nacrta amandmana na Ustav vodi se jedinstven pretres. Po završenom pretresu, Skupština odlučuje o tekstu nacrta amandmana na Ustav u cjelini. Poslije isteka 30 dana od dana objavljivanja nacrta amandmana na Ustav, Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo pristupiće utvrđivanju predloga amandmana na Ustav i predlog Ustavnog zakona za sprovođenje amandmana. Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo razmotriće sve prispjele predloge, mišljenja i sugestije date na nacrt amandmana i o njima zauzeti stav. O predlogu amandmana na Ustav, na sjednici Skupštine, vodi se pretres u pojedinostima i to po amandmanima.

Zakonom se, u skladu sa Ustavom, uređuju: način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje; način ostvarivanja posebnih manjinskih prava; način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje; sistem lokalne samouprave; druga pitanja od interesa za Crnu Goru.

Pravo predlaganja zakona i drugih akata imaju Vlada, poslanik i šest hiljada birača, preko poslanika koga ovlaste. Predsjednik Crne Gore je dužan da proglasi zakon u roku od sedam dana od dana usvajanja zakona, odnosno u roku od tri dana ako je zakon usvojen po hitnom postupku ili da zakon vrati Skupštini na ponovno odlučivanje i dužan je da proglasi ponovno izglašani zakon.

Skupština donosi zakone. Postupak za donošenje zakona pokreće se podnošenjem predloga zakona. Predlog zakona podnosi se u obliku u kome se donosi zakon i mora biti obrazložen i to u

pisanoj formi u potrebnom broju primjeraka i elektronskom obliku. Obrazloženje predloga zakona sadrži: ustavni osnov za donošenje zakona, razlog za donošenje zakona; usaglašenost sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim konvencijama; objašnjenje osnovnih pravnih instituta i procjenu finansijskih sredstava za sprovođenje zakona; javni interes zbog kojeg je predloženo povratno dejstvo, ako predlog zakona sadrži odredbe za koje se predviđa povratno dejstvo; tekst odredba zakona koje se mijenjaju, ako se predlaže zakon o izmjenama. Predlagač zakona može, prilikom predlaganja zakona kojim se uređuju pitanja od posebnog značaja, podnijeti nacrt zakona i tražiti od Skupštine da se o njemu izjasni. Ako je Skupštini podnijeta inicijativa za donošenje zakona, predsjednik Skupštine je dostavlja, poslanicima i Vladi, radi eventualnog podnošenja predloga zakona. Predlog zakona koji je dostavljen Skupštini, predsjednik Skupštine upućuje poslanicima i nadležnim odborima i objavljuje se na web. site Skupštine. Predlog zakona čiji predlagač nije Vlada, predsjednik Skupštine upućuje Vladi radi davanja mišljenja. Predlog zakona ne može se staviti na dnevni red sjednice Skupštine prije isteka roka od 15 dana, od dana dostavljanja poslanicima. Predlog zakona, prije razmatranja na sjednici Skupštine, razmatraju nadležni odbori (Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo i matični odbor). Izvještaj nadležnog odbora mora biti dostavljen poslanicima najkasnije 24 sata prije početka pretresa na sjednici Skupštine. Razmatranje predloga zakona na sjednici Skupštine započinje načelnim pretresom o predlogu zakona. Načelni pretres obuhvata raspravu o ustavnom osnovu, razlozima za donošenje zakona, njegovoj usklađenosti sa evropskim zakonodavstvom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, suštini, efektima predloženih rješenja i procjeni potrebnih sredstava iz budžeta za sprovođenje zakona. Po završenom načelnom pretresu Skupština odlučuje o predlogu zakona u načelu i može odlučiti da se predlog zakona u načelu prihvati ili ne prihvati. Ako Skupština usvoji predlog zakona u načelu, prije prelaska na pretres u pojedinostima o predlogu zakona, predsjednik Skupštine poziva nadležne odbore da, najkasnije u roku od dva dana, dodatno razmotre predlog zakona i podnijete amandmane i podnesu izvještaj. Nakon dodatnog pretresa u odborima i dostavljanja izvještaja o tome Skupština prelazi na pretres zakona u pojedinostima, koji obuhvata pretres o rješenjima u predlogu zakona, podnijetim, a ne usaglašenim amandmanima i stavovima i predlozima odbora. Na početku pretresa u pojedinostima izvjestilac nadležnog odbora informiše Skupštinu o rezultatima pretresa na odborima i obrazlaže stav i predlog odbora, a potom učestvuju poslanici i predstavnik predlagača. Po završenom pretresu u pojedinostima pristupa se glasanju o amandmanima koji nijesu sastavni dio predloga zakona, a zatim o predlogu zakona u cjelini.

Zakon se može, izuzetno, donijeti po skraćenom postupku. Po skraćenom postupku može se donijeti zakon kojim treba urediti pitanja i odnose nastale usljed okolnosti koje nijesu mogle da se predvide, a nedonošenje zakona moglo bi da prouzrokuje štetne posljedice. Predlagač zakona dužan je da u obrazloženju predloga zakona navede razloge zbog kojih je neophodno da se zakon donese po skraćenom postupku. Predlog zakona za čije se donošenje predlaže skraćeni postupak može se staviti na dnevni red sjednice Skupštine ako je podnijet najkasnije 24 sata prije početka sjednice. Ako Skupština prihvati, da se zakon donese po skraćenom postupku, određuje rok u kome će nadležni odbori razmotriti predlog zakona i podnijeti izvještaj. Kad nadležni odbor razmotri predlog zakona, po skraćenom postupku, Skupština može da odluči da pretres predloga zakona otpočne odmah i bez pisanog izvještaja, s tim što će ga izvjestilac odbora usmeno izložiti na sjednici Skupštine. Ako nadležni odbor ne podnese izvještaj u utvrđenom roku, pretres zakona može se obaviti u Skupštini, bez izvještaja odbora. Amandmani na predlog zakona koji se donose po skraćenom postupku mogu se podnijeti do završetka pretresa.

Međunarodni ugovor potvrđuje se zakonom. Predlog zakona o potvrđivanju međunarodnog ugovora sadrži i tekst međunarodnog ugovora čije se potvrđivanje predlaže, mora biti obrazložen, a obrazloženje sadrži razloge zbog kojih se predlaže potvrđivanje međunarodnog ugovora i procjenu potrebnih finansijskih sredstava, ako se međunarodnim ugovorom stvaraju obaveze za budžet Crne Gore. Donošenje zakona o potvrđivanju međunarodnog ugovora vrši se shodno odredbama Poslovnika Skupštine Crne Gore o postupku za donošenje zakona, s tim što je pretres o predlogu zakona jedinstven.

Saglasno Zakonu o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora (Sl. list CG, br. 77/09), Skupština Crne Gore potvrđuje međunarodne ugovore koji zahtijevaju donošenje novih ili izmjenu važećih zakona, međunarodne ugovore koji se tiču pristupanja političkim ili vojnim savezima, kao i međunarodne ugovore čijim je odredbama izričito predviđeno njihovo potvrđivanje. Zakon o potvrđivanju međunarodnog ugovora objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore – Međunarodni

ugovori", prije njegovog stupanja na snagu. U „Službenom listu Crne Gore – Međunarodni ugovori” objavljuju se i drugi međunarodni ugovori i administrativni sporazumi za koje odluči Vlada, kao i obavještenja o početku i privremenom ili trajnom prestanku važenja međunarodnog ugovora. Vlada donosi odluku o objavljivanju međunarodnog ugovora u formi posebnog akta - odluke o objavljivanju, koja sadrži pun naziv međunarodnog ugovora, mjesto i datum potpisivanja i njegove potpisnike, kao i tekst međunarodnog ugovora na crnogorskom jeziku, odnosno prevodu na crnogorski jezik ako jezik originala međunarodnog ugovora nije crnogorski. Odredbama člana 9 Ustava Crne Gore propisano je da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose drukčije regulišu od unutrašnjeg zakonodavstva.

Odredbama člana 14 alineja 2 Zakona o objavljivanju propisa i drugih akata (Sl. list CG, br. 5/08) propisano je da se o objavljivanju drugih međunarodnih ugovora i međunarodnih akata za koje je to određeno zakonom ili drugim propisom, odnosno za koje odluči Vlada, stara organ državne uprave nadležan za inostrane poslove

Vlada utvrđuje predloge zakona i donosi uredbe, odluke, rješenja, zaključke i druge akte za izvršavanje zakona.

Uredbom se razrađuje odnos uređen zakonom, uređuju odnosi od značaja za ostvarivanje ustavnih i zakonskih funkcija Vlade, osnivaju ministarstva i drugi organi državne uprave i utvrđuje organizacija i način rada državne uprave, u skladu sa zakonom.

Odlukom se preduzimaju mjere i uređuju pitanja od opšteg interesa, uređuju pojedina pitanja i mjere iz nadležnosti Vlade i odlučuje o drugim pitanjima za koja je zakonom ili uredbom određeno da ih Vlada uređuje odlukom.

Rješenjem se odlučuje o imenovanjima, postavljenjima i razrješenjima, kao i o drugim pojedinačnim pitanjima iz nadležnosti Vlade. Rješenje Vlade o upravnoj stvari konačno je u upravnom postupku i protiv njega se ne može izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Crne Gore.

Zaključkom se utvrđuju stavovi o pojedinim pitanjima od značaja za sprovođenje politike i u slučajevima kad Vlada ne donosi druge akte.

Vlada donosi Poslovnik Vlade kojim, u skladu sa Uredbom o Vladi Crne Gore, bliže uređuje organizaciju i način rada Vlade.

Uredbe, odluke, Poslovnik, rješenja o imenovanju, postavljenju i razrješenju, kao i drugi akti za koje odluči Vlada, objavljuju se u „Službenom listu Crne Gore”.

Ministarstva su obavezna da sarađuju i da se međusobno obavještavaju o svom radu, naročito o pitanjima koja su od značaja za njihov rad, kao i da zajednički obavljaju poslove, ako tako odluči Vlada ili ako to proizilazi iz njihove propisane obaveze.

Ministarstvo može zahtijevati da ga drugo ministarstvo uključi u vršenje određenih poslova koji su od interesa za to ministarstvo, a u pripremi i donošenju propisa ministarstva su obavezna međusobno sarađivati, odnosno pribavljati mišljenja drugih zainteresovanih ministarstava.

Predloge materijala za razmatranje na sjednici komisije i Vlade obrađivači pripremaju na način određen Poslovníkom Vlade. Obrađivači predloga zakona, drugog propisa ili opšteg akta dužni su da ih sačine u skladu sa pravno-tehničkim pravilima koje utvrđuje Sekretarijat za zakonodavstvo.

Sve predloge materijala prvo razmatraju nadležne komisije, a potom Vlada.

U pripremi sjednice komisije, predsjednik komisije, po sopstvenoj inicijativi ili po zaključku komisije, može organizovati sastanke sa ovlašćenim predstavnicima ministarstava, drugih organa uprave, državnih organa, privrednih društava i institucija od interesa za Crnu Goru. U postupku pripreme predloga zakona, strateških i planskih dokumenata, može se na komisiji održati prethodna rasprava, na zahtjev obrađivača ili po inicijativi predsjednika komisije.

Komisija podnosi Vladi pisani izvještaj koji sadrži konstatacije i ocjene o razmotrenom materijalu i predloge zaključaka u formi u kojoj Vlada treba da ih usvoji. U izvještaju se konstatuje da li se

predlagač saglasio sa utvrđenim stavovima i zaključcima komisije i iznose razlozi zbog kojih se predlagač nije saglasio sa tim stavovima i zaključcima, a ako predlagač nije saglasan sa stavovima komisije, stavovi predlagača će se unijeti u izvještaj. Stavovi ministarstava, drugih organa i organizacija daju se, po pravilu, u pisanoj formi, a mogu biti iznijeti i usmeno na sjednici komisije.

Radi razmatranja pitanja iz zajedničke nadležnosti ili radi usaglašavanja stavova, komisije održavaju zajedničke sjednice, koje sazivaju predsjednici komisija.

Kad Vlada ocijeni da je u postupku donošenja pojedinih zakona ili drugih akata potrebno obaviti javnu raspravu, ona utvrđuje nacrt zakona i drugog akta, utvrđuje program rasprave, određuje organ koji je sprovodi i određuje rokove za održavanje javne rasprave, koji ne mogu biti kraći od 15 dana. Vlada može tekst zakona kojim se uređuju pitanja od posebnog značaja, Skupštini podnijeti u formi nacrta zakona.

Uz predlog zakona, drugog propisa ili opšteg akta, obrađivač je dužan da Vladi dostavi: mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo, o usklađenosti predloga akta sa Ustavom i pravnim sistemom Crne Gore; izjavu o usklađenosti predloga akta sa odgovarajućim propisima Evropske unije, sa pratećom tabelom usklađenosti, sačinjenom u skladu sa Uputstvom Ministarstva za evropske integracije i potvrđenom od strane tog ministarstva; mišljenje Ministarstva pravde za predlog akta kojim se uređuje postupak pred sudovima, kao i za odredbe predloga akta kojim se uređuju sankcije i prekršajni postupak; mišljenje Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave za predlog akta kojim se uređuje postupak pred državnim organima, sistem državnih organa i lokalne samouprave; procjenu fiskalnog uticaja koji bi sprovođenje akta imalo na budžet Crne Gore, sredstva Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, Fonda za zdravstveno osiguranje, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i budžet lokalne samouprave, u skladu sa uputstvom Ministarstva finansija; mišljenje Ministarstva finansija da se rješenjima iz predloga akta ne stvaraju biznis barijere u poslovanju; mišljenje Ministarstva inostranih poslova za predlog zakona o potvrđivanju međunarodnog ugovora, na predlog osnove za zaključivanje međunarodnog ugovora i predlog osnove za međunarodne pregovore; mišljenje Uprave za kadrove o predlogu pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji organa državne uprave.

Uz predlog zakona i drugog propisa, kao i strateških i planskih dokumenata, obrađivač je dužan da dostavi izvještaj o obavljenim međusektorskim i međuresorskim konsultacijama, koji sadrži stavove, predloge i mišljenja iznijeta u konsultacijama. Uz predlog zakona obrađivač je dužan da dostavi analizu stanja, pojava i problema u oblasti koja se tim zakonom uređuje.

Predložena rješenja iz predloga zakona, drugog propisa i opšteg akta, prije dostavljanja Vladi, usklađuju se sa stavovima Sekretarijata za zakonodavstvo, ministarstava, odnosno drugih organa od kojih su prethodno pribavljena mišljenja. Ako obrađivač ne prihvati stavove Sekretarijata za zakonodavstvo, ministarstava, odnosno drugih organa, sadržane u njihovim mišljenjima i ako u neposrednoj saradnji ne usaglase stavove o njima, sporna pitanja se usklađuju kod nadležnog potpredsjednika Vlade.

Obrađivač priprema propis ili drugi opšti akt u tekstu u kojem ga je Vlada donijela i dostavlja ga Sekretarijatu za zakonodavstvo, a potom, sa mišljenjem Sekretarijata za zakonodavstvo, generalnom sekretaru Vlade, radi potpisivanja, odnosno objavljivanja. Generalni sekretar Vlade dostavlja propis, odnosno drugi opšti akt na potpis predsjedniku Vlade, a potpisan tekst propisa, odnosno opšteg akta Sekretarijatu za zakonodavstvo, radi objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Obrađivač priprema predlog zakona ili drugog akta u tekstu u kojem ga je Vlada utvrdila i dostavlja ga Skupštini i dužan je da ga, u tri primjerka, dostavi i Generalnom sekretarijatu Vlade, s konstatacijom, nadležnog ministra, da je pripremljen u tekstu koji je utvrđen na sjednici Vlade.

Ministarstva donose pravilnike, naredbe i uputstva za izvršavanje zakona i drugih propisa.

Pravilnikom se razrađuju pojedine odredbe zakona i drugih propisa.

Naredbom se naređuje ili zabranjuje postupanje u određenoj situaciji koja ima opšti značaj.

Uputstvom se propisuje način rada i vršenja poslova organa uprave, lokalne samouprave i drugih pravnih lica u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova.

Poslove državne uprave vrše ministarstva i drugi organi uprave, odnosno organi državne uprave i njihov rad podliježe kontroli, koja se ostvaruje vršenjem upravnog i drugog nadzora, sudskom kontrolom i drugim oblicima kontrole, u skladu sa zakonom

Vršenje upravnog nadzora obuhvata nadzor nad zakonitošću upravnih akata, nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave i inspekcijски nadzor.

Nadzor nad zakonitošću upravnih akata obuhvata kontrolu zakonitosti upravnih akata kojima se, na osnovu zakona, rješava o pravima, obavezama i pravnim interesima fizičkih i pravnih lica i preduzimanje zakonom propisanih mjera. Nadzor nad zakonitošću rada organa uprave vrše ministarstva i aktom o osnivanju organa državne uprave određuje se ministarstvo koje vrši taj nadzor. Ministarstvo, u vršenju nadzora nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave, može obustaviti akte koji su donijeti van upravnog postupka kada su u suprotnosti sa zakonom i drugim propisom i predložiti Vladi da ih ukine ili poništi; tražiti izvještaje i obavještenja o pojedinim pitanjima iz djelokruga; davati stručna uputstva i instrukcije; upozoravati organ uprave o uočenim nepravilnostima u njegovom radu i vršiti drugu kontrolu.

Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada, između ostalog obuhvata kontrolu zakonitosti rada i postupanja i kontrolu i ocjenu efikasnosti, ekonomičnosti i efektivnosti i u tom smislu se pokreće postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti opštih akata, nalaže izvršavanje utvrđenih obaveza, predlaže prestanak, odnosno zabrana rada i preduzimaju druge mjere predviđene posebnim propisom.

Inspekcijски nadzor vrši se neposrednim uvidom kod ustanova i pravnih lica, organa opština, organa Glavnog grada, organa Prijestonice i državnih organa, drugih organa i kod građana u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa i opštih akata i preduzimanjem upravnih i drugih mjera i radnji da se utvrđeno stanje uskladi sa propisom. Inspekcijски nadzor uređuje se Zakonom o inspekcijskom nadzoru, kojim su utvrđena načela inspekcijskog nadzora, način i postupak vršenja inspekcijskog nadzora, obaveze i ovlašćenja inspektora i druga pitanja od značaja za vršenje inspekcijskog nadzora. Inspekcijски nadzor vrše ministarstva i organi uprave neposrednim uvidom kod ustanove, pravnog lica, državnog organa i organa opštine, Glavnog grada, Prijestonice, organa lokalne uprave, drugog organa i organizacije, privrednog društva i drugog oblika vršenja privredne djelatnosti, fizičkog lica i drugog subjekta. Inspekcijски nadzor se vrši u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa i opštih akata, kao i preduzimanja upravnih i drugih mjera i radnji u cilju da se utvrđene nepravilnosti usklade sa propisima.

Ministarstva, najmanje jedanput godišnje, podnose Vladi izvještaj o radu i stanju u upravnoj oblasti, koji obavezno sadrži prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa, realizacije programa i zaključaka Vlade, mjera koje su preduzeli i njihovih rezultata. Ministarstva su dužna, na zahtjev Vlade, podnijeti i poseban izvještaj o pojedinim pitanjima iz djelokruga, mjerama koje su preduzeli i njihovim rezultatima.

17. Koji mehanizmi za povezivanje strateškog planiranja i budžetiranja postoje, u svakom ministarstvu, na nivou vlade?

Shodno odredbama „organskog“ Zakona o budžetu, Ministarstvo finansija priprema a Vlada Crne Gore, do kraja maja tekuće godine, usvaja ciljeve i smjernice fiskalne politike, na osnovu kojih se planira budžet za naredne tri fiskalne godine. Sastavni dio ovog dokumenta je, između ostalog, predlaganje srednjoročnog okvira budžetske potrošnje, koji je osnova za planiranje budžeta Crne Gore i državnih fondova za naredne tri fiskalne godine.

Resorna ministarstva su dužna da se, pri planiranju njihovih pojedinačnih budžeta, pridržavaju usvojenih limita budžetske potrošnje, kao i da svoje dugoročne strategije razvoja prilagođavaju odobrenim budžetskim sredstvima i ekonomskoj politici Vlade.

U sklopu procesa integracije u EU, Vlada Crne Gore priprema i godišnje ažurira strateške dokumente - Nacionalni program za integraciju u EU (NPI) i Ekonomski i fiskalni program za Crnu

Goru (EFP). Integralni dio ovih dokumenata su i poglavlja koja se odnose na makroekonomsku stabilnost, ekonomsku politiku, strukturne reforme i srednjoročne okvire planiranja i budžetiranja.

18. Koje strukture postoje za koordinaciju pitanja iz oblasti evropske integracije? Kako se verifikuje i nadgleda usklađenost planiranog zakonodavstva s Acquis-em EU i međunarodnim obavezama. Koje tijelo je odgovorno za takvu verifikaciju?

Institucionalni mehanizmi za vertikalnu i horizontalnu koordinaciju procesa evropskih integracija uspostavljeni su u okviru izvršne i zakonodavne vlasti, sa definisanom i funkcionalnom međusobnom saradnjom.

Koordinacionu strukturu u okviru izvršne vlasti čine:

- Ministarstvo za evropske integracije
- Ministarstvo inostranih poslova
- Kolegijum za evropske integracije
- Komisija za evropske integracije
- Grupe za evropske integracije
- Podgrupe za pregovaračka poglavlja
- Jedinice za evropske integracije u ministarstvima i drugim tijelima javne uprave
- Strukture za koordinaciju sredstava IPA
- Službe za evropske integracije u jedinicama lokalne samouprave.

Tijela uspostavljena na novou Skupštine Crne Gore, su Odbor za međunarodne odnose i evropske integracije i Nacionalni savjet za evropske integracije, koji su detaljno opisani u dijelu poglavlja koji se odnosi na Skupštinu (I Demokratija i vladavina prava, Skupština, pitanje 5).

Ministarstvo za evropske integracije je centralni organ javne uprave zadužen za koordinaciju procesa evropskih integracija. Izborom nove Vlade 10. juna 2009. godine, uvedena je pozicija ministra za evropske integracije, umjesto dosadašnjeg potpredsjednika za evropske integracije, a Ministarstvo za evropske integracije formirano je umjesto ranijeg Sekretarijata za evropske integracije. Na osnovu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, usvojene 23. jula, Ministarstvo vrši poslove koji se odnose na: upravljanje procesom pridruživanja i pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, u dijelu koji se odnosi na praćenje sprovođenja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima između Evropskih zajednica i njenih država članica, sa jedne strane, i Crne Gore, sa druge strane, kao i koordinaciju i praćenje rada zajedničkih tijela, osnovanih Sporazumom; međuresorske pripreme i koordinaciju procesa pregovora sa Evropskom unijom; pripremu i redovnu reviziju strateških dokumenata vezanih za proces evropskih integracija; saradnju državnih organa sa institucijama, organima i tijelima Evropske unije, njenim državama članicama, državama kandidatima i potencijalnim kandidatima; poslove koordinacije usklađivanja propisa s propisima Evropske unije, kao i potvrđivanje obrasca i tabele o usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije; koordinaciju prevođenja, pripreme i razvoja nacionalne verzije propisa Evropske unije i koordinacija stručne i pravne redakture i lekture prevedenih propisa evropskog zakonodavstva; koordinaciju prevođenja domaćeg zakonodavstva na neki od zvaničnih jezika Evropske unije, upravljanje bazama za podršku procesa prevođenja, saradnja sa institucijama, organima i tijelima Evropske unije na području prevodjenja, kao i saradnja sa ministarstvima, drugim državnim organima i institucijama u Crnoj Gori na području prevodjenja; realizaciju procesa programiranja, monitoringa i evaluacije programa tehničke i finansijske pomoći Evropske unije, njenih država članica i druge pomoći koje se odnose na proces pridruživanja Evropskoj uniji; informisanje javnosti o Evropskoj uniji i procesu pridruživanja i pristupanja Evropskoj uniji; saradnju u procesu pridruživanja i pristupanja Evropskoj uniji sa tijelima Skupštine Crne Gore; i saradnju sa Misijom Crne Gore pri Evropskoj uniji i drugim diplomatsko-

konzularnim predstavništvima Crne Gore u inostranstvu na području pridruživanja i pristupanja Evropskoj uniji.

U cilju jačanja svijesti građana o procesu evropskih integracija, Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije (MEOIEI) pripremlilo je Komunikacionu strategiju za informisanje javnosti o procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji. Strategija je usvojena u septembru 2004. godine, a predstavlja polazni okvir svih aktivnosti koje se razrađuju u godišnjim akcionim planovima. Zadatak i cilj komunikacione strategije je da građanima omogući da se, uz sticanje neophodnih znanja, aktivno uključe u proces pristupanja EU.

U julu 2004. godine, Ministarstvo je, u cilju ostvarivanja što bolje saradnje na promociji procesa evropskih integracija, potpisalo Memorandum o saradnji sa sedam nevladinih organizacija. Potpisani su i posebni sporazumi o saradnji sa Ekonomskim i Pravnim fakultetom u Podgorici. U cilju jačanja saradnje sa NVO, u MEOIEI je određena kontakt osoba za saradnju sa NVO. Od 2005. godine u saradnji sa NVO, na partnerskoj osnovi, se pripremaju i realizuju godišnji akcioni planovi za realizaciju komunikacione strategije. Zajedničke aktivnosti obuhvataju širok spektar aktivnosti: organizaciju i učešće na konferencijama, forumima, debatama, seminarima, manifestacijama, pripremu zajedničkih projekata i sl.

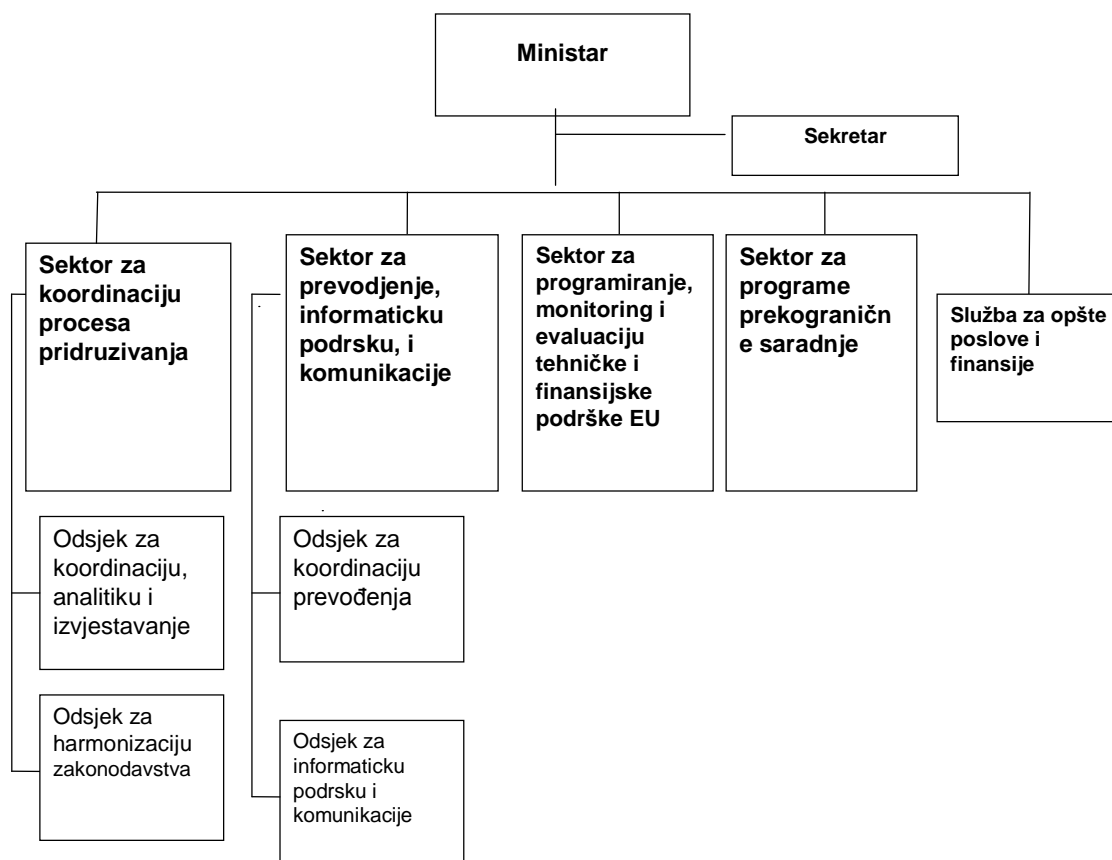
Značajan dio aktivnosti komunikacione strategije odnosi se na saradnju sa medijima. U okviru Komunikacione strategije, u saradnji sa Fondacijom Konrad Adenauer, od 2005. godine realizuje se projekat redovnih razgovora (u formi radnog doručka) sa predstavnicima medija radi boljeg i svestranijeg informisanja javnosti o toku Procesu stabilizacije i pridruživanja.

Sekretarijat za evropske integracije je u maju 2008. godine potpisao Sporazum o saradnji sa jedanaest nevladinih organizacija. Ministarstvo za evropske integracije, obilježavajući dvije godine od potpisivanja SSP, 15. oktobra 2009. godine potpisalo je novi Memorandum o saradnji sa 14 NVO koje su izrazile spremnost da se, zajedno, radi na implementaciji projekata iz Komunikacione strategije. Memorandumom su definisani osnovni principi, oblasti i aktivnosti saradnje, kao i mehanizmi za njeno ostvarivanje. Dogovoreno je da se početkom 2010. godine pristupi pripremi nove Komunikacione strategije, u saradnji sa partnerima iz NVO sektora.

Aktivnosti na planu obuke su prevashodno usmjerene ka usavršavanju državnih službenika za proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji. Sadržaj seminara i drugih vidova obuka obuhvata različite teme, od opštih znanja o procesu evropskih integracija do specijalizovanih tema za potrebe različitih institucija. Tokom prethodne i ove godine održan je veliki broj obuka koje se odnose na Nacionalni program za integraciju (NPI), Upitnik Evropske komisije i dalju harmonizaciju nacionalnih NVO,

U saradnji sa programima tehničke pomoći i donatorima, održan je veliki broj obuka za predstavnike lokalne samouprave, opštu javnost, studente. Različiti moduli obuke realizuju se u saradnji sa Upravom za kadrove, preko Twinning programa, TAIEX-a, InWenta, EIPA (Evropski institut za državnu upravu iz Luksemburga), FES (Friedrich Ebert Stiftung Fondacijom), CBIB, Španskom agencijom za međunarodnu saradnju, CDP (Program za razvoj kapaciteta), kao i sa NVO Evropski pokret u Crnoj Gori.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva za evropske integracije, usvojenom 9. jula 2009. godine, utvrđene su sljedeće organizacione jedinice Ministarstva: Sektor za koordinaciju procesa pridruživanja, u okviru koga su Odsjek za koordinaciju, analitiku i izvještavanje i Odsjek za harmonizaciju zakonodavstva; Sektor za prevodjenje, informatičku podršku i komunikacije, u okviru koga su Odsjek za koordinaciju prevodjenja i Odsjek za informatičku podršku i komunikacije; Sektor za programiranje, monitoring i evaluaciju tehničke i finansijske podrške EU; Sektor za programe prekogranične saradnje i Služba za opšte poslove. Ministarstvo trenutno ima 45 zaposlenih po sistematizaciji, a ukupno je angažovano 50 službenika.

Ministarstvo inostranih poslova zaduženo je za koordinaciju političkog aspekta procesa evropskih integracija, i za ostvarivanje političkog dijaloga s EU i praćenje i usklađivanje crnogorskih stavova sa zajedničkom spoljnom i bezbjednosnom politikom EU i evropskom bezbjednosnom i odbrambenom politikom. Ove poslove Ministarstvo inostranih poslova ostvaruje djelovanjem Sektora za EU i NATO koji se bavi evropskim i evro-atlantskim integracijama Crne Gore kroz rad dvije direkcije: Direkcije za Evropsku uniju i Direkcije za NATO; kao i Stalne misije pri EU u Briselu.

Između Ministarstva za evropske integracije i Ministarstva inostranih poslova ostvarena je redovna i intenzivna saradnja, kojoj doprinosi učešće predstavnika Ministarstva inostranih poslova i Stalne misije pri EU u Komisiji i grupama za EI, kao i učešće predstavnika Ministarstva za evropske integracije u tijelima kojima rukovodi Ministarstvo inostranih poslova.

Kolegijum za evropske integracije je najviše vladino političko tijelo koje rukovodi pridruživanjem EU i koje se bavi političkim i strateškim pitanjima, a njime rukovodi predsjednik Vlade.

Komisija za evropske integracije je osnovno stručno tijelo za horizontalnu koordinaciju procesa pridruživanja, kojom rukovodi ministar za evropske integracije, dok su sedam grupa za evropske integracije osnovna stručna koordinaciona tijela zadužena za različite oblasti Acquis-a, koje odgovaraju strukturi pododbora iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Komisija i grupe funkcionišu još od 2007. godine, kada su prvi put osnovane, ali se njihov sastav i uloga u međuvremenu prilagođavaju novim fazama i zahtjevima procesa evropskih integracija. U tom cilju, Vlada je na jednoj od prvih sjednica u novom mandatu usvojila Informaciju o potrebi formiranja novih koordinacionih struktura za sljedeće faze procesa evropskih integracija. Na osnovu te Informacije, Vlada je 9. jula 2009. godine usvojila Odluku o obrazovanju Komisije za evropske integracije (Sl. list CG, br. 26/09) i Odluku o obrazovanju grupa za evropske integracije i podgrupa za pregovaračka poglavlja (Sl. list CG, br. 26/09).

Po novoj odluci, zadaci Komisije i grupa ZA EI prilagođeni su očekivanom skorom stupanju na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Komisija koordinira aktivnosti resornih ministarstava i ostalih institucija u vezi sa procesom evropskih integracija, a naročito primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa

jedne strane, i Republike Crne Gore, sa druge strane. Zadaci Grupa za evropske integracije su priprema i vođenje sastanaka pododbora i praćenje primjene Sporazuma, koordinacija pripreme ključnih dokumenata koji se odnose na proces pridruživanja i koordinacija ukupnog procesa pridruživanja EU, u saradnji sa Komisijom za evropske integracije. Novom odluka formirane su i 35 podgrupe za pregovaračka poglavlja, koje će posebno značajnu ulogu imati u pripremi pregovaračkih pozicija i vođenju pregovora o pristupanju EU.

Komisija za evropske integracije, sedam grupa za evropske integracije i 35 podgrupa za pregovaračka poglavlja istovremeno imaju bitnu ulogu u pripremi odgovora na pitanja iz Upitnika EK.

Jedinice za EI su osnovane u svakom ministarstvu, a zadužene su za rukovođenje i koordinaciju zadataka vezanih za evropske integracije u konkretnom ministarstvu i državnoj upravi uopšte. Sastav jedinica, odnosno broj zaposlenih za ove poslove, zavisi od veličine organa državne uprave i njegovih obaveza u pogledu evropskih integracija i pravne harmonizacije sa EU. Zaposleni u ovim jedinicama integrisani su u grupe i podgrupe, čime se postiže efikasna horizontalna koordinacija procesa. U većim upravama i direkcijama takođe su uspostavljene ovakve jedinice, što doprinosi boljem uključivanju nižih organa uprave i efikasnijem praćenju implementacije zakonodavstva.

Strukture za koordinaciju sredstava IPA

U interesu funkcionisanja sistema korišćenja Instrumenta za pretpristupnu podršku formirane su neophodne strukture i to: NIPAC, SPO, NAO, PAO, CAO, kao i Komisija za praćenje realizacije IPA projekata (vidjeti detaljnije u Poglavlju 22).

NIPAC je dužan da:

- rukovodi procesom programiranja;
- u saradnji sa Delegacijom Evropske komisije, resornim ministarstvima i drugim nadležnim institucijama Crne Gore, koordinira pripremu i vrši reviziju Višegodišnjeg indikativnog planskog dokumenta (MIPD);
- koordinira aktivnosti zainteresovanih strana tokom identifikacije i formulacije projekata;
- posreduje između korisnika/potencijalnih korisnika i Delegacije Evropske komisije;
- utiče na povezivanje sektorskih prioriteta i da vodi računa o uključivanju nacionalnih prioriteta u IPA programe;

CAO Službenik nadležan za akreditaciju je odgovoran za izdavanje, praćenje, obustavu ili povlačenje akreditacije Nacionalnog službenika za ovjeravanje i Nacionalnog fonda.

NAO kao šef Nacionalnog fonda, snosi sveopštu odgovornost za finansijsko upravljanje sredstvima Evropske unije u zemlji korisnici; on je odgovoran za zakonitost i regularnost osnovnih transakcija;

je odgovoran za efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole po IPA uredbi

PAO Program Autorazing officer je šef jedinice za ugovaranje i plaćanje i ima zadatak da koordinira aktivnosti vezano za finansijsko upravljanje projektima odnosno objavljivanje tendera, sklapanja ugovora, odnosno implementaciju projekata.

Resorna ministarstva i Visoki programski službenici (Senior Programme officer – SPO), koji su zaduženi za programiranje IPA sredstava i dostavljanje projekata iz svog resora.

Ministarstvo za evropske integracije ima ključnu ulogu u procesu programiranja IPA sredstva odnosno služi kao NIPAC sekretarijat. Takođe, uloga Ministarstva je da prati realizaciju projekata odnosno monitoring i evaluaciju programa, kao i da omogući rad komisije za praćenje realizacije IPA projekata.

Nakon završetka mandata Evropske agencije za rekonstrukciju i (31. decembra 2008. godine), proces programiranja i implementacija projekata je prešao na Delegaciju Evropske komisije. Uzimajući u obzir činjenicu da je Delegacija bila novoformirana, neophodnost njenog upoznavanja sa strukturom crnogorskih institucija, kao i činjenicu da je kadrovski zaokružena tek krajem 2008. godine, crnogorski organi su u tom periodu bili u nezahvalnom položaju što se tiče upoznavanja sa procesom i procedurama programiranja, izradom opisa projekata, tenderskim procedurama i u

krajnjoj liniji, sa implementacijom projekata. Projekti iz IPA 2007 i 2008 programa su programirani uz maksimalno angažovanje međunarodnih eksperata, dok je programiranje IPA 2009 sredstava u značajnijoj mjeri uključilo predstavnike crnogorskih organa i omogućilo adekvatnije upoznavanje sa procesom programiranja.

Projekti koji se finansiraju iz Instrumenta za pretpristupnu podršku su, ili će biti, fokusirani na izgradnju administrativnih kapaciteta, usklađivanje sa pravnom tekovinom Evropske unije, sprovođenje ekonomskih reformi, izgradnju infrastrukturnih objekata od kapitalnog značaja za dalji razvoj Crne Gore, unapređenje regionalne i prekogranične saradnje, pripremu za korišćenje strukturnih i kohezionih fondova. Crna Gora, kao država sa statusom potencijalnog kandidata, ima mogućnost učestvovanja u prve dvije komponente IPA-e: Podrška tranziciji i jačanje institucija i Prekogranična saradnja.

Koordinacione strukture za IPA II

Ministarstvo za evropske integracije zaduženo je za sveukupnu koordinaciju korišćenja fondova IPA II komponente, odnosno za programiranje, upravljanje i implementaciju 5 susjedskih i 2 transnacionalna programa u kojima Crna Gora učestvuje u okviru ove komponente.

Zajednički odbori za praćenje su najviši organi odlučivanja na nivou programa, koji donose konačne odluke u vezi sa upravljanjem programima. Za bilateralne programe, čine ih predstavnici Operativnih struktura (Ministarstva za evropske integracije), relevantnih ministarstava i institucija iz zemalja učesnica. Za transnacionalne programe, čine ih predstavnici zemalja učesnica u programima.

Zajednički tehnički sekretarijati/Antene su administrativna tijela zadužena za svakodnevno upravljanje programskim aktivnostima i komunikaciju sa potencijalnim aplikantima programa.

Ministarstvo za evropske integracije je zaduženo za upravljanje sredstvima IPA II komponente. Glavni je organ za programiranje, implementaciju, kao i koordinaciju aktivnosti u okviru programa. Između ostalog, MEI je odgovorno za pripremu prekograničnih programa, uspostavljanje Zajedničkih tehničkih sekretarijata/Antena i praćenje njihovog rada, slanje godišnjih izvještaja i konačnih izvještaja o sprovođenju prekograničnih programa. Konačno, MEI obezbjeđuje kvalitet sprovođenja prekograničnih programa.

Predstavnici NVO aktivno učestvuju u svim informativnim aktivnostima i aktivnostima obuke organizovanim od strane Ministarstva za evropske integracije. Ove aktivnosti podrazumijevaju: informativne sastanke o programima u kojima Crna Gora učestvuje u okviru IPA II komponente, Forume za traženje partnera, informativne seminare o Pozivima za projekte, kao i obuke za pisanje projektnih prijedloga. Predstavnici NVO sve informacije o programima mogu dobiti na Forumu za programe prekogranične saradnje, kao i na web stranama programa.

Službe ili odjeljenja za evropske integracije sve se više osnivaju i u jedinicama lokalne samouprave, kao izraz njihovog većeg uključivanja u prihvatanje standarda EU i interesa za korišćenje sredstava IPA.

Pored ovih tijela, sistem koordinacije oblasti evropskih integracija obuhvata i druge nezavisne institucije i organizacije, uključujući i nevladine organizacije. U kreiranju važnih dokumenata, kao što su Nacionalni program za integraciju, uključeni su, na primjer, pravosudni organi, Centralna banka Crne Gore, Komisija za hartije od vrijednosti, fakulteti, regulatorne agencije i biznis asocijacije, dok je saradnja Vlade i nevladinih organizacija posebno značajna u okviru obuke i komunikacija.

Vlada je u junu 2008. godine usvojila Nacionalni program za integraciju CG u EU za period od 2008. do 2012. godine, kao dokument koji istovremeno predstavlja plan primjene SSP, u skladu sa članom 72, i program usvajanja *acquis-a*. Program obuhvata period od 1. januara 2008. godine do 31. decembra 2012. Planirani zadaci u oblasti harmonizacije sa pravom EU i uspostavljanja i jačanja institucionalnog okvira za primjenu harmonizovanog nacionalnog zakonodavstva podijeljeni su na kratkoročne prioritete, za period do kraja 2009. i srednjoročne prioritete, za trogodišnji period koji obuhvata 2010., 2011. i 2012. godinu.

Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa evropskim, kao i primjena Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima prate se kroz više mehanizama, koji obuhvataju redovno izvještavanje Vlade i Skupštine, reviziju NPI, kao i izjave o usklađenosti nacionalnih propisa sa *acquis-em*.

Od stupanja na snagu Privremenog sporazuma o trgovini i srodnim pitanjima, MEI redovno priprema mjesečne izvještaje o primjeni ovog Sporazuma, koristeći obrazac razvijen u saradnji sa Delegacijom EK u Podgorici, koji omogućava praćenje donošenja zakonodavstva u vezi sa odgovarajućim članovima PS (SSP). Mjesečni izvještaj se dostavlja nadležnom Skupštinskom odboru, kao i Delegaciji EK.

MEI priprema i redovne kvartalne izvještaje o realizaciji aktivnosti i obaveza Crne Gore u vezi sa Procesom stabilizacije i pridruživanja, koje razmatra Vlada i dostavlja Skupštini na razmatranje i usvajanje.

NPI, sa bazom postojećih i planiranih nacionalnih propisa i njihovom povezanošću sa pravom EU, je dragocjen instrument za koordinaciju usklađivanja zakonodavstva Crne Gore s propisima Evropske unije (*Acquis Communautaire*) i razvoj tzv. Nacionalnog *Acquis-a*. Redovni izvještaji o realizaciji NPI, koji se sastoje od tekstualnog i tabelarnog dijela, uključujući pregled po vrstama pravnih akata i nadležnim institucijama, omogućava uvid i analizu realizacije plana usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa evropskim. Imajući u vidu stalni rast broja propisa evropskog *acquis-a*, kao i potrebu redovnog ažuriranja planova harmonizacije, predviđena je godišnja revizija NPI. S obzirom na sveobuhvatne aktivnosti Vlade Crne Gore na pripremi odgovora na Upitnik EK, prva revizija NPI biće pripremljena u prvoj polovini 2010. godine.

Potvrđivanje obrasca i tabele o usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije, za koje je zadužen posebni novoformirani Odsjek za harmonizaciju zakonodavstva u okviru MEI, je djelotvoran instrument za verifikaciju i nadgledanje usklađenosti planiranog zakonodavstva sa *acquis-em* i međunarodnim obavezama. Predlog Izjave o usklađenosti i Tabele usklađenosti pripremaju resorna ministarstva, a potvrđivanje, provjeru i saglasnost realizuje MEI.

Vlada Crne Gore je još u novembru 2004. godine, prepoznajući važnost procesa usklađivanja zakonodavstva, odlučila da započne proces dobrovoljne ocjene usklađenosti važećeg zakonodavstva Crne Gore sa pravnim tekovinama Evropske unije, kako bi se pospješili dalji koraci u približavanju Evropskoj uniji. Ta faza ocjenjuje se kao dobrovoljno obavezujuća, imajući u vidu da je Poslovníkom Vlade Crne Gore (Sl. list RCG, br. 74/04), ustanovljena obaveza obrađivača da uz predlog zakona, drugog propisa ili opšteg akta, dostavi mišljenje tadašnjeg Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije na ocjenu usklađenosti sa odgovarajućim propisima Evropske unije, koju priprema obrađivač.

Uputstvom za ocjenu usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije (Sl. list RCG, br. 74/04), tadašnjeg Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, propisan je obrazac za ocjenu usklađenosti propisa sa odgovarajućim propisima Evropske unije, kao i metodologija za ocjenu usklađenosti predloga zakona, drugog propisa ili opšteg akta sa odgovarajućim propisima Evropske unije.

S obzirom na tempo procesa evropskih integracija u Crnoj Gori, Vlada je odlučila da se ide u sljedeću, zahtjevniju fazu ocjene stepena usklađenosti predloga nacionalnih propisa sa *Acquis Communautaire*, u cilju detaljnijeg prikaza stanja crnogorskog zakonodavstva, kao i usklađivanja crnogorskog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije.

Vlada je na sjednici od 2. jula 2009. godine usvojila Informaciju o uvođenju Izjave usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije, sa Tabelom usklađenosti, koju je pripremila Ministarstvo za evropske integracije. Uvođenje Tabele usklađenosti odredaba nacarta, odnosno predloga propisa sa *Acquis-em* i Izjava o usklađenosti omogućiće detaljno upoređivanje stepena usklađenosti pojedinih članova propisa Crne Gore sa odgovarajućim članovima sekundarnih izvora prava EU sa kojima se dati propis usklađuje. Izmjene obrasca Izjave usklađenosti odnose se na pružanje detaljnijih informacija o nadležnom organu (obrađivaču propisa), i organu koji primjenjuje/sprovodi propis, što omogućava bolju evidenciju u okviru Ministarstva za evropske integracije, a time i efikasniju koordinaciju. Za razliku od prethodnog, uvodi se i novina da pravno lice sa javnim ovlašćenjem za pripremu i sprovođenje propisa, odnosno organ ili institucija izvan državne uprave, svoje propise takođe treba da dostavlja Ministarstvu za evropske integracije radi evidencije usklađenog zakonodavstva. Jedna od novina u

Izjavi o usklađenosti jeste uvođenje obaveze potpisa nadležnog ministra, odnosno starješine organa koji priprema propis, kojim se potvrđuje tačnost navoda u Izjavi, čime se pridaje veći značaj procesu usklađivanja zakonodavstva Crne Gore sa pravom EU, što je u skladu sa fazom evropskih integracija u kojoj se Crna Gora nalazi i koja neposredno predstoji. Kao i do sada, popunjeni obrazac i tabela se upućuju Skupštini zajedno sa svakim predlogom zakona koji utvrdi Vlada.

Ministarstvo za evropske integracije je donijelo Uputstvo, kojim se propisuje sadržina obrasca Izjave o usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije i Tabele usklađenosti, kao i Metodologiju za popunjavanje Izjave o usklađenosti propisa Crne Gore sa odgovarajućim propisima Evropske unije i Tabele usklađenosti. Primjena novog obrasca i Tabele biće obavezna od 1. januara 2010. godine.

Takođe, u februaru 2009. godine počeo je Twinning projekat Pravne harmonizacije (IPA 2007), koji koordinira Ministarstvo za evropske integracije, a korisnici su i Skupština Crne Gore i Sekretarijat za zakonodavstvo. U okviru ovog projekta, već su dogovoreni seminari i obuke za predstavnike državne uprave za primjenu novog obrasca i tabele.

19. Molimo da date sažet opis priprema za decentralizovanu implementaciju i prenos akreditacije za upravljanje u okviru instrumenata IPA uključujući i institucionalno ustrojstvo (Molimo da uzmete u obzir i specifična pitanja o komponentama III, IV i V u poglavlju 11 i 22).

Proces uspostavljanja DIS-a, za IPA komponente 1 i 2, u Crnoj Gori zvanično je otpočeo u februaru 2008. godine kada je Vlada Crne Gore usvojila Informaciju o uspostavljanju Decentralizovanog implementacionog sistema (DIS).

U januaru 2009. godine, Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o drugoj fazi uspostavljanja DIS-a, sa relevantnim zaključcima koji pružaju osnov za proaktivne akcije koje će se preduzeti od strane odgovarajućih vlasti i uspostavljanje odgovarajuće hijerarhijske povezanosti između NIPAC-a, NAO-a, PAO-a i SPO-a, omogućavajući NAO-u i PAO-u da obavljaju dužnosti povezane sa datim odgovornostima u pogledu upravljanja, implementacije i kontrole programa u DIS-u.

U skladu sa usvojenim informacijama imenovani su:

Nacionalni IPA koordinator (NIPAC), Odluka Vlade Crne Gore br: 03-2504/3;

Ovlašćeni predstavnik Vlade za akreditaciju (CAO), Odluka Vlade Crne Gore br: 03-2504/4;

Nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO), Rješenje Ministarstva finansija br: 01-2193/1. Za Nacionalnog službenika za ovjeravanje imenovan je pomoćnik ministra za Sektor trezora. Ovo imenovanje potvrđeno je i Zaključkom Vlade br. 03-13452, od 22. januara 2009. godine;

Službenik nadležan za ovjeravanje programa (PAO), Rješenje Ministarstva finansija br: 01-2194/1. Za Službenika nadležnog za ovjeravanje programa (PAO) imenovan je pomoćnik ministra za Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU). Ovo imenovanje je potvrđeno Zaključkom Vlade br. 03-13452, od 22. januara 2009. godine;

Zaključkom br. 03-13452, od 22. januara 2009. godine, Vlada je zadužila ministarstva da imenuju Visoke programske službenike (Senior Programming Officer – SPO), i formiraju SPO službe, koje u decentralizovanom sistemu pružaju tehničku podršku u implementaciji projekata PAO-u.

Zbog konstituisanje nove Vlade, formiranje novih ministarstava i promjena nosilaca pojedinih funkcija nakon nedavnih izbora (održanih u martu 2009. godine), neophodno je izvršiti imenovanje novog Nacionalnog službenika za ovjeravanje (NAO), kao i Visokih programskih službenika (SPO) i članova SPO kancelarija.

Nacionalni fond je formalno uspostavljen usvajanjem izmijenjenog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija, od 25. septembra 2008. godine, kao posebno odjeljenje u okviru Sektora trezora Ministarstva finansija, kojim rukovodi pomoćnik ministra, odnosno NAO. Prema poslednjem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, usvojenim

01. aprila 2009. godine, predviđeno je da u Nacionalnom fondu bude zaposleno četvero službenika.

Prema zaključcima Vlade, od 22. januara 2009. godine, Operativnu strukturu za komponentu I (Podrška tranziciji i jačanju institucija) čine: Ministarstvo za Evropske integracije, koje je nadležno za programiranje i cjelokupnu kordinaciju, Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), koji ima ulogu implementacione agencije, Jedinice za implementaciju projekata (PIU) koordinirane od strane Visokih programskih službenika (SPO) u ministarstvima, kao i Jedinice interne revizije u svim DIS tijelima korisnicima IPA programa.

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija, koji je stupio na snagu 1. aprila 2009. godine, CFCU je stekao status sektora. Po novom Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u CFCU-u je planirano 8 radnih mjesta. Na čelu CFCU-a je Službenik nadležan za ovjeravanje programa- PAO, koji ima poziciju pomoćnika ministra.

Uspostavljanje Jedinica za implementaciju projekata (PIU), kojima upravljaju Visoki programski službenici-SPO-i, u resornim ministarstvima je u toku. Nakon uspostavljanja jedinica biće izvršeno zapošljavanje službenika. Do kraja marta 2010. godine se očekuje da bude završeno uspostavljanje Jedinica za internu reviziju u okviru IPA resornih ministarstava, nakon čega će se pristupiti organizovanju obuka zaposlenih.

Zaključkom Vlade od 22. januara definisano je da će Operativnu strukturu za komponentu II sačinjavati Ministarstvo za Evropske integracije, koje je nadležno za programiranje i cjelokupnu kordinaciju i Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), koje ima ulogu implementacione agencije.

Sve strukture koje budu uspostavljene za I i II IPA komponentu biće relevantne za III i IV komponentu.

Osim pomenutih tijela Vlada je u obavezi da, shodno IPA Implementacionoj uredbi i Okvirnom sporazumu, uspostavi Revizorsko tijelo koje će vršiti reviziju korišćenja IPA sredstava. Predviđeno je da Revizorsko tijelo bude uspostavljeno kao sastavni dio Državne revizorske institucije (DRI). Stoga se ukazala potreba da se normativno i pravno definiše uspostavljanje Revizorskog tijela u okviru DRI i u tu svrhu je izrađen nacrt Memoranduma o razumijevanju, između Vlade Crne Gore i DRI, koji bi trebalo bi da bude potpisan između CAO, u ime Vlade Crne Gore i predsjednika Senata Državne revizorske institucije (SAI).

U pogledu uspostavljanja relevantnog zakonskog okvira za pravilno funkcionisanje sistema i jasnu podjelu odgovornosti, 6. maja 2009. godine, potpisan je Implementacioni sporazum između NAO i PAO, ali zbog promjene službenika koji vrši funkciju NAO potrebno je potpisati novi Implementacioni sporazum. Potpisivanju operativnog sporazuma između PAO i SPO službenika pristupiće se nakon imenovanja novih Visokih programskih službenika (SPO). Takođe, treba pomenuti da je u toku izrada operativnog sporazuma PAO-NIPAC za II komponentu.

Izrada IPA Priručnika o procedurama (MoP) sa standardnim obrascima, čeklistama i tragom revizije za I i II IPA komponentu privodi se kraju. Riječ je o dokumentu koji se horizontalno odnosi na sva IPA tijela i predstavljaće osnovu za rad svakog od njih. Priručnik obuhvata sve faze projektnog ciklusa i sadrži specijalizovana poglavlja o upravljanju ljudskim resursima, nabavkama, finansijskom upravljanju, nepravilnostima, upravljanju rizicima itd. Zbog važnosti primjene ovog dokumenta u praksi i njegove osnove za rad svake pojedinačne DIS strukture obezbijedena je ekspertska pomoć kroz projekat finansiran iz CARDS 2006. Pored koordinatora za Priručnik, u svim IPA tijelima predviđeno je imenovanje menadžera za rizik, IT koordinatora (u CFCU-u i resornim ministarstvima), službenika zaduženih za nepravilnosti (u CFCU-u i resornim ministarstvima), koordinatora za priručnik, koordinatora za upravljanje ljudskim resursima itd. Imenovanje ovih funkcija je u toku. Važno je pomenuti da je pored projekta koji je finansiran iz CARDS 2006, Ministarstvo finansija pripremlilo i kandidovalo projekat pod nazivom „Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku pomoć EU u Crnoj Gori“ koji će biti finansiran iz IPA programa za 2009. godinu. Ovim projektom će se domaće institucije pripremiti za ispunjenje akreditacionih kriterijuma za I i II IPA komponentu, kao i za upravljanje projektima iz III i IV IPA komponente, a predstavljaće svojevrsan nastavak tekućeg projekta finansiranog iz CARDS 2006.

U cilju uspostavljanja kvalitetnog mehanizma za upravljanje finansijskim sredstvima, izvršena je analiza postojećeg organskog Zakona o budžetu i podzakonskih akata koja se odnose na trezorsko poslovanje, kako bi se definisale zakonske odredbe za sistem plaćanja, finansijskog upravljanja IPA sredstvima i sistem bankarskih računa za IPA sredstva. U cilju definisanja načina korišćenja tih sredstava Ministarstvo finansija je donijelo Uputstvo o radu državnog trezora (Sl. list CG, br. 80/08) u koji su inkorporirana načela korišćenja ovih sredstava i čime je obezbijeđeno da postojeći Zakon o budžetu i ostala relevantna legislativa i dalje budu u upotrebi bez izmjena i dopuna.

U maju 2009. godine predstavnici Generalnih direktorata Evropske komisije za Proširenje, Regionalnu politiku, Zapošljavanje i Poljoprivredu organizovali su misiju za utvrđivanje činjeničnog stanja u Crnoj Gori. Glavna svrha ove misije bila je da se crnogorskim vlastima predstavi finalna „Mapa puta Evropske komisije za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima“. Prema mišljenju predstavnika Evropske komisije, Crna Gora se trenutno nalazi u procesu sprovođenja faze 0. Tokom posjete istaknuto je da je veoma važno formalno sprovesti fazu procjene stanja (Gap Assessment) prije nego se otpočne sa procjenom usklađenosti, što je najvažnija faza za dodjelu nacionalne akreditacije. Sprovođenje faze procjene stanja predviđeno je za oktobar 2009. godine, dok se dobijanje konačnog izvještaja o procjeni stanja očekuje se sredinom decembra 2009. godine.

Nova situacija zahtijevala je izmjene i dopune postojećeg Akcionog plana u smislu nacionalne mape puta, u kojoj detaljne aktivnosti i vrijeme njihovog sprovođenja moraju biti jasno usaglašene sa odgovarajućim fazama iz „Mape puta EK za decentralizovano upravljanje IPA sredstvima što je prouzrokovalo odlaganje prvobitno postavljenih rokova za ispunjenje akreditacionih kriterijuma.

U fazi procjene stanja (Gap Assessment) planirana je provjera definisanih operativnih struktura i procedura, uključujući i procedure o javnoj unutrašnjoj i finansijskoj kontroli, procedure o nabavkama, o izvršenim revizijama. Procjenjivanje usklađenosti javne finansijske unutrašnje kontrole sa zahtjevima EU takođe je predviđeno u ovoj fazi. Rezultati ove ocjene i odgovarajuće preporuke biće izloženi u Izvještaju o procjeni nedostataka (Gap Assessment Report) koji će se zasnivati na izvještaju revizora.

U skladu sa ocjenom revizora pristupiće se narednoj fazi, fazi usklađivanja (Gap plugging) čiji će cilj biti popunjavanje jaza između stvarnog i zahtijevanog stanja na osnovu identifikovanih nedostataka i datih preporuka koje su napisane u Izvještaju o procjeni stanja. U ovoj fazi biće izrađen detaljni Akcioni plan sa jasno utvrđenim odgovornostima i krajnjim rokovima za izvršavanje navedenih aktivnosti, priručnici za finansijsko upravljanje i procedure kontrole, kao i priručnici o poslovima revizije. Za otklanjanje nedostataka otkrivenih tokom faze procjene stanja i ispunjenja daljih akreditacionih zahtjeva, DIS tijelima će biti pružena ekspertka pomoć kroz pomenuti projekat „Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku pomoć EU u Crnoj Gori“, finansiranog iz IPA 2009.

Nakon toga uslijediće faza Ocjena usklađenosti (Compliance Assesment) u kojoj se predviđa angažovanje nezavisne revizorske kuće od strane nacionalnih vlasti. Sami proces je planiran tako što će CAO kontaktirati revizorsku kuću da sprovede ocjenu usklađenosti. CAO će da akredituje Nacionalni fond, odnosno NAO, a NAO operativnu strukturu, odnosno PAO. Zbog same važnosti ove faze za dobijanje akreditacije, nacionalne vlasti će joj posvetiti posebnu pažnju.

U četvrtoj fazi- Nacionalna akreditacija (National Accreditation) predviđeno je da NAO i CAO na osnovu rezultata rada nezavisne revizorske kuće koji će biti zasnovani na izvještaju i obavljenoj reviziji, tačnije Izvještaju o ocjeni usklađenosti, dostave Evropskoj komisiji zahtjev za prenos upravljanja odgovornosti. Uz zahtjev će biti dostavljen i Akreditacioni paket. NAO će sakupiti svu dokumentaciju o akreditaciji Operativne strukture, kao i sve neophodne dodatne informacije koje budu zahtijevane od Evropske komisije.

20. Koji sistemi za nadgledanje sprovođenja politika i zakona i dobijanje povratnih informacija postoje?

Vlada nadgleda sprovođenje politike i zakona:

- razmatranjem izvještaja koje ministarstva, najmanje jedanput godišnje podnose Vladi o radu i stanju u oblastima za koja su osnovana, a koji sadrže, naročito: ocjenu stanja u upravnoj oblasti; prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa; prikaz realizacije programiranih aktivnosti i zaključaka Vlade sa njihovom osnovnom sadržinom i postignutim efektima u ostvarivanju funkcija organa i ocjenu rada organa nad kojima vrše nadzor;
- razmatranjem posebnih izvještaja koje su ministarstva dužna na, zahtjev Vlade, podnijeti o pojedinim pitanjima iz djelokruga, mjerama koje su preduzeli i njihovim rezultatima.
- praćenjem sprovođenja zaključaka i akata Vlade kojima se utvrđuju stavovi o pojedinim pitanjima od značaja za utvrđivanje i vođenje politike i realizaciju programa Vlade, čije izvršavanje obezbjeđuju ministarstva.;
- redovnim (kvartalno) razmatranjem izvještaja o realizaciji obaveza iz godišnjeg programa rada Vlade;
- obrazovanjem posebnih radnih tijela (komisija, savjeta i dr.) za praćenje sprovođenja utvrđene politike Vlade, kao i implementaciju akcionih planova za sprovođenje strategija u oblastima od posebnog značaja i razmatranjem izvještaja sa pregledom stanja, ocjenom i predlogom mjera, koje ta tijela, saglasno odluci o njihovom obrazovanju, redovno dostavljaju Vladi (obično je to dva puta godišnje).

Vlada će poništiti propis ministarstva kojim se suprotno propisu Vlade, povrjeđuju slobode i prava fizičkih i pravnih lica i ukinuti propis ministarstva koji je u suprotnosti sa propisom Vlade. Predlog za poništenje ili ukidanje propisa mogu podnijeti predsjednik ili član Vlade, a prije odlučivanja o predlogu Vlada pribavlja mišljenje ministarstva čiji je propis predložen za poništavanje ili ukidanje.

21. Kakva je trenutno struktura lokalne samouprave?

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07), propisano je da: pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva (član 113 stav 2); osnovni oblik lokalne samouprave je opština, a mogu osnivati i drugi oblici lokalne samouprave (član 114); Glavni grad Crne Gore je Podgorica, Prijestonica Crne Gore je Cetinje (član 5).

Zakonom o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06), propisano je da: lokalna samouprava obuhvata pravo građana i organa lokalne samouprave da, u granicama utvrđenim zakonom, uređuju i upravljaju određenim javnim i drugim poslovima, na osnovu sopstvene odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva (član 1); lokalna samouprava ostvaruje se u opštini, Glavnom gradu i Prijestonici (član 2); lokalna samouprava ostvaruje se na načelima demokratije, decentralizacije, depolitizacije, autonomnosti, zakonitosti, profesionalnosti, efikasnosti rada organa lokalne samouprave i međusobne saradnje države i opštine (član 3); u opštini se ostvaruje zadovoljavanje potreba od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo, a radi stvaranja uslova za što efikasnije vršenje poslova i zadovoljenje potreba lokalnog stanovništva, lokalna samouprava ostvaruje se u mjesnoj samoupravi (član 4).

Pored Glavnog grada i Prijestonice, lokalna samouprava u Crnoj Gori ostvaruje se u 19 opština: Opština Andrijevića, Opština Bar, Opština Berane, Opština Bijelo Polje, Opština Budva, Opština Danilovgrad, Opština Žabljak, Opština Kotor, Opština Kolašin, Opština Mojkovac, Opština Nikšić, Opština Plav, Opština Plužine, Opština Pljevlja, Opština Rožaje, Opština Tivat, Opština Ulcinj, Opština Herceg Novi, Opština Šavnik.

Poslove iz svoje nadležnosti opština vrši preko svojih organa, organa mjesne samouprave i javnih službi, u skladu sa zakonom, statutom i drugim aktima. Građani učestvuju u odlučivanju o svojim potrebama i interesima neposredno i preko slobodno izabраниh predstavnika u organima lokalne samouprave. U vršenju svojih poslova organi lokalne samouprave obezbjeđuju jednaku zaštitu prava i na zakonu zasnovanih pravnih interesa lokalnog stanovništva i pravnih lica.

U vršenju poslova lokalne samouprave opština je samostalna i njena prava ne mogu biti uskraćena ili ograničena aktima državnih organa, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom, u skladu sa Ustavom.

Opština ima imovinu i svoje prihode. Imovinom i prihodima opština samostalno raspolaže, u skladu sa zakonom.

Strukturu organa lokalne samouprave u Crnoj Gori čine: predstavnički i izvršni organ. Predstavnički organ je: skupština opštine, skupština Glavnog grada i skupština Prijestonice. Izvršni organ je: Predsjednik opštine, Gradonačelnik Glavnog grada i Gradonačelnik Prijestonice.

Predstavnički organ lokalne samouprave je skupština koju biraju građani na osnovu slobodnog, opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava u skladu sa zakonom. Skupština se bira na period od četiri godine. U skupštinu se bira 30 odbornika i još po jedan odbornik na svakih 5000 birača. Radi efikasnog i racionalnog vršenja poslova iz nadležnosti skupštine, obrazuju se odbori i savjeti kao stalna radna tijela, a mogu se obrazovati i komisije kao povremena radna tijela.

Skupština ima predsjednika, a može imati i sekretara.

Predsjednika skupštine bira, na predlog 1/3 odbornika, skupština iz reda odbornika, većinom glasova ukupnog broja odbornika. Mandat predsjednika skupštine traje koliko i mandat skupštine. Sekretara skupštine imenuje skupština, na predlog predsjednika skupštine. Mandat sekretara skupštine traje koliko i mandat predsjednika skupštine.

Izvršni organ lokalne samouprave je predsjednik opštine, odnosno Gradonačelnik Glavnog grada i Gradonačelnik Prijestonice. Predsjednik opštine se bira na vrijeme od pet godina i građanin Crne Gore može biti izabran na funkciju predsjednika opštine u najviše dva mandata.

Opština može imati jednog ili više potpredsjednika. Potpredsjednika imenuje i razrješava predsjednik opštine. Mandat potpredsjednika traje koliko i mandat predsjednika opštine. U slučaju da potpredsjednik nije imenovan, predsjednika opštine zamjenjuje glavni administrator.

Za vršenje poslova uprave obrazuju se organi lokalne uprave: sekretarijati, uprave, direkcije, biroi i slično. Za vršenje specifičnih poslova osniva se komunalna policija, posebne službe i centri. Za vršenje poslova koji zahtijevaju posebno stručno znanje i samostalnost u radu, mogu se odlukom predsjednika opštine, osnivati agencije.

Lokalnom upravom rukovodi i koordinira glavni administrator. Glavnog administratora imenuje i razrješava predsjednik opštine. Glavni administrator za svoj rad i rad organa lokalne uprave, odgovara predsjedniku opštine i skupštini.

Radom organa lokalne uprave rukovodi starješina organa. Starješinu organa postavlja i razrješava glavni administrator, uz saglasnost predsjednika opštine. Starješina organa za svoj rad odgovara glavnom administratoru i predsjedniku opštine.

Opština može imati menadžera. Menadžer učestvuje u izradi razvojnih programa, predlaže projekte, u skladu sa utvrđenim razvojnim programom i stara se o njihovoj realizaciji. Menadžera postavlja i razrješava predsjednik opštine. Menadžer odgovara za svoj rad predsjedniku opštine.

Opština ima službu za vršenje komunalnog nadzora (komunalna policija). Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada komunalne policije vrši glavni administrator.

Opština ima službu zaštite. Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada službe zaštite vrši predsjednik opštine.

Radi ostvarivanja zajedničkih potreba i interesa građana u oblastima: uređenja naselja, stanovanja, zaštite potrošača, kulture, sporta, zaštite i unapređenja životne sredine, kao i u drugim oblastima života i rada, više teritorijalno povezanih i razvojno i ekonomski upućenih mjesnih zajednica mogu osnovati mjesni koordinacioni centar.

Skupštine opština mogu, radi zajedničkog, ekonomičnijeg i efikasnijeg vršenja određenih upravnih poslova i poslova javnih službi osnovati međuopštinsku zajednicu.

Opštine i asocijacija u okviru svojih nadležnosti, mogu slobodno sarađivati sa lokalnim zajednicama i asocijacijama drugih zemalja, radi ostvarivanja zajedničkih interesa i udruživati se u regionalne i međunarodne organizacije lokalnih vlasti.

Položaj Skupštine Glavnog grada, Gradonačelnika Glavnog grada, Skupštine Prijestonice i Gradonačelnika Prijestonice, kao i druga pitanja uređena su posebnim zakonima: Zakonom o Glavnom gradu (Sl. list RCG, br. 65/05) i Zakonom o Prijestonici (Sl. list CG, br. 47/08).

Zakonom o Glavnom gradu uređuje se način ostvarivanja lokalne samouprave u Podgorici, kao Glavnom gradu i administrativnom centru Crne Gore.

Organi Glavnog grada su: Skupština Glavnog grada i Gradonačelnik Glavnog grada.

Skupština je predstavnički organ građana Glavnog grada. Mandat skupštine traje četiri godine. Skupština ima predsjednika i sekretara.

Gradonačelnik je izvršni organ Glavnog grada. Gradonačelnik može imati jednog ili više zamjenika. Zamjenika gradonačelnika imenuje i razruješava gradonačelnik. Gradonačelnik se bira na mandat od 5 godina, u skladu sa zakonom. Mandat zamjenika gradonačelnika traje koliko i mandat Gradonačelnika.

Upravom Glavnog grada rukovodi i koordinira glavni administrator. Glavni administrator organizuje rad uprave Glavnog grada i odgovoran je za zakonitost, efikasnost i ekonomičnost njenog rada.

Radi stvaranja uslova za efikasnije i ekonomičnije obavljanje određenih poslova Glavnog grada i omogućavanja učešća građana u vršenju poslova Glavnog grada obrazuje se gradska opština. Gradska opština vrši određene poslove Glavnog grada utvrđene zakonom, statutom i drugim aktima Glavnog grada.

Na teritoriji Glavnog grada, formirane su gradske opštine: Gradska Opština Golubovci i Gradska Opština Tuzi.

Organi gradske opštine su: skupština gradske opštine i predsjednik gradske opštine. U skupštinu gradske opštine bira se 20 odbornika i još po jedan odbornik na svakih 5000 birača.

Skupština gradske opštine donosi statutarnu odluku u kojoj se bliže uređuje organizacija organa gradske opštine, način njihovog rada i odlučivanja, finansiranje i druga pitanja o značaja za funkcionisanje gradske opštine. Mandat predsjednika skupštine gradske opštine traje koliko i mandat skupštine gradske opštine. U slučaju odsutnosti ili spriječenosti predsjednika skupštine gradske opštine zamjenjuje odbornik gradske skupštine kojeg odredi skupština gradske opštine. Predsjednik gradske opštine ne može istovremeno biti odbornik u skupštini gradske opštine.

Za vršenje poslova lokalne uprave obrazuje se jedinstveni organ lokalne uprave gradske opštine. Lokalnom upravom gradske opštine rukovodi sekretar lokalne uprave gradske opštine. Sekretara lokalne uprave gradske opštine imenuje predsjednik gradske opštine. Sekretar lokalne uprave gradske opštine za svoj rad odgovara predsjedniku gradske opštine.

Zakonom o Prijestonici propisano je da je Prijestonica istorijski, kulturni i duhovni centar Crne Gore. Organi Prijestonice su Skupština Prijestonice i Gradonačelnik Prijestonice.

Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave - Sektor za lokalnu samoupravu, kao nadležni organ, pripremlilo je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi i Nacrt zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, sa Programom javne rasprave, koje je utvrdila Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 30. jula 2009. godine. Donošenje ova dva zakona predviđeno je kao jedan od prioriteta u Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju (NPI), za period 2008-2012. godine, kao sistemskih zakona iz oblasti lokalne samouprave.

Predloženim izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi vrši se usklađivanje pojedinih odredaba sa Ustavom Crne Gore i Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi (Sl. list CG - međunarodni ugovori, br. 5/08). Takođe, preciziraju se nadležnosti opštine, definišu se pitanja izbora predsjednika opštine, početak i trajanje mandata predsjednika opštine, početak mandata gradonačelnika, nadležnosti glavnog administratora, starješine organa lokalne uprave, menadžera,

sekretara skupštine, finansiranje lokalne samouprave, osnivanje i rad mjesnog centra, kao i druga pitanja od značaja za ostvarivanje lokalne samouprave.

Nacrtom zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore predlaže se zadržavanje postojeće teritorijalne organizacije Crne Gore na 19 opština, Glavni grad Podgorica i Prijestonicu Cetinje i propisuju uslovi, postupak osnivanja, ukidanja, spajanja i promjene teritorije opštine, kao i druga pitanja od važnosti za teritorijalnu organizaciju Crne Gore.

22. Da li postoji zajednica opština i koje su njene funkcije i administrativni kapaciteti?

Zajednica opština Crne Gore osnovana je 1972. godine kao asocijacija opština Crne Gore. Zajednica je 2001. godine organizovana kao nevladina organizacija svih lokalnih zajednica u Crnoj Gori, radi zastupanja interesa opština pred centralnim vlastima, pomoći opštinama u razvoju lokalne samouprave i razvijanja međunarodne saradnje. Nakon donošenja Zakona o lokalnoj samoupravi 2003. godine (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06), Zajednica se registruje kao nacionalna asocijacija lokalnih zajednica Crne Gore, na principima dobrovoljnosti i solidarnosti, radi vršenja poslova od zajedničkog interesa za članice.

Misija Zajednice opština Crne Gore, nacionalne asocijacije lokalnih vlasti, je da kroz pružanje usluga članicama, zastupanje njihovih interesa i ostvarivanje odnosa i saradnje sa državnim organima, drugim nacionalnim asocijacijama i međunarodnim organizacijama, postane istinski predstavnik decentralizovane, depolitizovane i demokratske lokalne samouprave, sposobne da svoje poslove i zadatke vrši zakonito, efikasno i ekonomično i u interesu građana.

Ciljevi Zajednice su:

- unapređenje, razvoj i zaštita sistema lokalne samouprave;
- zastupanje interesa lokalnih zajednica pred centralnim vlastima;
- zastupanje interesa lokalnih zajednica pred međunarodnim organizacijama i asocijacijama lokalnih vlasti;
- ostvarivanje i drugih potreba i interesa lokalnih zajednica, u skladu sa Statutom.

Djelatnosti Zajednice su:

- razvoj i unapređenje pravnog sistema i položaja lokalne samouprave;
- unapređenje i razvoj komunalne i stambene oblasti, oblasti uređenja prostora, građevinarstva, razvoja saobraćaja, održavanja puteva, privrednih i vanprivrednih djelatnosti i drugih oblasti iz nadležnosti lokalne samouprave;
- ostvarivanje međusobne saradnje lokalnih zajednica radi zajedničkog ostvarivanja interesa za lokalno stanovništvo;
- zastupanje zajedničkih interesa lokalnih zajednica pred organima Crne Gore i drugim domaćim i međunarodnim subjektima;
- učestvovanje u raspravama i davanje mišljenja i predloga o zakonima i drugim propisima kojima se uređuju odnosi od značaja za lokalno stanovništvo;
- ostvarivanje saradnje sa međunarodnim organizacijama za lokalnu samoupravu i drugim međunarodnim organizacijama;
- ostvarivanje međunarodne saradnje sa lokalnim zajednicama drugih zemalja i regiona;
- razvijanje i unapređenje obrazovanja i kulture građana i službenika organa lokalne samouprave;
- izdavačka djelatnost;
- ostvarivanje drugih djelatnosti od interesa za članove Zajednice.

Administrativni kapaciteti

Organi Zajednice su: Skupština Zajednice, Upravni odbor i Nadzorni odbor.

Skupštinu Zajednice čine 42 člana: 19 predsjednika opština, Gradonačelnik Glavnog grada, Gradonačelnik Prijestonice, 19 predsjednika skupština opština, predsjednik Skupštine Glavnog grada i predsjednik Skupštine Prijestonice.

Upravni odbor čine 11 predsjednika opština/gradonačelnika.

Nadzorni odbor čine tri člana koja se biraju iz reda članova Skupštine Zajednice opština.

Radna tijela Zajednice opština su:

- Komisija za međunarodnu saradnju (koju čine sedam predsjednika opština/gradonačelnika);
- Komisija za razvoj sistema lokalne samouprave (koju čine sedam predstavnika lokalnih samouprava);
- Komisija za finansiranje lokalne samouprave (koju čine sedam predstavnika lokalnih samouprava);
- Komisija za prostorno planiranje i komunalne djelatnosti (koju čine sedam predstavnika lokalnih samouprava).

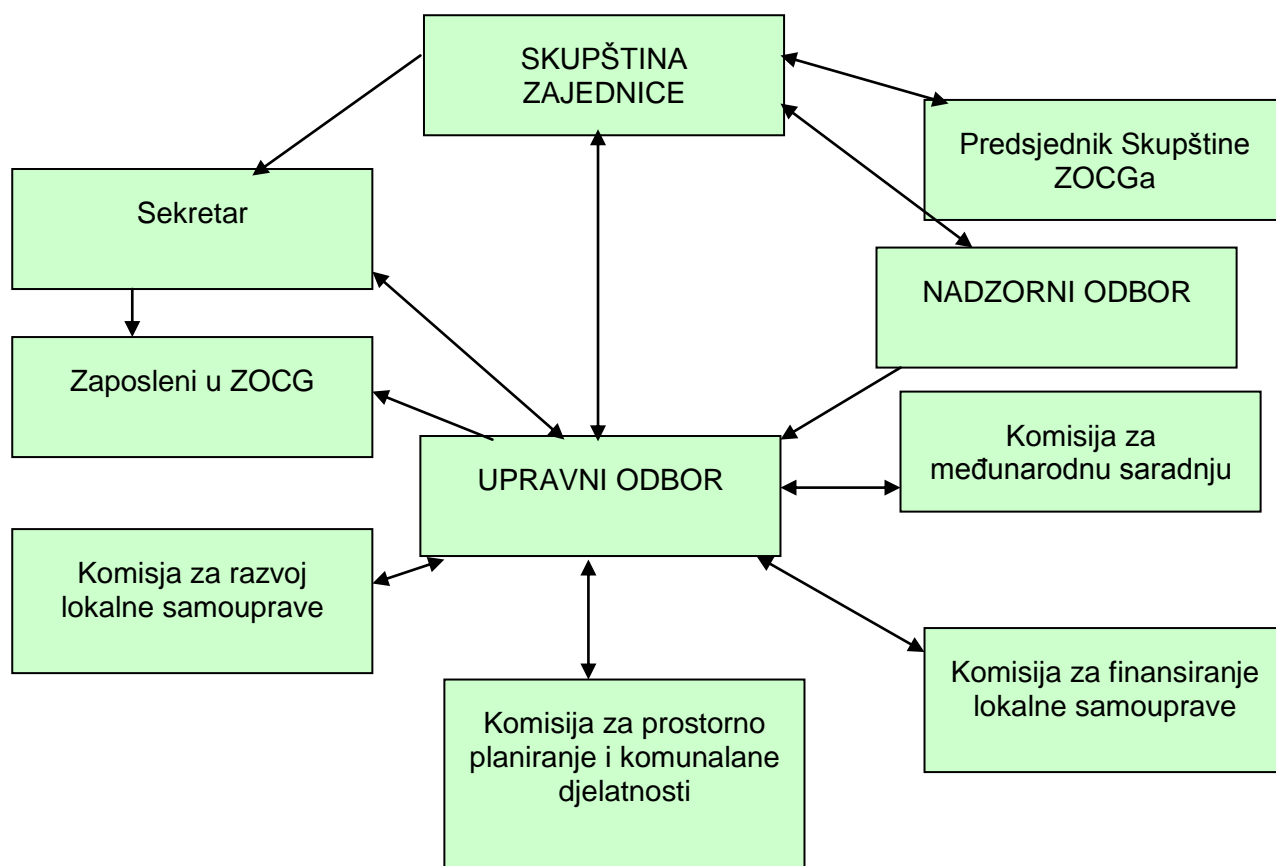
Zaposleni u Stručnoj službi su:

1. Sekretar Zajednice,
2. Pomoćnik sekretara,
3. Samostalni savjetnik I za sistem lokalne samouprave,
4. Samostalni savjetnik I za međunarodnu saradnju,
5. Samostalni savjetnik II za finansiranje lokalne samouprave,
6. Samostalni savjetnik II za prostorno planiranje i komunalne djelatnosti,
7. Namještenik VI za administrativno-tehničke poslove,
8. Namještenik za pomoćno-tehničke poslove.

Aktom o organizaciji i sistematizaciji Stručne službe predviđena su i sljedeća radna mjesta:

1. Rukovodilac NTS jedinice (jedinica za poslove upravljanje i razvoj ljudskih resursa),
2. Samostalni savjetnik II za razvoj ljudskih resursa,
3. Samostalni savjetnik II za odnose sa javnošću i izdavačku djelatnost,
4. Namještenik III za finansijsko-materijalne poslove.

Popunjavanje predviđenih radnih mjesta vršiće se u skladu sa Nacionalnom trening strategijom (Aneks 10) i Akcionim planom za njeno sprovođenje, kao i sa finansijskim i prostornim mogućnostima Zajednice opština.

Na osnovu prethodno izložene organizacione strukture, može se konstatovati da Zajednica opština Crne Gore raspolaže administrativnim kapacitetima koji omogućavaju sprovođenje ciljeva utvrđenih Statutom i drugim aktima.

23. Da li postoji jasno razgraničenje ovlašćenja između centralne i lokalne uprave? Objasnite.

U našem sistemu postoji jasno razgraničenje između centralne i lokalne uprave.

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07), propisano je: jemči se pravo na lokalnu samoupravu (član 22); pojedini poslovi državne uprave mogu se zakonom prenijeti na lokalnu samoupravu ili drugo pravno lice i pojedini poslovi državne uprave mogu se propisom Vlade povjeriti lokalnoj samoupravi ili drugom pravnom licu (član 112); opština ima svojstvo pravnog lica (član 115); opština ima imovinu, opština se finansira iz sopstvenih prihoda i sredstava države i opština ima budžet (član 116); opština je samostalna u vršenju svojih nadležnosti, a Vlada može raspustiti skupštinu opštine, odnosno razriješiti predsjednika opštine samo ako skupština opštine, odnosno predsjednik opštine, u vremenu dužem od šest mjeseci, ne vrše svoje nadležnosti (član 117);

Prema Zakonu o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06) (Aneks 6), u vršenju poslova lokalne samouprave opština je samostalna i njena prava ne mogu biti uskraćena ili ograničena aktima državnih organa, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim zakonom, u skladu sa Ustavom (član 8); opština ima imovinu i svoje prihode, imovinom i prihodima opština samostalno raspolaže, u skladu sa zakonom (član 9).

Opština vrši poslove lokalne samouprave koji su od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo. Opština vrši poslove koji su joj prenijeti ili propisom Vlade povjereni. Sopstveni poslovi opštine utvrđuju se zakonom i statutom opštine. Opština može obavljati i druge poslove koji su od interesa za lokalno stanovništvo, koji nijesu u nadležnosti državnih organa ili drugih organa i organizacija.

Kada su u pitanju sopstveni poslovi, opština, u skladu sa zakonom i drugim propisima, donosi:

- planove i programe razvoja;
- program uređivanja građevinskog zemljišta;
- prostorne i urbanističke planove;
- budžet i završni račun budžeta;
- plan kapitalnih poboljšanja i investicionu politiku;
- planove i programe u pojedinim upravnim oblastima, u skladu sa posebnim zakonima;
- program razvoja i zaštite životne sredine.

Opština, u skladu sa zakonom, uređuje i obezbeđuje:

- uslove za obavljanje i razvoj komunalnih djelatnosti;
- uslove za razvoj preduzetništva;
- vršenje poslova uređenja, korišćenja i zaštite građevinskog zemljišta;
- korišćenje poslovnog prostora;
- uslove za očuvanje i zaštitu prirodnih vrijednosti;
- socijalnu zaštitu koja se odnosi na kućnu njegu i kućnu pomoć starim i invalidnim licima,
- rješavanje stambenih pitanja lica u stanju socijalne potrebe i dodatnih oblika socijalne zaštite;
- dječiju zaštitu koja se odnosi na odmor i rekreaciju djece, smještaj, ishranu i druge dodatne oblike dječje zaštite
- uslove za očuvanje, korišćenje, upravljanje i unapređivanje područja sa prirodnim ljekovitim svojstvima;
- javni prevoz putnika u lokalnom saobraćaju
- poslove utvrđivanja, naplate i kontrole lokalnih javnih prihoda;
- odnose u oblasti stanovanja, stvara uslove za održavanje i zaštitu stambenih zgrada i zaštitu prava etažnih vlasnika;
- uslove građenja i upotrebu objekata;
- uslove za informisanje lokalnog stanovništva;
- uslove za zaštitu od elementarnih nepogoda, požara, eksplozija, havarija i drugih akcidentnih i vanrednih događaja i stvara uslove za njihovo otklanjanje;
- uslove za unapređivanje sporta i fizičke kulture, rekreaciju djece, omladine i odraslih, izgradnju i održavanje objekata fizičke kulture i razvijanje međuopštinske sportske saradnje;
- odnose u vezi sa izgradnjom i postavljanjem privremenih i drugih objekata;
- uslove za zaštitu spomenika i spomen obilježja lokalnog značaja;
- nadzor i zaštitu od buke;
- uslove za razvoj bibliotekarstva i arhivske djelatnosti od lokalnog značaja;
- uslove za razvoj izdavačke djelatnosti;
- uslove za linijsku plovidbu na svojoj teritoriji;
- radno vrijeme i uslove za rad objekata koji pružaju usluge građanima;
- uslove za obavljanje auto taksi prevoza;
- uslove za održavanje javnih sajмова lokalnog značaja.

U okviru sopstvenih nadležnosti opština vrši i sljedeće poslove:

- stara se o zaštiti erozivnih područja;
- utvrđuje javni interes za eksproprijaciju nepokretnosti za lokalne potrebe;
- upravlja, raspolaže i štiti lokalnu imovinu;
- vrši poslove inspekcijskog nadzora;
- propisuje prekršaje za povrede svojih propisa i vodi prekršajni postupak;
- organizuje pružanje pravne pomoći građanima;
- vodi evidencije stanovništva i biračke spiskove i druge evidencije, u skladu sa zakonom; izdaje vodoprivredne uslove, vodoprivredne saglasnosti i vodoprivredne dozvole;
- vodi evidenciju komunalnih i otpadnih voda, korisnika i zagađivača vodoprivrednih objekata i postrojenja i druge poslove;
- ustanovljava javna priznanja i nagrade;
- odlučuje o pravima i obavezama građana u poslovima iz svoje nadležnosti;
- stara se o zadovoljavanju određenih potreba građana i u drugim oblastima od neposrednog interesa za građane;
- vrši druge poslove u skladu sa potrebama i interesima lokalnog stanovništva.

Radi obezbjeđivanja vršenja poslova od neposrednog interesa za lokalno stanovništvo, opština osniva:

- organe lokalne uprave;
- javne službe u oblasti turizma, obrazovanja, kulture, fizičke kulture i sporta, tehničke kulture, socijalne i dječije zaštite, zapošljavanja, primarne zdravstvene zaštite i u drugim oblastima;

Način i uslove obavljanja sopstvenih poslova opština vrši u skladu sa mogućnostima, interesima i potrebama lokalnog stanovništva.

Zakonom se može vršenje pojedinih poslova iz nadležnosti organa državne uprave prenijeti opštini kada se, na taj način, obezbjeđuje njihovo efikasnije i ekonomičnije vršenje. Propisom Vlade može se vršenje pojedinih poslova iz nadležnosti organa državne uprave povjeriti opštini. Zakonom kojim se prenose poslovi, odnosno propisom Vlade kojim se povjeravaju poslovi, utvrđuje se i način njihovog finansiranja. Uslovi pod kojima se prenose, odnosno povjeravaju poslovi opštini uređuju se Zakonom o državnoj upravi (Sl. list RCG, br. 38/03 i Sl. list CG, br. 22/08) (Aneks 8).

Zakonom o finansiranju lokalne samouprave (Sl. list RCG, br. 42/03 i 44/03, Sl. list CG, br. 5/08 i 51/08) (Aneks 7), uređuju se izvori sredstava, način finansijskog izravnjanja i korišćenja uslovnih dotacija, kao i način finansiranja sopstvenih poslova lokalne samouprave utvrđenih Ustavom, zakonom i drugim propisima.

Sredstva za finansiranje sopstvenih poslova obezbjeđuju se u Budžetu opštine sa kojima opština samostalno raspolaže. Opštini za obavljanje prenesenih i povjerenih poslova sredstva se obezbjeđuju iz budžeta države, u skladu sa propisom o prenošenju, odnosno povjeravanju tih poslova. Opština stiče prihode iz sopstvenih izvora, zajedničkih prihoda, Egalizacionog fonda i budžeta Crne Gore

24. Koje su administrativne i/ili sudske strukture na nacionalnom nivou odgovorne za nadgledanje lokalne samouprave? Da li je skoro bilo jačanja tih struktura?

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07), propisano je da je opština samostalna u vršenju svojih nadležnosti (član 117).

Novi koncept lokalne samouprave posebnu pažnju posvećuje odnosima između organa lokalne samouprave i državnih organa. Osnovne karakteristike takvog koncepta su međusobna saradnja,

ali i vršenje nadzora od strane državnih organa nad zakonitošću rada i praćenje implementacije pojedinih zakonskih rješenja od strane organa lokalne samouprave.

U tom cilju nadgledanje lokalne samouprave, posmatrano s aspekta praćenja implementacije zakonskih rješenja i sprovođenja usvojenih planova i programa rada, vrše: Vlada Crne Gore i resorna ministarstva u okviru svoje nadležnosti, Koordinacioni odbor za reformu lokalne samouprave, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave i Zajednica opština Crne Gore.

Vlada ima pravo da, do odluke Ustavnog suda, obustavi od izvršenja propis ili opšti akt skupštine ili predsjednika opštine, ako smatra da nije u skladu sa Ustavom i zakonom ili se njime ograničavaju Ustavom ili zakonom utvrđene slobode, prava i dužnosti građanina. Kada obustavi od izvršenja propis ili opšti akt, Vlada je dužna da, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 8 dana, pokrene postupak pred Ustavnim sudom što je predviđeno članom 124 Zakonom o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06) (Aneks 6).

Shodno članu 117 stavu 2 Ustava Crne Gore, Vlada može raspustiti skupštinu opštine, odnosno razriješiti predsjednika opštine samo ako skupština opštine, odnosno predsjednik opštine, u vremenu dužem od šest mjeseci, ne vrše svoje nadležnosti. U slučaju raspuštanja Skupštine, predsjednik opštine raspisuje izbore u roku od 15 dana od dana raspuštanja, što je i utvrđeno odredbama člana 125 i 126 Zakona o lokalnoj samoupravi.

Vlada Crne Gore je Odlukom (Sl. list RCG, br. 14/07, 22/07 i Sl. list CG, br. 53/09) formirala Koordinacioni odbor za reformu lokalne samouprave kao tijelo koje na nacionalnom nivou: utvrđuje smjernice i pravac procesa decentralizacije, podstiče koordinaciju aktivnosti između svih učesnika procesa reforme u oblasti decentralizacije, stimuliše saradnju između državnih organa, opština, nevladinog sektora, međunarodnih organizacija i ostalih učesnika procesa; prati implementaciju pojedinih zakonskih rješenja u oblasti lokalne samouprave; procjenjuje progres reforme u oblasti decentralizacije, daje predloge konkretnih aktivnosti sa ciljem utvrđivanja pravca reformu; cijeni efekte usvojenih zakona i drugih akata koji se tiču decentralizacije, utvrđuje prepreke u implementaciji zakona i drugih akata i daje konkretne predloge za otklanjanje prepreka koje su utvrđene; razmatra sva ostala pitanja koja se tiču oblasti reforme u oblasti decentralizacije, sa ciljem da unaprijedi implementaciju Strategije upravne reforme 2002-2009 i Programa za bolju lokalnu samoupravu u Crnoj Gori.

Koordinacioni odbor za reformu lokalne samouprave čini pet ministara, pomoćnik ministra unutrašnjih poslova i javne uprave za lokalnu samoupravu i pet predstavnika Zajednice opština Crne Gore (gradonačelnik Glavnog grada, tri predsjednika opština i sekretar Zajednice opština). Koordinacionim odborom predsjedava ministar unutrašnjih poslova i javne uprave.

Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, na osnovu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave vrši poslove uprave koji se, između ostalog, odnose na: organizaciju i djelokrug lokalne samouprave, funkcionisanje i primjenu propisa iz oblasti lokalne samouprave iz nadležnosti ovog ministarstva, teritorijalnu organizaciju lokalne samouprave, međunarodnu saradnju jedinica lokalne samouprave sa jedinicama lokalne samouprave drugih država, saradnju sa međunarodnim organizacijama i specijalizovanim tijelima, sprovođenje međunarodnih ugovora koji se odnose na lokalnu samoupravu, davanje mišljenja na zakone, druge propise ili opšte akte kojima se uređuje sistem državnih organa i lokalne samouprave, kao i odredbe zakona kojima se uređuje poseban upravni postupak. U Ministarstvu postoji Sektor za lokalnu samoupravu sa nadležnostima definisanim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Zajednica opština Crne Gore, kao nacionalna asocijacija lokalnih vlasti Crne Gore zastupa interese opština pred centralnim vlastima radi pomoći opštinama u razvoju lokalne samouprave i razvijanju međunarodne saradnje. U Zajednici, odnosno njenim organima zastupljene su sve jedinice lokalne samouprave u Crnoj Gori, na osnovu odluka skupština opština. Zajednica opština radi na unapređenju i razvoju sistema lokalne samouprave, zastupa interese lokalnih zajednica pred centralnim vlastima, radi na razvoju lokalne demokratije i ostvarivanju zajedničkih interesa jedinica lokalne samouprave, radi na unapređenju organizovanja, rada i funkcionisanja lokalne samouprave, razvija saradnju sa međunarodnim organizacijama i ostvaruje i druge potrebe i interese lokalnih zajednica u skladu sa statutom.

Ministarstva i drugi organi uprave vrše nadzor primjenom zakona iz svoje nadležnosti i imaju nadzorna ovlaštenja nad organima lokalne samouprave u odnosu na prenesene i povjerene poslove lokalnoj samoupravi. Kako je propisano Zakonom o državnoj upravi (Sl. list RCG, br. 38/03 i Sl. list CG, br. 22/08) (Aneks 8), organ uprave obavlja kontrolu rada organa u vršenju prenijetih i povjerenih poslova i ima pravo i obavezu da:

- daje prethodnu saglasnost na sve propise i akte koje donose u vezi sa vršenjem prenijetih i povjerenih poslova;
- daje saglasnost na organizaciju rada i uslove za vršenje prenijetih, odnosno povjerenih poslova;
- daje obavezna uputstva za vršenje prenijetih, odnosno povjerenih poslova i pruža stručnu pomoć;
- pisano upozori organ na nevršenje prenijetih, odnosno povjerenih poslova i naloži da, u određenom roku, obezbijedi izvršenje posla;
- pisano upozori organ i odredi rok za otklanjanje nepravilnosti, kada utvrdi da prenjete, odnosno povjerene poslove ne izvršava zakonito, pravilno i blagovremeno;
- preduzima mjere odgovornosti.

Shodno članu 4 Zakona o državnoj revizorskoj instituciji (Sl. list RCG, br. 28/04, 27/06 i 78/06 i Sl. list CG, br. 17/07), Državna revizorska institucija ispituje pravilnost, efektivnost i efikasnost poslovanja lokalne samouprave. Državna revizorska institucija je najviši organ kontrole upravljanja budžetom i imovinom države, jedinica lokalne samouprave, fondova, Centralne banke Crne Gore i drugih pravnih lica u kojima država učestvuje u vlasništvu. Revizija se vrši radi obezbjeđivanja bitnih informacija o upravljanju budžetom, imovinom i ekonomskim poslovima, zakonitog postupanja od strane subjekta revizije, unapređivanjem njegove sposobnosti za uspješno ostvarivanje zadataka i prevencije pogrešnog postupanja.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda („Ombudsman“), shodno Zakonu o zaštitniku ljudskih prava i sloboda (Sl. list RCG, br. 41/03), štiti ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava, kada su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem organa lokalne samouprave. U tom kontekstu zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši nadzor nad radom organa lokalne samouprave, naročito u odnosu na neefikasnost njenog rada kojim se povrijeđuju prava i slobode građana.

Pored administrativnih organa, i sudski organi su ovlašćeni da vrše nadzor i rješavaju o pitanjima koja tretiraju lokalnu samoupravu. Kada je riječ o propisima lokalne samouprave, nadzor nad ustavnošću i zakonitošću vrši Ustavni sud u ustavnosudskom postupku. Kada je riječ o zakonitosti konačnih upravnih i drugih akata organa lokalne samouprave, sudski nadzor vrši Upravni sud u postupku upravnog spora. U situacijama koje se odnose na akta obligacionog, stvarnog ili sličnog prava, nadzor vrše redovni sudovi.

U kontinuitetu se preduzimaju mjere i aktivnosti na jačanju institucija sistema i njihovih administrativnih kapaciteta. U Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave, Sektoru za lokalnu samoupravu, povećan je broj zaposlenih u cilju izrade i implementacije zakonodavnog okvira za dalji razvoj procesa decentralizacije i reforme lokalne samouprave. Takođe, Zajednica opština Crne Gore donijela je novi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji Stručne službe Zajednice opština Crne Gore, kojim se predviđa povećanje zaposlenih u Zajednici opština u cilju kvalitetne implementacije Nacionalne trening strategije (Aneks 10) i daljeg jačanja administrativnih kapaciteta lokalnih samouprava.

25. Da li postoji detaljni plan za prenos ovlaštenja na lokalnu samoupravu? Molimo da dostavite opis dosadašnjeg napretka i planove za dalju decentralizaciju, tamo gdje je to potrebno.

Opšte stanje javne uprave u vrijeme uvođenja lokalne samouprave 1991. godine bilo je:

- da je državna uprava bila jedinstvena i potpuno centralizovana;
- da je teritorijalna organizacija zadržana od uvođenja komunalnog sistema 1960. godine, koja se oslanjala na prevaziđeni komunalni sistem, sa ogromnim viškom zaposlenih, na različitim upravnim organima što je uticalo na veličinu javne potrošnje i spriječavalo djelotvorno obavljanje poslova iz djelokruga ograna lokalne samouprave;
- da sistem finansiranja lokalnih zajednica nije bio sposoban da osigura razvoj komunalne djelatnosti niti da odgovori na osnovne potrebe građana za poslove za koje su bili nadležni.

Proces razvoja lokalne samouprave nastavljen je donošenjem Ustava iz 1992. godine, Zakonom o prenošenju poslova državne uprave na organe lokalne samouprave, Uredbom Vlade RCG o povjeravanju poslova državne uprave lokalnoj upravi, Zakon o Prijestonici iz 1993. godine, a naročito izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi iz 1995. godine. Izvršene su značajne promjene u sistemu lokalne samouprave i njih karakteriše: promjena ustavno-pravnog položaja lokalne samouprave, decentralizacija vlasti, dalja afirmacija principa autonomnosti lokalnih zajednica, organizacija lokalne samouprave na načelu podjele vlasti i dr.

Opredjeljenje Vlade Crne Gore, saglasno Strategiji upravne reforme Crne Gore 2002-2009 je obezbjeđenje demokratizacije, decentralizovanog i profesionalnog sistema lokalne samouprave koji će se koristiti praksom dobrog lokalnog upravljanja za građane i uz učešće građana i koji će izgraditi mogućnosti za lokalni, ekonomski i kulturni razvoj i „zdravu poslovnu sredinu“. Osnovni cilj Strategije upravne reforme Crne Gore 2002-2009 bio je stvaranje sveobuhvatne strategije decentralizacije zasnovane na jasnom shvatanju uloge lokalnih i centralnih vlasti u kojoj su učestvovali svi relevantni činioци (Vlada, Skupština, lokalne vlasti i drugi).

Strategijom upravne reforme Crne Gore 2002-2009 od marta 2003. godine, predviđeno je da lokalna samouprava mora postati ravnopravan partner u naporima koji se ulažu u modernizaciju uprave, kao nužnost povezanosti sistema državne uprave i sistema lokalne samouprave, pošto se radi o upravljanju javnim poslovima na različitim nivoima i od različitih subjekata.

Strategija je prepoznata kao glavni element stabilnosti i održivog razvoja od strane svih državnih organa. U tom cilju, Vlada je svojim odlukama formirala koordinaciona tijela radi praćenja decentralizacije i evaluacije procesa. Ova tijela su sastavljena od predstavnika Vlade, Skupštine i predstavnika lokalne samouprave. Obrazovane su međuresorske i ekspertske grupe i radni timovi koji su imali u zadatak da urade: Analizu o poslovima lokalne samouprave, Analizu o funkcionisanju i Analizu o finansiranju lokalne samouprave. Navedene analize ukazale su na mjere koje treba preduzeti i u određenim upravnim oblastima i koje sektorske zakone je potrebno mijenjati. U tom cilju predloženo je da se, kao prioritet, uradi 17 zakona iz oblasti imovinsko-pravnih odnosa, informisanja, statusnog prava, ekologije, zaštite životne sredine, uređenja prostora itd.

U tom cilju predviđeno je sprovođenje sljedećih aktivnosti: proučavanje regionalne organizacije Evropske unije i sistema lokalne samouprave, njenih država članica, omogućavanje neposrednih odnosa i komunikacije između jedinica lokalne samouprave. Unapređenjem i daljim razvojem lokalne samouprave predviđeno je kroz dogradnju sistema lokalne samouprave, uvođenje i prenos funkcija na lokalnu samoupravu i dogradnja sistema finansiranja lokalnih zajednica, uređenje odnosa između državnih organa i organa lokalne samouprave kroz razgraničavanje nadležnosti, unapređenje sistema kontrole zakonitosti i kvaliteta povjerenih i prenešenih poslova i dogradnja sistema pravne zaštite prava lokalne samouprave u odnosu prema državi. Takođe, predviđena je modernizacija upravljanja na lokalnom nivou oblikovanjem timskih mreža, kao i sistema

osposobljavanja zaposlenih na lokalnom nivou i uvođenjem principa javnog menadžmenta i obezbjeđenja informatičkog djelovanja sistema lokalne samouprave.

Vlada Republike Crne Gore je, na sjednici od 10.02.2005. godine, donijela „Program rada za bolju lokalnu samoupravu“. Ovim dokumentom predviđene su sljedeće aktivnosti: zakonodavni i institucionalni okvir, nadzor, profesionalna struktura izabranih i postavljenih službenika, institucionalni dijalog, demokratsko učešće građana u lokalnom životu, liderstvo i strateško poslovanje, obuka lokalnih službenika, finansiranje lokalne samouprave, dogradnja lokalne samouprave u skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi i sa pravom Evropske unije, implementacija propisa u cilju obezbjeđenja demokratskog, decentralizovanog, transparentnog, odgovornog i efikasnog sistema lokalne samouprave.

Agendom ekonomskih reformi Vlade Crne Gore lokalna samouprava je predviđena u okviru posebnog poglavlja, gdje je određen cilj reforme koji se sastoji u obezbijedenju demokratskog, decentralizovanog, transparentnog, odgovornog i efikasnog sesirema lokalne samouprave, koji služi potrebama građana i pruža mogućnost za lokalni ekonomski razvoj.

U skladu sa zadacima iz Strategije upravne reforme u dijelu koji se odnosi na zakonodavnu aktivnost sistema lokalne samouprave donešeni su sljedeći zakoni:

- Zakon o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04,75/05 i 13/06) (Aneks 6), kao sistemski zakon, koji je uspostavio sistem lokalne samouprave usaglašen u najvećoj mjeri sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi i usvojenim standardima Evropske zajednice, jer je građanin postao osnovni subjekat u odlučivanju u lokalnoj zajednici u pogledu prava i odgovornosti, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima. Ovim Zakonom usvojena su načela iz Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, koja se odnose na decentralizaciju, demokratizaciju, supsidijarnost, izjednačavanje hijerarhije između centralnih i lokalnih organa, načelo samoorganizovanja i načelo održivog razvoja. U skladu sa načelima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi razrađeni su principi: odvojenost funkcija zakonodavne i izvršne vlasti, individualizacija odgovornosti predstavničkog organa, izvršnog i organa lokalne uprave i odgovornost lokalnih funkcionera i starješina organa lokalne uprave, čime su uspostavljeni zakonski uslovi za profesionalnu, depolitizovanu i efikasnu lokalnu samoupravu.
- Zakonom o finansiranju lokalne samouprave (Sl. list RCG, br. 42/03 i 44/03 i Sl. list CG, br. 5/08 i 51/08) (Aneks 7), čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. januara 2004. godine, u značajnoj mjeri unaprijeđen je sistem finansiranja lokalne samouprave. Zakonska rješenja su većim dijelom usaglašena sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi koja podrazumijeva da lokalna samouprava ima prihode primjerene svojim dužnostima. Izmjene navedenog Zakona izvršene su krajem 2007. godine i uglavnom se odnose na poboljšanje metodologije za raspodjelu sredstava iz Egalizacionog fonda, kao i povećanje obima sredstava Egalizacionog fonda, što u narednom periodu treba da doprinese boljoj finansijskoj stabilnosti budžeta manje razvijenih opština.
- Zakon o izboru predsjednika opštine (Sl. list RCG, br. 42/03), uredio je izbor predsjednika opštine, kao nosioca izvršne funkcije, od strane građana, neposrednim i tajnim glasanjem, na vrijeme od pet godina. Osnovna načela ovog Zakona baziraju se na načelima utvrđenim Zakonom o lokalnoj samoupravi u pogledu razgraničenja ovlašćenja skupštine, kao predstavničkog organa građana, koja vrši funkciju legislative, i predsjednika opštine, koji vrši funkciju egzekutive.
- Zakonom o Glavnom gradu (Sl. list RCG, br. 65/05) izvršena je decentralizacija, obrazovanjem dvije gradske opštine, kao specifičnih jedinica lokalne samouprave, koje vrše određena samoupravna i upravna ovlašćenja, sa sopstvenim organima, kao i ostale opštine. Gradske opštine predstavljaju organizacione dijelove Glavnog grada, koji su uspostavljeni radi unapređenja efikasnosti u pružanju usluga građanima i učešća građana u obavljanju određenih poslova Glavnog grada, koje su u suštini, izvršnog karaktera.
- Zakon o Prijestonici (Sl. list CG, br. 47/08) uredio je pitanja specifična za Cetinje, kao istorijskog, kulturnog i duhovnog centra Crne Gore. Imajući u vidu značaj Prijestonice, obaveza je Skupštine Crne Gore da sjedišta pojedinih javnih, naučnih i kulturnih institucija budu u

Prijestonici, kao i Vlade Crne Gore da odredi sjedište pojedinih ministarstava i drugih organa uprave u Prijestonici.

Ustavnim opredjeljenjima Ustava Crne Gore iz 2007. godine, prihvatanjem načela Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, donošenjem više sistemskih i materijalnih zakona stvoren je pravni okvir za dalji razvoj lokalne samouprave u Crnoj Gori.

Ustavom Crne Gore stvorene su pretpostavke za razvoj lokalne samouprave, odnosno njene sve veće decentralizacije. Tako je propisano da pojedini poslovi državne uprave mogu se zakonom prenijeti na lokalnu samoupravu ili drugo pravno lice i pojedini poslovi državne uprave mogu se propisom Vlade povjeriti lokalnoj samoupravi ili drugom pravnom licu (član 112).

U pogledu formi akata kojima se vrši delegiranje poslova na lokalnu samoupravu, prenošenje poslova vrši se zakonom, dok se povjeravanje poslova vrši uredbom Vlade, kojoj prethodi elaborat o opravdanosti, koji u skladu sa Zakonom o državnoj upravi (Sl. list RCG, br. 38/03 i Sl. list CG, br. 22/08) (Aneks 8), sadrži:

- opravdanost povjeravanja poslova;
- precizno određenje poslova koji se povjeravaju;
- subjekt kome se poslovi povjeravaju;
- stavove i mišljenja organa lokalne samouprave, ustanova i pravnih lica o mogućnostima i uslovima vršenja povjerenih poslova;
- postojanje uslova u odnosu na organizaciona, kadrovska, tehnička, finansijska i materijalna pitanja;
- način i uslove finansiranja vršenja povjerenih poslova.
- Organ uprave kontroliše da li organi u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova postupaju u skladu sa zakonom, upozorava organ kada nađe da isti ne postupaju u skladu sa zakonom i predlaže mjere koje organ treba da preduzme.

Decentralizacija, tj. prenošenje poslova sa države na lokalnu samoupravu je generalni standard koji je u skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi. Decentralizaciju i dekoncentraciju prati kontrola zakonitosti rada jedinica lokalne samouprave. Decentralizaciju prati finansijska autonomija i povećanje sopstvenih izvora prihoda koji su uslov za uspostavljanje stvarne lokalne samouprave.

Pored navedenih zakonskih akata, Vlada Crne Gore je 30.07.2009. godine utvrdila Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi i Nacrt zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore.

Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi regulišu se pitanja vezana za usklađivanje zakona sa Ustavom Crne Gore, principima Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, vrši se razgraničenje nadležnosti predstavničkog organa, izvršnog organa i organa lokalne uprave, kao i odgovornosti lokalnih funkcionera, starješina organa lokalne uprave i preciziraju se druga pitanja od važnosti za funkcionisanje lokalne samouprave, čime su uspostavljeni zakonski uslovi za profesionalnu i efikasnu lokalnu samoupravu, kao istinski servis građana.

Nacrtom zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore određuje se teritorijalna organizacija jedinica lokalne samouprave i, po prvi put, definišu se kriterijumi, uslovi, način i postupak teritorijalnih promjena.

Koordinacioni odbor za reformu lokalne samouprave, na sjednicama koje se održavaju najmanje jedanput u tri mjeseca, prati proces reforme, razmatra kvartalne izvještaje o realizaciji Akcionog plana za reformu lokalne samouprave za 2009. godinu i krajem godine Vladi podnosi izvještaj o svom radu s predlog novog godišnjeg akcionog plana.

Vlada Crne Gore, Programom rada za period jun-decembar 2009. godine, planirala je razmatranje „Informacije o sprovođenju reforme državne uprave i lokalne samouprave“ (IV kvartal). Informacija će sadržati analizu stanja i funkcionisanja državne uprave i lokalne samouprave, prikaz preduzetih

mjera i ostvarenih rezultata u procesu reforme, analizu potreba, problema i pravce dalje reforme, kao i predlog mjera, dinamiku realizacije u narednom periodu i očekivane efekte njihove primjene.

26. Molimo da detaljnije razradite pitanje fiskalne decentralizacije. Kako su fiskalna ovlaštenja raspodijeljena između centralne i lokalne uprave u kontekstu obezbjeđivanja potrebnih finansijskih sredstava lokalnoj samoupravi za izvršavanje svih njenih obaveza. Da li su preduzete mjere za jačanje kapaciteta finansijskog upravljanja u opštinama? Objasnite. (Molimo da vidite i pitanje pod Ekonomskim kriterijumima).

Reforma lokalne samouprave, kao značajan segment upravne reforme u Crnoj Gori, započela je krajem 2003. godine, donošenjem sistemskih zakona kojima se uređuje funkcionisanje i finansiranje lokalne samouprave, i to: Zakona o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 75/05, 13/06) (Aneks 6) i Zakona o finansiranju lokalne samouprave (Sl. list RCG, br. 42/03 i Sl. list CG, broj 5/08) (Aneks 7). Ovi zakoni predstavljaju osnov za sprovođenje decentralizacije u Crnoj Gori. Cilj reforme lokalne samouprave je obezbjeđenje demokratskog, decentralizovanog i profesionalnog sistema lokalne samouprave, koji će se koristiti praksom dobrog lokalnog upravljanja za građane i uz učešće građana i koji će omogućiti ekonomski i kulturni razvoj lokalne samouprave.

Odredbama Zakona o lokalnoj samoupravi definisane su oblasti u kojima se može izvršiti decentralizacija, odnosno prenošenje poslova sa centralne na lokalnu vlast, a to su: obrazovanje, primarna zdravstvena zaštita, socijalna i dječija zaštita, zapošljavanje i druge oblasti, u skladu sa zakonom. Takođe, prema odredbama ovog zakona, određeni poslovi iz nadležnosti organa državne uprave, mogu se povjeriti opštinama, u cilju obezbjeđenja efikasnijeg i ekonomičnijeg vršenja tih poslova.

Proces decentralizacije poslova praćen je procesom fiskalne decentralizacije, koja se odvija u fazama. Ona podrazumjeva uspostavljanje mehanizma za finansiranje opština, koji će biti transparentan i zasnovan na realnim kriterijumima i standardima. Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, započeo je proces nezavisnog finansiranja izvornih nadležnosti jedinica lokalne samouprave iz sopstvenih izvora (lokalnih poreza, taksa i naknada, prihoda od prodaje imovine, donacija i dr.), zajedničkih poreza i naknada koje uvodi Država, Egalizacionog fonda i dotacija iz budžeta države.

Za vršenje prenesenih i povjerenih poslova, neophodno je obezbijediti sredstva. Shodno odredbama citiranog Zakona o finansiranju lokalne samouprave, za obavljanje prenesenih i povjerenih poslova iz nadležnosti pojedinih ministarstava i drugih organa uprave, lokalnoj samoupravi se sredstva obezbjeđuju iz Budžeta Crne Gore u skladu sa propisom o prenošenju, odnosno povjeravanju tih poslova.

27. Da li su granice opština definisane? Objasnite.

Granice opština u Crnoj Gori definisane su posebnim zakonom.

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07) propisano je da je: teritorija Crne Gore jedinstvena i neotuđiva (član 3) i da je osnovni oblik lokalne samouprave opština, a mogu se osnivati i drugi oblici lokalne samouprave (član 114).

Zakonom o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06), propisano je da opština ima naziv i teritoriju utvrđenu zakonom (član 21).

Zakonom o podjeli Socijalističke Republike Crne Gore na opštine (Sl. list NRRCG, br. 10/60, Sl. list SRCG, br. 6/65, 6/70, 45/90 i 23/95), propisano je da su granice opština utvrđene granicama mjesta i samostalnih naselja (član 3 stav 1).

Shodno Zakonu o naseljima (Sl. list SRCG, br. 29/90, 48/91, 17/92, 27/94), granice područja naselja utvrđuju se odlukom skupštine opštine. Opštine su donijele odluke o granicama i nazivima naselja. Pored donešene odluke, opštine su izradile elborate o nazivima i granicama naselja na svom području, koji sadrže detaljan opis granica naselja. Naznačenim dokumentima ujedno se definišu granice opština.

Na osnovu određenja Ustava Crne Gore, prihvatanjem principa Evropske povelje o lokalnoj samoupravi (Sl. list CG – međunarodni ugovori, br. 5/08), kao i zakonskih određenja, Vlada Crne Gore, 30.07.2009. godine utvrdila je Nacrt zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore, kojim se definišu navedena pitanja.

Imajući u vidu da reforma lokalne samouprave suštinski mijenja organizaciju i nadležnost jedinica lokalne samouprave i organa u cilju lakšeg i efikasnijeg servisiranja potreba lokalnog stanovništva, bilo je neophodno donijeti novi Zakon o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore kojim će se uvažiti iznesene specifičnosti jedinica lokalne samouprave koje su u biti promijenile svoja obilježja nakon donošenja važećeg Zakona iz 1960. godine, posebno nakon obnove državnosti Crne Gore na referendumu 21. maja 2006. godine i donošenja Ustava septembra 2007. godine.

Nacrtom zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore predviđeno je da se teritorija opštine, Glavnog grada i Prijestonice utvrđuje tim zakonom i da su granice jedinica lokalne samouprave utvrđene granicama naselja. Nacrtom zakona data su osnovna polazišta i propisan postupak teritorijalne promjene, koji podrazumijeva: osnivanje nove opštine, ukidanje ili promjenu teritorije opštine.

28. Kako je državna imovina, uključujući nekretnine, raspodijeljena između centralne i lokalne uprave? Koje strukture su odgovorne za upravljanje državnom imovinom?

Državna imovina između državne i lokalne uprave, podijeljena je u skladu sa Zakonom o državnoj imovini (Sl. list CG, br.21/09) (Aneks 1).

Ovim zakonom jasno je izvršeno razgraničenje na državnoj imovini na kojoj svojinska prava i ovlašćenja vrši država Crna Gora ili lokalna uprava. Takođe je izvršeno razgraničenje državne imovine koja služi za obavljanje funkcija Crne Gore i njenih organa i javnih službi, i lokalne uprave i njenih organa i javnih službi.

Dobra kojima raspolaže država Crna Gora dijele se na tri kategorije i to: prirodna bogatstva koja čine: rude, nafta, gas, izvori mineralnih i termalnih voda, tadio frekvencije i numeracije, unutrašnje morske vode i teritorijalno more, morsko dno, podmorje i podzemlje, živa i neživa bogatstva u njima, sprudovi, riječni nanosi, navozi, nasipi, kupališta, hridi, limani, grebeni, vrulje, izvori i vrela, obale i kanali koji su u državnoj svojini, ostala prirodna bogatstva značajna za Crnu Goru određena zakonom; dobra u opštoj upotrebi koja čine: vazdušni prostor, putevi i prateći objekti, aerodrome sa pripadajućom infrastrukturom, željeznička infrastruktura, luke, lukobrani i brane, infrastrukturni objekti od značaja za Crnu Goru, predmeti izvađeni arheološkim iskopavanjem, koridori i satelitske orbite; i druga dobra od opšteg interesa koja čine: šume, šumsko zemljište i šumski putevi koji im pripadaju u svojini Crne Gore obuhvaćeni posebnim osnovom gazdovanja, nacionalni parkovi, termoelektrane sa pripadajućim objektima, dalekovodi i trafostanice, telekomunikacioni objekti i dr.

Ustav Crne Gore, član 116, propisao je da opština ima imovinu, da može vršiti određena svojinska ovlašćenja na stvarima u državnoj svojini u skladu sa zakonom.

U skladu sa Zakonom o državnoj imovini dobra kojima raspolaže lokalna uprava se dijele na tri kategorije i to: prirodna bogatstva koja čine: izvori voda i manjih vodotoka (koji izviru i uviru na području opštine) od lokalnog značaja u skladu sa zakonom, mineralne sirovine (šljunak, pijesak i kamen), obale rijeka i jezera u okviru generalnog urbanističkog plana odnosno detaljnog urbanističkog plana, urbanističkog projekta i lokalne studije lokacije koje su u imovini opštine a koji su donijeti do stupanja na snagu ovog Zakona i ostala prirodna bogatstva od lokalnog značaja određena zakonom; lokalna dobra od opšteg interesu koja čine: vodovodna i kanalizaciona infrastruktura od lokalnog značaja, opštinski putevi (lokalni i nekategorisani) i prateći objekti, ulice u

naseljima i trgovima, javna rasvjeta, javne i zelene površine i gradski parkovi, groblja, podzemni i nadzemni prolazi; i druga lokalna dobra od opšteg interesa koja čine: šumsko zemljište i šume koje nijesu obuhvaćene posebnom šumskom osnovom (utrine, pašnjaci, šikare i drugo), a koje su obuhvaćene generalnim urbanističkim planom odnosno detaljnim urbanističkim planom, urbanističkim projektom i lokalnom studijom lokacije koje su u imovini opštine, a koji su donijeti do stupanja na snagu ovog Zakona, građevinsko zemljište u imovini opštine, poljoprivredno zemljište u imovini opštine u okviru generalnog urbanističkog plana, detaljnog urbanističkog plana, urbanističkog projekta, lokalne studije lokacije koji su donijeti do stupanja na snagu ovog Zakona, vodno zemljište od lokalnog značaja u imovini opštine, kote i trase za elektronske, telekomunikacione i radio-difuzne sisteme od lokalnog značaja, površine za rekreaciju, toplovođe od lokalnog značaja, spomenici kulture u imovini opštine, objekti za sport i fizičku kulturu sa pripadajućim zemljištem u imovini opštine, parking prostori, pijace, javne garaže, arheološki lokaliteti lokalnog značaja u skladu sa zakonom, objekti u imovini opštine u zoni morskog dobra, druga dobra od opšteg interesa u skladu sa zakonom.

Shodno Ustavu Crne Gore, član 58, prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi su isključivo u državnoj svojini, dok dobra od opšteg interesa i ostala državna imovina može biti i u privatnoj svojini.

Zakonom o državnoj imovini uređen je pojam državne imovine, prava, obaveze i odgovornost državnih organa, organa lokalne samouprave i javnih službi čiji je osnivač država Crna Gora, odnosno lokalna samouprava i drugih organa i organizacija koje koriste sredstva budžeta ili upravljaju državnom imovinom, u pogledu raspolaganja, upravljanja, zaštite, nadzora, procjene, evidencije stvari i drugih dobara u državnoj imovini i određuje državna imovina.

Država Crna Gora je vlasnik ili imalac najšire pravne vlasti na objektima u državnoj svojini, što je utvrđeno Ustavom.

Subjekti državne svojine na stvarima u državnoj imovini, su imaoći svojinskih ovlašćenja.

Zakonom su jasno definisani pojmovi raspolaganja, korišćenja i upravljanja državnom imovinom i učinjena njihova pojmovna razgraničenja, jasno je izvršeno razgraničenje na državnoj imovini na kojoj svojinska prava i ovlašćenja vrši Crna Gora i državnoj imovini kojom raspolaže opština.

Isto tako, zakonom je izvršeno jasno odvajanje državne imovine koja služi za obavljanje funkcija Crne Gore i njenih organa i javnih službi i opštine i njenih organa.

Regulisano je pitanje razmjene državne imovine između države i opštine kao i međusobna ustupanja nepokretnosti neophodnih za ostvarivanje javnog interesa.

Kao novina, u zakonu, formiran je organ uprave nadležan za poslove staranja o zakonitom, sistematičnom i efikasnom vođenju evidencije državne imovine – Uprava za imovinu. Obaveza ovog organa, shodno zakonu je da vodi jedinstvenu evidenciju i registar državne imovine, da brine o namjenskom korišćenju državne imovine, o poslovima upisa u katastar, parcelacije, razgraničenja, razmjene, pripreme nacrtu ugovora i praćenje njihove realizacije, naplati zakupa i drugim poslovima u vezi sa državnom imovinom, obezbjeđuje uslove za zaštitu imovine, po nalogu Vlade Crne Gore i Ministarstva finansija obavlja i druge poslove.

U postupku izrade Zakona o državnoj imovini nijesu postojale direktive kojima je bilo predviđeno usklađivanje ovog Zakona sa Evropskim zakonodavstvom.

29. Koje administrativne strukture su odgovorne za sprovođenje reforme lokalne samouprave?

Reforma lokalne samouprave u Crnoj Gori u funkciji je dalje i potpune harmonizacije unutrašnjeg prava sa pravom Evropske unije, aktima Savjeta Evrope i potvrđenim međunarodnim konvencijama. U sprovođenju reforme lokalne samouprave značajnu ulogu ima više organa i institucija, koji preduzimaju mjere iz svoje nadležnosti u cilju kvalitetnog i efikasnog odvijanja ovog procesa.

Skupština Crne Gore, kao najviši zakonodavni organ, odgovorna je, između ostalog, za donošenje zakona i drugih propisa i opštih akata od značaja za lokalnu samoupravu. Skupština je odgovorna za izorno zakonodavstvo i njeno usklađivanje sa Ustavom Crne Gore.

Vlada Crne Gore, preko resornih ministarstava, ima vodeću ulogu i odgovornost u izradi odgovarajućeg političkog i zakonskog okvira za sprovođenje reforme lokalne samouprave

Koordinacioni odbor za reformu lokalne samouprave, koji je formiran Odlukom Vlade Crne Gore (Sl. list RCG, br. 14 /07 i 22 /07 i Sl. list CG, br. 53/09) radi na praćenju decentralizacije, koordinacije aktivnosti na procesu reforme lokalne samouprave, jačanja ukupne konzistentnosti tih aktivnosti i praćenja i ostvarivanja efekata u toj oblasti.

Zajednica opština Crne Gore zastupa interese opština, koje su je osnovale i koje joj obezbjeđuju sredstva za rad. Organi Zajednice donose planove i programe rada, imenuju predstavnike opština u organima i tijelima Zajednice, kao i organima i tijelima koje osnivaju državni organi i vrše nadzor nad njenim radom. Zajednica inicira Vladi zakonske promjene koje su u cilju unapređenja lokalne samouprave, kao i izmjene pojedinih sektorskih zakona od značaja za vršenje poslova iz okvira prava i dužnosti lokalne samouprave.

Uprava za kadrove posjeduje iskustvo i stručnost u unapređenju upravljanja i razvoja kadrova za pružanje usluga obuke na nacionalnom nivou. To iskustvo i stručnost mogu se staviti u službu lokalne samouprave radi pružanja pomoći ministarstvima kako bi ostvarili efektivniju saradnju s jedinicama lokalne samouprave. Uprava saraduje sa Zajednicom opština na izgradnji kadrovskih sistema kojima se unapređuje vršenje lokalne samouprave. Uprava za kadrove može doprinijeti stvaranju ambijenta u kome će se razvojni programi obuke planirati i sprovesti u skladu s potrebama i prema profesionalnim standardima.

U realizaciji obaveza iz Nacionalne trening strategije za lokalnu samoupravu u Crnoj Gori (Aneks 10) i Akcionog plana, konstituisan je Nacionalni savjet za obuku u lokalnoj samoupravi. Nacionalni savjet čine rukovodeća lica Zajednice opština Crne Gore, Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave i Uprave za kadrove. Predsjednik Nacionalnog savjeta je predsjednik Skupštine Zajednice opština, po funkciji.

Lokalne vlasti imaju ključnu odgovornost u procesu reforme lokalne samouprave u Crnoj Gori. Kvalitetnom i efikasnom implementacijom zakona, podzakonskih akata i akata skupštine opštine, doprinose jačanju i razvoju lokalne samouprave, afirmišući pravo građana da učestvuju u obavljanju javnih poslova i na taj način obezbjeđuju upravu koja je efikasna i bliska građanima. Lokalne vlasti tako predstavljaju jednu od glavnih osnova crnogorskog demokratskog sistema.

Radi ostvarivanja unapređenja lokalne samouprave u opštini se osniva Savjet za razvoj i zaštitu lokalne samouprave, što je utvrđeno članom 145 Zakona o lokalnoj samoupravi. Članove Savjeta bira skupština opštine iz reda istaknutih i uglednih građana opštine i stručnjaka iz oblasti od značaja za lokalnu samoupravu. Savjet ima pravo da državnim organima, organima lokalne samouprave i javnim službama podnosi predloge za unapređenje i razvoj lokalne samouprave, podizanje nivoa kvaliteta javnih usluga, zaštitu Ustavom i zakonom utvrđenih prava i dužnosti opštine i zaštitu sloboda i prava lokalnog stanovništva.

Shodno Zakonu o Glavnom gradu (Sl. list RCG, br. 65/05), radi razmatranja pitanja od interesa za razvoj Glavnog grada, gradonačelnik obrazuje Savjet gradonačelnika. Savjet gradonačelnika čine predsjednici gradskih opština, predsjednik Savjeta za razvoj i zaštitu lokalne samouprave Glavnog grada, predstavnik skupštinskog odbora za sistem lokalne samouprave i određeni broj privrednika, naučnih i stručnih radnika. Savjet gradonačelnika razmatra pitanja i daje predloge o: razvojnim programima i projektima, prostornim i urbanističkim planovima; budžetu i završnom računu; opštim i drugim aktima kojima se utvrđuju prava i obaveze građana; izvještaju o radu organa lokalne uprave i javnih službi i unapređenju i razvoju javnih službi, kvalitetu pružanja javnih usluga i o drugim pitanjima od značaja za razvoj Glavnog grada.

Zakonom o Prijestonici (Sl. list CG, br. 47/08) propisano je da Prijestonica ima Senat, kao savjetodavno tijelo, koje se konstituiše aktom Skupštine Prijestonice, na period od četiri godine. Senat zauzima stavove, daje prijedloge i mišljenja državnim organima i organima Prijestonice o pitanjima značajnim za ekonomski, kulturni, istorijski, ekološki, turistički, demokratski i razvoj Prijestonice u drugim oblastima.

Zakonom se opštinama daje mogućnost osnivanja mjesnog koordinacionog centra i međupštinske zajednice, kao i udruživanja u regionalne i međunarodne organizacije lokalnih vlasti.

30. Da li se opštine konsultuju na bilo kakav formalan način u kontekstu priprema zakonodavstva koje će ili imati uticaja na njih ili će pak one biti uključene u njegovo sprovođenje?

Opštine se konsultuju direktno i preko Zajednice opština Crne Gore u postupku pripreme zakona, što je propisano i kao zakonska obaveza.

Zakonom o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06), propisano je da u pripremi zakona i drugih akata kojima se utvrđuju položaj, prava i obaveze lokalne samouprave, naročito u ublastima utvrđenim Zakonom o lokalnoj samoupravi, obezbijeduje se izjašnjenje opština (član 13).

Takođe, opština ima pravo da iskaže svoje mišljenje ili pokrene inicijativu prema nadležnim državnim organima o problemima koji nijesu u okviru njene nadležnosti, ali su od interesa za lokalnu samoupravu. Nadležni državni organ dužan je da da odgovor opštini.

Organi lokalne samouprave u vršenju poslova iz svog djelokruga:

- daju državnim organima inicijative za uređenje odnosa od značaja za lokalnu samoupravu i preduzimanje mjera od značaja za rješavanje pitanja u okviru prava i dužnosti lokalne samouprave;
- daju predloge za preduzimanje aktivnosti državnih organa na razvijanju lokalne samouprave;
- traže mišljenje od nadležnih državnih organa u vezi sa primjenom zakona koji su od neposrednog uticaja na razvoj i ostvarivanje lokalne samouprave i rad organa lokalne samouprave;
- učestvuju u pripremi zakona i drugih akata čija je sadržina od interesa za ostvarivanje i razvoj lokalne samouprave.
- U ostvarivanju saradnje sa organima lokalne samouprave državni organi:
- obavještavaju organe lokalne samouprave, po sopstvenoj inicijativi, ili na njihov zahtjev, o mjerama koje preduzimaju ili namjeravaju preduzeti u izvršavanju zakona i drugih propisa o zaštiti zakonitosti, pojavama koje ih narušavaju i mjerama za otklanjanje, o ostvarivanju prava građana na lokalnu samoupravu, kao i drugim pitanjima od neposrednog interesa za ostvarivanje lokalne samouprave i rad organa;
- pružaju stručnu pomoć organima lokalne samouprave u vezi sa obavljanjem njihovih poslova;
- traže izvještaje, podatke i obavještenja o obavljanju poslova u okviru prava i dužnosti lokalne samouprave, kao i drugim pitanjima koja su od interesa za ostvarivanje funkcije državnih organa;

Nacrtom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, koji je Vlada Crne Gore utvrdila 30.07.2009. godine, dopunjuje se postojeća norma na sljedeći način: državni organi dužni da u postupku pripreme zakona i drugih akata kojima se uređuju položaj, prava i obaveze lokalne samouprave, nacрте odnosno predloge zakona i drugih akata dostave opštini na izjašnjenje. Rok za izjašnjenje ne može biti kraći od 15 dana od dana dostavljanja akta.

Na taj način bliže se definiše obaveza državnih organa prema lokalnim vlastima u procesu kreiranja novih zakonikih akata i afirmišu prihvaćena načela Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.

31. Kad se priprema fiskalni uticaj implementacije novog zakonodavstva, da li se identifikuje i uzima u obzir i uticaj na budžet opština? Objasnite.

Prilikom procjene fiskalnog uticaja novih propisa (zakonskih i podzakonskih), kao i izmjene postojećih, važi ista procedura kao i prilikom procjene fiskalnog uticaja na budžet Države i državnih fondova. Predlagač je dužan da, u skladu sa Uputstvom o procjeni fiskalnog uticaja na budžet (Sl. list RCG, br. 74/04), dostavi Ministarstvu finansija predloženi akt i uz njega popunjeni obrazac o fiskalnom uticaju na budžet lokalne samouprave u tekućoj i naredne dvije fiskalne godine, na uvid i mišljenje. Sam obrazac je identičan obrascu koji se dostavlja prilikom procjene fiskalnog uticaja na budžet države i državnih fondova. Ukoliko uz akt nije dostavljena procjena fiskalnog uticaja, ne može se dobiti pozitivno mišljenje Ministarstva finansija.

Detaljnije informacije u odgovoru na pitanje 7b ovog Poglavlja.

Javna uprava

32. Molimo da dostavite opis struktura i organa državne uprave Crne Gore uključujući nezavisne agencije, uz specifikaciju izvora njihovog finansiranja (državni budžet ili drugo), njihovu misiju, tamo gdje je moguće, organigram, broj radnih mjesta po pravilniku o organizaciji i sistematizaciji i broj zaposlenih i njihove funkcije.

Organizacija državne uprave

Crna Gora prilagođava svoj institucionalni okvir zahtjevima i potrebama evropskih integracija. Osnovane su nove institucije, odnosno nova ministarstva, nova tijela unutar pojedinih ministarstava, kao i specijalizirane samostalne institucije. Vlada Crne Gore, kao nosilac izvršne vlasti, osniva organe državne uprave, utvrđuje organizaciju i način rada državne uprave i odgovorna je za rad organa državne uprave.

Poslovi državne uprave definisani su Zakonom o državnoj upravi i vrše ih ministarstva i drugi organi uprave.

Ministarstva i drugi organi uprave osnovani su Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave (Sl. list CG, br. 59/09).

Postojeća organizacija državne uprave obuhvata: 17 ministarstava, 16 uprava, 1 sekretarijat, 10 zavoda, 6 direkcija i 2 agencije.

Ministarstva su: Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo finansija, Ministarstvo inostranih poslova, Ministarstvo prosvjete i nauke, Ministarstvo kulture, sporta i medija, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo turizma, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo za informaciono društvo, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo za evropske integracije (17).

Drugi organi uprave su: uprave, sekretarijati, zavodi, direkcije i agencije.

Uprave su: Poreska uprava, Uprava za nekretnine, Uprava carina, Uprava pomorske sigurnosti, Lučka uprava, Veterinarska uprava, Uprava za antikorupcijsku inicijativu, Uprava za spriječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava za šume, Uprava za vode, Uprava za kadrove, Uprava policije, Uprava za zaštitu konkurencije, Uprava za igre na sreću, Fitosanitarna uprava i Uprava za imovinu (16).

Sekretarijat: Generalni sekretarijat Vlade i Sekretarijat za zakonodavstvo (2).

Zavodi su: Zavod za statistiku, Hidrometeorološki zavod, Seizmološki zavod, Zavod za međunarodnu naučnu, prosvjetno-kulturnu i tehničku saradnju, Zavod za školstvo, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Državni arhiv, Zavod za metrologiju, Zavod za intelektualnu svojinu i Zavod za zbrinjavanje izbjeglica (10).

Direkcije su: Direkcija javnih radova, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Direkcija za javne nabavke, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Direkcija za zaštitu tajnih podataka (6).

Agencije su: Agencija za duvan i Agencija za zaštitu životne sredine (2).

Pojedine poslove državne uprave vrši lokalna samouprava ili drugo pravno lice kada su im ti poslovi prenijeti zakonom odnosno povjereni propisom Vlade.

Na osnovu Uredbe o grupama poslova, kriterijumima za unutrašnju organizaciju i sistematizaciju, nomenklaturi poslova i okvirnom broju izvršilaca u organima državne uprave aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji utvrđuje se broj i vrsta organizacionih jedinica, ukupan broj službeničkih i namješteničkih mjesta, broj službenika i namještenika u okviru unutrašnjih organizacionih jedinica odnosno izvan unutrašnjih organizacionih jedinica, uslovi za obavljanje utvrdjenih poslova i zadataka i opis utvrdjenih službeničkih i namješteničkih mjesta. Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji organa državne uprave utvrđuje Vlada, na predlog ministra, odnosno starješine organa uprave.

U gorenavedena 53 organa državne uprave ukupno je sistematizovano **11.625** radnih mjesta.*

Sredstva za rad organa državne uprave obezbjeđuju se budžetom. Sredstva za vršenje poslova državne uprave povjerene lokalnoj upravi odnosno pravnim licima koja vrše javno ovlašćenje obezbjeđuju se u skladu s posebnim zakonima.

Djelokrug i nadležnost organa državne uprave

Ministarstva se osnivaju za obavljanje poslova državne uprave za jednu ili više povezanih upravnih oblasti, zavisno od njihove prirode, obima i značaja, stepena samostalnosti i odgovornosti za njihovo vršenje. Ministarstva vrše poslove predlaganja unutrašnje i spoljne politike, koja se sprovodi kroz izradu strategija, projekata, programa i međunarodnih dokumenata, a na osnovu praćenja izvršenja zakona i drugih propisa i analiziranja stanja u oblasti; vođenja politike razvoja koja obuhvata utvrđivanje razvojnih strategija i podsticanja privrednog, socijalnog, kulturnog, ekološkog i ukupnog društvenog razvoja; pripremaju nacрте i predloge zakona i drugih propisa i donose podzakonske propise, rješavaju u upravnim stvarima u prvom stepenu kada su za to zakonom izričito ovlašćeni, kao i u drugom stepenu i vrše upravni odnosno inspekcijски nadzor.

Ministarstva donose pravilnike, naredbe i uputstva za izvršavanje zakona i drugih propisa. Pravilnikom se razrađuju pojedine odredbe zakona i drugih propisa.

Naredbom se naređuje postupanje u određenoj situaciji koja ima opšti značaj. Uputstvom se propisuju način rada i vršenje poslova organa uprave, lokalne samouprave i drugih pravnih lica u vršenju prenijetih odnosno povjerenih poslova.

Ministar predstavlja ministarstvo i rukovodi njegovim radom. Ministar za svoj rad, rad ministarstva, kao i za stanje u upravnoj oblasti odgovara Skupštini Crne Gore i predsjedniku Vlade.

Ministarstvo ima sekretara. Sekretara imenuje i razrješava Vlada, na predlog ministra. Sekretar ministarstva koordinira rad organizacionih jedinica u ministarstvu, obezbjeđuje ostvarivanje odnosa i saradnje sa organima uprave u upravnim oblastima za koje je ministarstvo osnovano i drugim organima i za svoj rad odgovara ministru i Vladi.

Ministar može imati jednog ili više pomoćnika. Pomoćnika ministra imenuje i razrješava Vlada, na predlog ministra. Pomoćnik ministra rukovodi i organizuje rad u jednom ili više sektora rada i za svoj rad odgovara ministru i Vladi.

Drugi organi uprave

Organi uprave osnivaju se za poslove izvršavanja zakona i drugih propisa, upravnih i stručnih poslova u upravnim oblastima u kojima se osnivaju ministarstva i u drugim oblastima, kada obim i priroda poslova zahtjevaju samostalnost u radu.

Uprave se osnivaju za vršenje pretežno upravnih poslova, prije svega izvršavanje zakona i odlučivanje o pravima i obavezama pravnih subjekata, a sekretarijati, zavodi, direkcije i agencije za vršenje pretežno stručnih i razvojno-promotivnih poslova.

Organi uprave imaju svojstvo pravnog lica i mogu, u okviru svog djelokruga, da vrše uz naknadu usluge pravnim i fizičkim licima. Prihodi ostvareni po ovom osnovu su sredstva Budžeta Crne Gore.

Upravom, zavodom, direkcijom i agencijom rukovodi direktor, a sekretarijatom sekretar. Direktora i sekretara imenuje i razrješava Vlada, na predlog resornog ministara. Za svoj rad, rad organa uprave kojim rukovodi i stanje u oblasti, direktor i sekretar su odgovorni resornom ministru i Vladi.

Direktor i sekretar mogu imati jednog ili više pomoćnika. Pomoćnik rukovodi i organizuje rad u jednom ili više sektora odnosno oblasti rada, vrši najsoženije poslove organa uprave i za svoj rad odgovara direktoru, odnosno sekretaru i Vladi.

Za obavljanje zakonom utvrdjenih poslova iz djelokruga organa državne uprave mogu se, van sjedišta organa osnivati područne jedinice, radi racionalnijeg, potpunijeg i efikasnijeg vršenja poslova. U okviru područne jedinice mogu se osnivati ispostave, ekspoziture i filijale, kada je to neophodno za obavljanje poslova na području jedne opštine.

Lokalna samouprava i pravna lica koja imaju javna ovlašćenja

Lokalna samouprava i pravna lica u vršenju prenetih, odnosno povjerenih poslova: rješavaju u prvostepenom upravnom postupku o pravima i obavezama građana, pravnih i drugih lica, vode evidencije propisane zakonom i drugim propisima, izdaju uvjerenja i vrše druge poslove u skladu sa zakonom.

Za zakonito obavljanje povjerenih poslova državne uprave odgovorni su predsjednik opštine, odnosno gradonačelnik i direktori pravnih lica sa javnim ovlašćenjima.

Pojedine poslove državne uprave vrši lokalna samouprava ili drugo pravno lice kada su im ti poslovi preneti zakonom odnosno povjereni propisom Vlade.

Pravna lica koja vrše javna ovlašćenja su: Agencija za radiodifuziju, Agencija za energetiku, Agencija za nadzor osiguranja, Agencija za telekomunikacije, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Komisija za hartije od vrijednosti, Komisija za konflikt interesa i Komisija za povraćaj i obeštećenje, Fond za zdravstveno osiguranje, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Zavod za zapošljavanje i dr.

PREGLED UNUTRAŠNJIH ORGANIZACIONIH I PODRUČNIH JEDINICA ORGANA DRŽAVNE UPRAVE

I MINISTARSTVA

1. MINISTARSTVO PRAVDE

1. SEKTOR (2 ODSJEKA I 1 GRUPA)
 2. SEKTOR (1 GRUPA)
 3. KABINET
 4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE
- UKUPNO: 2 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 2 GRUPE, 1 KABINET i 1 SLUŽBA.

2. MINISTARSTVO UNUTAŠNJIH POSLOVA I JAVNE UPRAVE

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA I 3 GRUPE)
3. SEKTOR (7 ODSJEKA)
4. SEKTOR (3 ODSJEKA I JEDNA GRUPA)
5. SEKTOR (2 ODSJEKA)
6. ODJELJENJE
7. SLUŽBA ZA INFORMACIONE TEHNOLOGIJE (4 BIROA)

8. SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE (5 BIROA)
9. KABINET
10. PODRUČNA JEDINICA PODGORICA (4 ISPOSTAVE, 3 FILIJALE I 2 EKSPozITURE)
11. PODRUČNA JEDINICA NIKŠIĆ (2 ISPOSTAVE I 2 FILIJALE)
12. PODRUČNA JEDINICA BAR (2 FILIJALE I 1 EKSPozITURA)
13. PODRUČNA JEDINICA HERCEG – NOVI (2 FILIJALE)
14. PODRUČNA JEDINICA BERANE (3 FILIJALE I 1 EKSPozITURA)
15. PODRUČNA JEDINICA BIJELO POLJE (1 FILIJALA)
16. PODRUČNA JEDINICA PLJEVLJA (1 FILIJALA)
17. PODRUČNE JEDINICE ZA VANREDNE SITUACIJE I CIVILNU BEZBJEDNOST (7 NAPRIJED NABROJANIH PODRUČNIH JEDINICA)

UKUPNO: 5 SEKTORA, 18 ODSJEKA, 4 GRUPE, 1 KABINET, 2 SLUŽBE, 1 ODJELJENJE, 7 PODRUČNIH JEDINICA, 6 ISPOSTAVA, 14 FILIJALA I 4 EKSPozITURE.

3. MINISTARSTVO ODBRANE

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
2. SEKTOR (4 ODSJEKA)
3. SEKTOR (5 ODSJEKA)
4. GENERALŠTAB
5. ODJELJENJE
6. ODJELJENJE
7. OBAVJEŠTAJNO – BEZBJEDONOSNA SLUŽBA
8. SLUŽBA ZA FINANSIJSKO POSLOVANJE
9. SLUŽBA ZA ADMINISTRATIVNO - TEHNIČKE I POMOĆNE POSLOVE
10. KABINET

UKUPNO: 3 SEKTORA, 13 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 3 SLUŽBE, GENERALŠTAB I 1 KABINET.

4. MINISTARSTVO FINANSIJA

1. SEKTOR (5 ODSJEKA)
2. SEKTOR
3. SEKTOR (5 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (6 ODSJEKA)
6. SEKTOR (5 ODSJEKA)
7. SEKTOR (2 ODSJEKA)
8. SEKTOR (3 ODSJEKA)
9. ODJELJENJE
10. ODJELJENJE
11. REFERAT
12. REFERAT
13. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
14. KABINET

UKUPNO: 8 SEKTORA, 28 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 2 REFERATA, 1 SLUŽBA, I 1 KABINET.

5. MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

1. SEKRETARIJAT (4 ODJELJENJA)
2. SEKTOR (2 DIREKCIJE I 6 ODSJEKA)
3. SEKTOR (3 DIREKCIJE I 5 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 DIREKCIJE I 2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (3 DIREKCIJE I 5 ODSJEKA)
6. DIPLOMATSKO – KONZULARNA PREDSTAVNIŠTVA CRNE GORE U INOSTRANSTVU (6 STALNIH MISIJA, 30 AMBASADA, 1 STALNA DELEGACIJA I 2 GENERALNA KONZULATA)

7. SLUŽBA
8. SLUŽBA
9. SLUŽBA
10. DIPLOMATSKI PROTOKOL
11. DIPLOMATSKA AKADEMIJA
12. KABINET MINISTRA
13. KABINET POLITIČKOG DIREKTORA
14. GRUPA AMBASADORA

UKUPNO: 1 SEKRETARIJAT, 4 SEKTORA, 18 ODSJEKA, 4 ODJELJENJA, 10 DIREKCIJA, 3 SLUŽBA, i 2 KABINETA, 1 DIPLOMATSKI PROTOKOL, 1 DIPLOMATSKA AKADEMIJA, 1 GRUPA AMBASADORA, 6 STALNIH MISIJA, 30 AMBASADA, 1 STALNA DELEGACIJA i 2 GENERALNA KONZULATA.

6. MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

1. SEKTOR
2. SEKTOR
3. SEKTOR (2 ODSJEKA)
4. SEKTOR
5. ODJELJENJE
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. ODJELJENJE
9. ODJELJENJE
10. SLUŽBA
11. SLUŽBA
12. SLUŽBA
13. KABINET

UKUPNO: 4 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 5 ODJELJENJA, 3 SLUŽBE i 1 KABINET.

7. MINISTARSTVO KULTURE, SPORTA I MEDIJA

1. SEKTOR
2. SEKTOR
3. SEKTOR
4. SEKTOR
5. SEKTOR
6. SLUŽBA

UKUPNO: 5 SEKTORA i 1 SLUŽBA.

8. MINISTARSTVO EKONOMIJE

UKUPNO: SEKTORA- 8, ODJELJENJA -2, KABINET- 1, SLUŽBA -1

9. MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA, POMORSTVA I TELEKOMUNIKACIJA

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR
3. SEKTOR
4. ODJELJENJE
5. ODJELJENJE
6. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
7. SLUŽBA
8. KABINET

UKUPNO: 3 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 2 SLUŽBE, KABINET.

10. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR (3 ODSJEKA)
3. SEKTOR (2 ODSJEKA)
4. ODJELJENJE
5. REFERAT
6. REFERAT
7. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 3 SEKTORA, 7 ODSJEKA, 1 ODJELJENJE, 2 REFERATA i 1 SLUŽBA.

11. MINISTARSTVO TURIZMA

UKUPNO: 2 SEKTORA, 7 ODSJEKA, 1 REFERATA, 1 SLUŽBA i KABINET

12. MINISTARSTVO ZDRAVLJA

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR (2 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (2 ODSJEKA)
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
9. KABINET MINISTRA
10. PODRUČNE JEDINICE ZDRAVSTVENO SANITARNE INSPEKCIJE (8 PODRUČNIH JEDINICA

UKUPNO: 5 SEKTORA, 12 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA, 1 KABINET i 8 PODRUČNIH JEDINICA.

13. MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

1. SEKTOR
2. SEKTOR
3. ODJELJENJE
4. ODJELJENJE
5. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
6. KABINET

UKUPNO: 2 SEKTORA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA i 1 KABINET.

14. MINISTARSTVO ZA INFORMACIONO DRUŠTVO

1. SEKTOR
2. SEKTOR
3. SEKTOR (2 ODSJEKA)
4. ODJELJENJE
5. ODJELJENJE
6. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE (2 KANCELARIJE)
7. KABINET MINISTRA

UKUPNO: 3 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA, 1 KABINET.

15. MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR (3 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (2 ODSJEKA)
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE (1 KANCELARIJA I 1 BIRO)

9. KABINET MINISTRA

10. PODRUČNE JEDINICE INSPEKCIJE RADA (8 PODRUČNIH JEDINICA)

UKUPNO: 5 SEKTORA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA, 1 KANCELARIJA, 1 BIRO, 1 KABINET i 8 PODRUČNIH JEDINICA.

16. MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR
4. SEKTOR
5. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 4 SEKTORA, 4 ODSJEKA i 1 SLUŽBA.

17. MINISTARSTVO UREĐENJA PROSTORA I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

UKUPNO: 7 SEKTORA, 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA, 1 KABINET, 1 KANCELARIJA.

II UPRAVE

1. PORESKA UPRAVA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA I 2 GRUPE)
2. SEKTOR (5 ODSJEKA)
3. SEKTOR (2 ODSJEKA I 3 GRUPE)
4. SEKTOR (3 ODSJEKA I 1 GRUPA)
5. SLUŽBA (2 KANCELARIJE)
6. SLUŽBA (PISARNICA, DAKTILO – BIRO I VOZNI PARK)
7. ODJELJENJE
8. ODJELJENJE
9. PODRUČNE JEDINICE :
 - *PODRUČNA JEDINICA PODGORICA (2 EKSPozITURE)
 - *PODRUČNA JEDINICA NIKŠIĆ (2 EKSPozITURE)
 - *PODRUČNA JEDINICA BAR (1 EKSPozITURA)
 - *PODRUČNA JEDINICA HERCEG – NOVI (1 EKSPozITURA)
 - *PODRUČNA JEDINICA BERANE (3 EKSPozITURE)
 - *PODRUČNA JEDINICA BIJELO POLJE (2 EKSPozITURE)
 - *PODRUČNA JEDINICA PLJEVLJA (1 EKSPozITURA)
 - *PODRUČNA JEDINICA BUDVA (1 EKSPozITURA)

UKUPNO: 4 SEKTORA , 13 ODSJEKA, 6 GRUPA, 2 KANCELARIJE, 1 SLUŽBA, 1 PISARNICA, 1 DAKTILO – BIRO, 1 VOZNI PARK, 2 ODJELJENJA, 8 PODRUČNIH JEDINICA.

2. UPRAVA ZA NEKRETNINE

1. SEKTOR (3 ODSJEKA I 1 GRUPA)
2. SEKTOR
3. SEKTOR (3 ODSJEKA)
4. ODJELJENJE
5. ODJELJENJE
6. ODJELJENJE
7. SLUŽBA ZA ZAJEDNIČKE POSLOVE (3 BIROA)
8. PODRUČNE JEDINICE :
 - *PODRUČNA JEDINICA PODGORICA (2 EKSPozITURE)
 - *PODRUČNA JEDINICA NIKŠIĆ
 - *PODRUČNA JEDINICA BAR
 - *PODRUČNA JEDINICA HERCEG – NOVI
 - *PODRUČNA JEDINICA BERANE
 - *PODRUČNA JEDINICA BIJELO POLJE
 - *PODRUČNA JEDINICA PLJEVLJA
 - *PODRUČNA JEDINICA BUDVA
 - *PODRUČNA JEDINICA ULCINJ

- *PODRUČNA JEDINICA KOTOR
- *PODRUČNA JEDINICA DANILOVGRAD
- *PODRUČNA JEDINICA CETINJE
- *PODRUČNA JEDINICA MOJKOVAC
- *PODRUČNA JEDINICA KOLAŠIN
- *PODRUČNA JEDINICA PLAV
- *PODRUČNA JEDINICA ANDRIJEVICA
- *PODRUČNA JEDINICA ŽABLJAK
- *PODRUČNA JEDINICA TIVAT
- *PODRUČNA JEDINICA ŠAVNIK
- *PODRUČNA JEDINICA ROŽAJE
- *PODRUČNA JEDINICA PLUŽINE

UKUPNO: 3 SEKTORA, 6 ODSJEKA, 1 GRUPA, 3 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA, 3 BIROA I 21 PODRUČNA JEDINICA.

3. UPRAVA CARINA

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR (3 ODSJEKA)
4. SEKTOR (3 ODSJEKA)
5. ODJELJENJE
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. SLUŽBA
9. SLUŽBA
10. SLUŽBA
11. PODRUČNE JEDINICE :

- I. CARINARNICA PODGORICA (15 CARINSKIH ISPOSTAVA)
- II. CARINARNICA BAR (10 CARINSKIH ISPOSTAVA)
- III. CARINARNICA KOTOR (12 CARINSKIH ISPOSTAVA)
- IV. CARINARNICA BIJELO POLJE (14 CARINSKIH ISPOSTAVA)

UKUPNO: 4 SEKTORA, 12 ODSJEKA, 3 ODJELJENJA, 3 SLUŽBE I 4 PODRUČNE JEDINICE.

4. UPRAVA POMORSKE SIGURNOSTI

UKUPNO: 6 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I U OKVIRU ISTE BIRO ZA TEHNIČKO ODRŽAVANJE.

5. LUČKA UPRAVA

Nije utvrđen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

6. VETERINARSKA UPRAVA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA)
2. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 1 SEKTOR, 3 ODSJEKA, I 1 SLUŽBA.

7. UPRAVA ZA ANTIKORUPCIJSKU INICIJATIVU

UKUPNO: 1 SEKTOR, 1 ODJELJENJE I 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

8. UPRAVA ZA SPRJEČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJE TERORIZMA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. REFERAT
4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 2 SEKTORA, 5 ODSJEKA, 1 REFERAT I 1 SLUŽBA.

9. UPRAVA ZA ŠUME

1. SEKTOR (3 ODSJEKA I 1 GRUPA)
2. SEKTOR (2 GRUPE)
3. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
4. PODRUČNE JEDINICE:
 - PODRUČNA JEDINICA PODGORICA
 - PODRUČNA JEDINICA NIKŠIĆ
 - PODRUČNA JEDINICA BERANE
 - PODRUČNA JEDINICA BIJELO POLJE
 - PODRUČNA JEDINICA PLJEVLJA
 - PODRUČNA JEDINICA KOTOR (5 ISPOSTAVA: KOTOR, BAR, BUDVA, HERCEG NOVI I CETINJE)
 - PODRUČNA JEDINICA DANILOVGRAD.
 - PODRUČNA JEDINICA MOJKOVAC
 - PODRUČNA JEDINICA KOLAŠIN
 - PODRUČNA JEDINICA PLAV
 - PODRUČNA JEDINICA ANDRIJEVICA
 - PODRUČNA JEDINICA ŽABLJAK
 - PODRUČNA JEDINICA ŠAVNIK
 - PODRUČNA JEDINICA ROŽAJE
 - PODRUČNA JEDINICA PLUŽINE

UKUPNO: 2 SEKTORA, 3 ODSJEKA, 3 GRUPE, 1 SLUŽBA, 15 PODRUČNIH JEDINICA I 5 ISPOSTAVA.

10. UPRAVA ZA VODE

UKUPNO: 1 ODJELJENJE I 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

11. UPRAVA ZA KADROVE

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. CENTAR ZA INFORMACIONI SISTEM KADROVA
4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 2 SEKTORA, 4 ODSJEKA, 1 CENTAR I 1 SLUŽBA.

12. UPRAVA POLICIJE

1. SEKTOR (6 ODSJEKA, JEDINICA ZA ZAŠTITU SVJEDOKA, NCB INTERPOL)
2. SEKTOR (4 ODSJEKA I HELIKOPTERSKA JEDINICA)
3. SEKTOR (4 ODSJEKA, 8 ISPOSTAVA: BERANE, PLJEVLJA, BIJELO POLJE, PODGORICA, NIKŠIĆ, BAR, HERCEG NOVI I ISPOSTAVA GRANIČNE POMORSKE POLICIJE)
4. SEKTOR (3 ODSJEKA)
5. SEKTOR (4 ODSJEKA)
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. ODJELJENJE
9. SPECIJALNA ANTI – TERORISTIČKA JEDINICA
10. POSEBNA JEDINICA POLICIJE
11. OPERATIVNO – KOMUNIKACIONI CENTAR
12. PODRUČNE JEDINICE: PODGORICA, NIKŠIĆ, BAR, HERCEG NOVI, BERANE, BUDVA, BIJELO POLJE I PLJEVLJA.

UKUPNO: 5 SEKTORA, 21 ODSJEK, 4 JEDINICE, 1 BIRO, 8 ISPOSTAVA, 3 ODJELJENJA, 1 CENTAR.

13. UPRAVA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

UKUPNO: 1 SEKTOR, 1 REFERAT I 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

14. UPRAVA ZA IGRE NA SREĆU

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR

3. REFERAT
 4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
- UKUPNO: 2 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 1 REFERAT, 1 SLUŽBA.

15. FITOSANITARNA UPRAVA

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
 2. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
- UKUPNO: 1 SEKTOR, 4 ODSJEKA, 1 SLUŽBA.

16. UPRAVA ZA IMOVINU

Nije utvrđen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

III SEKRETARIJATI

1. SEKRETARIJAT ZA ZAKONODAVSTVO

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU ; 4 SEKTORA I SLUŽBU ZA ADMINISTRATIVNO TEHNIČKE POSLOVE.

2. GENERALNI SEKRETARIJAT VLADE

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU: **KABINET PREDSJEDNIKA VLADE, 3 KABINETA POTPREDSJENIKA VLADE, 2 SEKTORA, 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE, 4 KANCELARIJE (ZA - ODRŽIVI RAZVOJ, BORBU PROTIV TRGOVINE LJUDIMA, ZASTUPNIKA CRNE GORE PRED EVROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA I SARADNJU SA NVO), 1 ODJELJENJE – BIRO ZA ODOSE S JAVNOŠĆU.**

IV ZAVODI

1. ZAVOD ZA STATISTIKU

1. SEKTOR (4 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR (3 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (2 ODSJEKA)
6. ODJELJENJE
7. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE
8. PODRUČNE JEDINICE ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA:
 - PODRUČNA JEDINICA BAR
 - PODRUČNA JEDINICA BIJELO POLJE
 - PODRUČNA JEDINICA BERANE
 - PODRUČNA JEDINICA KOTOR
 - PODRUČNA JEDINICA NIKŠIĆ
 - PODRUČNA JEDINICA PLJEVLJA
 - PODRUČNA JEDINICA PODGORICA

UKUPNO: 5 SEKTORA, 13 ODSJEKA, 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA i 7 PODRUČNIH JEDINICA.

2. HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD

1. SEKTOR
 - 1.1 ODSJEK :
 - POMORSKI METEOROLOŠKI CENTAR BAR
 - METEOROLOŠKA OPSERVATORIJA ŽABLJAK
 - METEOROLOŠKA OPSERVATORIJA HERCEG NOVI
 - METEOROLOŠKA STANICA NIKŠIĆ
 - METEOROLOŠKA STANICA PLJEVLJA
 - METEOROLOŠKA STANICA KOLAŠIN
 - METEOROLOŠKA STANICA ULCINJ

- METEOROLOŠKA STANICA BERANE
- METEOROLOŠKA STANICA CETINJE
- KLIMATOLOŠKA STANICA DANILOVGRAD
- KLIMATOLOŠKA STANICA ŠAVNIK
- KLIMATOLOŠKA STANICA PLUŽINE
- KLIMATOLOŠKA STANICA PLAV
- KLIMATOLOŠKA STANICA ROŽAJE

GRUPA

2. SEKTOR (3 ODSJEKA I 1 GRUPA)
3. SEKTOR (2 ODSJEKA I 2 GRUPE)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (2 ODSJEKA I 1 GRUPA)
6. ODJELJENJE
7. ODJELJENJE
8. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE (2 KANCELARIJE)

UKUPNO: 5 SEKTORA, 10 ODSJEKA, 5 GRUPA, 1 CENTAR, 2 OPSERVATORIJE, 6 METEOROLOŠKIH STANICA, 5 KLIMATOLOŠKIH STANICA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA I 2 KANCELARIJE.

3. SEIZMOLOŠKI ZAVOD

ORGANIZACIONE JEDINICE SU: 2 ODJELJENJA.

4. ZAVOD ZA MEĐUNARODNU NAUČNU, PROSVJETNO - KULTURNU I TEHNIČKU SARADNJU.

ORGANIZACIONE JEDINICE SU: 2 ODJELJENJA I 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

5. ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE

UKUPNO : 2 SEKTORA, 4 ODSJEKA I 1 SLUŽBA

6. ZAVOD ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA

1. REFERAT ZA KORDINACIJU, BEZBJEDNOST, TRETMAN, FINANSIJE
2. KAZNENO-POPRAVNI DOM PODGORICA
3. SEKTOR (4 ODSJEKA)
4. SEKTOR (2 ODSJEKA)
5. SEKTOR (3 ODSJEKA)
6. ZATVOR PODGORICA
7. SEKTOR (4 ODSJEKA)
8. ZATVOR BIJELO POLJE
9. SEKTOR (4 ODSJEKA)
10. SPECIJALNA BOLNICA (4 ODSJEKA)
11. CENTAR ZA OBRAZOVANJE KADROVA
12. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE (4 ODSJEKA)

UKUPNO : 1 REFERAT, 1 KAZNENO POPRAVNI DOM, 2 ZATVORA, 1 BOLNICA, 1 CENTAR, 1 SLUŽBA, 5 SEKTORA, 27 ODSJEKA.

7. DRŽAVNI ARHIV

1. SEKTOR (6 ODSJEKA)
2. SEKTOR (14 ODSJEKA – ZA PODGORICU, BIJELO POLJE, ANDRIJEVICU, KOLAŠIN, ULCINJ, HERCEG NOVI, KOTOR, DANILOVGRAD, NIKŠIĆ, BERANE, PLJEVLJA, BAR, BUDVA, CETINJE)
3. ODJELJENJE
4. ODJELJENJE
5. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 2 SEKTORA, 20 ODSJEKA, 2 ODJELJENJA, 1 SLUŽBA.

8. ZAVOD ZA METROLOGIJU

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU: 3 SEKTORA I 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

9. ZAVOD ZA ZBRINJAVANJE IZBJEGLICA

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 1 SEKTOR, 2 ODSJEKA, 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

10. ZAVOD ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR
3. ODJELJENJE
4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE (1 KANCELARIJA)

UKUPNO: 2 SEKTORA, 2 ODSJEKA, 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA I 1 KANCELARIJA.

V DIREKCIJE

1. DIREKCIJA JAVNIH RADOVA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. ODJELJENJE
4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

UKUPNO: 2 SEKTORA, 5 ODSJEKA, 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA.

2. DIREKCIJA ZA SAOBRAĆAJ

1. SEKTOR (2 ODSJEKA)
2. SEKTOR (2 ODSJEKA)
3. SEKTOR
4. SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE (2 KANCELARIJE I 1 BIRO)

UKUPNO: 3 SEKTORA, 4 ODSJEKA, 1 SLUŽBA, 2 KANCELARIJE I 1 BIRO.

3. DIREKCIJA ZA JAVNE NABAVKE

UNUTAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU : 1 SEKTOR ZA POSLOVE JAVNIH NABAVKI I 1 SLUŽBU ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE.

4. DIREKCIJA ZA RAZVOJ MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA

1. SEKTOR (3 ODSJEKA)

2. ODJELJENJE
3. EVROPSKI CENTAR ZA INFORMACIJE I INOVACIJE
4. SLUŽBA ZA OPŠTE I PRAVNE POSLOVE

UKUPNO: 1 SEKTOR, 3 ODSJEKA, 1 CENTAR I 1 SLUŽBA.

5. DIREKCIJA ZA ZAŠTITU TAJNIH PODATAKA

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU: 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE I FINANSIJE I 1 INFOSEC.

6. DIREKCIJA ZA ŽELJEZNICE

Nije utvrđen akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

VI AGENCIJE

1. AGENCIJA ZA DUVAN

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU : 1 SEKTOR , 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE SU; 3 SEKTORA, 1 ODJELJENJE, 1 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE.

Pregled zaposlenih u organima državne uprave, lokalne samouprave, pravosuđu, zdravstvu, prosvjeti, regulatorima, pravnim licima sa javnim ovlaštenjima i ostalim državnim institucijama

ZAPOSLENI U DRŽAVNIM ORGANIMA, LOKALNOJ SAMOUPRAVI, REGULATORIMA I PRAVNIM LICIMA SA JAVNIM OVLAŠĆENJIMA		Sistematizovano radnih mjesta	Broj zaposlenih državnih službenika
			Septembar 2009
ORGANI DRŽAVNE UPRAVE			
1	Ministarstvo finansija	242	169
2	Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave	740	628
3	Ministarstvo ekonomije	227	142
4	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	82	65
5	Ministarstvo saobraćaja, pomorstva i telekomunikacija	78	85
6	Ministarstvo kulture, sporta i medija	50	32
7	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	148	117
8	Ministarstvo zdravlja	110	84
9	Ministarstvo prosvjete i nauke	98	83
10	Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine	194	101

I Demokratija i vladavina prava

11	Ministarstvo turizma	61	62
12	Ministarstvo pravde	41	42
13	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	27	12
14	Ministarstvo inostranih poslova	313	180
15	Ministarstvo odbrane	347	183
16	Ministarstvo za informaciono društvo	65	59
17	Ministarstvo za evropske integracije	45	46
18	Generalni sekretarijat Vlade	150	108
19	Sekretarijat za zakonodavstvo	28	18
20	Poreska uprava	744	613
21	Uprava za nekretnine	473	300
22	Uprava carina	669	577
23	Uprava pomorske sigurnosti	58	61
24	Veterinarska uprava	50	42
25	Uprava za antikorupcijsku inicijativu	17	18
26	Uprava za spriječavanje pranja novca i finansiranje terorizma	34	26
27	Uprava za šume	455	394
28	Uprava za vode	14	8
29	Uprava za kadrove	21	25
30	Uprava policije	5189	5566
31	Uprava za igre na sreću	29	18
32	Uprava za zaštitu konkurencije	13	6
33	Fitosanitarna uprava	38	18
34	Uprava za imovinu	267	268
35	Lučka uprava	15	0
36	Direkcija javnih radova	26	28
37	Direkcija za saobraćaj	61	41
38	Direkcija za javne nabavke	15	13
39	Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	23	23
40	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	14	5
41	Direkcija za željeznice	12	5

I Demokratija i vladavina prava

42	Zavod za statistiku	203	135
43	Hidrometeorološki zavod	137	115
44	Seizmološki zavod	12	12
45	ZAMTES	16	16
46	Zavod za školstvo	85	74
47	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	405	499
48	Državni arhiv	178	158
49	Zavod za metrologiju	34	31
50	Zavod za zbrinjavanje izbjeglica	35	18
51	Zavod za intelektualnu svojinu	31	16
52	Agencija za duvan	7	5
53	Agencija za zaštitu životne sredine	80	16
	CVU Meljine – Ministarstvo odbrane / vode se pod ovim organom		259
	Organi državne uprave - ukupno	12.765	11.625
	OSTALI DRŽAVNI ORGANI / FINANSIRANJE IZ BUDŽETA CRNE GORE		
	Predsjednik Crne Gore		19
	Skupština Crne Gore		189
	Vojska Crne Gore		2090
	Agencija za nacionalnu bezbjednost		391
	Agencija za promociju stranih investicija		4
	Centri za socijalni rad i ustanove		604
	Državni protokol		18
	LOKALNA SAMOUPRAVA I LOKALNI PARLAMENT/ FINANSIRAJU SE IZ LOKALNOG BUDŽETA		
	Lokalna samouprava		6273
	Lokalni parlamenti		720
	JP sektora komunalne djelatnosti		4328
	OBRAZOVANJE / FINANSIRANJE IZ BUDŽETA CRNE GORE		
	Predškolsko obrazovanje		1467

I Demokratija i vladavina prava

	Osnovno obrazovanje		6987
	Srednje obrazovanje		3381
	Univerzitet Crne Gore		1258
	PRAVOSUDNI ORGANI / FINANSIRANJE IZ BUDŽETA CRNE GORE		
	Sudstvo		1358
	Tužilaštvo		224
	Organi za prekršaje		291
	DRŽAVNI FONDOVI / FINANSIRANJE IZ BUDŽETA CRNE GORE		
	Fond za zdravstveno osiguranje		8707
	Fond PiO		250
	Zavod za zapošljavanje		346
	Fond za razvoj		15
	Fond za obeštećenje		6
	REGULATORI, PRAVNA LICA SA JAVNIM OVLAŠĆENJIMA I OSTALE INSTITUCIJE		
	Centralna banka / sopstveni izvori finansiranja		278
	Agencija za radio-difuziju/ sopstveni izvori finansiranja		18
	Agencija za telekomunikacije i poštansku djelatnost / sopstveni izvori finansiranja		60
	Agencija za energetiku / sopstveni izvori finansiranja		18
	Agencija za nadzor osiguranja/ sopstveni izvori finansiranja		7
	Komisija za hartije od vrijednosti / sopstveni izvori finansiranja		26
	Komisija za kontrolu postupka javnih nabavki / Budžet CG		7
	Državna revizorska institucija /Budžet CG		50
	Komisija za utvrđivanje konflikta interesa /Budžet CG		9
	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda /Budžet CG		22
	Akreditaciono tijelo / Budžet CG i sopstveni izvori		6
	Institut za standardizaciju Crne Gore / Budžet CG		20
	Turistička organizacija Crne Gore / Budžet CG i sopstveni izvori		20
	Centar za eko-toksikološka ispitivanja/ Budžet CG i sopstveni izvori		68

I Demokratija i vladavina prava

	Institucije kulture koje se finansiraju preko Ministarstva kulture*		505
	Kraljevsko pozorište / Budžet CG i sopstveni izvori		21
	Crnogorsko narodno pozorište/ Budžet CG i sopstveni izvori		153
	JP Nacionalni parkovi Crne Gore/ Budžet CG i sopstveni izvori		130
	JP Morsko dobro/ sopstveni izvori finansiranja		39
	JP Regionalni vodovod / Budžet CG i sopstveni izvori,		19
	Ispitni centar /Budžet CG		28
	Regionalni centar za obuku ronilaca /Budžet CG		20
	Agencija za ljekove i medicinska sredstva/ Budžet CG i sopstveni izvori		22
	Centar za iseljenike /Budžet CG		4
	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti /Budžet CG		28
	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva /Budžet CG i sopstveni izvori		42
	Centar za stručno obrazovanje /Budžet CG		23
	UKUPNO		52.194
	Obrada: MEI, Novembar 2009 (na bazi podataka institucija)		
	* JU "Pomorski muzej CG", "Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture", Centralna narodna biblioteka "Djordje Crnojevic", JU "Mauzolej Petra II Petrovica Njegosa", JU "Narodni muzej Crne Gore", Republicki zavod za zastitu spomenika kulture, Biblioteka za slijepe Crne Gore, JU „Centar savremene umjetnosti Crne Gore,; Centar za arheoloska istrazivanja Crne Gore, JU „ Muzicki centar Crne Gore", JU " Prirodnjacki centar Crne Gore", JU Crnogorska kinoteka, Republicki zavod za zastitu prirode		

33. Molimo da date opis administrativnih struktura koje su osnovane da bi obavljale nova ovlašćenja koja je Crna Gora dobila nakon nezavisnosti 2006. Da li je proces jačanja njihovih kapaciteta završen? Da li su predviđene neke dodatne mjere? Objasnite.

U procesu institucionalnog i političkog razvoja Crne Gore od sticanja nezavisnosti (maj 2006), radi preuzimanja pune odgovornosti i ovlašćenja poseban izazov bila su pitanja koja se tiču normativnog i operativnog koncepta za vršenje poslova u novom statusu samostalne i nezavisne države.

Tako je, za vršenja poslova državne uprave, osnovano vrše organa državne uprave, ili su pojedini poslovi, na sektorskom principu, dati u mandat postojećim organima državne uprave .

Radi se o poslovima, odnosno oblastima i to :

- oblast odbrane (novoosnovano Ministarstvo odbrane);
- poslovi diplomatije i utvrđivanje mreže diplomatsko-konzularnih predstavništava i drugi poslovi u oblasti inostranih poslova (Ministarstvo inostranih poslova, na sektorskom principu);
- poslovi saradnje u oblasti međunarodnog krivičnog pravosuđa i sa međunarodnim organizacijama u oblasti pravosuđa i ljudskih prava, poslovi ekstradicije, administrativni poslovi

vezani za izbor zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava i drugi poslovi u oblasti pravde (Ministarstvo pravde, na sektorskom principu);

- poslovi standardizacije i akreditacije proizvoda, procesa i usluga i zaštite prava u
- dijelu industrijske svojine (Ministarstvo ekonomije, na sektorskom principu);
- poslovi zaštite prava intelektualne svojine u dijelu autorskih i srodnih prava (Ministarstvo kulture i medija, na sektorskom principu);
- poslovi metrologije (novoosnovani Zavod za metrologiju);
- poslovi civilne zaštite, viznog sistema, azila, izbjeglica i raseljenih lica (Ministarstvo unutrašnjih poslova, na sektorskom principu);
- poslovi civilnog vazduhoplovstva (novoosnovana Uprava za civilno vazduhoplovstvo, koja je u međuvremenu transformisana u Agenciju za civilno vazduhoplovstvo, kao primjereniji i adekvatniji institucionalni oblik. Nema status organa državne uprave, već se radi o samostalnoj instituciji, sa svojstvom pravnog lica);
- određeni poslovi u oblasti ekonomskih odnosa sa inostranstvom (prvo u nadležnosti Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, danas u nadležnosti Ministarstva ekonomije);
- pitanja u oblasti ljudskih i manjinskih prava (Ministarstvo za ljudska i manjinska prava),
- koordinacija procesa evropskih integracija (danas Ministarstvo za evropske integracije).

Struktura i nazivi novoosnovanih organa i postojećih organa državne uprave dati su u prethodnom pitanju.

Razvoj i napredak u radu i djelotvornost u vršenju poslova, kada su u pitanju novoosnovani organi i uspostavljene sektorske nadležnosti i kompetencije za vršenje poslova i ostvarivanje ovlašćenja, još uvijek su pod budnom pažnjom, i pored pozitivnih ocjena relevantnih subjekata o do sada postignutim rezultatima.

U sagledavanju pitanja procesa jačanja kapaciteta za vršenje poslova treba uzeti u obzir da su, poslovi o kojima je ovdje riječ i prije sticanja nezavisnosti bili u nadležnosti i ovlašćenjima Crne Gore. Međutim, vršeni su, na nivou zajedničkih organa u kojima je Crna Gora odgovarajuće participirala, pored ostalog, u kadrovskim, materijalno-finansijski i drugim potencijalima. U tom smislu, nakon nezavisnosti, imali smo obučeni kadar i druge uslove za poslove u svim segmentima, iako, treba reći, da kadar po broju i strukturi nije bio dovoljan i adekvatan za vršenje poslova u punom kapacitetu. U tom kontekstu, odvijao se proces postepenog jačanja kapaciteta i razvoja administrativnih, organizacionih, finansijskih, tehničko-tehnoloških i drugih resursa.

U prilogu se daje pregled obavljenih specijalističkih, posebnih obuka i planiranih budućih aktivnosti.

Prilog: Pregled obavljenih specijalističkih i posebnih obuka za jedan broj novih nadležnosti države

1. Kursevi i drugi oblici usavršavanja lica na službi u Vojski Crne Gore

- Kursevi stranih jezika u zemlji i u inostranstvu
- kursevi engleskog jezika u Školi stranih jezika Ajševica, Slovenija
- kursevi engleskog jezika u Centru za izučavanje vojne terminologije u Budimpešti, Mađarska
- kursevi vojne terminologije u Turskoj i Makedoniji
- kursevi engleskog jezika u Bordenu, Ontario, Kanada
- kursevi engleskog jezika u Sofiji, Bugarska
- kursevi engleskog jezika u St Jean-u, Quebec, Kanada
- kursevi engleskog jezika u Viljnosu, Litvanija
- kursevi engleskog jezika u školi za strane jezike „Double L" Podgorica
- obuka instruktora engleskog jezika u Budimpešti, Mađarska i u Texasu, SAD

- kursevi grčkog jezika u Školi grčkog jezika „Homer“, vazduhoplovna baza, Golubovci
- kursevi njemačkog jezika u kasarni Danilovgrad
- kursevi njemačkog jezika u "German Language Institutu" u Beču, Austrija
- kursevi njemačkog jezika u Hurt-u, Njemačka
- kursevi za nastavnike njemačkog jezika u Beču, Austrija
- kursevi italijanskog jezika u više garnizona Vojske Crne Gore.
- Obuka pripadnika planinskih jedinica u Centru za planinsko ratovanje OS Austrije
 - osnovni kurs u skijanju
 - kurs za instruktora u skijanju
 - zimski kurs za pripadnika planinskih jedinica
 - zimski kurs za pomoćnika planinskog vodiča
 - ljetnji kurs za pomoćnika planinskog vodiča
 - ljetnji kurs za pripadnika planinskih jedinica
 - kurs planinskog ratovanja
- Kursevi za stručno osposobljavanje državnih službenika organizovani od strane Centra za civilno-vojne odnose (CCMR)
 - Profesionalno usavršavanje štabnih oficira
- Učešće pripadnika VCG na aktivnostima za profesionalno usavršavanje organizovanim od strane "George Marshall Centra"
 - Suprostavljanje ideološkoj podršci terorizma kroz izradu sveobuhvatne međunarodne strategije za borbu protiv terorizma
 - Stabilnost, tranzicija i rekonstrukcija - SSTAR
- Osnovni kurs za mlađe oficire (BOLC-2), SAD
- Kurs za mlađe i štabne oficire, Aldershot, Kanada
- Zajednička obuka sa pripadnicima specijalnih jedinica Oružanih snaga Grčke
- Zajednička obuka tima specijalnih jedinica Združene Komande NATO snaga iz Napulja sa pripadnicima specijalnih jedinica VCG (pomorski diverzanti)
- Obuka za rukovanje softverom e-PRIME (baza podataka Evroatlantskog Programa Rada - EAWP)
- Obuka za evaluatore po Konceptu operativnih sposobnosti (OCC)
 - Moldavija
 - Ukrajina
 - Finska
- Obuka pripadnika logističkih jedinica za softvere ADAMS i LOGREP
- Obuka uz angažovanje mobilnih trening timova po različitim sadržajima:
 - vojna policija
 - logistika
 - CIS (komunikaciono informacioni sistemi)
 - podoficirski kor
- Kursevi u organizaciji Centra za obuku u operacijama podrške miru u Butmiru, Sarajevo

- Kursevi po Programima pripreme štabnih oficira za rad u inostranim misijama (familiarization)
- Učešće u obuci na početnom nivou za rad oficira u komandama združenih snaga angažovanim u misijama u organizaciji JFC Brunsum
- Učešće pripadnika Vojske Crne Gore na modulima obuke o Evropskoj bezbjednosnoj odbrambenoj politici (ESDP)
- Kursevi za vojne posmatrače Ujedinjenih nacija
 - BALMOC u Srbiji, Makedoniji, Albaniji
 - UNMOC u Finskoj, Njemačkoj, Holandiji
- Osposobljavanje pripadnika Vojske CG na kursovima o civilno-vojnoj saradnji (CIMIC)
 - Slovenija
 - Srbija
 - Njemačka
 - Makedonija
 - Danska
 - Grčka
 - Bosna i Hercegovina
- Kurs za rukovođe skladištima municije prema NATO standardima, Danilovgrad
- Učešće pripadnika Vojske CG roda veze na kursovima o komunikacijama u mirovnim operacijama
- Učešće pripadnika Vojske CG na studijama bezbjednosti u Garmišpartenkirhenu, Njemačka i u Tirani, Albanija
- Kurs za partnerske oficire o NATO komandnim i informacionim sistemima, Latina, Italija
- Učešće oficira Vojske CG na Vojno-diplomatskoj obuci u Zagrebu, Hrvatska
- Operativni kurs za štabne oficire u Niinisalo, Finska
- Obuka u multinacionalnom mirovnom operativnom nastavnom centru, Kilkis, Grčka
- Kurs o obavještajnoj službi u borbi protiv terorizma, Arizona, SAD
- Kurs „Civilno vojni odgovor na terorizam“, Monterey, SAD
- Kurs spašavanja civilnog stanovništva u situacijama prirodnih katastrofa, Turska
- Kurs za oficire u operacijama podrške miru, Wiener Neustadt, Austrija
- Međunarodni kurs za štabne oficire u multinacionalnim operacijama u organizaciji NORDCAPS, Srbija
- Kurs logistike za podoficire za operacije podrške miru, Godzendorf, Austrija
- Ekspedicijski logistički kurs, Oberamergau, Njemačka
- Obuka za transport opasnih materija, Hurth, Njemačka
- Kurs za atomsko-biološko-hemijsku odbranu, Sonthofen, Njemačka
- Obuka za rukovođe municijom i eksplozivnim sredstvima, Hurth, Njemačka
- Kursevi za obuku inspektora za kontrolu naoružanja
 - Hrvatska
 - Njemačka
 - Grčka

- Kurs za mlađe oficire u sklopu misija UN, Kungsangen, Švedska
- Štabni kurs za mlađe oficire za rad u komandama NATO i PzM, Kungsangen, Švedska
- Kurs za komandire na podoficirskoj akademiji SAD u Grafenvortu, Njemačka
- Napredni kurs „Razvoj vještina liderstva u međunarodnom okruženju“, Lucern, Švajcarska
- Kurs za kontrolu vodenih i kopnenih granica i kontrolu izbjeglica, Kilkis, Grčka
- Ukrcanje i obuka mornaričkih oficira i starijih podoficira na NATO brodovima iz sastava SNMG-2, Napulj i La Specija, Italija
- NATO kurs za prve podoficire, Oberamergau, Njemačka
- Kurs „Razvoj sistema medicinske pomoći u oružanim snagama“, Ukrajina
- Obuka medicinskog osoblja za rad u mirovnim misijama, Makedonija
- Instruktorski podoficirski kurs, Đakovo, Hrvatska
- Logorovanje brigade KoV sa sadržajima iz oblasti veranja i obuke u raftingu i kanjoningu uz prisustvo pripadnika oružanih snaga Grčke, Hrvatske i Slovenije, Crna Gora
- Učešće pripadnika Vojske na raznim seminarima, radionicama, simpozijumima, konferencijama u zemlji i u inostranstvu.

2. Specijalističke obuke za poslove civilnog vazduhoplovstva

Službenici Agencije za civilno vazduhoplovstvo (ranije Uprava za civilno vazduhoplovstvo-UCV) participirali su na slijedećim sastancima, radionicama i obukama: ICAO (State Safety Programme Implementation Course), ECAC (ECAS Directors General Meeting, ECAC FORUM, ecac Meeting (ANCAT/75), Workshop on Security Measures for Passenger and Cabin Baggage, ECAC Workshop screener certification, ECAC 7 th Security Forum); EUROCONTROL (Provisional Council, Stakeholder Consultancy Group, Enlarged Committee, LCIP Workshop, Mode S Information Day); JAA (SAFA Training); EASA (EASA Management Board*, EASA NSA Partnership meeting, Meetings on JAA/non EASA countries, EASA International Cooperation Forum); ECAA (ECAA Joint Committee); IATA (SMS Implementation Workshop); Single Sky Committee. (Crna Gora u ovom Tijelu ima status posmatrača).

Od posebnog značaja je aktivno učešće u 3 aktuelna projekta evropske zajednice i obuke koje se u okviru njih realizuju: EASA-IPA Project (nastavak EASA(1* t ISIS Governing Body, ISIS Kick-Off Meeting and Workshop on "Capacity building of the NSA", ISIS Kick-Off Meeting and Workshop "Traing Standards"), i CARDS Regional Project in aviation (u okviru ovog projekta predviđenja je sljedeća obuka: OJT to CAA Airworthiness inspectors, OJT to CAA Operations inspectors, SMS Training, Training of nacional security inspectors, Basic, cargo and airline security, Crisis and security management, Training of X-ray operators, SMS Training, Safety assessment, Safety oversight, accident investigation and occurrence reporting, Safety occurrence reporting and ECCAIRS operations, Market access and ancillary issues, organisation of working time, Air carrier liability in the event of accident, Advising on effective airport management, Advising on developing effective slot allocation, Legal issues, pri čemu je realizacija nekih od ovih obuka već započela).

U toku realizacije ECAC –ovog programa tehničke pomoći na usavršavanju Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (NCASP), Nacionalnog Programa kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (NCASQCP) i Plana mjera u vanrednim situacijama uzrokovane aktima nezakonitog ometanja (Contingency Plan),

Takođe, u okviru tehničke saradnje sa ECAC-JAA TO, UCV-u su za potrebe edukacije i stručnog osposobljavanja 7 zapošljenih, za 2009.god. dodjeljena ukupno 22 mjesta za 16 različitih obuka (Auditing Techniques for Aerodromes Training, Auditing Techniques in Relation to Flight Crew Licensing, Basic Regulacion EC (no) 216/2008, EASA's Proposed Regulatory framework for Pilot Licensing, Emergency Response Planning Workshop, International Aviation Law & Policy training Course, IR Part-145 Training Course, IR Part-21 Training Course,

IR Part-66/147 Training Course, IR Part-M Training Course, IR Part-M, Subpart G for operators and CAMOs Training Course, IR Part-M, Subpart I Training Course for Airworthiness Review Staff, JAR-FCL 3 Training Course, JAR-MMEL/MEL Overview, OPS 1 Training Course, Regulatory Auditing Techniques Training Course, SAFA Inspector training Courses), od kojih su neke već realizovane, a ostale će, u skladu sa predviđenim terminima, biti realizovane do kraja 2009. godine.

Treba pomenuti da su zaposleni u UCV-u projektom periodu pohađali i obuku koju je organizovala Uprava za kadrove Vlade Crne Gore ; British Council-Skills for EU 1, obuka o Evropskoj uniji (Evropska unija , Institucije i način donošenja odluka EU, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, pravni sistem i pravni akti EU, Priprema pristupanja CG EU, Podrška EU u procesu pridruživanja).

Očekuje se nastavak započetih obuka a projektuju su i nove specijalističke i obuke opšteg tipa stručnog usavršavanja.

3. Specijalističke obuke za poslove metrologije

Projekat	Obuka	Broj predstavnika Zavoda za metrologiju	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Finansiranje
CARDS 2002 Hands-on Training (HOT 11)	Povezanost metrologije i akreditacije LNE	1	LNE	16 - 20 oktobar 2006. godine	Pariz Francuska	CARDS 2002
	Obuka Metrološkim laboratorijama ML30 i ML36 MTZR „Sava Kovačević“	12	Zavod za metrologiju	20-24 novembar 2006. godine	Tivat	Zavod za metrologiju
	Zakonska metrologija, akreditacija laboratorija (UME)	5	Ministarstvo industrije i trgovine Turske	26-30 mart 2007.	Turska	TIKA/ Organiz./ Zavod za metrologiju
CARDS 2003 Support standards, certification and accreditation in Albania	Conference on Quality insurance	2	EC DG-JRC IRMM	02-04 april 2007.	Tirana, Albanija	Zavod za metrologiju
Promotion of Regional Cooperation in South Eastern Europe in the Field of Quality Infr.	Train MiC-a "Principles and Application of Metrology Chemistry"	2	IRMM	24-25 maj 2007. godine	Novi Sad- Srbija	Organizator/ Zavod za metrologiju
	PTB – BIPM Workshop "Impact of Information Technology in Metrology"	2	PTB-BIPM Berlin	04-08 jun 2007. godine	Berlin- Njemacka	Organizator/ Zavod za metrologiju
Promotion of Regional Cooperation in South Eastern Europe in the Field of Quality Infrastructure	Generaly Metrology and Calibration, Evolution of Measurement Uncertainty	4	PTB, UME	25 - 27 jun 2007. godine	UME-Turska	Organizator

I Demokratija i vladavina prava

Projekat	Obuka	Broj predstavnika Zavoda za metrologiju	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Finansiranje
Promotion of Regional Cooperation in South Eastern Europe in the Field of Quality Infrastructure	Measurement in Small and Medium Enterprises	2	PTB	septembar 2007. godine	Beograd-Srbija	Organizator
Promotion of Regional Cooperation in South Eastern Europe in the Field of Quality Infrastructure	Mass Metrology Training Course	2	PTB i Grcki EIM	24-28 septembar 2007. godine	Solun-Grcka	Organizator
South Eastern Europe Working Group	Quality Management and related standards	2	PTB i BIM (Bugarski NMI)	25-28 septembar 2007. godina	Sofija Bugarska	Organizator
Development of Quality Infrastructure in Montenegro	Posjeta Državnom zavodu za mjeriteljstvo Hrvatske	7	EAR	18-24 novembar 2007. godine	Zagreb-Hrvatska	EAR
CARDS 2006 PT5 Professional training	Interlab. poređenje u oblasti mase -prvo ovjeravanje neautomatskih vaga klase (III)	1	MIRS Slovenija	januar 2008	Slovenija	Organizator
„SEE Mass Comparison“	Interlab. poređenje u oblasti mase - kalibracija tegova“	2	PTB, BoM	31.jan-01.feb 2008 god.	Bureau of Metrology Macedonia (BoM)	Organizator
	Trening iz oblasti predhodno upakovanih proizvoda	2	DZM/ Zavod za metrologiju	18-22 februar 2008. godine	DZM Zagreb Hrvatska	Zavod za metrologiju
Seminar i radionica u suorganizaciji sa DZM	Mjerenje mase u laboratorijskoj i industrijskoj praksi	2	Hrvatsko Mjeriteljsko društvo u suorganizaciji sa DZM	01 april 2008. godine	Zagreb Hrvatska	Zavod za metrologiju
CARDS 2006 HOT 3	Quality in the laboratory	1		11-15 maj 2008. godine	Malta	Organizator/ Zavod za metrologiju
Projekat	Obuka	Broj predstavnika Zavoda za metrologiju	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Finansiranje
SEE Cooperation of NMIs	Training on the field of humidity, calibration and uncertainty evaluation	2	PTB, UME	02-06 jun 2008 godine	UME-Turska	Organizator
SEE Cooperation of NMIs	Temperature and Uncertainty Evaluation	2	PTB, UME	09 -13 jun 2008. godine	UME-Turska	Organizator

I Demokratija i vladavina prava

SEE Cooperation of NMIs	"Volume working standard calibration"	2	PTB, UME	23 -27 jun 2008. godine	UME-Turska	Organizator
CARDS 2006 HOT 4	Transpozicija i implementacija EU tehničkog zakonodavstva iz perspektive mjerenja i ispitivanja, MID, LVD, MDD, direktive	1		23-27 jun 2008. godine	Ljubljana Slovenija	CARDS 2006/ Organizator
Development of Quality Infrastructure in Montenegro	Training on Mass Metrology	4	EAR	30 jun – 04 jul 2008. godine	Danish Institute of Fundamental Metrology (DFM)	Organizator
Technical Assist. of the Czech Republic to the Western Balcan	MID Direktiva Pristup mjerila tržištu	2		6-7 oktbar 2008. godine	Tirana Albanija	Organizator
	Tradicionalni seminar Ibis Instruments	2		22-25 oktobar 2008. godine	Tara Srbija	Zavod za metrologiju
EURAMET Focus Group	SEE Mass Comparasion Closing Meeting	2		18-19 novembar 2008. godine	Sarajevo BiH	PTB
	"Kadrovski informacioni sistem" i "Pravni sistem i pravni akti Evropske unije"	2	Uprava kadrove za	04. decembar 2008. godine	Podgorica Crna Gora	Organizator

Projekat	Obuka	Broj predstavnika Zavoda za metrologiju	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Finansiranje
Technical Assist. of the Czech Republic to the Western Balcan	Mjerni instrumenti i građevinski materijali u periodu 2009-2010	1		30.novembar-3 decembar 2008. godine	Prag- Češka	Zavod za metrologiju
	Posjeta Zavodu za mjere i dragocjene metale	3	Zavod za metrologiju	04-05 decembar 2008. godine	Beograd- Srbija	Zavod za metrologiju
	Trening iz oblasti predhodno upakovanih proizvoda	3		08-12 decembar 2008. godine	Zagreb- Hrvatska	Zavod za metrologiju
	Obuka na FSB- Laboratorija za precizno mjerenje dužine	3	Zavod za metrologiju za FSB	09–27 februar 2009. godine	Zagreb Hrvatska	Zavod za metrologiju
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology	Seminar on Prepackages	2	PTB/DZM	23-25 mart 2009. godine	Zagreb Hrvatska	PTB

I Demokratija i vladavina prava

Infrastructure Development						
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	Seminar za dragocjene metale	2	PTB/DZM	24-26 mart 2009. godine	Zagreb i Celje Hrvatska, Slovenija	PTB
FOCUS grupa, EURAMET-a	Management System ISO 17025	2		30 mart-04 april 2009. godine	Sofija Bugarska	Organizator
	"Evropska unija"	2	Uprava kadrove za	02-03 april 2009. godine	Podgorica Crna Gora	
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	Welmecc Software Guides	2	PTB/BoM	21-22 april 2009. godine	Skoplje, Makedonija	PTB
Projekat	Obuka	Broj predstavnika Zavoda za metrologiju	Organizator	Vrijeme održavanja	Mjesto održavanja	Finansiranje
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	General Training Course in Pressure Metrology	2	PTB DZM/FSB-LPM i	02-04 jun 2009. godine	Zagreb Hrvatska	PTB
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	General Training Course in Temperature Metrology	2	PTB DZM/FSB-LPM i	09-11 jun 2009. godine	Zagreb Hrvatska	PTB
	"Opšti upravni postupak"	3	Uprava kadrove za	15-16 jun 2009. godine	Podgorica Crna Gora	
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	Training of calibration of NAWI	2	PTB/MIRS	16-18 jun 2009. godine	MIRS	PTB
EURAMET Focus Group on Facilitating National Metrology Infrastructure Development	Liquid flow & Volume	2	PTB i EIM	22-26 jun 2009. godine	Solun Grčka	PTB

4. Specijalističke obuke za poslove vanrednih situacija i civilne bezbjednosti

Aktivnosti Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, po pitanju obuke za jačanje stručnih kapaciteta službenika zaposlenih u Sektoru odvijala se njihovim učešćem:

- na međunarodnom skupu u Skoplju na temu „Pripremljenosti u slučaju vanrednih situacija“ (CMEP- GIS radionica za jugoistočnu Evropu);
- na seminaru u Sloveniji „mehanizmima civilne zaštite“ (u Igu kod Ljubljane) i seminaru „Jačanju saradnje sa zemljama kandidatima za članstvo u EU i državama zapadnog Balkana na području građanske zaštite“;
- u radu ESDP na seminaru u Bečićima;
- na seminaru na temu: „Spašavanje civilnog stanovništva u situacijama prirodnih katastrofa“ u Izmiru – Turska;
- na seminaru: „Planiranje spremnosti za vanredne situacije i civilnu bezbjednost“ u Briselu;
- na studijskom putovanju kojeg su u okviru projekta „Razvoj i jačanje centralne i lokalne administracije u regiji Balkana“ organizovali Ministarstvo inostranih poslova Republike Italije i Centar za studije FORMEZ iz Italije u mjesecima jun, jul, septembar i oktobar 2008. godine, učestvovalo šesnaest službenika ovog Sektora;
- na seminarima: u organizaciji SEESIM u Zagrebu; u organizaciji Đžordž Maršal Centra u Podgorici; seminaru za rukovođenje u slučaju katastrofa u organizaciji Centra za bezbjednosnu politiku iz Ženeve, koji je održan u Sarajevu i učešće u radionici IAEA pod nazivom: „Jačanje državnih programa za spremnost i reagovanje u slučaju vanrednih situacija“;
- na seminaru za stručnjake i više menadžere na temu „NATO standardi i projekti procjene procedure sa fokusom na hidro-meteorološke aspekte“ u RAVIAC centru u Zagrebu;
- na seminaru „Planiranje u slučaju hemijskog akcidenta“ u Beogradu;
- na vježbi „SEESIM 08“ održanoj u Sofiji;
- na seminaru u Trstu (PROADRIAS – PROTECTING THE ADRIATIC SEAWAYS);
- učešće u radu DPPI u Skoplju i Zagrebu;
- u radu organizacije YUKOMAT u okviru međunarodnog simpozijuma koji je održan u Herceg Novom, Međunarodna agencija za atomsku energiju prihvatila je projekat Sektora koji će biti realizovan kroz regionalni RER2006011 „Establishment of National Capabilities for Response to Radiological and Nuclear Emergency“ projekat je planiran kao trogodišnji (2009 - 2011 god.). Oko tridesetak zemlja članica IAEA iskazalo je interesovanje za učešće u ovom projektu;
- na obuci za upravljanje ARGOS softverom u Danskoj (Kopenhagen), a zatim i na ARGOS Konzorcijumu;
- na vježbi „Prezentacije Air Tractor-a“ u Bariju (Italija);
- Izvršena je obuka, inženjera - administratora sistema, kroz radionice, koje su držali stručnjaci iz „Ericssona“;
- jedan službenik je bio član delegacije Vojske Crne Gore, koju je kancelarija za bilateralnu saradnju SAD-a pozvala da posjeti državu Mejn i upozna se sa sistemom vojne podrške civilnim vlastima u kriznim situacijama;
- uspješno je završen kurs engleskog jezika na početnom nivou za sve zaposlene u Sektoru, dok su dva službenika položila 5 (peti) stepen Engleskog jezika.
- Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost aktivno učestvuje u sljedećim inicijativama:
- DPPI (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe - Inicijativa za prevenciju i spremnost u slučaju katastrofa za jugoistočnu Evropu);

- Jadransko-jonskoj Inicijativi;
- CMEP (Civil-Military Emergency Planning - Civilno-vojno planiranje u slučaju vanrednih situacija) - Vijeće Jugoistočne Evrope za civilno-vojno planiranje u vanrednim situacijama;
- "Protecting the Adriatic Seaway" (PRO-ADRIAS)
- ProAdrias projektu za zaštitu Jadranskog mora;
- Barselonski proces: Unija za Mediteran;
- RCC: Savjet za regionalnu saradnju;
- RACVIAC: Centar za bezbjedonosnu saradnju
- SEESIM;
- „Barselonski proces - Unija za mediteran“;
- OPCW – Organizacija za zabranu hemijskog naoružanja;
- BSEC – Organizacija crnomorske ekonomske saradnje i
- PPRD SOUTH – Program EUROMEDA za prevenciju, spremnost i odgovor na prirodne katastrofe uzrokovane ljudskim faktorom.

Sektor je prihvatio učešće u razvoju i implementaciji projekta koji će biti predložen za finansiranje Evropskoj komisiji, pod nazivom: Technologies for Hazard and Risk Evaluation and Adaption using Satellites: THREADS zajedno sa službama civilne zaštite država u regionu (Albanija, Bosna i Hercegovina, Makedonija i Srbija) i Službom za civilnu zaštitu Republike Italije.

Takođe, Savjetu za regionalnu saradnju (RCC) upućena su dva regionalna projekta: Modelski sistem za šumske požare na ograničenoj oblasti; Razvoj pilot pre-operativnog sistema (FLAMES) i Granična kontrola nuklearnih i ostalih radioaktivnih materijala primjenom stacionarnih portalnih monitora u Crnoj Gori (PORTAL).

Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave - Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je krajem 2008 g. potpisao ugovor za pristup ARGOS Konzorcijumu i postao 11. član.

U saradnji sa Danskom agencijom za vanredne situacije (DEMA) započet je projekat ARGOS-a koji predstavlja sistem za rano upozoravanje od radijacionog hazarda, a koristi se i za podršku odlučivanju u slučaju odgovora na nesreće.

Ovaj projekat je počeo sa implementacijom kroz desetodnevnu obuku u Kopenhagenu službenice Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, a zatim je nastavljen instaliranjem softvera na tri računara u našem Sektoru. Slijedi montiranje digitalne opreme na preko 30 mjernih mjesta u Crnoj Gori. ARGOS omogućava rukovanje podacima dobijenih putem nadzora. Objedinjava podatke dobijene putem nadzora od mobilnih jedinica (vozila i aviona) i povezanih stanica za mjerenje.

Sljedeća faza je opremanje baznih stanica odgovarajućom opremom za detekciju zračenja koje su povezane sa Operativno komunikacionim centrom – Centar 112 u kojem je implementiran ARGOS projekat.

Danska agencija za vanredne situacije (DEMA) kao strateški partner Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je kroz svoje donacije u računarskoj tehnici, vozilima i sveukupnoj ostaloj opremi stvorila osnovne preduslove za kvalitetniji rad i za nastavak daljih aktivnosti na organizovanju i osposobljavanju zaposlenih i jedinica za zaštitu i spašavanje i spremnosti da akcije efikasno pretoči u djela.

Za potrebe civilne zaštite DEMa je donirala Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost:

- 2000 kompleta uniformi za pripadnike civilne zaštite;
- 2.500 gas maski sa filtrima;
- 7 motornih vozila Lada Niva za Poručne jedinice;
- 8 motornih vozila Toyota auris za Odsjeke u sastavu Sektora;

- 2 terenska vozila od čega 1 komandno vozilo;
- 4 minibusa za potrebe pokretnog interventnog tima civilne zaštite;
- 60 računara;
- 7 telefaksa;
- 3 skenera.

Od Uprave policije smo dobili 3 vozila marke: Pinzgauera za potrebe Nacionalnog tim za djelovanje u slučaju nuklearnog/radiološkog, biološkog i hemijskog akcidenata. U timu su uključeni eksperti iz Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, Centra za ekotoksikološka ispitivanja, Agencije za zaštitu životne sredine, Kliničkog Centra Crne Gore i Ministarstva odbrane.

Sektor za vanredne situacije i civilnu bezbjednost će i dalje raditi na jačanju administrativnih i stručnih kapaciteta svojih službenika, proučavanjem pravnih propisa, obučavanjem i usavršavanjem svih službenika, jer će proces usavršavanja i edukacije trajati i u narednom periodu (učestvovanje na seminarima, predavanjima i drugim oblicima obuke-usavršavanja službenika).

34. Da li postoji strategija ili akcioni plan za reformu javne uprave? Ako postoji, koji su njeni glavni ciljevi i u kojoj fazi implementacije se nalaze? Koji nedostaci u procesu implementacije su uočeni i kako su prevaziđeni?

1. Vlada Crne Gore, prepoznajući značaj i benefite upravne reforme, pored ostalog, uzimajući u obzir da se radi o fenomenu koji se, posljednjih decenija u kontinuitetu, odvija u skoro svim državama svijeta, kao i činjenicu da upravna reforma predstavlja uslov i generator reformi u svim oblastima društvene organizovanosti i sektorskim politikama, u martu 2002. utvrdila je dokument pod nazivom „Strategija upravne reforme Crne Gore 2002-2009“. Pri tome, treba imati u vidu da smo, u pripremi strateškog dokumenta i njegovoj implementaciji u početnim fazama, imali pomoć EAR - preko PARiM I, PARiM II i PARiM CB projekta. To je jedan od prvih strateških dokumenata kojim se na organizovan, promišljen i ciljani način sprovode promjene, radi stvaranja moderne, demokratski organizovane i uslužno orjentisane ukupne javne, odnosno državne uprave.

Upravna reforma strateški pokriva oblast državne uprave, oblast lokalne samouprave i javne službe (javna preduzeća, javne ustanove, regulatorne agencije i druge institucionalne strukture), uz napomenu da su Strategijom kao nosioci reforme u ovom dijelu određena resorna ministarstva i drugi organi državne uprave. Ono što je posebno značajno i kvalitetno je da Strategija, kao funkcionalni elemenat, određuje zaštitu prava pojedinaca u odnosu prema upravi.

2. Strategija identifikuje:

- dva osnovna razloga za upravnu reformu: 1. povećanje unutrašnje efikasnosti djelovanja upravnog sistema države i 2. promjena uprave zbog njenog uključivanja u šire društvene sisteme;
- dva osnovna globalna cilja reforme: 1. institucionalna i pravna konsolidacija upravnog sistema i dosljedno sprovođenje propisa i 2. stimulacija i osposobljavanje upravnih kadrova za zakonit i kvalitetan rad u upravnom sistemu i
- ključne ciljeve upravne reforme, a to su: 1. znatan prenos nadležnosti na niže systemske nivoe, čime se postiže veći stepen fleksibilnosti cjelokupnog upravnog sistema; 2. obezbjeđenje kvalitetnijeg izvršavanja zadataka i uvođenje određenih mehanizma kontrole te insistiranje na efikasnijem utvrđivanju odgovornosti na svim nivoima; 3. konkurencija i mogućnosti izbora upravnih usluga; 4. razvoj javnih službi i servisa koji moraju biti u funkciji potrošača - a to znači građana i privrednih subjekata; 5. obezbjeđenje boljeg upravljanja ljudskim potencijalima u upravi, kao i poboljšanje položaja ključnih državnih službenika; 6. optimalno iskorišćavanje mogućnosti koje pruža moderna informaciona tehnologija; 7. podizanje nivoa kvaliteta pravne regulative i izvođenje deregulacije u određenim prenormiranim oblastima i 8. jačanje usmjeravajuće funkcije monitoringa djelovanja upravnog sistema.

Strategija vremenske okvire i faze postavlja kao:

- faza I 2002-2004 (normativna djelatnost);
- faza II 2004-2006 (implementacija); i
- faza III 2007 -2009 (komunikacija i saradnja sa upravnim sistemima država članica EU i Evropske unije-horizentalna komunikacija).

Strategija daje osnovu za uspostavljenu mrežu mehanizama i tijela za implementaciju i monitoring reforme i organa za praćenje procesa reforme državne uprave:

- Vladina tijela: Forum za političku koordinaciju upravne reforme Crne Gore;
- Međuresorski odbor za operativnu koordinaciju upravne reforme u Crnoj Gori; Komisija Vlade za politički sistem, unutrašnju i spoljnu politiku; Komisija Vlade za racionalizaciju državne uprave i
- resorno ministarstvo za poslove državne uprave (Ministarstvo pravde i Savjet Ministarstva pravde za reformu državne uprave, a od novembra 2006. Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave).

U svim fazama reformskog procesa, do sada, i pored činjenice da za oblast uprave i upravnog prava ne postoji posebna obaveza usaglašavanja sa pravnim tekovinama EU ili „acquis communautaire“, kao obavezujući, imali su se u vidu i u mogućoj mjeri su inkorporirani i u normi i u praksi, principi i dobra praksa „evropskog upravnog prostora“. Svjesni smo obaveze koju kao država imamo, a to je uspostavljanje i dosljedna primjena načela obaveznog postizanja očekivanih rezultata, što znači razvoj upravnog sistema do nivoa na kome ćemo biti sposobni da na efikasan i efektivan način sprovedimo *acquis*, odnosno obezbijedimo evropeizaciju upravnog prava Crne Gore. To podrazumijeva, u širem smislu, da utvrdimo pravila, procedure, nadzorne mehanizme, tumačenja, primjenu, sudsku praksu i sve druge aspekte upravnog prava učinimo kompatibilnim sa evropskim upravnim prostorom.

Ono što takođe smatramo značajnim je da ukažemo da nastojimo, polazeći od premise da su za „dobru upravu“ potrebna tri ključna preduslova (1. optimalna makro i mikro organizacija; 2. profesionalan i depolitizovan kadar i 3. savremena informaciona tehnologija-IT) da i u normativnom iskazu i u svakodnevnom praktičnom radu obezbijedimo napredak i odgovorimo ovim izazovima. Naime, globalna organizacija i organizacija na makro planu, u osnovi, sistemski je određena po „skandinavskom modelu“ organizacije uprave, na državnom nivou. Tako je predviđeno da ministarstva vrše poslove predlaganja unutrašnje i spoljne politike, vođenja razvojne politike, normativne djelatnosti, upravnog nadzora i drugih poslova sa strateškim i razvojnim sadržajem, a da operativne i izvršne poslove uprave, a to su izvršavanje zakona i drugih propisa, upravne i druge stručne poslove u resorima vrše drugi organi uprave (uprave, sekretarijati, zavodi, direkcije i agencije. Pri tome, treba precizirati da se ovdje radi o agencijama kao organima uprave, a ne o samostalnim, nezavisnim, regulatornim institucijama). U osnovi radi se o piramidi koju čine organi državne uprave u jednom resoru i na vrhu piramide je ministarstvo, a njenu osnovu čine drugi organi uprave. Ovako uspostavljena struktura funkcionise saglasno utvrđenim kompetencijama, odnosno utvrđenim obavezama, ovlašćenjima i odgovornostima svih organa, što prati sistem odnosa i saradnje, kao i nadzornih prava ministarstva nad organima državne uprave.

Globalna i unutrašnja organizacija prati promjene u strukturi i sastavu Vlade Crne Gore, kao nosioca izvršne vlasti. Takođe, prati nove kompetencije i nadležnosti u oblasti državne uprave i po pojedinim resorima. Vrlo su fleksibilne prirode, predviđaju promjene i brzo reaguju na relevantno sistemsko okruženje. U prilog tome ide i činjenica da, pored svih relevantnih struktura koje prate proces a o kojima je naprijed bilo riječi, Vlada Crne Gore u kontinuitetu obrazuje posebna radna tijela sa zadatkom da prate i obezbijede sprovođenje utvrđene politike Vlade u dijelu organizovanosti ukupnog sistema državne uprave (broj i struktura organa, administrativni kapaciteti kroz broj i strukturu državnih službenika i namještenika, materijalna i finansijska sredstva i aspekt racionalizacije ove oblasti) Tako su, i sada u novom mandatu i sastavu Vlade, formirana, pored ostalih, i dva posebna radna tijela: 1. za pitanja globalne ili makro organizacije i 2. za praćenje mjera štednje utroška ukupnih finansijskih sredstava.

3. Lista uočenih nedostataka ili možda prepreka, u dosadašnjem iskustvu, u osnovi, su:

- prva početna iskustva i nesnalaženje, kao i nedovoljna obaviještenost svih relevantnih učesnika o procesu i njegovom značaju, a takvo stanje **prevaziđeno** je dodatnim posebnim informativnim materijalima, dostavom objašnjenja i informacija, kao i uključivanjem predstavnika. Tako je obezbjeđena odgovarajuća participacija i angažman svih relevantnih subjekata;
- nedovoljna uključenost državnih službenika i namještenika, kao i njihov strah od promjena za koje nijesu znali šta im donose, a **prevaziđena je** takođe dodatnim informisanjem-izdavanjem biltena i kasnije obukama o pojedinim pitanjima. Takođe, uključivanje svih zaposlenih u pripremi i davanju mišljenja na Etički kodeks državnih službenika i namještenika bila je dobra prilika da svi budu odgovarajuće obaviješteni i osjete se dijelom i akterom procesa;
- neaktivnost pojedinih organa i odlaganje akcije kako bi se dobila iskustva drugih, a ono što je preduzeto da se ova praksa **prevaziđe** je bila, presudno, snažna politička podrška ovom procesu i utvrđivanje posebne metodologije praćenja i izvještavanja Vlade i njene mreže za monitoring i evaluaciju procesa;
- nedostatak kreativnog, mladog kadra, sa znanjem stranih jezika, korišćenjem IT i drugim specifičnim vještinama, što je prevaziđeno zapošljavanjem mladog, školovanog i obučenog kadra, kao i organizovanjem posebnih obuka, kao u zemlji tako i u inostranstvu;

4. Naredne aktivnosti - početkom 2010.godine biće donijeta nova Agenda daljeg razvoja reforme državne uprave za period 2010-12.godina. Ovim dokumentom obezbijediće se i konkretizovati neposredni ciljevi, mjere i aktivnosti u nastavku procesa reforme državne uprave, odnosno utvrditi zadaci, njihovi nosioci i rokovi za izvršenje zadataka. SIGMA/OECD, na radnu verziju ovog dokumenta, već je dala preliminarno ekspertsko mišljenje, uz konstataciju da su dobro postavljeni ciljevi imajući u vidu da „dominira orijentacija ka civilnom sektoru kroz izgradnju procedura; razvoj e-uprave i izgradnju povjerenja u javnu upravu“, uz preporuke da Agenda predvidi i obuhvati izmjene administrativnih procedura (Zakon o upravnom postupku), sudsku kontrolu zakonitosti upravnih i drugih akata (Zakon o upravnom sporu) i snažnije jačanje „merit sistema“, kao i upravljanje ljudskim resursima uz afirmaciju principa integriteta javne službe kroz zakonske i upravljačke mehanizme;

O planiranim aktivnostima detaljnije u odgovoru na pitanje broj 40. Poglavlje 23: Pravosuđe i osnovna prava, kada je u pitanju državna uprava.

35. Koja je pravna osnova za status državnih službenika i namještenika? Da li postoji zakon o javnoj upravi ili drugi pravni akt koji definiše status državnih službenika uključujući nezavisnost, zapošljavanje, karijerne strukture i sistem nagrada? Da li su principi Evropske javne uprave, onako kako ih je identifikovala SIGMA1, uključeni u pravni okvir? Koji su njihovi uslovi službe? Postoji li etički kodeks koji se primjenjuje na državne službenike? Ako postoji, da li se njegova primjena pažljivo nadgleda? Da li postoje specifična pravila primjenjiva na specifične kategorije državnih službenika? Kako se zapošljavaju državni službenici? Koji su njihovi uslovi službe? Postoje li institucije za obuku državnih službenika? Molimo da obezbijedite statističke podatke o obukama koje su organizovane u protekle tri godine. Koliko procenata državnih službenika čine (a) žene i (b) pripadnici etničkih i nacionalnih manjina (molimo da obezbijedite i detalje o zvanjima i stepenima ako su dostupni).

Status državnih službenika i namještenika, uređen je okvirno Zakonom o državnoj upravi (Sl. list RCG, br.38/03 i Sl. list CG, br.22/08) (Aneks 8), i Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, br.50/08). Na državnog službenika odnosno namještenika primjenjuju se opšti propisi o radu u pogledu prava, obaveza i odgovornosti, koja ovim zakonom ili drugim propisom nijesu drukčije uređena.

Status državnih službenika okvirno je uređen poglavljem 7 Zakona o državnoj upravi (Sl. list RCG, br. 38/03), sa četiri odredbe kojima je propisano:

- Da poslove državne uprave u organima državne uprave vrše državni službenici; administrativno-tehničke poslove za potrebe državne uprave vrše namještenici.
- Državni službenici i namještenici zapošljavaju se na osnovu javnog oglašavanja, postupak izbora i predlog kandidata vrši nadležno tijelo koje obrazuje Vlada, u skladu sa zakonom, pri čemu je nadležno tijelo dužno da vodi računa o srazmjernosti, zastupljenosti pripadnika etničkih i nacionalnih grupa u organima državne uprave.
- Odluku o zapošljavanju donosi ministar odnosno starješina organa uprave. Ukoliko ministar, odnosno starješina organa ne prihvati predlog kandidata nadležnog tijela Vlade za zapošljavanje službenika dužan je da o svojim razlozima obavijesti to nadležno tijelo.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima uređena su pitanja položaja državnih službenika i namještenika koja se odnose na: zasnivanje radnog odnosa, zvanja, prava i obaveza, odgovornost, raspoređivanje, ocjenjivanje, napredovanje i utvrđivanje sposobnosti, stručno usavršavanje, prastanak radnog odnosa, zaštitu prava državnih službenika odnosno namještenika u vezi sa radom i po osnovu rada, upravljanja kadrovima, nadzor nad sprovođenjem ovog Zakona.

Državni službenik odnosno namještenik je lice koje je zasnovalo radni odnos u državnom organu. Državni službenik vrši upravne, stručne i druge poslove kojima se ostvaruju Ustavom, zakonom i drugim propisom utvrđene nadležnosti državnog organa. Namještenik vrši administrativne, računovodstveno-finansijske i pomoćno tehničke poslove, čije je obavljanje potrebno za blagovremeno i kvalitetno vršenje poslova iz djelokruga državnog organa.

Državni službenik odnosno namještenik vrši poslove politički neutralno i nepristrasno u skladu sa javnim interesom.

U državnom organu može da zasnuje radni odnos lice koje je državljanin Crne Gore, koje je punoljetno, zdravstveno sposobno, ima propisanu školsku spremu, nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nepodobnim za vršenje službe u državnom organu i koje ispunjava druge uslove utvrđene zakonom i drugim propisima. Odluka o popuni radnog mjesta može se donijeti ako je radno mjesto sistematizovano (utvrđeno aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji), slobodno i ako je državni organ za to obezbijedio finansijska sredstva. Radno mjesto u državnom organu može se popuniti i na način što će se iz istog organa rasporediti državni službenik odnosno namještenik. Ako se popuna radnog mjesta ne izvrši rasporedom iz istog organa, popuna se može izvršiti preuzimanjem državnog službenika odnosno namještenika iz drugog državnog organa putem internog oglasa. Ukoliko se popuna radnog mjesta ne izvrši na jedan od predhodna dva načina sprovodi se postupak javnog oglasa. Izuzetno, postupak javnog oglašavanja ne sprovodi se kada se vrši zapošljavanje lica koje je na osnovu javnog oglasa bilo stipendista državnog organa. Javni oglas se objavljuje u skladu sa opštim propisima o radu a sprovodi ga organ uprave nadležan za upravljanje kadrovima. Rok za podnošenje prijave ne može biti kraći od osam a duži od 15 dana od dana objavljivanja javnog oglasa. Javni oglas obavezno sadrži naziv državnog organa i mjesto vršenja poslova, naziv radnog mjesta, uslove za zasnivanje radnog odnosa, dokaze koje kandidat mora priložiti uz prijavu, rok i adresu za obavještanje o prijavi i ime lica koje daje informacije u postupku javnog oglasa. Organ za upravljanje kadrovima, na osnovu prijave sačinjava listu kandidata koji ispunjavaju uslove oglasa. Lica sa liste kandidata podliježu obaveznoj provjeri sposobnosti za vršenje poslova radnog mjesta.

Postupak provjere sposobnosti može se obaviti u više faza u kojima se broj kandidata postepeno smanjuje, a može se obaviti putem provjere u pisanom obliku, usmenim intervjuom i sl. Vlada na predlog ministarstva nadležnog za poslove uprave utvrđuje postupak, način i kriterijume provjere sposobnosti lica sa liste kandidata. Imena kandidata koji su postigli zadovoljavajuće rezultate u postupku provjere sposobnosti stavljaju se na listu koju sačinjava organ za upravljanje kadrovima. Ukoliko niko od kandidata u postupku provjere sposobnosti ne postigne zadovoljavajuće rezultate javni oglas se može ponoviti. O izboru državnog službenika odnosno namještenika odlučuje starješina državnog organa. Starješina državnog organa vrši izbor između kandidata sa liste za izbor, te ukoliko ne izvrši izbor državnog službenika odnosno namještenika između kandidata sa

liste za izbor, dužan je da organ za upravljanje kadrovima obavijestiti o razlozima za takvu odluku, u kom slučaju se javni oglas može ponoviti. Starješina državnog organa je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema liste kandidata donese odluku i dostavi organu za upravljanje kadrovima. Državni službenik odnosno namještenik radni odnos zasniva rješenjem.

Karijerne strukture (rukovodeća lica) kako je utvrđeno Zakonom o državnoj upravi (Sl. list RCG, br.38/03 i Sl. list CG, br.22/08) u ministarstvu su:

- sekretar ministarstva i pomoćnik ministra,
- u organu uprave - pomoćnik starješine organa uprave,
- u službi koju obrazuje Vlada - pomoćnik starješine službe.

U drugim državnim organima i službama rukovodeća lica određuju se propisom o osnivanju organa, odnosno o organizaciji službe. Uslovi za rukovodeća lica su: visoka šolska sprema, namjanje pet godina radnog iskustva i položen stručni ispit, dok se drugi uslovi za rukovodeća lica utvrđuju aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Rukovodeće lice zasniva radni odnos na osnovu javnog konkursa. Organ za upravljanje kadrovima na osnovu prijave sačinjava listu kandidata koji ispunjavaju uslove konkursa. Putem usmenog intervjua kojem obavezno prisustvuje starješina državnog organa u kome se zasniva radni odnos vrši se provjera sposobnosti kandidata nakon čega se lista kandidata dostavlja starješini državnog organa radi utvrđivanje predleoga za imenovanje odnosno postavljenje. Ukoliko starješina državnog organa ne predloži za imenovanje odnosno postavljenje lice sa liste kandidata dužan je da organ za upravljanje kadrovima obavijesti o razlozima takve odluke, u kom slučaju se konkurs ponavlja.

Rješenje o imenovanju, postavljenju kao i razrješenju rukovodećeg lica u organu državne uprave i službi koju osniva Vlada, donosi Vlada na prijedlog starješine organa državne uprave odnosno službe, dok ovakvo rješenje u drugom državnom organu donosi organ odnosno lice ovlašćeno propisom o osnivanju organa odnosno organizaciji službe.

Imenovanje odnosno postavljenje rukovodećeg lica vrši se na period od pet godina i po isteku tog roka može biti ponovo imenovano odnosno postavljeno.

Rukovodeće lice razrješava se ako to samo zahtjeva, ako u toku mandata dobije ocjenu „nezadovoljava“, istekom mandata, prestankom radnog odnosa. Rukovodeće lice osim u slučaju prestanka radnog odnosa može se u istom ili drugom državnom organu rasporediti na radno mjesto koje odgovara njegovoj stručnoj spremi i sposobnostima. Rukovodeće lice koje se ne može rasporediti u roku od godinu dana od dana razrješenja od dužnosti, ima pravo na naknadu u visini zarade koju je imalo u posljednjem mjesecu vršenja službe, uz odgovarajuće usklađivanje. Izuzetno pravo na naknadu može se produžiti još godinu dana ukoliko u tom vremenu to lice stiče pravo na penziju.

Za izuzetne uspjehe u radu, odnosno posebno značajne uspjehe u radu državnog organa mogu se državnom službeniku, odnosno namješteniku dodijeliti priznanja. Vrste priznanja i postupak njihovog dodjeljivanja utvrđuje Vlada, dok se podaci o dodjeljenim priznanjima državnom službeniku odnosno namješteniku upisuju u centralnu kadrovsku evidenciju.

SIGMA – dokument br.27, je definisala odnosno identifikovala principe upravnog prava koji predstavljaju standarde postupanja u administrativnim procedurama kao i standarde ponašanja i odnosa u institucijama i institucija.

Ti principi su između ostalog zakonitost, proporcionalnost, pravna sigurnost, zaštita opravdanih očekivanja, nediskriminacija, pravo na saslušanje u postupku donošenja odluka.

Sistematizacijom ovih principa izdvojeni su sledeći: pravna sigurnost (vladavina prava), otvorenost i transparentnost, odgovornost, efikasnost odnosno blagovremenost, koji principi su između ostalih, pravni okvir Zakon o državnoj upravi (Aneks 8) kao i Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

- Državna uprava vrši poslove uprave na osnovu Ustava, zakona, drugih propisa i opštih akata, pri čemu je u vršenju poslova profesionalna, nezavisna, samostalna i nepristrasna (član 2 Zakona o državnoj upravi).

- Otvorenost i transparentnost: rad organa državne uprave je javan. Građanima su dostupni podaci, dokumenta, izvještaji i informacije organa državne uprave, osim u slučajevima koji su određeni zakonom (davanje određenih izvještaja i podataka može se uskratiti samo ako bi to predstavljalo u skladu sa posebnim zakonom, povredu dužnosti čuvanja tajne (državne, vojne i službene) koje se odnose na zaštitu bezbjednosti i privatnosti građana). Takođe, ministarstvo i organi uprave dužni su upoznati javnost o vršenju poslova iz svog djelokruga i izvještavati o svom radu putem sredstava javnog informisanja ili na drugi prigodan način (član 4, 51 i 95 Zakona o državnoj upravi).
- Princip odgovornosti iziskuje da nijedan organ nemože biti izuzet od uvida ili nadzora od strane drugih. Odgovornost objedinjava sve ostale principe, polazeći od pojedinačne odgovornosti (državni službenik odnosno namještenik odgovoran za zakonitost, stručnost, efikasnost svog rada, za zakonitu, efikasnu, svrsishodnu upotrebu javnih sredstava kojima upravlja ili koja koristi u radu, odgovoran je za štetu koju svojim nezakonitim ili nepravilnim radom nanese državnom organu ili trećem licu – član 7 Zakona o državnim službenicima i namještenicima); odgovornost ministara koji za svoj rad, rad ministarstva, kao i za stanje u upravnoj oblasti odgovara Skupštini Crne Gore i predsjedniku Vlade, (član 41 stav 2 Zakona o državnoj upravi); starješina organa uprave za svoj rad, rad organa uprave kojim rukovodi, kao i za stanje u oblasti odgovara resornom ministru i Vladi (član 44 stav 4 Zakona o državnoj upravi). Odredbama Zakona o državnoj upravi ustanovljena je odgovornost Crne Gore za štetu koju organ državne uprave učini svojim nezakonitim ili nepravilnim radom (član 7 Zakona o državnoj upravi).
- Efikasnost odnosno blagovremenost ogledaju se u dužnosti organa državne uprave da zakonito i blagovremeno odlučuju o stvarima iz svoje nadležnosti odnosno da na zakonit način i blagovremeno, postupaju po zahtjevima građana koje oni podnose radi ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza, u tom cilju organi državne uprave građanima daju potrebne podatke, obavještenje i objašnjenja i pružaju odgovarajuću stručnu pomoć, a kada je to moguće pripremaju potrebne obrasce, i obavezno javno ističu standarde postupanja (član 5 stav 2 i član 52 Zakona o državnoj upravi).

Svi prethodno navedeni principi su istovremeno uslovi službe koji moraju biti ispunjeni kako bi državna uprava odgovorila zahtjevima moderne države odnosno, kako bi državni službenici ispunjavajući te uslove profesionalno, blagovremeno, odgovorno i stručno obavljali posao.

Državni službenik odnosno namještenik u vršenju poslova pridržava se Etičkog kodeksa državnih službenika i namještenika (Sl. list RCG, br.27/04 i 31/05). Etički kodeks državnih službenika i namještenika utvrđuje ministarstvo nadležno za poslove uprave, po pribavljenom mišljenju državnih službenika odnosno namještenika. Državni službenik odnosno namještenik u vršenju poslova ne smije privatni interes stavljati ispred javnog interesa i vršenje poslova koristiti za sticanje imovinske ili neimovinske koristi. Državni službenik odnosno namještenik dužan je da izbjegne konflikt interesa. Etički kodeks čini skup standarda i pravila ponašanja kojih se državni službenici i namještenici pridržavaju u vršenju poslova državnog organa. Odradbe Etičkog kodeksa odnose se i na lica koja su zasnovala radni odnos imenovanjem, odnosno postavljenjem u državnom organu (rukovodeća lica). Etički standardi i pravila ponašanja u vršenju poslova državnog službenika i namještenika moraju se dosledno primjenjivati. Službenik koji je ovlašćen za odlučivanje u državnom organu pri donošenju odluka postupa u okviru datog ovlašćenja rukovodeći se prvenstveno javnim interesom.

Službenik je disciplinski odgovoran za povredu standarda i pravila Etičkog kodeksa u skladu sa zakonom.

Za službenike pojedinih državnih organa polazeći od standarda i pravila Etičkog kodeksa, u zavisnosti od prirode i specifičnosti poslova, može se utvrditi posebni Etički kodeks ponašanja.

Obuka državnih službenika institucionalno je uređena preko Uprave za kadrove (član 117 Zakona o državnim službenicima i namještenicima).

Uprava za kadrove je organ za upravljanje kadrovima i naročito vrši poslove:

- praćenja sprovođenja Zakona o državnim službenicima i namještenicima i drugih propisa o državnim službenicima i namještenicima;
- daje mišljenje o organizaciji i sistematizaciji državnog organa;

- vodi evidenciju i druge poslove internog tržišta rada;
- priprema predlog odgovarajućih programa stručnog usavršavanja drugih programa razvoja kadra;
- pruža stručnu pomoć Vladi u dijelu upravljanja kadrovima;
- pomaže državnim organima u realizaciji kadrovske politike, obuke i razvoja kadra, praćenje sprovođenja mjera u cilju postizanja srazmjerne zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima;
- učestvuje u pripremi podzakonskih akata čije je donošenje propisano Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Organ za upravljanje kadrovima vodi Centralnu kadrovsku evidenciju o državnim službenicima i namještenicima (član 118 Zakona o državnim službenicima i namještenicima), koja obuhvata naročito podatke o: ličnosti (ime i prezime, nacionalnost i maternji jezik, adresa i jedinstveni matični broj i dr.); radnom odnosu (vrsta radnog odnosa i datum njegovog zasnivanja i dr.); radnom mjestu i kretanju u službi; imenovanju, napredovanju i zvanju; stepenu školske spreme, funkcionalnim i specijalnim znanjima, stručnom usavršavanju i ispitima; radnom stažu, penzijskom stažu i beneficiranom stažu; ocjenama rada; priznanjima; disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti; prestanku radnog odnosa; ličnim primanjima i naknadama.

U Upravi za kadrove je u periodu od 2007. godine do avgusta 2009. godine sprovedeno 434 obuke koje je pohađalo 5414 učesnika.

Posmatrano po godinama, to izgleda ovako:

Za 2007. godinu:

U upravi za kadrove su sprovedene 122 obuke koje je je pohađalo 1426 učesnika iz 75 različitih državnih organa

Za 2008. godinu

U upravi za kadrove su sprovedene 176 obuke koje je je pohađalo 2243 učesnika iz 94 različita državna organa

Za 2009. godinu

U Upravi za kadrove su sprovedene 136 obuke koje je je pohađalo 1745 učesnika iz 86 različitih državnih organa

Na osnovu podataka, koji su na dan 12.08.2009. godine unijeti u bazu Centralne kadrovske evidencije, procenat državnih službenika, koji čine žene ukupno po zvanjima i stepenima isnosi 54 % od ukupnog broja zaposlenih državnih službenika.

Procenat državnih službenika koji čine žene - po zvanjima:

Glavni inspektor	36%
Glavno ovlašćeno službeno lice	50%
Inspektor I	49%
Inspektor II	53%
Inspektor III	40%
Ministar	0%
Namještenik	88%
Namještenik I	29%
Namještenik II	40%

I Demokratija i vladavina prava

Namještenik III	67%
Namještenik IV	52%
Namještenik V	42%
Namještenik VI	41%
Ovlašćeno službeno lice I	53%
Ovlašćeno službeno lice II	43%
Ovlašćeno službeno lice III	100%
Pomoćnik ministra	29%
Pomoćnik starješine organa uprave	26%
Pripravnik - srednja stručna sprema	50%
Pripravnik - visoka stručna sprema	64%
Pripravnik - viša stručna sprema	67%
Samostalni namještenik I	62%
Samostalni namještenik II	63%
Samostalni namještenik III	85%
Samostalni savjetnik I	51%
Samostalni savjetnik II	73%
Samostalni savjetnik III	52%
Savjetnik I	36%
Savjetnik II	25%
Savjetnik III	36%
Savjetnik starješine	35%
Sekretar ministarstva	45%
Starješina organa uprave	22%
Viši namještenik I	100%
Viši namještenik II	44%
Viši namještenik III	78%
Viši savjetnik I	73%
Viši savjetnik II	68%
Viši savjetnik III	67%
U K U P N O	54%

Procenat državnih službenika koji čine žene - po stepenima stručne sprema:

Nekvalifikovan	94%
----------------	-----

Polukvalifikovan	100%
Srednja stručna sprema	52%
Kvalifikovan	56%
Viša stručna sprema	37%
Visoka stručna sprema	58%
Magistar nauka	50%
Doktor nauka	13%
U K U P N O	54%

Uprava za kadrove, u skladu sa članom 118 Zakona o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, broj 50/08), vodi Centralnu kadrovsku evidenciju o državnim službenicima i namještenicima, koja između ostalog, obuhvata i podatke o ličnosti (ime i prezime, nacionalnost i maternji jezik, adresa i jedinstveni matični broj građana - JMBG i dr). Na ovaj način, Zakonom je obezbjeđena obaveza vođenja kadrovske evidencije koja sadrži i podatke o manjinskom aspektu zaposlenih. Iako je ova obaveza propisana Zakonom, ažuriranje kadrovskih evidencija u državnim organima i organima lokalne samouprave nije još u potpunosti realizovano.

U vezi sa dostupnim statističkim podacima, na dan 06.10.2009. godine u bazu Centralne kadrovske evidencije (CKE), svega 14 organa državne uprave je izvršilo unos podataka o maternjem jeziku, a 34 organa je izvršilo unos podataka o nacionalnoj pripadnosti. Drugim riječima, ukupan broj državnih službenika i namještenika, koji su se izjasnili o nacionalnoj pripadnosti u CKE iznosi svega 1325, a ukupan broj državnih službenika i namještenika, koji su se izjasnili o maternjem jeziku iznosi svega 192. Imajući u vidu navedeno, statistički podaci još uvijek nisu kompletirani, pa stoga ne mogu ni biti dostupni. Statistika može biti relevantna, tek kada se u potpunosti ažurira CKE, što je prioritet u okviru mjera za sprovođenje Strategije manjinske politike, i obaveza Uprave za kadrove u narednom periodu.

Detaljnije pogledati u odgovoru na pitanje 104 (potpoglavlje - Ljudska prava).

36. Da li postoji transparentan i regulisan sistem određivanja funkcija i ovlašćenja službenika na srednjem nivou upravljanja u okviru državne uprave?

Prema Zakonu od državnim službenicima i namještenicima državni službenik vrši upravne, stručne i druge poslove kojima se ostvaruju propisima utvrđene nadležnosti državnog organa, a namještenik vrši administrativne, računovodstveno- finansijske i pomoćno tehničke poslove.

Državni službenik odnosno namještenik vrše poslove na osnovu Ustava, zakona, drugih propisa i opštih akata. Oni su po zakonu odgovorni za zakonitost, stručnost i efikasnost svog rada. Državni službenik obavezan je da se pridržava propisa o službenoj dužnosti i poštuje pravila službe.

Državni službenik koji rukovodi organizacionom jedinicom u državnom organu (pretpostavljeni), osim odgovornosti za svoj rad, odgovoran je za rad službenika, odnosno namještenika čijim radom koordinira nezavisno od njegove lične odgovornosti.

U vršenju poslova državni službenik odnosno namještenik mora poštovati uputstva i naredbe pretpostavljenog. Ako smatra da usmena naredba ili uputstvo nije jasno ili je suprotno propisu ima pravo da traži pisano uputstvo ili naredbu. Na osnovu pisanog uputstva ili naredbe državni službenik odnosno namještenik dužan je da izvrši zadatak, osim kada izvršenje zadatka predstavlja krivično djelo.

Državni službenik odnosno namještenik obavezan je da vrši poslove van opisa radnog mjesta i van radnog vremena, ako odgovaraju njegovoj stručnoj spremi.

Obavezan je da vrši poslove u radnoj grupi, u drugom državnom organu i međuresurskoj radnoj grupi.

Poslove radnog mjesta državnog službenika i namještenika utvrđuje Vlada na predlog starješine organa donošenjem posebnog akta o sistematizaciji poslova i zadataka. Državni službenik odnosno namještenik vrši poslove u određenom zvanju, koje stiče zasnivanjem radnog odnosa ili raspoređivanjem u zvanje.

Zvanja državnih službenika raspoređuju se u tri razreda i to:

a) Prvi razred:

- savjetnik starješine, glavni inspektor i glavno ovlašćeno službeno lice, visokoka školska sprema i najmanje sedam godina radnog iskustva;
- samostalni savjetnik I, inspektor I i ovlašćeno službeno lice I, visoka školska sprema i najmanje pet godina radnog iskustva;
- samostalni savjetnik II, inspektor II i ovlašćeno službeno lice II, visokoka školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva;
- samostalni savjetnik III, inspektor III i ovlašćeno službeno lice III, visoka školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva.

b) Drugi razred:

- viši savjetnik I, visoka školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva;
- viši savjetnik II, visoka školska sprema i najmanje dvije godine radnog iskustva;
- viši savjetnik III, visoka školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva;

c) Treći razred:

- savjetnik I, viša školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva;
- savjetnik II, viša školska sprema i najmanje dvije godine radnog iskustva;
- savjetnik III, viša školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva.

Zvanje namještenika raspoređuje se u pet razreda i to:

a) Prvi razred:

- samostalni namještenik I, visoka školska sprema i najmanje pet godina radnog iskustva;
- samostalni namještenik II, visoka školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva;
- samostalni namještenik III, visoka školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva.

b) Drugi razred:

- viši namještenik I, visoka školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva
- viši namještenik II, visoka školska sprema i najmanje dvije godine radnog iskustva;
- viši namještenik III, visoka školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva.

c) Treći razred:

- namještenik I, viša školska sprema i najmanje pet godina radnog iskustva
- namještenik II, viša školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva
- namještenik III, viša školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva.

d) Četvrti razred:

- namještenik IV, srednja školska sprema i najmanje tri godine radnog iskustva;
- namještenik V, srednja školska sprema i najmanje dvije godine radnog iskustva;

- namještenik VI, srednja školska sprema i najmanje jedna godina radnog iskustva:

e) Peti razred:

- namještenik, osnovna škola.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima su propisana zvanja inspektora, koje starješina organa postavlja na period od četiri godine. Glavnog inspektora starješina organa postavlja na period od četiri godine uz saglasnost Vlade.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima propisan je izuzetak da se zvanja državnih službenika i namještenika u pravosudnim organima, organima koji vrše poslove diplomatije, policije, bezbjednosti, odbrane, obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica, carinske poslove, i druge poslove sa posebnim ovlašćenjima i obavezama mogu utvrditi drugim propisom.

Ovlašćenja državnih službenika u pogledu obaveza pridržavanja pravnih propisa u vezi sa sprovođenjem pojedinih radnji u postupku predviđena su Zakonom o opštem upravnom postupku.

Za slučajeve neizvršenja, nesavjesnog, neblagovremenog ili nemarnog vršenja službenih obaveza, zloupotrebe ovlašćenja ili prekoračenje ovlašćenja, organi koji vrše inspekcijski nadzor mogu državnim službenicima i namještenicima izricati kazne, kao i zabrane vršenja poslova.

S tim u vezi povrede službene obaveze utvrđuju se zakonom i drugim propisima. Postupak povrede službene obaveze i organi nadležni za postupanje utvrđuju se zakonom.

37. Da li postoji transparentna pravna ili regulatorna osnova za djelovanje državnih službenika? Posebno, kako se osigurava nepristranost i nediskriminacija djelovanja državnih službenika?

Ustav Crne Gore, Zakon o državnoj upravi (Aneks 8) i Zakon o državnim službenicima i namještenicima pravni su osnov za nepristrasno i nediskriminatorno postupanje državnih službenika.

Ustavom je izričito i strogo zabranjena svaka neposredna ili posredna diskriminacija po bilo kom osnovu i garantovano pravo svakome da se obrati državnom organu ili organizaciji koja vrši javna ovlašćenja i dobije odgovor.

Zakonom o državnoj upravi propisano je da je rad organa državne uprave javan i da podliježe kontroli i, s tim u vezi, utvrđena obaveza ministarstava i organa uprave da javnost upoznaju o vršenju poslova iz svog djelokruga, kao i pravo građana na pristup informacijama, dokumentima i izvještajima organa uprave.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, utvrđena su, kao osnovna načela, politička neutralnost i nepristrasnost, službenička etika, zakonitost i odgovornost u radu i odgovornost za povredu službene obaveze. U skladu sa ovim načelnima, državni službenik odnosno namještenik dužan je da poslove vrši savjesno, pridržavajući se Ustava, zakona, drugih propisa i pravila struke, politički neutralno i nepristrasno, u skladu sa javnim interesom. Takođe, odgovoran je za zakonitost, stručnost i efikasnost svog rada.

U vršenju poslova službenik je dužan da se pridržava i pravila ponašanja propisanih Etičkim kodeksom državnih službenika i namještenika i da ne dozvoli da njegov lični interes utiče na zakonito i nepristrasno vršenje poslova, izbjegavajući mogući ili stvarni konflikt interesa.

Državni službenik odnosno namještenik disciplinski je odgovoran za povredu dužnosti iz radnog odnosa i povredu standarda i pravila Etičkog kodeksa, a odgovoran je i krivično za radnje koje učini u vršenju službene dužnosti, kojima se vrši diskriminacija po bilo kom osnovu.

Kao posebna zaštita građana od pristrasnog i diskriminatornog djelovanja državnih službenika ustanovljen je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

38. Kako se osigurava odgovornost administrativnih organa (npr. da li administrativni organi odgovaraju za svoje djelovanje drugim upravnim, zakonodavnim ili sudskim organima, i da li su podložni nadzoru)? Da li pravni okvir uključuje propise koji uključuju disciplinske mjere protiv državnih službenika? Objasni.

Polazeći od principa podjele vlasti sadržanog u Ustavu Crne Gore – odnos vlasti počiva na ravnoteži i međusobnoj kontroli, pitanje odgovornosti državnih organa razrađeno je u Zakonu o državnoj upravi (upravljanje i odgovornost u organima državne uprave, upravni i inspekcijski nadzor), Zakonom o opštem upravnom postupku (odredbe o postupanju prvostepenih i drugostepenih organa i posebne odredbe o upravnoj inspekciji), Uredbom o Vladi Crne Gore, Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, Poslovníkom Skupštine, Poslovníkom Vlade.

Organi uprave su dužni da djeluju u skladu sa Ustavom, zakonom i drugim propisima i opštim aktima i dužni su da zakonito i blagovremeno odlučuju o stvarima iz svoje nadležnosti.

Položaj i uloga organa državne uprave određeni su odnosima organa uprave i upravnih organizacija koje čine državnu upravu, prema drugim državnim organima, u prvom redu Skupštini, Vladi, njihovima međusobnim odnosima, kao i odnosima državne uprave sa građanima, a posebno su značajni odnosi državne i lokalne uprave.

Rad državne uprave podliježe kontroli koja se ostvaruje vršenjem parlamentarnog nadzora, upravnog i drugog nadzora, sudskom kontrolom, kao i posebnom kontrolom (Ustavni sud, Državna revizorska institucija, Ombudsman).

Odgovornost organa državne uprave prema Skupštini

Saglasno odredbama Ustava (član 82) Skupština uređuje sistem državne uprave. Vlada osniva organe državne uprave i odgovorna je Skupštini za rad državne uprave (član 2 Uredbe o Vladi). Ministri su članovi Vlade i za svoj rad, rad ministarstva kao i za stanje u upravnoj oblasti odgovaraju Skupštini Crne Gore i Predsjedniku Vlade. Izuzetak predstavljaju neki organi (Uprava policije, Agencija za nacionalnu bezbjednost), regulisani posebnim zakonima koji definišu nadzornu ulogu Skupštine. I u tim slučajevima Vlada odobrava godišnje izvještaje prije njihovog podnošenja Skupštini.

Parlamentarnu kontrola i nadzor nad radom Vlade Skupština vrši preko parlamentarne istrage, kontrolnog i konstitutivnog saslušanja, postavljanja poslaničkih pitanja i premijerskog sata, postavljanjem pitanja predsjedniku Vlade, traženjem obavještenja, podnošenjem interpelacije o radu Vlade i pojedinih ministara, razmatranjem izvještaja o radu, formiranjem anketnih odbora i istražnih komisija. Ministarstvo je obavezno davati odgovor na postavljena pitanja.

Ministarstvo je obavezno prilikom razmatranja interpelacije dostaviti Skupštini izvještaje i tražene podatke o pojedinim pitanjima iz upravne oblasti.

Ministarstva izvještaje, spise i dokumenta Skupštini dostavlja preko Vlade.

Skupština vrši kontrolnu finkciju kroz tri postupka kontrole: konsultativno saslušanje, kontrolno saslušanje i parlamentarne istrage (Poslovník Skupštine).

Odgovornost organa državne uprave prema Vladi

Odgovornost organa državne uprave za svoj rad prema drugim državnim organima detaljno je uređena Zakonom o državnoj upravi, kojim je obuhvaćen upravni i inspekcijski nadzor, kao i Uredbom o Vladi Crne Gore.

Vlada vrši nadzor nad radom ministarstava. U tom smislu Ministarstva su dužna preduzimati mjere i radnje u cilju ostvarivanja programa Vlade. Vlada može poništiti propis ministarstva kojim se, suprotno propisu Vlade, povređuju slobode i prava fizičkih i pravnih lica, kao i u drugim slučajevima predviđenim zakonom. Vlada će ukinuti propis ministarstva koji je u suprotnosti sa propisom Vlade. U vršenju službenog nadzora Vlada može poništiti ili ukinuti pojedinačni akt ministarstva.

Ministarstva, najmanje jedanput godišnje podnose Vladi izvještaj o radu i stanju u upravnoj oblasti. Na zahtjev Vlade, organi državne uprave su dužni podnijeti poseban izvještaj o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, mjerama koje su preduzeli i njihovim rezultatima.

Na osnovu postupka kontrole nad radom državne uprave Vlada odlučuje o odgovornosti rukovodećih radnika koje ona postavlja u državnoj upravi.

Odgovornost i odnosi između organa državne uprave

Međusobni odnosi između ministarstava zasnivaju se na obavezi međusobne saradnje i obavještavanja o svom radu, naročito o pitanjima koja su od značaja za njihov rad. Ministarstava su obavezna da zajednički obavljaju poslove, ako tako odluči Vlada ili ako to proizilazi iz njihove utvrđene obaveze.

Međusobni odnosi ministarstava i organa državne uprave zasnivaju se na međusobnoj saradnji i hijerarhiji. Sadržina ovih odnosa zasniva se na izvještavanju ministarstava (najmanje jedanput godišnje) i upravnom nadzoru.

U vršenju nadzora nad organima državne uprave ministarstva vrše

1. nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada
2. vrše instancioni (drugostepeni) nadzor
3. inspekcijski nadzor

U sprovođenju upravnog nadzora nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave ministarstvo može obustaviti akte koji su donijeti van upravnog postupka kada su u suprotnosti sa zakonom i predložiti Vladi da ih ukine ili poništi; tražiti izvještaje i obavještenja o pojedinim pitanjima; davati stručna uputstva i instrukcije; upozoravati organe uprave o uočenim nepravilnostima u njihovom radu.

U vršenju instancionog nadzora ministarstvo odlučuje po žalbi na pojedinačne akte koje u prvom stepenu donosi organ uprave, kao i druge poslove koje po zakonu ima drugostepeni organ u upravnom postupku.

U sprovođenju inspekcijskog nadzora, u skladu sa posebnim zakonom, vrši se neposredan uvid u opšte i pojedinačne akte te rad organa državne uprave.

Odgovornost administrativnih organa prema sudovima

Poseban sistem kontrolnih odnosa sudova u odnosu prema organima državne uprave postoji kroz poseban postupak kontrole Ustavnog suda (ocjena ustavnosti i zakonitosti opštih i pojedinačnih akata u zakonom određenim slučajevima) i kontrolu zakonitosti konačnih upravnih akata ili pojedinačnih akata u drugim pravnim stvarima organa državne uprave, kada je to zakonom predviđeno -upravni spor. U upravnom sporu rješavaju Upravni sud Crne Gore i Vrhovni sud Crne Gore. Zakonom o upravnom sporu (Sl. list RCG, br. 60 /03) članom 7, data je mogućnost pokretanja upravnog spora i kada nadležni organ, po zahtjevu stranke nije donio odgovarajući pravni akt.

Sudsku kontrolu zakonitosti rada uprave u oblasti imovinsko pravnih odnosa u kojima se rješavaju imovinsko pravni i drugi sporovi državne uprave i drugih subjkata (fizičkih i pravnih lica) vrše redovni sudovi kroz parnični postupak. Takođe redovni sudovi odlučuju i u krivično pravnoj materiji, o krivično pravnoj odgovornosti funkcionera, službenika i namještenika o učinjenim krivičnim djelima na radu i u vezi sa radom u državnoj upravi.

Zakonom o državnoj upravi pripisano je da su organi uprave dužni da na zahtjev suda, dostave spise i podatke na način i u rokovima utvrđenim zakonima kojima se utvrđuje postupak pred sudovima.

Disciplinske mjere protiv državnih službenika

Disciplinska odgovornost državnog službenika vezana je za zakonito, odgovorno, blagovremeno, efikasno, savjesno vršenje poslova i sadržana je u Zakonu o državnim službenicima i namještenicima. Izuzetno od opšteg režima disciplinske odgovornosti utvrđenog Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Za pojedine službenike organa uprave pitanja disciplinske odgovornosti mogu se posebnim zakonom urediti i na drugačiji način (npr. Zakon o policiji).

Službenici koji su zaposleni u javnoj upravi odgovorni su starješini organa državne uprave i podliježu disciplinskoj odgovornosti. Odgovornost za ispunjavanje radnih obaveza (činjenje i nečinjenje) propisana je kao disciplinski prekršaj i to: lakši disciplinski prekršaj (nepoštovanje radnog vremena, neuredno čuvanje službenih spisa ili podataka, neopravdano izostajanje sa posla jedan radni dan i dr.) i teži disciplinski prekršaj (neizvršavanje ili neblagovremeno ili nemarno vršenje službenih obaveza, odbijanje izvršavanja naloga ili radnog zadatka, nepravilno raspolaganje povjerenim sredstvima, zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlaštenja u službi odavanje poslovne, službene ili druge tajne utvrđene zakonom ili drugim propisom, izražavanje političkih uvjerenja u vršenju poslova i dr.).

Disciplinski postupak pokreće starješina državnog organa na predlog pretpostavljenog. Državni službenik odnosno namještenik ima pravo da podnese obrazloženu inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka. Disciplinski postupak protiv zaposlenog vodi i odluku predlaže disciplinska komisija. Disciplinsku komisiju imenuje starješina državnog organa i čine je predsjednik i dva člana. Disciplinski postupak protiv rukovodećeg zaposlenog vodi disciplinska komisija koja obrazuje organ nadležan za njegovo imenovanje odnosno postavljenje. U disciplinskom postupku mora se održati rasprava na kojoj zaposleni ima pravo odbrane (sam ili preko advokata). Disciplinske mjere protiv zaposlenog, na predlog disciplinske komisije, izriče u disciplinskom postupku starješina državnog organa. Disciplinsku mjeru protiv rukovodećeg lica izriče komisija koju obrazuje organ nadležan za njegovo imenovanje, odnosno postavljenje.

Disciplinske mjere prema težini disciplinskog prekršaja mogu biti lakše disciplinske mjere i teže disciplinske mjere.

Za lakše disciplinske prekršaje utvrđena je jedna disciplinska mjera – novčana kazna u iznosu do 15% zarade isplaćene za mjesec u kojem je prekršaj počinjen.

Za teže disciplinske prekršaje mogu se izreći dvije disciplinske mjere i to: - novčana kazna u iznosu od 20% do 30% zarade isplaćene za mjesec u kojem je prekršaj počinjen - prestanak radnog odnosa.

Državni službenik, odnosno namještenik protiv koga je disciplinski postupak pokrenut zbog težeg disciplinskog prekršaja, može se odlukom starješine organa udaljiti sa radnog mjesta, ako bi njegovo prisustvo štetilo interesu državnog organa ili ako bi ometalo tok disciplinskog postupka.

Protiv rješenja o izricanju disciplinske mjere zaposleni može žalbom zahtijevati zaštitu svojih prava pred Komisijom za žalbe, odnosno tužbom pred Upravnim sudom osporavati zakonitost rješenja Komisije za žalbe.

U slučajevima neizvršenja, nesavjesnog, neblagovremenog ili nemarnog vršenja službenih obaveza, zloupotrebe službenog položaja ili prekoračenja ovlaštenja upravni inspektor može rješenjem izreći upravne mjere: novčanu kaznu do 30% od plate službenika za posljednji mjesec; zabranu vršenja poslova službeniku na upravnim poslovima, poslovima vođenja evidencija ili kancelarijskog poslovanja, u kom slučaju će inspektor, u roku od osam dana, podnijeti zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka i zabraniti vršenje poslova kad utvrdi da na upravnim poslovima, evidencijama ili kancelarijskom poslovanju radi službenik koji ne ispunjava propisane uslove.

39. Koji sistemi za nadgledanje sprovođenja politika i zakona i dobijanje povratnih informacija postoje? Da li postoji inspekcija javne uprave i kako ona funkcioniše?

Sistemi za nadgledanje sprovođenja politika i zakona i dobijanja povratnih informacija.

Zakonom o državnoj upravi (Sl.list CG, br. 22/08) (Aneks 8) propisano je da se nadgledanje (kontrola) sprovođenja politika i zakona kao i dobijanja povratnih informacija ostvaruje vršenjem upravnog i drugog nadzora, sudskom kontrolom i drugim oblicima kontrole (član 6 citiranog Zakona).

Prema Zakonu o državnoj upravi (član 16) postoje 3 vrste upravnog nadzora, i to:

1. nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave, lokalne samouprave i drugih pravnih lica u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova;
2. nadzor nad zakonitošću upravnih akata;
3. inspekcijski nadzor.

- Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada obuhvata:

1. kontrolu zakonitosti rada i postupanja
2. kontrolu i ocjenu efikasnosti, ekonomičnosti i efektivnosti
3. kontrolu cjelishodnosti organizacije obavljanja poslova i osposobljenosti službenika, odnosno namještenika za obavljane tih poslova
4. odnose državnih službenika prema strankama, fizičkim i pravnim licima.

- U vršenju nadzora nad zakonitošću i cjelishodnošću rada nadzorni organi:

1. pokreću postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti opštih akata
2. nalažu izvršavanje utvrđenih obaveza
3. predlažu prestanak, odnosno zabranu rada ustanove i drugog pravnog lica
4. preduzimaju druge mjere predviđene posebnim propisom.

Nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave vrše ministarstva i organi uprave. Ministarstva vrše nadzor nad zakonitošću rada organa uprave (član 25 Zakona o državnoj upravi). Organi uprave vrše nadzor nad radom nedržavnih subjekata (preduzeća, ustanova i drugih pravnih lica) u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova (član 77 – 79 Zakona o državnoj upravi).

Nadzor nad zakonitošću upravnih akata

Nadzor nad zakonitošću upravnih akata obuhvata kontrolu zakonitosti upravnih akata kojima se, na osnovu zakona, rješava o pravima, obavezama i pravnim interesima fizičkih i pravnih lica i preduzimanje zakonom propisanih mjera. Nadzor nad zakonitošću upravnih akata može biti :

- Instancioni nadzor i
- Službeni nadzor.

1. Instancioni (drugostepeni) nadzor

U vršenju instancionog nadzora ministarstva, po žalbi, kontrolišu prvostepene upravne akte koje donose organi uprave i vrše druge poslove koje po zakonu ima drugostepeni organ (član 70 Zakona o državnoj upravi).

Organi uprave odlučuju po žalbi na pojedinačne akte koje u prvom stepenu donose organi u vršenju prenijetih, odnosno povjerenih poslova (lokalna uprava) i vrši druga prava koja po zakonu ima drugostepeni organ u upravnom postupku (član 83 Zakona o državnoj upravi).

Organ uprave takođe odlučuje i po žalbi na pojedinačna upravna akta koja u prvom stepenu donose javne ustanove i javna preduzeća i druga pravna lica čiji je osnivač država i druge poslove koje po zakonu ima drugostepeni organ u upravnom postupku (član 78 Zakona o državnoj upravi).

U vršenju instancinog nadzora viši organ može, ukoliko nađe da je akt nezakonit, isti poništiti ili izmijeniti. Dakle, instancioni nadzor se ostvaruje u postupku po žalbi, kao redovnom pravnom sredstvu, u upravnom postupku.

2. Službeni nadzor

Službeni nadzor je nadzor nad zakonitošću akata koji viši organi državne uprave vrše po službenoj dužnosti. Ukoliko nađu da je akt nezakonit, mogu ga poništiti ili ukinuti.

Inspekcijski nadzor

Inspekcijski nadzor, kao posebna vrsta upravnog nadzora, vrši se neposrednim uvidom kod ustanova i pravnih lica, državnih organa, opština, glavnog grada, prijestonice i države, drugih organa i kod građana, u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa, opštih akata i preduzimanje drugih mjera i radnji.

Cilj inspekcijskog nadzora je kontrola primjene zakona od strane same uprave, sa ciljem da se utvrđeno stanje uskladi sa propisom (Zakon o državnoj upravi (Aneks 8) član 19). Inspekcijski nadzor vrše organi uprave, preko posebno ovlašćenih službenih lica (inspektora). Pojedini inspekcijski poslovi, mogu se prenijeti, ili povjeriti organima lokalne samouprave. Ako prilikom vršenja nadzora, utvrdi određenu nepravilnost, inspektor će ukazati stanci na nepravilnost i odrediti rok za njeno otklanjanje. Ako odgovorno lice ne postupi po ukazivanju, inspektor donosi rješenje, kojim će naložiti njeno otklanjanje i odrediti rok za izvršenje naložene upravne mjere i može pokrenuti inicijativu za utvrđivanje njegove odgovornosti.

Inspekcijski nadzor bliže je uređen Zakonom o inspekcijskom nadzoru (Sl.list RCG, br 39/03).

U okviru pojedinih ministarstava postoje inspekcije koje vrše inspekcijski nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano, na primjer: u okviru Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine postoji građevinska, urbanistička i inspekcija za zaštitu prostora, u okviru Ministarstva rada i socijalnog staranja postoji inspekcija rada, i slično.

Posebnu nezavisnu kontrolu nad radom državnih organa ostvaruju sudovi, i to: Upravni, Ustavni sud i redovni sudovi.

Neposrednu sudsku kontrolu uprave ostvaruje Upravni sud, u upravnom sporu. Upravni sud odlučuje o zakonitosti upravnog akta i zakonitosti drugog pojedinačnog akta kada je to zakonom određeno. Upravni akt je akt kojim državni organ, organ lokalne samouprave, kao i ustanova i drugo pravno lice u vršenju javnih ovlašćenja odlučuje u upravnim stvarima o pravima, obavezama ili pravnim interesima fizičkog ili pravnog lica.

Drugi pojedinačni akta, je akt kojim organ ili ustanova odlučuje o pravima, obavezama ili pravnim interesima fizičkog ili pravnog lica u drugim pravnim stvarima.

U Crnoj Gori, dakle, prema Zakonu o upravnom sporu (Sl.list RCG, br. 60/03) neposrednu upravno sudsku kontrolu konačnih upravnih akata obezbjeđuje Upravni sud dok posrednu sudsku kontrolu Vrhovni sud kao sud opšte nadležnosti u kontroli presuda Upravnog suda, po vanrednim pravnim sredstvima. Pod određenim zakonskim uslovima Upravni sud može odlučivati meritorno i o samoj upravnoj stvari (koja je inače primaran, ali ne i isključiv predmet upravnog postupka). U ovom slučaju Upravni sud vodi upravni spor pune jurisdikcije gdje upravna stvar postaje i sudska stvar. Prema tome, u upravnosudskom postupku - upravnom sporu - Upravni sud vrši neposrednu sudsku kontrolu uprave.

Ustavno sudska kontrola nad radom uprave ostvaruje se u posebnom formalno pravnom ustavno - sudskom postupku, sa ciljem da se ocijeni ustavnost i zakonitost opštih i pojedinačnih akata, kao i radnji organa uprave, odnosno njihova saglasanost sa Ustavom i zakonom. Nadležnost Ustavnog suda Crne Gore utvrđena je članom 149 Ustava Crne Gore.

Sudsku kontrolu zakonitosti rada uprave vrše i redovni sudovi kroz parnični i krivični postupak.

Pored ovih, postoje i političke kontrole uprave, koje se ostvaruju od strane političkih subjekata, odnosno organa, kao što su parlament, vlada, političke stranke, javno mnjenje, a djelimično i ombudsman.

Organi uprave pružaju obavještenje o svom radu. Ministarstva, najmanje jedanput godišnje podnose Vladi izještaj o radu i stanju u upravnoj oblasti, dok organi uprave resornom ministarstvu podnose izvještaj o svom radu i stanju u oblasti u kojoj su osnovani (član 72 Zakona o državnoj upravi). Izvještaji obavezno sadrže prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa, realizacije programa i zaključaka Vlade, mjera koje su preduzeli i njihovih rezultata.

Ministarstva su dužna, na zahtjev Vlade, a organi uprave na zahtjev ministarstva, podnijeti i poseban izvještaj o pojedinim pitanjima iz djelokruga, mjerama koje su preduzeli i njihovim rezultatima.

Da li postoji inspekcija javne uprave i kako ona funkcioniše?

U okviru organa državne uprave, odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave postoji inspekcija javne uprave (upravna inspekcija). Djelokrug rada upravne inspekcije utvrđen je Zakonom o opštem upravnom postupku (Sl.list RCG, br. 60/03).

Naime, članom 290 Zakona propisano je da upravna inspekcija vrši inspekcijski nadzor nad primjenom odredaba zakona i drugih propisa o upravnom postupku koji se odnose na efikasnost i ažurnost u rješavanju upravnih stvari, postupanje u skladu sa pravilima postupka, pružanje pravne pomoći i troškove upravnog postupka, primjenom propisa o kancelarijskom poslovanju i vođenju evidencija. Upravna inspekcija vrši inspekcijski nadzor i nad primjenom zakona i drugih propisa iz oblasti sistema državne uprave u odnosu na organizaciju uprave, ravnopravnost jezika i pisma i stručnu spremu zaposlenih koji vrše poslove državne uprave. Inspekcijski nadzor vrši se u državnim organima, sudovima, organima lokalne samouprave, službama organa republike i opštine i u preduzećima, ustanovama i drugim pravnim licima koja vrše javna ovlašćenja.

Upravni inspektori vrše inspekcijski nadzor u skladu sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru.

U vršenju inspekcijskog nadzora, upravna inspekcija raspolaže sa različitim ovlašćenjima. U slučajevima neizvršenja, nesavjesnog, neblagovremenog ili nemarnog vršenja službenih obaveza, zloupotrebe službenog položaja ili prekoračenja ovlašćenja koja se odnose na primjenu pravila upravnog postupka, odlučivanje, vođenje propisanih evidencija, kancelarijsko poslovanje, odbijanje ili davanje netačnih podataka upravnom inspektorima potrebnih za ostvarivanje njegove funkcije, upravni inspektor rješenjem može izreći sljedeće upravne mjere: 1) novčanu kaznu do 30% plate službenika za posljednji mjesec i 2) zabranu vršenja poslova službeniku na upravnim poslovima, poslovima vođenja evidencije ili kancelarijskog poslovanja. U ovom slučaju inspektor će, u roku od osam dana, podnijeti zahtjev o pokretanju disciplinskog postupka. Zabrana vršenja poslova traje do okončanja disciplinskog postupka.

Takođe kada upravni inspektor utvrdi da na upravnim poslovima, evidencijama ili kancelarijskom poslovanju radi službenik koji ne ispunjava propisane uslove, zabraniće mu vršenje poslova.

40. Što je urađeno da se osigura otvorenost i transparentnost javne uprave? Da li bilo koji građanin kojega se tiče neka administrativna aktivnost može doći do osnove za takvo djelovanje?

Javnost i transparentnost rada organa državne uprave, koje poslove vrše ministarstva i drugi organi uprave, zagarantovana je Ustavom Crne Gore, kroz pravo pristupa informacijama u posjedu državnih organa i organizacija koje vrše javna ovlašćenja, kao i Zakonom o državnoj upravi kroz pristup da su ministarstva i organi uprave dužni upoznati javnost o vršenju poslova iz svog djelokruga i izvještavati o svom radu putem sredstava javnog informisanja ili na drugi prigodan način. Organi državne uprave dužni su odrediti lice koje daje izvještaje, informacije i podatke o vršenju poslova državne uprave. Držani službenici koji su ovlašćeni za pripremu odgovarajućih izvještaja informacija i podataka lično su odgovorni za njihovu tačnost i blagovremenost. Davanje netačnih izvještaja, informacija i podataka, predstavlja povredu službene dužnosti.

U pripremi zakona kojima se uređuju prava, obaveze i pravni interesi građana ministar je obavezan da tekst nacrtu zakona objavi putem sredstava javnog informisanja i pozove sve zainteresovane subjekte da iznesu primjedbe, predloge i sugestije. Ministar odlučuje i o sprovođenju postupka javne rasprave u vezi tekstova nacrtu zakona.

Ministarstvo i organi uprave, kada održavaju savjetovanje i duge oblike stručne obrade pitanja, iz svog djelokruga, dužni su to da javno objave i sredstvima informisanja omoguće praćenje rada.

Saglasno Zakonu o opštem upravnom postupku stranke imaju pravo da razgledaju spise predmeta, prepisu odnosno fotokopiraju potrebne spise i obavještavaju se o toku postupka. Po zakonu stranka i svako treće lice koje učini vjerovatnim svoj pravni interes u predmetu kao i zainteresovani državni organi imaju pravo da se obavještavaju o toku postupka.

Zakonom o slobodnom pristupu informacijama definisano je da je pristup informacijama u posjedu organa vlasti, slobodan i ostvaruje se na propisan način. Objavljivanje informacija u posjedu organa vlasti je u javnom interesu i stim u vezi svaki organ vlasti je dužan da sačini i na

odgovarajući način objavi pregled vrsta informacija u svom posjedu, uključujući i javne registre i evidencije, podatke o proceduri pristupa informacijama i imena lica ovlaštenih za postupanje po zahtjevu za pristup informacijama i druge podatke od značaja za ostvarivanje prava. Organ vlasti dužan je da omogući uvid u javne registre i javne evidencije u svom posjedu. Organ vlasti po zahtjevu za pristup informacijama rješava po skraćenom postupku, donošenjem upravnog akta. Protiv akta prvostepenog organa vlasti doneseno po zahtjevu za pristup informacijama, može se izjaviti žalba, odnosno može se pokrenuti upravni spor.

41. Koje su procedure za administrativnu kontrolu kojom se garantuju prava građana na žalbu protiv djelovanja javne službe? Opišite ih (npr. skupštinski odbori, Kancelarija zaštitnika ljudskih prava, unutrašnja i spoljna revizija, inspekcije, tijela za postavljanje standarda). U kojoj mjeri Vlada uzima u obzir preporuke koje formulišu ova tijela (posebno Kancelarija zaštitnika ljudskih prava)? Molimo da pružite konkretne podatke.

Ustavom Crne Gore u čl.19 i 20 propisano je da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda, odnosno na pravni lijek protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu ili na zakonom zasnovanom interesu.

Zakonom o opštem upravnom postupku propisan je postupak-procedura prava na žalbu po kome pored stranke na podnošenje iste protiv rješenja donesenog u prvom stepenu ima i lice kome nije bila data mogućnost da učestvuje u prvostepenom upravnom postupku, ako se rješenje odnosi na njegova prava i pravne interese.

Zainteresovano lice, ako zahtjeva dostavljanje rješenja u roku koji stranka ima za žalbu, ima pravo da izjavi žalbu do roka za odlučivanje o žalbi stranke.

U skladu sa načelom dvostepenosti, samo se zakonom može propisati da u pojedinim upravnim stvarima žalba nije dopuštena i to, ako je na drugi način obezbijeđena zaštita prava i pravnih interesa stranke odnosno zaštita zakonitosti.

Protiv prvostepenog rješenja ministarstva, može se izjaviti žalba samo kada je to zakonom predviđeno, kao i u slučaju kada se radi o stvari u kojoj je isključen upravni spor.

Po žalbi na prvostepeno rješenje organa uprave, organa lokalne samouprave, ustanove i drugog pravnog lica u vršenju javnih ovlaštenja rješava organ koji vrši nadzor nad njegovim radom.

Opšti rok za podnošenje žalbe je 15 dana od dana dostavljanja upravnog akta.

Saglasno Zakonu o državnoj upravi vršenje pravne kontrole, upravni nadzor obuhvata: nadzor nad zakonitošću upravnih akata, nadzor nad zakonitošću i cjelishodnošću rada organa uprave i organa lokalne samouprave, ustanova i drugih pravnih lica u vršenju prenijetih odnosno povjerenih poslova i inspeksijski nadzor.

Nadzor nad zakonitošću upravnih akata vrše ministarstva i on obuhvata kontrolu zakonitosti upravnih akata kojima se na osnovu zakona rješava o pravima i obavezama i pravnim interesima fizičkih i pravnih lica.

Zakonom o inspeksijskom nadzoru uređena su načela inspeksijskog nadzora, način i postupak njegovog vršenja kao i obaveze i ovlaštenja inspektora. Odredbe ovog zakona primjenjuju se na sve upravne oblasti, osim kada je njegova primjena isključena posebnim zakonom. Odredbe zakona primjenjuju shodno i organi lokalne samouprave kada vrše inspeksijski nadzor u skladu sa zakonom. Inače inspeksijski nadzor se vrši u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa i opštih akata kao i preduzimanje upravnih i drugih mjera i radnji u cilju da se utvrđene nepravilnosti usklade sa propisima. Inspeksijski nadzor vrši inspektor kao službenik sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima. Postupak inspeksijskog nadzora vodi se u skladu sa Zakonom o inspeksijskom nadzoru, posebnim propisima i Zakonom o opštem upravnom postupku.

Zakonom o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, koji je ustavna kategorija, propisano je da isti štiti ljudska prava i slobode zajemčena ustavom, zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava, kada su povrijeđena aktom

ili radnjom državnih organa, organa lokalne samouprave i organizacija i drugih subjekata koji vrše povjerene poslove državne uprave.

Zaštitniku se može obratiti svako ko smatra da su aktom ili radom organa povrijeđena njegova prava i slobode.

Rad Zaštitnika je javan a javnost rada zaštitnika obezbjeđuje se podnošenjem i objavljivanjem godišnjeg i posebnog izvještaja o radu i na drugi način koji zaštitnik odredi. Godišnji izvještaj o radu zaštitnika ljudskih prava, sa prikazom predmeta u kojima je postupao, ocjenom stanja ljudskih sloboda i prava i preporukama i mjerama koje zaštitnik predlaže za otklanjanje uočenih propusta, zaštitnik podnosi Skupštini Crne Gore i na njen zahtjev Vlada je dužna da se izjasni.

Prema mišljenju Zaštitnika konstatovana je sve veća odgovornost i spremnost organa javne uprave da u punoj mjeri uvažava i prihvata njegove preporuke i mišljenja.

Nepostupanje po zahtjevu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u smislu zakona smatra se kao ometanje njegovog rada i o tom Zaštitnik može da obavijesti neposredno viši organ Skupštinu ili javnost.

Parlamentarna kontrola uprave ostvaruje se na više načina i to:

1. Postavljanjem poslaničkih pitanja,

Poslaničko pitanje se postavlja na posebnoj sjednici Skupštine. Poslanik ima pravo da u cilju pribavljanja potrebnih informacija o pojedinim pitanjima iz rada Vlade odnosno sprovođenje utvrđene politike, Vladi odnosno nadležnom ministru postavi poslaničko pitanje i da na njega dobije odgovor.

Ministarstvo je obavezno dati odgovor na pitanje poslanika postavljenog u Skupštini.

Poslaničko pitanje postavlja se i kao pitanje predsjedniku Vlade o aktuelnim pitanjima iz rada Vlade (premijerski sat). Predsjednik Vlade, ministar ili drugi ovlašćeni predstavnik Vlade odgovara na poslaničko pitanje.

2. Interpelacijom o radu Vlade

Interpelacija se podnosi predsjedniku Skupštine u pisanoj formi a pitanje koje treba razmatrati mora biti jasno formulisano i obrazloženo. Predsjednik Skupštine interpelaciju odmah dostavlja poslanicima i Vladi.

U postupku po interpelaciji za pretresanje određenih političkih pitanja u vezi sa radom Vlade ministarstvo je obavezno da dostavi Skupštini izvještaje o pojedinim pitanjima i tražene podatke iz upravne oblasti,

3. Parlamentarnim saslušanjem, istragom

Parlamentarno saslušanje se vrši radi pribavljanja informacija odnosno stručnih mišljenja o predlogu akata koji su u proceduri u Skupštini, razrješenja pojedinih pitanja značajnih za pripremu predloga akata, kao i uspješnijeg ostvarivanja kontrolne funkcije Skupštine.

Ministarstvo je dužno da dostavi spise predmeta, odnosno dokumenta samo u okviru parlamentarne istrage, ukoliko ti spisi odnosno dokumenti ne predstavljaju državnu, vojnu ili službenu tajnu shodno posebnom zakonu. Ukoliko spisi, dokumenti predstavljaju tajnu ministarstvo će omogućiti uvid i prepis istih.

Sudski sistem

42. Molimo da date kratak opis zakonodavstva i drugih pravila kojima se reguliše struktura i funkcionisanje sudskog sistema.

Osnovni propisi koji regulišu strukturu i funkcionisanje sudskog sistema u Crnoj Gori su: Ustav Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07); Zakon o sudovima (Sl. list RCG, br. 5/02; 49/04); Zakon o Sudskom savjetu (Sl. list CG, br.13/08); Zakon o državnom tužiocu (Sl. list RCG, br. 69/03, 40/08); Zakon o edukaciji u pravosudnim organima (Sl. list RCG, br. 27/06); Zakon o pravosudnom ispitu (Sl. list RCG, br.52/04); Zakon o zaradama i drugim primanjima nosilaca pravosudnih i ustavnosudskih funkcija (Sl. list RCG, br.36/07 i 53/07); Sudski poslovnik (Sl. list RCG, br.36/04); Pravilnik o unutrašnjem poslovanju državnog tužioca (Sl. list RCG, br.12/07); Zakon o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list RCG, br.50/08) i pravilnici o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sudova i državnih tužilaštava.

Navedenim propisima regulisano je osnivanje, organizacija, nadležnost, uslovi i postupak izbora nosilaca pravosudne funkcije i ostala pitanja od značaja za uredno i blagovremeno funkcionisanje sudova i državnog tužilaštva.

Sudsku vlast u Crnoj Gori vrše sudovi. Sudska vlast je prema Ustavu samostalna i nezavisna. Sud sudi na osnovu Ustava, zakona, potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Sudski savjet je samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija. Sudski savjet ima predsjednika i devet članova. Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori. Vrhovni sud obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova.

Zakonom o Sudskom savjetu je uređen način izbora i prestanka mandata članova Sudskog savjeta, organizaciji i način rada Sudskog savjeta, postupak izbora sudija i sudija porotnika, način utvrđivanja prestanka sudijske funkcije, disciplinosa odgovornost i razrješenje sudija i sudija porotnika.

Zakonom o sudovima je uređeno osnivanje, organizacija i nadležnost sudova, uslovi za izbor sudija i sudija porotnika, razlozi za disciplinusu odgovornost, organizacija rada sudova, pravosudna uprava i finansiranje rada sudova.

Prema Ustavu državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjenih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Državno tužilaštvo svoju funkciju vrši na osnovu Ustava, zakona i ratifikovanih međunarodnih ugovora. Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva i državnih tužilaca. Tužilački savjet ima deset članova i predsjednika, a bira ga i razrješava Skupština. Poslove državnog tužilaštva obavljaju državni tužioci i njihovi zamjenici.

Zakon o državnom tužilaštvu uređuje osnivanje, organizaciju i nadležnost državnih tužilaštava, uslove i postupak imenovanja i razrješenja državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca, njihova prava i dužnost, disciplinsku odgovornost, odnos i saradnju između državnih tužilaštava i drugih organa, pitanja tužilačke uprave, prijem službenika, namještenika i pripravnika, pitanja službene tajne i zaštite tajnosti podataka kao i finansiranje rada državnih tužilaštava i imenovanje, sastav i nadležnost Tužilačkog savjeta.

Zakon o edukaciji u pravosudnim organima uređuje način i oblike edukacije sudija i državnih tužilaca, kao i lica koja se pripremaju za vršenje pravosudne funkcije, sastav i nadležnost posebnih tijala, finansiranje i druga pitanja od značaja za edukaciju u pravosudnim organima.

Za organizovanje i sprovođenje edukacije u pravosudnim organima formirana su posebna tijala: koordinacioni odbor, programski odbor i ispitna komisija.

Koordinacioni odbor:

- donosi godišnji program edukacije i plan njegove realizacije u okviru opredijeljenih sredstava;
- određuje programske odbore za realizaciju posebnih programa edukacije, bira članove tih odbora i određuje broj polaznika edukacije;
- prati evaluaciju programa;
- utvrđuje listu stalnih i povremenih predavača;

- bira članove ispitne komisije;
- donosi poslovnik o svom radu;
- vrši druge poslove od značaja za edukaciju.

Koordinacioni odbor ima sedam članova.

Programski odbor:

- razrađuje i izvršava posebni program edukacije i utvrđuje plan njegove realizacije;
- utvrđuje strukturu polaznika;
- određuje i angažuje predavače sa liste predavača;
- podnosi izvještaj o realizaciji posebnog programa edukacije koordinacionom odboru, Sudskom savjetu, Tužilačkom savjetu i Ministarstvu pravde;
- vodi evidencije o realizaciji posebnih programa edukacije;
- vrši i druge poslove u skladu sa zakonom.

Programski odbor ima 3 člana.

Ispitna komisija organizuje polaganje prijemnog i završnog ispita za inicijalnu edukaciju u skladu sa zakonom.

Ispitna komisija ima 3 člana.

Zakonom o pravosudnom ispitu uređuju se uslovi i način polaganja pravosudnog ispita. Na pravosudnom ispitu se provjerava sposobnost kandidata za samostalnu primjenu propisa i vršenje pravnih poslova za koje je zakonom ili drugim propisom kao uslov predviđen taj ispit.

Zakon o zaradama i drugim primanjima nosilaca pravosudnih i ustavnosudskih funkcija uređuje se pravo na zaradu, pravo na naknadu troškova i druga prava u vezi sa vršenjem pravosudne funkcije i platni razredi.

Na stručne savjetnike i namještenike u pravosudnim organima u pogledu zasnivanja radnog odnosa, zvanja, prava i obaveza, odgovornosti, raspoređivanja, ocjenjivanja, napredovanja i stručnog usavršavanja i prestanka radnog odnosa primjenjuje se Zakon o državnim službenicima i namještenicima.

43. Molimo da naznačite:

a) broj sudova (po vrsti suda);

Sudovi se osnivaju u skladu sa Zakonom o sudovima (Sl. list RCG, br. 5/02; 49/04) i sudsku vlast vrši:

- 15 osnovnih sudova
- 2 viša suda
- 2 privredna suda
- Apelacioni sud
- Upravni sud
- Vrhovni sud.

b) glavne nadležnosti i funkcije svakog od raznih vrsta sudova;

U skladu sa Zakonom o sudovima

Osnovni sudovi su nadležni:

- U krivičnim predmetima da:
 - u prvom stepenu sude za krivična djela za koja je zakonom propisana kao glavna novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina, bez obzira na svojstva, zanimanje i položaj lica prema kojem se postupak vodi i bez obzira na to da li je djelo izvršeno u mirnodopskim uslovima, za vrijeme vanrednog stanja, neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja, ako za pojedina od ovih krivičnih djela nije određena nadležnost drugog suda;
 - u prvom stepenu, sude za krivična djela za koja je posebnim zakonom određena nadležnost osnovnog suda;
 - sprovode postupak i odlučuju po molbi za brisanje osude, po molbi za prestanak mjera bezbjednosti ili za prestanak pravnih posljedica osude i odlučuje u tim stvarima kad je tu osudu ili mjeru izrekao;
- U građanskim predmetima da u prvom stepenu sude
 - u sporovima iz imovinskih, bračnih, porodičnih, ličnopravnih, autorskih i drugih odnosa, izuzev u onim kojim su zakonom stavljeni u nadležnost nekog drugog suda;
 - u sporovima povodom ispravke ili odgovora za informaciju sadržanu u sredstvima javnog informisanja i o zahtjevima povodom povrede ličnih prava učinjenih u sredstvima javnog informisanja;
- U radno pravnim predmetima, da u prvom stepenu sude sporove:
 - iz radnog odnosa;
 - zaključenju i primjeni kolektivnih ugovora, kao i sve sporove između poslodavaca i sindikata;
 - primjeni propisa o štrajku;
 - izboru i razrješenju organa u preduzećima i drugim pravnim subjektima;
- U ostalim pravnim stvarima da:
 - u prvom stepenu, rješavaju vanparnične predmete ako Zakonom o sudovima nije drukčije određeno;
 - rješava izvršne stvari i sporove koji nastanu u toku ili povodom izvršnog postupka, ako Zakonom o sudovima nije drukčije određeno.
 - odlučuje o priznavanju i izvršavanju stranih sudskih odluka, osim onih za koje je nadležan privredni sud;
 - vrši poslove pravne pomoći.

Osnovni sud je nadležan da odlučuje u prvom stepenu i u drugim predmetima, ako zakonom nije određena nadležnost nekog drugog suda.

Osnovni sud vrši i druge poslove određene zakonom.

Viši sudovi u prvom stepenu:

a) sude u krivičnom postupku o krivičnim djelima za koja je, kao glavna kazna, propisana kazna zatvora preko 10 godina bez obzira na svojstva, zanimanje i položaj lica prema kojem se postupak vodi i bez obzira na to da li je djelo izvršeno u mirnodopskim uslovima, za vrijeme vanrednog stanja, neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja i o krivičnim djelima:

- ubistvo na mah,

- silovanje,
 - ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja nasiljem,
 - neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga,
 - pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja,
 - odavanje državne tajne,
 - izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti,
 - povreda teritorijalnog suvereniteta,
 - udruživanje radi protivustavne djelatnosti,
 - pripremanje djela protiv ustavnog uređenja i bezbjednosti Crne Gore.
- b) sude u krivičnom postupku o krivičnim djelima organizovanog kriminala, bez obzira na visinu propisane kazne;
- c) sude u krivičnom postupku za krivična djela sa elementima korupcije, i to:
- pranje novca;
 - povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti;
 - zloupotreba monopolističkog položaja;
 - prouzrokovanje stečaja;
 - prouzrokovanje lažnog stečaja;
 - protivzakonito posredovanje;
 - lažni bilans;
 - zloupotreba procjene;
 - odavanje poslovne tajne;
 - odavanje i korišćenje berzanske tajne;
 - primanje mita;
 - davanje mita;
 - odavanje službene tajne;
 - zloupotreba službenog položaja, prevara u službi i zloupotreba ovlašćenja u privredi za koja je propisana kazna zatvora od osam godina i teža kazna.
- d) sude o krivičnim djelima za koja je posebnim zakonom određena nadležnost višeg suda;
- e) sprovode postupak i odlučuju o zahtjevu za izdavanje okrivljenih i osuđenih lica.

Viši sud u drugom stepenu odlučuje o žalbama protiv odluka osnovnih sudova.

Viši sudovi van suđenja:

- rješavaju sukobe nadležnosti između osnovnih sudova na svom području;
- odlučuju o zahtjevu za brisanje osude na osnovu sudske odluke i po molbi za prestanak mjera bezbjednosti ili za prestanak pravnih posljedica osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava, ako je osudu ili mjeru izrekao;
- vrše poslove međunarodne krivično-pravne pomoći;
- vrše druge poslove određene zakonom.

Privredni sudovi sude u prvom stepenu u sporovima:

- između domaćih i stranih preduzeća, drugih pravnih lica i preduzetnika (privredni subjekti) iz njihovih privrednopravnih odnosa (koji je nastao u obavljanju djelatnosti stranaka koja je

namijenjena sticanju dobiti), kao i u sporovima u kojima su stranke lica koja nijesu privredni subjekti, ali su sa privrednim subjektima u odnosu materijalnog suparničarstva;

- povodom registracije privrednih subjekata kao i u sporovima iz odnosa na koje se primenjuje statusno (kompanijsko) pravo;
- povodom prinudnog poravnanja, stečaja i likvidacije privrednih subjekata, bez obzira na svojstvo druge stranke i bez obzira na vrijeme pokretanja spora, ukoliko zakonom nije drukčije određeno;
- povodom autorskih prava i prava industrijske svojine između stranaka privrednih subjekata
- pravima umjetnika, pravima umnožavanja, presnimavanja i puštanja u promet audiovizuelnih djela, kao i u sporovima povodom računarskih programa i njihove upotrebe i prenošenja između stranaka privrednih subjekata
- radi smetanja državine između stranaka privrednih subjekata
- povodom narušavanja konkurencije, zloupotrebe monopolskog i dominantnog položaja na tržištu i zaključenja monopolističkih sporazuma;
- koji se odnose na brodove i plovidbu na moru i unutrašnjim vodama, kao i sporove na koje se primjenjuje plovidbeno pravo, osim sporova o prevozu putnika;
- koji se odnose na vazduhoplove i u kojima se primjenjuje vazduhoplovno pravo, osim sporova o prevozu putnika;
- u drugim pravnim stvarima koje su mu zakonom stavljene u nadležnost.

Privredni sudovi u prvom stepenu:

- sude o privrednim prestupima;
- vode postupak prinudnog poravnanja, stečaja i likvidacije;
- vode postupak upisa u sudski registar preduzeća i drugih subjekata za koje je zakonom određen;
- određuju i sprovode izvršenje i obezbjeđenje kada je izvršnu ispravu donio privredni sud ili arbitraža, odnosno kada vjerodostojna isprava potiče od privrednog subjekta, određuje i sprovodi izvršenje i obezbjeđenje na brodovima i vazduhoplovima, bez obzira na svojstva stranaka;
- odlučuju u vanparničnim postupcima povodom brodova i vazduhoplova;
- odlučuju o priznanju i izvršenju stranih sudskih odluka koje su donijeli privredni sudovi, kao i stranih arbitražnih odluka.

Privredni sudovi vrši i druge poslove određene zakonom.

Apelacioni sud se osniva za teritoriju Crne Gore sa sjedištem u Podgorici i nadležan je da:

- odlučuje o žalbama protiv prvostepenih odluka viših sudova, kao i žalbama protiv odluka privrednih sudova;
- rješava sukobe nadležnosti između osnovnih sudova sa područja različitih viših sudova; osnovnih i viših sudova; viših sudova; privrednih sudova;
- vrši i druge poslove određene zakonom.
- Upravni sud se osniva za teritoriju Crne Gore sa sjedištem u Podgorici i nadležana je da odlučuje :
 - u upravnom sporu o zakonitosti upravnih akata, kao i zakonitosti drugih pojedinačnih akata kada je to zakonom određeno;
 - o vanrednim pravnim ljevovima protiv pravosnažnih rješenja u prekršajnom postupku.

Upravni sud vrši i druge poslove određene zakonom. Vrhovni sud je najviši sud u Crnoj Gori sa sjedištem u Podgorici i nadležan je da:

- odlučuje u trećem stepenu, kada je to zakonom određeno;
- odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima protiv odluka sudova u Crnoj Gori;
- odlučuje protiv odluka svoga vijeća, kad je to zakonom određeno;
- odlučuje o prenošenju mjesne nadležnosti, kad je očigledno da će drugi stvarno nadležni sud lakše sprovesti postupak ili iz drugih važnih razloga;
- određuje mjesno nadležni sud, kad nije isključena nadležnost sudova u Crnoj Gori i kad se, na osnovu pravila o mjesnoj nadležnosti, ne može pouzdano odrediti koji je sud u određenoj pravnoj stvari mjesno nadležan;
- rješava sukobe nadležnosti između sudova raznih vrsta na teritoriji Crne Gore, izuzev kad je određena nadležnost nekog drugog suda;
- vrši i druge poslove određene zakonom.

O prenošenju mjesne nadležnosti, o određivanju mjesno nadležnog suda i o sukobu nadležnosti, Vrhovni sud odlučuje van rasprave u vijeću od tri sudije.

Opštu sjednicu Vrhovnog suda saziva i njome rukovodi predsjednik Vrhovnog suda, po sopstvenoj inicijativi, na predlog predsjednika odjeljenja ili na predlog suda koji traži zauzimanje ili izmjenu načelnog pravnog stava. Načelni pravni stav je pravilo o pravnom pitanju od opšteg značaja povodom postupka u pravnim stvarima o kojima odlučuje Vrhovni sud i o pravnim pitanjima od kojih zavisi ravnopravnost pravnih subjekata pred zakonom i poštovanje drugih prava i sloboda zajemčenih Ustavom i međunarodnim ugovorima. Svaki sud može tražiti zauzimanje ili izmjenu načelnog pravnog stava. Načelno pravno mišljenje daje se o određenom pravnom pitanju koje je nastalo u praksi Vrhovnog suda ili nižih sudova, od kojeg zavisi jedinstvena primjena Ustava i zakona na teritoriji Crne Gore. Način vođenja evidencije i objavljivanja načelnih pravnih stavova i mišljenja uređuju se Poslovníkom o radu Opšte sjednice Vrhovnog suda.

c) Broj sudija, tužilaca, branilaca, sudski izvršitelja, javnih notara i sudskih službenika, itd;

Zakonom o Sudskom savjetu (Sl. list CG, br. 13/08), propisano je da broj sudijskih mjesta i broj sudija-porotnika za svaki sud utvrđuje Sudski savjet na predlog ministra pravde, a na osnovu inicijative predsjednika suda. Ukoliko ministar pravde ne postupi po inicijativi predsjednika suda u roku od 30 dana, predsjednik suda će dostaviti inicijativu Sudskom savjetu. Odluka o broju sudija i sudija-porotnika objavljena je u (Sl.listu CG, br. 70/05, 58/08 i 72/08).

Navedenom odlukom utvrđen je broj sudija u sudovima u Crnoj Gori potrebnih za zakonito, kvalitetno i ažurno obavljanje sudijske funkcije.

U Sudovima u Crnoj Gori utvrđen je sledeći broj sudija i to u:

- 1) Vrhovnom Sudu Crne Gore-predsjednik suda i 22 sudije;
- 2) Upravnom sudu Crne Gore-predsjednik suda i 8 sudija;
- 3) Apelacionom sudu Crne Gore-predsjednik suda i 8 sudija;
- 4) Višem sudu u Bijelom Polju-predsjednik suda i 15 sudija;
- 5) Višem sudu u Podgorici-predsjednik suda i 32 sudije;
- 6) Privrednom sudu u Bijelom Polju-predsjednik suda i 6 sudija;
- 7) Privrednom sudu u Podgorici-predsjednik suda i 18 sudija;
- 8) Osnovnom sudu u Baru-predsjednik suda i 10 sudija;
- 9) Osnovnom sudu u Bijelom Polju-predsjednik suda i 14 sudija;
- 10) Osnovnom sudu u Danilovgradu-predsjednik suda i 3 sudije;
- 11) Osnovnom sudu u Žabljaku-predsjednik suda i 2 sudije;

- 12) Osnovnom sudu u Beranama-predsjednik suda i 10 sudija;
- 13) Osnovnom sudu u Kolašinu- predsjednik suda i 4 sudije;
- 14) Osnovnom sudu u Kotoru-predsjednik suda i 13 sudija;
- 15) Osnovnom sudu u Nikšiću-predsjednik suda i 16 sudija;
- 16) Osnovnom sudu u Plavu-predsjednik suda i 3 sudije;
- 17) Osnovnom sudu u Pljevljima-predsjednik suda i 8 sudija;
- 18) Osnovnom sudu u Rožajama-predsjednik suda i 6 sudija;
- 19) Osnovnom sudu u Podgorici-predsjednik suda i 37 sudija;
- 20) Osnovnom sudu u Ulcinju-predsjednik suda i 4 sudije;
- 21) Osnovnom sudu u Herceg Novom-predsjednik suda i 8 sudija;
- 22) Osnovnom sudu u Cetinju-predsjednik suda i 4 sudije.

U sudovima u Crnoj Gori sudijsku funkciju obavlja 252 sudije, posleove izvršenja 49 izvršitelja, a službenika i namještenika je 1073.

Funkciju državnog tužilaštva u Crnoj Gori vrši 13 osnovnih, dva viša i vrhovno državno tužilaštvo. Personalno ovu funkciju vrši 13 osnovnih državnih tužilaca sa 42 zamjenika, dva viša državna tužioca sa 15 zamjenika, Vrhovni državni tužilac Crne Gore sa 7 zamjenika i Specijalni tužilac sa 5 zamjenika. Ukupno državno-tužilačku funkciju u Crnoj Gori vrši 86 državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca. U skladu sa Zakonom o državnom tužilačstvu broj zamjenika utvrđuje Tužilački savjet na predlog ministra pravde a na osnovu inicijative vrhovnog državnog tužioca. Osim državnih tužilaca i njihovih zamjenika, u poslovima državno-tužilačke organizacije učestvuje 140 državnih službenika, namještenika i pripravnika.

Zakon o advokaturi je objavljen u (Sl. listu RCG, br. 79/06), i uređuje uslove bavljenja advokaturom, način i oblike rada advokata, prava obaveze i odgovornost advokata i advokatskih pripravnika, nadležnost Advokatske komore i druga pitanja za bavljenje advokaturom.

Advokatura je nezavisna i saamostalna služba, koja pruža pravnu pomoć fizičkim i pravnim licima. Advokat stiče pravo bavljenja advokaturom upisom u imenik advokata i polaganjem zakletve.

Prema podacima iz Evidencije Advokatske komore Crne Gore, u Imenik advokata upisano je ukupno 525 advokata koji obavljaju advokatsku djelatnost u skladu sa navedenim zakonom.

Donošenjem Zakona o notarima (Sl. list RCG, br. 68/05 i Sl. list CG, br. 49/08), uvedena je institucija notara u pravni sistem Crne Gore, čime će se doprinijeti znatnom rasterećenju sudova i organa uprave, bržem odvijanju pravnog prometa i time brzom i sigurnom ostvarivanju i zaštiti prava i interesa građana i pravnih lica.

Pravilnikom o broju mjesta i službenim sjedištima notara (Sl. list RCG, br. 23/06), koji je donijelo Ministarstvo pravde, određen je broj mjesta notara i službena sjedišta notara na teritoriji Crne Gore.

Broj mjesta notara određen je prema broju stanovnika u Crnoj Gori, tako da je za teritoriju opštine na svakih započelih 15000 stanovnika određeno po jedno notarsko mjesto sa službenim sjedištem notara u toj opštini. Tako je za područje 15 osnovnih sudova koliko ih ima u Crnoj Gori ukupno određeno 54 notarska mjesta.

Iako postoji potreba da se institut notara što prije uvede i ostvare zakonom utvrđeni ciljevi, imajući u vidu da je za početak rada notarske službe, bilo potrebno stvoriti brojne organizacione, kadrovske, materijalno tehničke i druge uslove, notari još uvijek nijesu postavljeni. Međutim doneseni su svi podzakonski akti za implementaciju Zakona o notarima i prvo postavljenje notara se očekuje do kraja tekuće godine.

d) Procenat sudija žena i sudija koji pripadaju etničkim manjinama i, ako su podaci dostupni, procenat žena i osoba koji pripadaju etničkim manjinama za druge sudske profesije iz tačke c).

Od ukupnog broja sudija - 252 žena je 128 ili 50,79 %, a muškaraca 124 ili 49,21%.

Od ukupnog broja zaposlenih službenika i namještenika u sudovima - 1073 žena je 734 ili 68,41 %, a muškaraca 339 ili 31,59 %.

Nemamo podatke o nacionalnoj pripadnosti sudija, službenika i namještenika. Detaljnije pogledati odgovor na pitanje 104 (podpoglavlje Ljudska prava).

U državnom tužilaštvu ukupno je 86 tužilaca i njihovih zamjenika. Od tog broja 54 su žene što čini 62%. Od ukupnog broja tužilaca u Crnoj Gori 13 su pripadnici etničkih manjina odnosno u procentu 8,6%.

Od ukupnog broja advokata upisanih u Imenik advokata 527, 120 advokata su žene odnosno 22,7%.

44. Nezavisnost pravosuđa: Da li je nezavisnost garantovana Ustavom? Kako se štite prava sudstva? Molimo da opišete izbor, unapređivanje i disciplinske postupke sudija i tužilaca i naznačite kako su oni povezani s odgovornošću i nezavisnošću sudstva.

Vlast u Crnoj Gori je uređena po načelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Sudski vlast vrši sud. Ustavom je propisano da je sud samostalan i nezavistan i da samostalnost i nezavisnost sudstva i sudija obezbjeđuje Sudski savjet kao samostalan i nezavistan organ. Ovo osnovno ustavno načelo sudstva je dalje razrađeno Zakonom o sudovima i Zakonom o Sudskom savjetu. Tako je Zakonom o sudovima propisano da sudija sudi i odlučuje samostalno i nezavisno, da se sudijska funkcija ne smije vršiti ni pod čijim uticajem i da niko ne smije da utiče na sudiju u vršenju sudijske funkcije, a Zakonom o Sudskom savjetu u osnovnim odredbama propisano je da Sudski savjet obezbjeđuje nezavisnost, samostalnost, odgovornost i profesionalnost sudova i sudija u skladu sa Ustavom i zakonom, i da članovi Sudskog savjeta moraju biti lica visokih moralnih i profesionalnih kvaliteta i da u obavljanju svojih dužnosti postupaju nezavisno i nepristrasno.

Sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih I objavljenih međunarodnih ugovora. Ustavom je propisana stalnost sudijske funkcije i propisani su uslovi za prestanak sudijske funkcije i razlozi za razrješenje. Sudija uživa funkcionalni imunitet. Funkcionalni imunitet podrazumijeva da sudija ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje i glasanje pri donošenju sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom djelu, kao i da Sudija, u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja Sudskog savjeta. O imunitetu sudija odlučuje Sudski savjet. Sudija ne može vršiti poslaničku ili drugu javnu funkciju niti profesionalno obavljati drugu djelatnost.

Državno tužilaštvo je po Ustavu jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva i državnih tužilaca.

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca uživaju funkcionalni imunitet i ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje dato ili odluku donijetu u vršenju svoje funkcije, osim ako se radi o krivičnom djelu. Ovako ustavno određenje statusa i položaja državnog tužilaštva razrađeno je Zakonom o državnom tužilaštvu tako da se funkcija državnog tužioca ne smije vršiti ni pod čijim uticajem i niko ne smije da utiče na državnog tužioca u vršenju njegove funkcije, osim u slučajevima predviđenim tim zakonom. Ustavom je propisano da se državni tužioci imenuju na vrijeme od pet godina, a Zakonom o državnom tužilaštvu je propisano da je funkcija zamjenika

državnog tužioca stalna, s tim da se zamjenik osnovnog državnog tužioca prvi put imenuje na vrijeme od tri godine.

Predsjednik Vrhovnog suda i Vrhovni državni tužilac uživaju potpuni imunitet koji podrazumijeva da ne mogu biti pozvani na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoreni za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje funkcije i da se ne može pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako su zatečeni u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Sudski savjet bira i razrješava sudije, predsjednike sudova i sudije-porotnike. Kriterijumi za izbor sudija su stručno znanje, radno iskustvo i radni rezultati; objavljeni naučni radovi i druge aktivnosti u struci; stručno usavršavanje; sposobnost da nepristrasno, savjesno, marljivo, odlučno i odgovorno obavlja funkciju za koju se prijavljuje; komunikativnost; odnos sa kolegama, ponašanje van posla, profesionalnost, nepristrasnost i ugled. Prilikom izbora sudija na višu sudijsku funkciju, pored navedenih kriterijuma posebno će se cijeniti efikasnost, odgovornost i kvalitet vršenja sudijske funkcije, ukoliko je kandidat vršio sudijsku funkciju.

Sudski savjet započinje postupak izbora sudija započinje javnim oglašavanjem slobodnog mjesto sudije u „Službenom listu Crne Gore“ i jednom od štampanih medija. Prijave kandidata se podnose Sudskom savjetu u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Prijava na oglas vrši se na standardizovanom obrascu koji sadrži upozorenje da davanje neistinitih ili lažnih informacija ima za posljedicu isključivanje kandidata iz razmatranja ili pokretanje disciplinskog postupka. Sudski savjet obrazuje Komisiju za izbor koja ima predsjednika i dva člana i imenuje se na period od jedne godine. Predsjednik komisije je predsjednik Sudskog savjeta i većina članova komisije su sudije. Komisija za izbor provjerava blagovremenost prijave i kompletnost priložene dokumentacije. Sudski savjet će odbaciti neblagovremene i nepotpune prijave, podnosilac prijave ima pravo prigovora protiv te odluke Sudskom savjetu, u roku od tri dana od dana prijema odluke Sudskog savjeta. Odluka Sudskog savjeta po prigovoru je konačna i protiv nje se može voditi upravni spor.

Komisija za izbor obavlja razgovor za prijavljenim kandidatima koji ispunjavaju zakonske uslove. Tokom razgovora sa kandidatom Komisija za izbor ispituje da li kandidat ispunjava kriterijume za izbor utvrđene Zakonom o Sudskom savjetu i Poslovníkom Sudskog savjeta. Sudski savjet može sprovesti pisano testiranje kandidata prije obavljenog razgovora. Komisija za izbor sprovodi pisano testiranje kada odluči Sudski savjet. Test za pisano testiranje sačinjava Komisija tako da se na osnovu rezultata testa može ocijeniti: poznavanje procesnih i materijalnih propisa, poznavanje sudske prakse crnogorskih sudova, poznavanje i primjena međunarodnih ugovora i prakse Evropskog suda za ljudska prava, nivo analitičke sposobnosti u rješavanju složenih pravnih i faktičkih pitanja. Po završetku razgovora sa kandidatom odnoso pisanog testiranja Komisija ocjenjuje svakog kandidata i popunjava standardizovani obrazac za ocjenu kandidata. Na kraju obrasca svaki član unosi svoju konačnu ocjenu sa obrazloženjem iste. Ukupnu ocjenu kandidata Komisija utvrđuje većinom glasova. Na osnovu obavljenog razgovora i prikupljene dokumentacije Komisija sačinjava listu kandidata koji su postigli zadovoljavajuće rezultate. Lista kandidata sadrži ocjenu svih kandidata sa kojima je obaljen razgovor, odnosno koji su testirani, kao kratak pregled rezultata ocjenjivanja. Lista kandidata se dostavlja Sudskom savjetu koji donosi odluku o izboru na nejavnoj sjednici. Odluka o izboru mora da sadrži pisano obrazloženje. Sudski savjet o odluci o izboru obavještava izabranog kandidata, sud u koji se bira i Ministarstvo pravde. Odluka o izboru sudije se objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“. Svi prijavljeni kandidati imaju pravo na uvid u svoju dokumentaciju i dokumentaciju drugih kandidata koja je formirana povodom raspisanog oglasa. Odluka o izboru je konačna i protiv nje se može voditi upravni spor.

Sudija disciplinski odgovara ako neuredno vrši sudijsku funkciju ili ako vrijeđa ugled sudijske funkcije u slučajevima propisanim zakonom. Postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudija sprovodi Disciplinska komisija, koju imenuje Sudski savjet za period od jedne godine. Disciplinska komisija ima predsjednika i dva člana koji imaju svoje zamjenike. Predsjednik Disciplinske komisije i njegov zamjenik imenuje se iz reda članova Sudskog savjeta, a članovi i njihovi zamjenici iz reda sudija koji nijesu članovi Sudskog savjeta. Disciplinske mjere su opomena i umanjeње zarade. Umanjenje zarade se može izreći u visini od 20% u trajanju do šest mjeseci. Predlog za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudije podnosi se Disciplinskoj komisiji predsjednik suda, predsjednik neposredno višeg suda i predsjednik Vrhovnog suda. Uz predlog moraju se dostaviti pisani dokazi na kojima se predlog zasniva. Disciplinska komisija će odbaciti neuređan,

neblagovremeni predlog podnijet od strane neovlašćenog lica. Disciplinska komisija blagovremeni i dozvoljeni predlog dostavlja sudiji čija se odgovornost ispituje sa obavještenjem da može podnijeti pisani odgovor i da ima pravo da angažuje branioca koji može biti samo advokat. Po proteku roka za davanje odgovora predsjednik Disciplinske komisije zakazuje usmenu raspravu a raspravu se pozivaju podnosilac predloga i sudija protiv koga je predlog stavljen, branilac, svjedoci i vještaci, čije je saslušanje predloženo u predlogu za pokretanje disciplinskog postupka, odnosno odgovoru na predlog ako je Komisija ocijenila da te dokaze treba provesti. Ako uredno pozvani podnosilac predloga ne pristupi na usmenu raspravu, postupak se obustavlja. Ako se uredno pozvani sudija, protiv kojeg je pokrenut postupak, ili njegov branilac ne odazove postupak će se sprovesti u njegovom odsustvu, ako postoje opravdani razlozi usmena rasprava se može odložiti. Usmenom raspravom rukovodi predsjednik Disciplinske komisije. Predlog za pokretanje disciplinskog postupka zastupa podnosilac predloga i na njemu je teret dokazivanja. U postupku utvrđivanja disciplinske odgovornosti sudije, Disciplinska komisija može: odbiti predlog kao neosnovan; usvojiti predlog i izreći disciplinsku mjeru; prekinuti postupak, ukoliko utvrdi da ima elemenata za razrješenje i dostaviti predmet Sudskom savjetu. Odluka Disciplinske komisije se dostavlja podnosiocu predloga, sudiji čija se odgovornost ispituje i Sudskom savjetu.

Protiv odluke Disciplinske komisije može se izjaviti prigovor Sudskom savjetu, u roku od osam dana od dana prijema odluke. Prigovor mogu podnijeti podnosilac predloga, sudija čija se odgovornost ispituje i njegov branilac. Prigovor se dostavlja protivnoj stranci koja može dati odgovor u roku od tri dana od dana prijema prigovora. Sudski savjet odlučuje o prigovoru na sjednici. Odluka Sudskog savjeta o utvrđivanju disciplinske odgovornosti sudije je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor. U radu Sudskog savjeta, kad odlučuje po prigovoru, ne može učestvovati predsjednik Disciplinske komisije. U postupcima disciplinske odgovornosti sudija ne glasa ministar pravde kao član Sudskog savjeta. U Disciplinskoj komisiji i Sudskom savjetu, kad odlučuje o odgovornosti sudije, ne mogu učestvovati podnosilac predloga, članovi Disciplinske komisije i članovi Sudskog savjeta za koje postoje okolnosti koje izazivaju sumnju u njihovu nepristrasnost. O izuzeću odlučuje predsjednik Sudskog savjeta, a o njegovom izuzeću Sudski savjet.

Sudija se razrješava dužnosti ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje sudijske funkcije, nestručno ili nesavjesno obavlja sudijsku funkciju, ili ako trajno izgubi sposobnost za vršenje sudijske funkcije. Predlog za razrješenje mogu podnijeti predsjednik suda u kome sudija vrši sudijsku funkciju, predsjednik neposredno Višeg suda, predsjednik Vrhovnog suda i drugi član Sudskog savjeta. Predlog za razrješenje dostavlja se sudiji na koga se predlog odnosi sa obavještenjem da ima pravo da angažuje branioca i da se u roku od osam dana izjasni o predlogu za razjašnjenje. Disciplinska komisija Sudskog savjeta prikuplja podatke i dokaze za ispitivanje osnovanosti predloga. Radu Disciplinske komisije sudija čije se razrješenje traži ima pravo da prisustvuje. Izvještaj o nadjenom disciplinska komisija podnosi Sudskom savjetu, a primjerak dostavlja sudiji čije se razrješenje traži. Na osnovu izvještaja komisije Sudski savjet može odbiti predlog kao neosnovan ili donijeti odluku o razrješenju sudije. Odluka o razrješenju mora biti obrazložena a sudija protiv iste ima pravo da pokrene Upravni spor. Nakon što prihvati predlog za pokretanje postupka za razrješenje Sudski savjet može donijeti odluku o privremenom udaljenju sudije od dužnosti do donošenja konačne odluke.

Državne tužioce imenuje na predlog Tužilačkog savjeta Skupština, a zamjenike državnih tužilaca imenuje Tužilački savjet. Kriterijumi za imenovanje državnog tužioca i zamjenika su stručno znanje, radno iskustvo i radni rezultati; objavljeni stručni radovi i druge aktivnosti u struci; stručno usavršavanje; sposobnost da nepristrasno, savjesno, marljivo, odlučno i odgovorno obavlja funkciju za koju se prijavljuje; komunikativnost; odnos sa kolegama, ponašanje van posla, profesionalnost i ugled. Za imenovanje državnog tužioca, posebno će se cijeniti i organizacione sposobnosti. Prilikom predlaganja imenovanja državnog tužioca, pored prethodno navedenih kriterijuma u zavisnosti da li je kandidat ranije obavljao funkciju tužioca ili ne, cijenit će se: organizacione sposobnosti kandidata (ekonomično i kvalitetno organizovanje posla u cilju bržeg izvršavanja radnih zadataka), usklađenost radnih aktivnosti sa prioritarnim poslovima državnog tužilaštva, viđenje načina funkcionisanja državnog tužilaštva, primjena novih tehnika u poslovanju i spremnost za unapređenje rada, postizanje efikasnosti i ažurnosti državnog tužilaštva. Prilikom ponovnog predlaganja za imenovanje državnog tužioca, cijenit će se i rezultati postignuti u prethodnom mandatu, izraženi kroz ukupnu ažurnost državnog tužilaštva i postignuti kvalitet u

radu, poštovanje rokova, odnos i saradnja sa drugim organima na planu suzbijanja kriminaliteta i dosljedna primjena Zakona o državnom tužilaštvu, Krivičnog zakonika i Zakonika o krivičnom postupku.

Tužilački savjet oglašava slobodna mjesta državnog tužioca i zamjenika. Oglašavanjem u „Službenom listu Crne Gore“ i u dnevnom listu koji izlazi u Crnoj Gori. Prijave kandidata podnose se Tužilačkom savjetu u roku od 15 dana od dana oglašavanja na standardizovanom obrascu. Tužilački savjet na predlog Predsjednika Savjeta, odlukom obrazuje Komisiju za imenovanje. Komisija ima predsjednika i dva člana. Predsjednik komisije je predsjednik Tužilačkog savjeta. U Komisiji za imenovanje većinu članova čine državni tužioci, odnosno zamjenici. Komisija za imenovanje obrazuje se na period od jedne godine. Komisija za imenovanje provjerava blagovremenost prijave i kompletnost priložene dokumentacije, priprema test i sprovodi testiranje kandidata, ako Tužilački savjet odluči da se izvrši pismeno testiranje kandidata, i sačinjava predlog rang liste prijavljenih kandidata. Tužilački savjet će odbaciti neblagovremene i nepotpune prijave. Protiv odluke o odbacivanju neblagovremene i nepotpune prijave podnosilac ima pravo prigovora Tužilačkom savjetu u roku od tri dana od dana prijema odluke. Odluka Tužilačkog savjeta po prigovoru je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Tužilački savjet obavlja razgovore sa prijavljenim kandidatima koji ispunjavaju zakonske uslove i tokom obavljanja razgovora, ispitaće se da li kandidat ispunjava kriterijume za imenovanje. Tužilački savjet može sprovesti pisano testiranje kandidata prije obavljanja razgovora. Tužilački savjet, nakon obavljenog razgovora, odnosno pisanog testiranja popunjava standardizovani obrazac za ocjenu kandidata, koji sadrži ocjenu svih kandidata i njeno obrazloženje. O ocjeni kandidata Tužilački savjet odlučuje većinom glasova ukupnog broja članova. Na osnovu obavljenog razgovora, ocjene kandidata i pribavljene dokumentacije Tužilački savjet sačinjava listu kandidata koji su postigli zadovoljavajuće rezultate. Lista kandidata sadrži ocjene svih kandidata sa kojima je obavljen razgovor, odnosno koji su testirani, kao i kratak pregled rezultata ocjenjivanja.

Tužilački savjet utvrđuje predlog za imenovanje državnog tužioca na nejavnoj sjednici. Tužilački savjet dostavlja Skupštini obrazloženi predlog za imenovanje državnog tužioca koji sadrži listu kandidata koji su postigli zadovoljavajuće rezultate. Tužilački savjet na osnovu liste kandidata donosi odluku o imenovanju zamjenika državnog tužioca na nejavnoj sjednici. Odluka o imenovanju zamjenika državnog tužioca mora da sadrži pisano obrazloženje. Tužilački savjet odlučuje većinom glasova svih članova pri utvrđivanju predloga za imenovanje državnog tužioca i donošenju odluke o imenovanju zamjenika državnog tužioca. Tužilački savjet obavještava imenovanog kandidata, državno tužilaštvo u koje se imenuje i Ministarstvo pravde o svojoj odluci o imenovanju. Odluka o imenovanju zamjenika državnog tužioca objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“. Kandidat ima pravo da izvrši uvid u svoju i dokumentaciju drugih kandidata i da o tome dostavi pisano izjašnjenje Tužilačkom savjetu, u roku od tri dana od dana izvršenog uvida. Odluka Tužilačkog savjeta o imenovanju zamjenika je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Državni tužilac ili zamjenik disciplinski odgovara, ako neuredno vrši svoju funkciju ili ako vrijeđa ugled tužilačke funkcije. Disciplinska mjera je opomena ili umanjenje zarade. Umanjenje zarade se može izreći u visini do 20%, u trajanju do šest mjeseci. Predlog za utvrđivanje odgovornosti državnog tužioca ili zamjenika podnosi se Tužilačkom savjetu ministar pravde za Vrhovnog državnog tužioca, Vrhovni državni tužilac, viši državni tužilac i osnovni državni tužilac za svog zamjenika, Vrhovni državni tužilac za višeg i osnovnog državnog tužioca i viši državni tužilac za osnovnog državnog tužioca, u roku od 15 dana od dana saznanja za postojanje razloga, a najkasnije u roku od 60 dana od dana nastanka razloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti. Predlog za utvrđivanje odgovornosti Tužilački savjet dostavlja državnom tužiocu ili zamjeniku čija se odgovornost ispituje sa obavještenjem da ima pravo da angažuje branioca. Postupak utvrđivanja odgovornosti državnog tužioca ili zamjenika sprovodi Disciplinsko vijeće Tužilačkog savjeta. Disciplinsko vijeće ima predsjednika i dva člana koje imenuje Tužilački savjet iz reda svojih članova. U organima koji sprovode disciplinski postupak ne mogu učestvovati podnosilac predloga i članovi Tužilačkog savjeta za koje postoje okolnosti koje izazivaju osnovanu sumnju u njihovu nepristrasnost.

Predlog za pokretanje disciplinskog postupka na sjednici Disciplinskog vijeća zastupa podnosilac predloga. U postupku utvrđivanja odgovornosti Disciplinsko vijeće će saslušati državnog tužioca ili

zamjenika čija se odgovornost ispituje. Disciplinsko vijeće će sprovesti dokaze za koje ocijeni da su mu neophodni za pravilno i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja. Ako sa sjednice Disciplinskog vijeća izostane podnosilac predloga, postupak će se obustaviti, a ako se državni tužilac ili zamjenik čija se odgovornost utvrđuje ne odazove pozivu, bez opravdanog razloga, Disciplinsko vijeće će sprovesti postupak u njegovom odsustvu.

Odluka Disciplinskog vijeća dostavlja se podnosiocu predloga, državnom tužiocu ili zamjeniku čija se odgovornost ispituje i Tužilačkom savjetu. Protiv odluke Disciplinskog vijeća može se izjaviti prigovor podnosilac predloga i državni tužilac ili zamjenik čija se odgovornost ispituje ili njegov branilac Tužilačkom savjetu. U radu Tužilačkog savjeta, kada odlučuje po prigovoru, ne mogu učestvovati članovi Disciplinskog vijeća. Odluka Tužilačkog savjeta o utvrđivanju disciplinske odgovornosti državnog tužioca i zamjenika je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor. Postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti mora se okončati u roku od tri mjeseca od dana podnošenja predloga. Ukoliko se postupak ne okonča u navedenom roku smatra se da je obustavljen.

Državni tužilac razrješava se dužnosti i ako ne ostvaruje zadovoljavajuće rezultate u rukovodjenju poslovima kojima se ostvaruje funkcija državnog tužioca, ne pokrene postupak za razrješenje ili disciplinsku odgovornost državnog tužioca ili zamjenika kada je za to ovlašten, a zna ili je mogao znati za postojanje razloga za razrješenje ili ako mu je dva puta u toku mandata izrečena disciplinska mjera. Inicijativa za razrješenje dostavlja se Tužilačkom savjetu, koji u roku od 30 dana, od prijema inicijative odlučuje ima li osnova za vođenje postupka za utvrđivanje predloga za razrješenje, odnosno za donošenje odluke o razrješenju. Državni tužilac ili zamjenik ima pravo da se pisano ili usmeno izjasni o inicijativi za njegovo razrješenje i može angažovati branioca tokom postupka pred Tužilačkim savjetom. Ukoliko Tužilački savjet utvrdi da ima osnova za vođenje postupka, formiraće Komisiju za ispitivanje uslova za razrješenje. Komisija ima predsjednika i dva člana koje imenuje Tužilački savjet iz redova svojih članova. Komisija prikuplja podatke i dokaze od značaja za ispitivanje osnovanosti inicijative i o svom radu podnosi izvještaj Tužilačkom savjetu. Sjednici Tužilačkog savjeta prisustvuje podnosilac Inicijative. Državni tužilac ili zamjenik čije se razrješenje traži ima pravo da prisustvuje sjednici Tužilačkog savjeta. Kad odlučuje o inicijativi Tužilački savjet može odbiti inicijativu kao neosnovanu, utvrditi predlog za razrješenje Državnog tužioca i donijeti odluku o razrješenju zamjenika. Obrazloženi predlog za razrješenje državnog tužioca, Tužilački savjet dostavlja Skupštini Crne Gore u roku od 60 dana od dana prijema inicijative. Odluku o razrješenju zamjenika Tužilački savjet mora donijeti u roku od tri mjeseca od dana podnošenja inicijative. Državni tužilac ili zamjenik je razrješen funkcije danom donošenja Odluke o njegovom razrješenju. Odluka Tužilačkog savjeta o razrješenju zamjenika je konačno i protiv nje se može pokrenuti upravni spor. Državni tužilac ili zamjenik može biti privremeno udaljen od dužnosti, ako se protiv njega odredi pritvor ili sprovođenje istrage za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije. Odluku o privremenom udaljavanju donosi Tužilački savjet.

Formiranjem nezavisnog i samostalnog organa Sudskog savjeta u čijoj nadležnosti je, između ostalog, izbor i razrješenje sudija otklonjen je politički uticaj na izbor i razrješenje sudija što je jedan od preduslova za njihovu nezavisnost. Takođe princip nezavisnosti se ostvaruje i kroz način odlučivanja Sudskog savjeta i sprovođenja transparentnih procedura u ostvarivanju svojih nadležnosti. Sudija u postupku izbora i razrješenja ima pravo na sudsku zaštitu što je poseban element koji garantuje njegovu nezavisnost. Tačno propisanim razlozima za razrješenje i prestanak funkcije, propisanim postupcima disciplinske odgovornosti štiti se nezavisnost sudije, jer ne može biti razriješen mimo razloga propisanih Ustavom, a u disciplinskom postupku ima pravo učešća i pravo na branioca. Uz to sudija u postupku izbora i razrješenja ima pravo na sudsku zaštitu što je poseban element koji garantuje njegovu nezavisnost. Nezavisnost sudija garantovana je i stalnošću funkcije, te uživanjem funkcionalnog imuniteta i jačanjem materijalnog položaja.

Autonomija državnom tužilaštvu je u pogledu nadležnosti, sastava i načina odlučivanja Tužilačkog savjeta, a naročito u tome što zamjenike državnih tužilaca imenuje Tužilački savjet i stalna im je funkcija, sa izuzetkom za zamjenike osnovnih državnih tužilaca za koje je predviđen mandate od tri godine za prvo imenovanje, a nakon toga ako budu imenovani funkcija im je stalna. Državne tužioce imenuje Skupština na predlog Tužilačkog savjeta. Državni tužilac u postupku izbora i

razrješenja ima pravo na sudsku zaštitu što je poseban element koji garantuje njegovu nezavisnost. Tačno propisanim razlozima za razrješenje i prestanak funkcije, propisanim postupcima disciplinske odgovornosti štiti se autonomija jer ne može biti razriješen mimo razloga propisanih zakonom, a u disciplinskom postupku ima pravo učešća i pravo na branioca. Takođe državni tužilac ima pravo na sudsku zaštitu povodom izrečenih disciplinskih mjera ili odluke o prestanku, odnosno razrješenju od dužnosti.

Takođe, materijalni položaj nosilaca pravosudne funkcije, kao garant njihove nezavisnosti i samostalnosti, ojačan je donošenjem posebnog Zakona o zaradama i drugim primanjima nosilaca pravosudnih i ustavnosudskih funkcija i donošenjem Odluke o posebnom koeficijentu za obračun zarada sudija, kao i u pogledu izdvajanja posebnih sredstava za rješavanje stambenih potreba nosilaca pravosudnih funkcije.

Kada je riječ o finansijskoj nezavisnosti pravosudnih organa sredstva za rad sudova i državnog tužilaštva se obezbjeđuju u posebnim razdjelima Budžeta. Predloge potrebnih finansijskih sredstava samostalno predlažu Vladi i predsjednik Vrhovnog suda i Vrhovni državni tužilac imaju pravo učešća na sjednici Skupštine kada se raspravlja o Budžetu.

45. Nepristrasnost sudstva: molimo da dostavite informacije o postojećim zakonskim odredbama i institucionalnom ustrojstvu kojima se omogućava nepristrasnost sudova. Da li postoje odredbe koje eliminišu konflikt interesa za sudije i tužioce i kako se one sprovode? Da li ove etičke odredbe za sudije i tužioce postoje? Objasnite.

Nepristrasnost sudova predviđena je Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br.1/07); kojim je u dijelu ličnih prava i sloboda propisano da svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom uspostavljenim sudom, kao i da sud sudi na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Ustavom su takođe obuhvaćeni principi javnosti suđenja, stalnosti sudske funkcije, funkcionalni imunitet, nespojivost sudijske i tužilačke funkcije sa poslaničkom i ostalim javnim funkcijama i profesionalnim obavljanjem drugih djelatnosti. Sudski savjet kao samostalan i nezavisan organ pretežno je sastavljen iz reda sudija, bira i razrješava sudije i predsjednike sudova.

Ustavom ustanovljen princip nepristrasnosti sudova i navedene ustavne odredbe detaljnije su razrađene organizacionim zakonima.

Zakonom o sudovima (Sl. list RCG, br.5/02 i 49/04); je propisano, u okviru osnovnih načela, da se sudijska funkcija ne smije vršiti ni pod čijim uticajem i da niko ne smije da utiče na sudiju u vršenju sudijske funkcije; svako ima pravo na nepristrasno suđenje u razumnom roku; svako ima pravo da u njegovoj pravnoj stvari, nezavisno od stranaka i svojstva pravne stvari, sudi sudija određen slučajem. Zakonom o sudovima je razrađen princip slučajne dodjele predmeta na način da se predmet dodjeljuje sudiji po dnevnom redoslijedu podnošenja zahtjeva za pokretanje sudske postupka, prema azbučnom redu početnih slova prezimena sudija. Takođe su veoma striktno određeni slučajevi oduzimanja dodjeljenog predmeta i to samo ako se utvrdi da sudija neopravdano ne postupa u predmetu, zbog izuzeća ili ako je sudija spriječen da vrši sudijsku funkciju više od tri mjeseca. Predviđena je odgovornost predsjednika suda ukoliko se suprotno zakonu dodjeljuju predmeti. Metod slučajne dodjele predmeta detaljno je uređen Sudskim poslovníkom i u praksi sudova se primjenjuje a potpuna implementacija slučajne dodjele predmeta u skladu sa pomenutim propisima biće olakšana nakon uspostavljanja pravosudnog informacionog sistema.

Zakonom o državnom tužilaštvu u okviru načela nepristrasnosti i objektivnosti propisano je da se funkcija državnog tužioca vrši u javnom interesu radi obezbjeđenja primjene prava, pri čemu se mora obezbjeđiti poštovanje i zaštita ljudskih prava i sloboda i da se funkcija državnog tužioca mora vršiti nepristrasno i objektivno; da se pridržavaju Kodeksu tužilačke etike koji utvrđuje Tužilački savjet. Zarade tužilaca se uređuju posebnim zakonom. Zakonom je uređeno da se dodjela predmeta vrši na način kojim se obezbjeđuje nepristrasnost, nezavisnost i efikasnost u radu. Slučajna dodjela predmeta u radu državnih tužilaca se implementira na način što se kod

osnovnih i viših državnih tužilaca za usmjeravanje predkrivičnog postupka, obezbjeđivanja učešća u procesnim radnjama i drugim poslovima predkrivičnog postupka, kao i za druge neophodne radnje organizuje stalno dežurstvo, odnosno pripravnost. Organizuju se sedmična dežurstva državnih tužilaca po spisku dežurnih nosilaca tužilačke funkcije, i po tom osnovu sva krivična djela učinjena u tom vremenskom periodu spadaju u nadležnost i rad dežurnog tužioca. Ovakav način organizacije rada dodjele predmeta po osnovu dežurstva državnih tužilaca između ostalog garantuje princip nepristrasnosti u radu tužilaca.

Zakonom o sudskom savjetu (Sl. list CG, br.13/08) propisano je da Sudski savjet obezbjeđuje nezavisnost, samostalnost, odgovornost i profesionalnost sudova i sudija u skladu sa Ustavom i zakonom; da u obavljanju svojih dužnosti, od kojih su najznačajnije izbor sudija, prestanak sudijske funkcije i odgovornost, kao i kontrola rada suda i sudija, članovi Sudskog savjeta postupaju nezavisno i nepristrasno, kao i da Sudski savjet štiti sud i sudiju od političkog uticaja. Ovim zakonom su precizirani kriteriji za izbor za sudiju koji su detaljnije razrađeni Poslovníkom o radu Sudskog savjeta a uslovi za prestanak i razrješenje sudijske funkcije utvrđeni su Ustavom.

U odnosu na veoma bitnu garanciju za nepristrasno postupanje pravosudnih organa Zakonikom o krivičnom postupku i Zakonom o parničnom postupku propisani su razlozi za izuzeće sudije ili sudije-porotnika koji se uglavnom odnose na sukob interesa, odnosno da sudija nije oštećen krivičnim djelom, zatim niz razloga koji uključuju bračni, rodbinski i drugi odnos sudije sa strankama, ranije učešće postupajućeg sudije u tom predmetu, kao i slučaj postojanja okolnosti koje izazivaju sumnju u nepristrasnost. Pored detaljno navedenih razloga za izuzeće procesnim zakonima je uređen i postupak za izuzeće. Naime, sudija ili sudija porotnik čim sazna da postoji koji od razloga za izuzeće je dužan da prekine svaki rad na predmetu i da o tome obavjesti predsjednika suda koji će na propisan način dodjeliti predmet drugom sudiji a ako se radi o izuzeću predsjednika suda njega će za taj slučaj zamjeniti sudija tog suda najstariji po stažu a ako to nije moguće onda će odluku donijeti predsjednik neposredno višeg suda. Procesnim zakonima taksativno je određeno i ko može tražiti izuzeće i u kojoj fazi postupka, kao i da o zahtjevu za izuzeće odlučuju predsjednik suda i propisan je postupak odlučivanja. Rješenje kojim se zahtjev za izuzeće odbija može se pobijati posebnom žalbom. Obaveze sudije ili sudije-porotnika u slučaju podnošenja zahtjeva za izuzeće takođe su predviđene procesnim zakonima a posebno je uređeno izuzeće državnog tužioca i drugih učesnika u postupku. Ukoliko je u izricanju presude učestvovao sudija koji je pravosnažnom odlukom izuzet ili se morao izuzeti od suđenja to predstavlja bitnu povredu postupka. U upravnom sporu saglasno Zakonu o upravnom sporu primjenjuju se odredbe o izuzeću propisane Zakonom o parničnom postupku.

Odredbe o izuzeću sudije i državnog tužioca u praksi se striktno sprovode

Zakonom o zaradama i drugim prmanjima nosilaca pravosudnih i ustavnosudskih funkcija koji je u primjeni od 2007 godine, znatno je poboljšana materijalni položaj nosilaca pravosudne funkcije.

Zakon o sprječavanju sukoba interesa iz 2008.godine, eliminiše sukob interesa kada su u pitanju sudije i državni tužioci kao javni funkcioneri. Ovaj Zakon uređuje ograničenja u vršenju javnih funkcija, obavezuje javne funkcionere na podnošenje izvještaja o prihodima i imovini i druge mjere za sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa. Zakonom je propisano je da se javni funkcioner može baviti naučnom, nastavnom, kulturnom, umjetničkom i sportskom djelatnošću i da stiče prihode od autorskih, patentnih i sličnih prava intelektualne i industrijske svojine; javni funkcioner je obavezan da ove prihode prijavi Komisiji za utvrđivanje konflikta interesa koju obrazuje Skupština Crne Gore; da sudija ili državni tužilac ne može biti predsjednik ili član organa upravljanja i nadzornog organa, izvrši direktor, član menadžmetna javnog preduzeća, javne ustanove ili drugog pravnog lica i ne može da zaključi ugovor o pružanju usluga javnom preduzeću; ako javni funkcioner u organu vlasti u kojem vrši javnu funkciju učestvuje u raspravi i odlučivanju u stvari u kojoj on ili povezano lice ima privatni interes, dužan je da davanjem izjave o postojanju privatnog interesa obavijesti ostale učesnike u raspravi i odlučivanju prije svog učešća u raspravi, a najkasnije prije početka odlučivanja; javni funkcioner ne može da zastupa pravno i fizičko lice u periodu od jedne godine po prestanku javne funkcije, da zastupa pravno ili fizičko lice pred organom vlasti u kojem je kao javni funkcioner učestvovao u donošenju odluke; javni funkcioner ne smije primiti novac, hartije od vrijednosti ili dragocjeni metal, bez obzira na njihovu vrijednost niti primiti poklone, osim protokolarnih poklona i prigodnih poklona manje vrijednosti, do 50€; javni funkcioner kome je ponuđen poklon koji ne smije da primi, dužan je da ponudu odbije, odnosno da

saopšti poklonodavcu da poklon ne može da primi; primljeni pokloni i njihova vrijednost upisuju se u evidenciju poklona koju vodi organ vlasti u kojem javni funkcioner vrši funkciju.

Zakonom o sprečavanju sukoba interesa takođe je predviđeno da javni funkcioner u roku od 15 dana od dana stupanja na funkciju podnese Komisiji za utvrđivanje konflikta interesa Crne Gore izvještaj o svojoj imovini i prihodima kao i o imovini i prihodima supružnika i djece ukoliko žive u zajedničkom domaćinstvu prema stanju na dan izbora postavljenja ili imenovanja. U toku vršenja javne funkcije sudije i tužioci podnose izvještaj: jednom godišnje do kraja februara, u tekućoj godini za prethodnu godinu, a u slučaju promjene podataka iz izvještaja koji se odnose na uvećanje imovine preko 5.000€ u roku od 15 dana od dana nastanka promjene.

Sukob interesa postoji kada javni funkcioner privatni interes stavlja ispred javnog interesa radi sticanja materijalne koristi ili privilegije za njega ili sa njim povezana lica a postojanje sukoba interesa i mjere za sprečavanje sukoba interesa preduzima Komisija za sprečavanje sukoba interesa Crne Gore kao nezavisno tijelo. Podaci o prihodima i imovini sudija i tužilaca dostupni su javnosti.

Saglasno Zakonu o sprečavanju sukoba interesa povreda tog zakona utvrđena konačnom, odnosno pravosnažnom odlukom smatra se nesavjesnim vršenjem javne funkcije o čemu Komisija obavještava Sudski savjet radi eventualnog pokretanja postupka razrješenja.

Konferencija sudija je u julu 2008 godine, donijela Kodeks sudijske etike a Tužilački savjet je 2006 godine utvrdio Etički kodeks državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca, koji će svakako pomoći u u razrješavanju pitanja profesionalne etike i autonomije u odlučivanju i obavjestiti javnost o standardima koje mogu da očekuju od sudija i tužilaca i doprinijeti davanju garancija javnosti da se odluke donose na nezavisan i nepristrasan način.

46. Molimo da date opis svog tužilačkog sistema. Kako se tužioci postavljaju, koji je njihov status i kako se garantuje njihova samostalnost, nepristrasnost i profesionalizam? Da li postoji neki sistem imuniteta za tužioce?

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07) državno tužilaštvo definiše se kao jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti, dok Tužilački savjet obezbjeđuje samostalnost državnog tužilaštva i državnih tužilaca.

Državno tužilaštvo svoju funkciju vrši na osnovu Ustava, zakona i ratifikovanih međunarodnih ugovora.

U skladu sa Zakonom o državnom tužilaštvu (Sl. list RCG, br. 69/03 i Sl. list CG, br. 40/08), strukturu državnog tužilaštva Crne Gore čine: Vrhovno državno tužilaštvo, viša državna tužilaštva i osnovna državna tužilaštva.

Vrhovno državno tužilaštvo osniva se za teritoriju Crne Gore i ima sjedište u Podgorici. Više državno tužilaštvo osniva se za područje višeg suda i privrednog suda. U Crnoj Gori osnovana su dva viša državna tužilaštva, sa sjedištem u Podgorici i Bijelom Polju. Osnovno državno tužilaštvo osniva se za područje jednog ili više osnovnih sudova. U Crnoj Gori osnovano je 13 osnovnih državnih tužilaštava. Pri Vrhovnom državnom tužilaštvu formirano je Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina kojim rukovodi specijalni tužilac.

Poslove državnog tužilaštva vrše vrhovni državni tužilac, viši državni tužioci i osnovni državni tužioci, dok određene poslove državnog tužilaštva vrši specijalni tužilac.

Državni tužioci imaju zamjenike, koji su ovlašćeni da u postupku pred sudom i drugim državnim organima vrše sve radnje za koje su po zakonu ovlašćeni državni tužioci, čiji su oni zamjenici.

Skupština Crne Gore imenuje vrhovnog državnog tužioca, više državne tužioce i osnovne državne tužioce na predlog Tužilačkog savjeta, dok zamjenike državnih tužilaca imenuje Tužilački savjet.

Mandat državnih tužilaca je određen Ustavom Crne Gore i traje pet godina, s tim što mogu biti ponovo imenovani. Novelom Zakona o državnom tužilaštvu iz 2008. godine, uvedena je stalnost

funkcije zamjenika državnog tužioca, saglasno Preporuci (2000) 19 Komiteta ministara Savjeta Evrope o ulozi državnih tužilaca u krivičnom sistemu, sa izuzetkom prilikom prvog imenovanja za zamjenika osnovnog državnog tužioca, kada se imenuje na tri godine.

Uvođenjem stalnosti funkcije zamjenika državnog tužioca obezbijuje se zakonom proklamovana samostalnost, nepristrasnost i profesionalizam u vršenju tužilačke funkcije.

Za državnog tužioca i zamjenika može biti imenovano lice koje ispunjava opšte i posebne uslove za imenovanje. Opšti uslovi za imenovanje državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca su crnogorsko državljanstvo, odgovarajuća zdrastvena i poslovna sposobnost, završen pravni fakultet i položen pravosudni ispit.

Posebni uslovi su radno iskustvo na poslovima pravne struke i to za vrhovnog državnog tužioca i njegovog zamjenika 15 godina; višeg državnog tužioca i njegovog zamjenika 10 godina, osnovnog državnog tužioca 6 godina, a njegovog zamjenika 3 godine.

Pored opštih i posebnih uslova Zakonom o državnom tužilaštvu propisani su i kriterijumi za imenovanje državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca, kao što su stručno znanje, radno iskustvo i radni rezultati, sposobnost da nepristrasno, savjesno, marljivo, odlučno i odgovorno obavlja funkciju za koju se prijavljuje, dok su bliži kriterijumi utvrđeni Poslovníkom Tužilačkog savjeta (Sl. list CG, br. 53/03).

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca imenuju se na osnovu javnog oglasa koji objavljuje Tužilački savjet u Službenom listu Crne Gore i dnevnom listu koji izlazi u Crnoj Gori.

Prijave kandidata podnose se Tužilačkom savjetu, koji nakon pribavljenog mišljenja o stručnim radnim kvalitetima za sve kandidate organizuje razgovor sa prijavljenim kandidatima koji ispunjavaju uslove za imenovanje.

Na osnovu obavljenog razgovora i pribavljene dokumentacije Tužilački savjet ocjenjuje svakog kandidata u skladu sa kriterijumima koji su propisani Zakonom o državnom tužilaštvu i bližim kriterijumima propisanih Poslovníkom Tužilačkog savjeta. Način ocjenjivanja kandidata, sadržina obrasca za ocjenjivanje kao i bliži uslovi pisanog testiranja kandidata propisani su Poslovníkom Tužilačkog savjeta.

Na osnovu obavljenog razgovora, pribavljene dokumentacije i ocjene kandidata Tužilački savjet sačinjava listu kandidata koji su postigli zadovoljavajuće rezultate, na osnovu koje utvrđuje predlog za imenovanje državnog tužioca na nejavnoj sjednici, koji dostavlja Skupštini Crne Gore sa obrazloženjem i listom kandidata.

Tužilački savjet, takođe na osnovu liste kandidata donosi odluku o imenovanju zamjenika državnog tužioca na nejavnoj sjednici. Odluka sadrži pismeno obrazloženje i objavljuje se u Službenom listu Crne Gore. Kandidat koji nije imenovan ima pravo da izvrši uvid u svoju i dokumentaciju drugih kandidata i o tome dostavi pisano izjašnjenje Tužilačkom savjetu u roku od tri dana od dana izvršenog uvida.

Odluka Tužilačkog savjeta o imenovanju zamjenika državnog tužioca je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Specijalni tužilac za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina u okviru svoje nadležnosti ima ista prava i dužnosti kao i državni tužilac. Specijalni tužilac ima zamjenika, čiji broj utvrđuje Tužilački savjet na predlog vrhovnog državnog tužioca, a na osnovu inicijative specijalnog tužioca.

Vrhovni državni tužilac iz reda državnih tužilaca i zamjenika postavlja specijalnog tužioca uz njegovu pisanu saglasnost i prethodno pribavljeno mišljenje Tužilačkog savjeta. Zamjenika specijalnog tužioca, uz njegovu pisanu saglasnost, a na predlog specijalnog tužioca postavlja vrhovni državni tužilac iz reda državnih tužilaca i zamjenika.

Specijalni tužilac i njegov zamjenik postavljaju se na period od pet godina i mogu biti ponovo postavljeni. Za specijalnog tužioca može biti postavljeno lice koje ispunjava uslove za imenovanje

vrhovnog državnog tužioca, dok za zamjenika specijalnog tužioca može biti postavljeno lice koje ispunjava uslove za imenovanje višeg državnog tužioca.

Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca uživaju funkcionalni imunitet i ne mogu biti pozvani na odgovornost za dato mišljenje ili donijetu odluku u vršenju svoje funkcije, osim ukoliko se radi o krivičnom djelu. Ovakvo ustavno određenje statusa i položaja državnog tužilaštva razrađeno je Zakonom o državnom tužilaštvu, u smislu da se funkcija državnog tužioca ne smije vršiti ni pod čijim uticajem i da niko ne smije da utiče na državnog tužioca u vršenju njegove funkcije, osim u slučajevima predviđenim tim zakonom. Vrhovni državni tužilac uživa potpuni imunitet koji podrazumijeva da ne može biti pozvan na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoren za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje funkcije i da se ne može pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Zakonom o državnom tužilaštvu propisana je samostalnost i nezavisnost tužilačke funkcije, u smislu da se funkcija državnog tužioca ne smije vršiti ni pod čijim uticajem i da niko ne smije da utiče na državnog tužioca u vršenju njegove funkcije. Ovim Zakonom dalje je propisano, da se funkcija državnog tužioca mora vršiti nepristrasno i objektivno, u javnom interesu, a radi obezbjeđenja primjene prava, pri čemu se mora obezbijediti poštovanje i zaštita ljudskih prava i sloboda. Državni tužilac i zamjenik državnog tužioca u vršenju svoje funkcije pridržavaju se Kodeksa tužilačke etike. Takođe, Ustavom je propisano da državni tužilac i zamjenik državnog tužioca ne mogu vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljati druge djelatnosti.

U skladu sa Zakonom o državnom tužilaštvu, Tužilački savjet je samostalan i nezavistan organ, koji na osnovu Ustava Crne Gore obezbjeđuje samostalnost državnih tužilaštava i državnih tužilaca.

Tužilački savjet čine vrhovni državni tužilac koji je po položaju predsjednik Tužilačkog savjeta, šest članova savjeta je iz reda državnih tužilaca i zamjenika i po jedan predstavnik Pravnog fakulteta u Podgorici, Advokatske komore, Ministarstva pravde i iz reda istaknutih pravnika u Crnoj Gori, o čijem izboru odluku donosi Skupština Crne Gore.

Tužilački savjet ima mandat da utvrđuje predlog za imenovanje i razrješenje državnog tužioca i zamjenika; utvrđuje broj zamjenika državnog tužioca; sprovodi postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti državnog tužioca i zamjenika; donosi opšte i posebne programe stručnog usavršavanja; utvrđuje predlog razdjela budžeta za finansiranje rada državnog tužioca; utvrđuje Kodeks tužilačke etike; donosi Poslovnik o svom radu i vrši druge poslove određene zakonom.

U cilju uspješnijeg vršenja tužilačke funkcije državni tužilac i zamjenik imaju pravo i obavezu da se stručno usavršavaju radi uspješnijeg vršenja svoje funkcije.

Vrhovni državni tužilac ili lice koje on ovlasti stara se o realizaciji opštih i posebnih programa stručnog usavršavanja i, s tim u vezi, može da organizuje seminare, kurseve i druge oblike stručnog usavršavanja.

Sredstva za rad državnog tužioca obezbjeđuju se u posebnom razdjelu državnog budžeta a predlog tog razdjela utvrđuje i Vladi Crne Gore dostavlja Tužilački savjet.

47. Kako fizičkim i pravnim licima iz država članica EU obezbjeđujete jednak pristup vašim sudovima, bez diskriminacije, u poređenju s vašim državljanima?

Ustavom Crne Gore zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu, koja se takođe odnosi na zabranu od diskriminacije u pristupu sudovima stanih fizičkih i pravnih lica u odnosu na domaća lica.

Ustavom je takođe zagarantovano pravo svakog na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda. Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma. Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Svako ima pravo obraćanja međunarodnim organizacijama radi zaštite svojih prava i sloboda zajemčenih Ustavom. Jednak

pristup domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica pred sudovima podrazumijeva i jednakost prava na pravnu pomoć koje Ustav svakom garantuje.

Crna Gora je potpisnica niza multilateralnih i bilateralnih ugovora kako sa zemljama Evropske unije tako i sa drugim zemljama, kojima je uređeno pitanje slobodnog pristupa sudovima kao što su Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Haške konvencije o građanskom postupku iz 1905. i 1954. i Haška konvencija o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima iz 1980.godine, Međunarodni Pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine, Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka iz 1948.godine, bilateralni ugovori o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima sa Češkom i Slovačkom iz 1964.godine, Alžirom iz 1982.godine, Bosnom i Hercegovinom iz 2005.godine, Hrvatskom iz 1997.godine, Irakom iz 1986.godine, Kiprom iz 1984.godine, Makedonijom iz 2004.godine, Mongolijom iz 1981.godine, Poljskom iz 1962.godine, Rusijom iz 1962.godine, Austrijom iz 1954.godine, Belgijom iz 1971.godine, Bugarskom iz 1956.godine, Grčkom iz 1959.godine, Mađarskom iz 1982.godine, Rumunijom iz 1960.godine, Italijom iz 1960.godine, Turskom iz 1934.godine i Velikom Britanijom iz 1936.godine kao i posebni sporazumi o olakšanju primjene Haške konvencije o građanskom postupku iz 1954.godine koji su zaključeni sa Francuskom 1969.godine i Švedskom 1990.godine.

U maju 2009. godine Crna Gora i Republika Srbija zaključila su tri ugovora u oblasti pravosudne saradnje Ugovor o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima, Ugovor o izručenju i Ugovor o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima.

Ako ne postoji međunarodni ugovor Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih država propisuje da strani državljani imaju pravo na oslobođenje od parničnih troškova pod uslovom uzajamnosti. Pored fizičkih lica slobodan pristup sudovima imaju i strana pravna lica koja u Crnoj Gori uživaju u tom pogledu nacionalni tretman. Za stranačku i parničnu sposobnost fizičkog lica mjerodavno je pravo države čiji je ono državljanin.

Zakonom o sudovima propisano je pravo svakog lica na slobodno obraćanje sudu radi ostvarivanja svojih prava i jednakost pred sudom. Zakon o parničnom postupku, takođe, propisuje jednakost stranaka i obavezuje sud da svakoj stranci pruži mogućnost da se izjasni o zahtjevima i navodima protivne stranke. Stranka u postupku može da bude svako fizičko i pravno lice. Ako se postupak ne vodi na jeziku stranke, odnosno drugih učesnika u postupku obezbijediće im se, na njihov zahtjev, usmeno prevođenje na njihov jezik ili jezik koji razumiju svih podnesaka i pisanih dokaza, kao i onoga što se na ročištu iznosi.

Zakonom je propisano da će se stranke i drugi učesnici u postupku poučiti o pravu da usmeni postupak pred sudom prate na svom jeziku posredstvom tumača. Stranke i drugi učesnici u postupku koji ne razumiju ili ne govore jezik koji je u službenoj upotrebi u sudu imaju pravo da se služe svojim jezikom ili jezikom koji razumiju.

Zakonom o insolventnosti predviđeno je da strana pravna i fizička lica imaju pravo neposrednog obraćanja sudovima u Crnoj Gori.

48. Pritvor: molimo da opišete pravila i procedure koji regulišu pre-sudski pritvor i, posebno, pravila za njegovo produženje. Kako policijski, sudski, tužilački i zatvorski sistemi obezbjeđuju humane i bezbjednosne uslove za pritvorenike (u pogledu međunarodnih standarda ljudskih prava)? Koje mjere se preduzimaju ukoliko ovi standardi nijesu ispoštovani?

Jedno od osnovnih načela Zakonika o krivičnom postupku (Sl. list RCG, br. 71/03 i 47/06) obavezuje da lice koje je lišeno slobode, bez odluke suda, mora odmah biti sprovedeno nadležnom istražnom sudiji, osim u slučajevima koje predviđa ovaj zakonik.

S tim u vezi, zakonikom je data mogućnost lišenja slobode nekog lica od strane policijskih službenika, ako postoji bilo koji razlog koji je zakonikom predviđen za određivanje pritvora, to jest kada postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, i to:

- ako se krije ili ako se ne može utvrditi njegova istovjetnost ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,
- ako postoje okolnosti koje ukazuju da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog djela ili ukazuju da će ometati postupak uticanjem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,
- ako postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti krivično djelo ili dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti,
- ako su u pitanju krivična djela za koje se po zakonu može izreći kazna deset godina zatvora ili teža kazna, ako je to opravdano zbog posebno teških okolnosti djela.

U tom slučaju, lice lišeno slobode mora biti upoznato sa pravima koje ono ima po ovom zakoniku, odnosno mora biti odmah obaviješteno, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznato da nije dužno ništa da izjavi, da ima pravo da uzme branioca koga sam izabere i da zahtijeva da se o lišenju slobode obavijesti lice koje ono odredi.

Obaveza je policijskih službenika da lice lišeno slobode, bez odlaganja, uz krivičnu prijavu sprovedu nadležnom istražnom sudiji, a u slučaju da je, zbog neotklonjivih smetnji, sprovođenje tog lica trajalo duže od 8 sati, ovlašćeni policijski službenik je dužan da istražnom sudiji posebno obrazloži takvo zakašnjenje, o čemu istražni sudija sačinjava zabilješku, odnosno zapisnik, u koji će unijeti i izjavu lica lišenog slobode o vremenu i mjestu lišenja slobode.

Međutim, zakonikom je data i mogućnost zadržavanja lica lišenog slobode od strane organa policije. Naime, lice lišeno slobode na osnovu razloga za određivanje pritvora, kao i lice koga policija poziva u svojstvu osumnjičenog, organ policije može izuzetno zadržati, radi prikupljanja obavještenja ili saslušavanja, najduže 48 sati od časa lišenja slobode. O zadržavanju policija odmah, a najkasnije u roku od 2 sata, donosi i uručuje rješenje zadržanom licu i braniocu, a u rješenju moraju biti navedeni djelo za koje se osumnjičeni tereti, osnovi sumnje, dan i čas lišenja slobode, kao i vrijeme početka zadržavanja. Protiv tog rješenja osumnjičeni i branilac imaju pravo žalbe, koja se sa spisom predmeta odmah dostavlja istražnom sudiji, koji je dužan odlučiti o žalbi u roku od 4 sata od kada je žalbu primio. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Policija je dužna da o zadržavanju odmah obavijesti istražnog sudiju i državnog tužioca, a istražni sudija može zahtijevati da mu policija odmah sprovede zadržano lice. Ukoliko policija u roku od 48 sati ne podnese krivičnu prijavu i sprovede zadržano lice istražnom sudiji, dužna je zadržano lice da pusti na slobodu. U vezi istog krivičnog djela isto lice se ne može ponovo zadržavati. Policija je dužna da osumnjičenog odmah obavijesti o djelu za koje se tereti i osnovama sumnje, o pravu da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom daljem saslušanju, da nije dužan da odgovara na postavljena pitanja, da mu, u slučaju zadržavanja, predoči prava koja, shodno Zakoniku o krivičnom postupku, ima lice lišeno slobode, te da mu omogući korišćenje prava da obavijesti branioca, odnosno da mu pruži pomoć da nađe branioca.

Čim policija donese rješenje o zadržavanju osumnjičeni mora imati branioca, a ako osumnjičeni sam ne obezbijedi branioca, policija će mu ga obezbijediti po službenoj dužnosti, po redosljedu sa spiska koji dostavlja Advokatska komora.

Ovlašćeni policijski službenik ima i pravo da lice zatečeno na mjestu izvršenja krivičnog djela uputi istražnom sudiji ili ga zadrži na tom mjestu do dolaska istražnog sudije, ako bi to lice moglo dati podatke važne za krivični postupak i ako je vjerovatno da se njegovo saslušanje docnije ne bi moglo izvršiti ili bi bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem ili drugim teškoćama. Zadržavanje ovih lica na mjestu izvršenja krivičnog djela ne može trajati duže od 6 sati.

Lice koje je zadržano u smislu prethodno navedenog ima pravo da podnese pritužbu nadležnom državnom tužiocu ili neposredno višem organu policije.

Saglasno navedenim odredbama Zakonika o krivičnom postupku, zadržavanje nekog lica od strane organa policije može trajati najduže 48 sati, a ne postoji mogućnost da se vrijeme ovog zadržavanja produži.

Prilikom dovođenja lica lišenog slobode istražnom sudiji, ovlašćeni policijski službenik će obavijestiti istražnog sudiju o razlozima i o vremenu lišenja slobode. Obaveza je istražnog sudije

da licu lišenom slobode, koje mu je dovedeno, odmah saopšti da može uzeti branioca i omogućiti mu da u njegovom prisustvu (korišćenjem telefona, telegrafa ili drugog elektronskog prenosioca poruka) obavijesti branioca neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čiji identitet istražnom sudiji mora biti otkriven, a ako je potrebno i pomogne mu da nađe branioca. Ako u roku od 24 sata od kada mu je omogućeno da uzme branioca, lice lišeno slobode ne obezbijedi prisustvo branioca ili izjavi da ne želi da uzme branioca, istražni sudija je dužan da ga bez odlaganja sasluša, a najkasnije u roku od narednih 12 sati od dovođenja. Odmah poslije saslušanja istražni sudija će odlučiti da li će lice lišeno slobode pustiti na slobodu ili će mu odrediti pritvor. Ako istražni sudija licu lišenom slobode odredi pritvor, dužan je da o tome odmah obavijesti državnog tužioca i da mu u roku od 2 sata dostavi spise.

Na osnovu rješenja istražnog sudije, odnosno rješenja vijeća od trojice sudija prvostepenog suda (u slučaju kada se istražni sudija ne složi sa predlogom državnog tužioca o određivanju pritvora), okrivljeni se može zadržati u pritvoru najviše mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka okrivljeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora. Na obrazloženi predlog istražnog sudije ili državnog tužioca pritvor se može produžiti rješenjem vijeća od trojice sudija prvostepenog suda, najviše za 2 mjeseca. Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko 5 godina ili teža kazna, vijeće Vrhovnog suda može, na obrazloženi predlog istražnog sudije ili državnog tužioca, iz važnih razloga, produžiti pritvor, najviše za još 3 mjeseca. Ako se do isteka prethodno navedenih rokova ne podigne optužnica, okrivljeni će se pustiti na slobodu.

U toku istrage, istražni sudija može ukinuti pritvor u saglasnosti sa ovlašćenim tužiocem. Ako između istražnog sudije i ovlašćenog tužioca ne postoji saglasnost, istražni sudija će zatražiti da o tome odluči vijeće, koje je dužno da odluku donese u roku od 48 sati.

U slučaju kada se vodi skraćeni krivični postupak (za krivična djela za koja je kao glavna kazna propisana kazna zatvora do tri godine), pritvor se može odrediti u cilju nesmetanog vođenja krivičnog postupka, protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično djelo:

- ako se krije ili ako se ne može utvrditi njegova istovjetnost ili ako postoje druge okolnosti koje očigledno ukazuju na opasnost od bjekstva,
- ako je u pitanju krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od tri godine, a osobite okolnosti ukazuju da će okrivljeni dovršiti pokušano krivično djelo ili će izvršiti krivično djelo kojim prijeti.

Prije podnošenja optužnog predloga pritvor može trajati samo onoliko koliko je potrebno da se sprovedu istražne radnje, ali ne duže od 8 dana. O žalbi protiv rješenja o pritvoru rješava vijeće od trojice sudija prvostepenog suda.

Kada se vodi krivični postupak prema maloljetnicima, sudija za maloljetnike može izuzetno, po službenoj dužnosti ili na predlog državnog tužioca, maloljetniku odrediti pritvor kad za to postoje razlozi koji su Zakonikom o krivičnom postupku predviđeni za određivanje pritvora. Ako se sudija za maloljetnike ne složi sa predlogom državnog tužioca za određivanje pritvora, zatražiće da o tome odluči vijeće za maloljetnike istog suda. Na osnovu rješenja o pritvoru koje je donio sudija za maloljetnike, pritvor u pripremnom postupku može trajati najduže mjesec dana. Vijeće za maloljetnike istog suda može, iz opravdanih razloga, produžiti pritvor najduže još za mjesec dana.

Nakon završetka pripremnog postupka pritvor može da traje najduže 4 mjeseca za mlađe maloljetnike, odnosno 6 mjeseci za starije maloljetnike.

Prema novom Zakoniku o krivičnom postupku (Sl. list CG, br. 57/09), koji je stupio na snagu 26.08.2009. godine a koji će se primjenjivati nakon jedne godine od dana stupanja na snagu, ovlašćeni policijski službenici mogu neko lice lišiti slobode, ako postoji neki od razloga za određivanje pritvora, ali su dužni da o tome odmah obavijeste državnog tužioca, da sačine službenu zabilješku koja obavezno sadrži vrijeme i mjesto lišenja slobode, i da to lice bez odlaganja sprovedu državnom tužiocu, pri čemu lice lišeno slobode mora biti upoznato sa pravima koje ono ima po ovom zakoniku. Prilikom dovođenja, ovlašćeni policijski službenik će službenu zabilješku predati državnom tužiocu, koji će u zapisnik unijeti i izjavu lica lišenog slobode o vremenu i mjestu lišenja slobode. U slučaju da lice lišeno slobode ne bude sprovedeno državnom tužiocu u roku od 12 časova od časa lišenja slobode, policija je dužna da to lice pusti na slobodu.

Lice lišeno slobode u smislu prethodno navedenog ne može biti ponovo lišeno slobode za isto krivično djelo.

Nakon dovođenja lica lišenog slobode, državni tužilac je dužan da tom licu odmah saopšti da može uzeti branioca i omogućiti mu da u njegovom prisustvu (korišćenjem telefona ili drugog sredstva elektronske komunikacije) obavijesti branioca neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica, čiji identitet državnom tužiocu mora biti otkriven, a ako je potrebno i pomogne mu da nađe branioca. Ukoliko u roku od 12 časova od kada mu je to omogućeno, lice lišeno slobode ne obezbijedi prisustvo branioca ili izjavi da ne želi da uzme branioca, državni tužilac je dužan da ga bez odlaganja sasluša, a najkasnije u roku od narednih 12 časova. Odmah poslije saslušanja državni tužilac će lice lišeno slobode pustiti na slobodu, osim ako ocijeni da postoje razlozi za zadržavanje.

Osumnjičenog lišenog slobode državni tužilac može izuzetno, a najduže 48 časova od časa lišenja slobode, zadržati ako ocijeni da postoji neki od razloga za pritvor. Državni tužilac će odmah, a najkasnije u roku od 2 časa donijeti i uručiti zadržanom licu i braniocu rješenje o zadržavanju, a u rješenju mora biti navedeno djelo za koje se osumnjičeni tereti, osnov sumnje, razlog zadržavanja, dan i čas lišenja slobode, kao i vrijeme početka zadržavanja. Protiv tog rješenja osumnjičeni i branilac imaju pravo žalbe koja se sa spisima predmeta odmah dostavlja sudiji za istragu, koji je dužan da odluči o žalbi u roku od 4 časa od kada je žalbu primio. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja. Čim se donese rješenje o zadržavanju osumnjičeni mora imati branioca.

Mogućnost lišenja slobode nekog lica, odnosno zadržavanja tog lica od strane policijskog službenika, predviđena je i Zakonom o policiji (Sl. list RCG, br. 28/05) koji predviđa da ovlašćeni policijski službenik može, izuzetno, lišiti slobode lice koje narušava javni red i mir ili ugrožava bezbjednost saobraćaja, ako se javni red i mir ili bezbjednost saobraćaja ne mogu uspostaviti na drugi način. U ovim slučajevima lišenje slobode ne može trajati duže od 6 časova. Izuzetno, lišenje slobode može trajati do 12 časova i to: ako je potrebno utvrditi identitet lica, a identitet se ne može utvrditi bez lišenja slobode, ako je lice izručio inostrani organ radi predavanja nadležnom organu, i ako ugrožava bezbjednost drugog lica ozbiljnom prijetnjom da će napasti na njegov život ili tijelo.

Lišenje slobode u smislu prethodno navedenog određuje se rješenjem o zadržavanju koje donosi starješina organizacione jedinice policije, a u rješenju se navode: lični podaci lica koje se lišava slobode, vrijeme lišenja slobode, početak i osnov lišenja slobode i pouka o pravu na žalbu. Rješenje se donosi i uručuje zadržanom licu odmah, a najkasnije u roku od 2 časa od početka zadržavanja. Protiv rješenja o zadržavanju, lice lišeno slobode može izjaviti žalbu nadležnom Ministarstvu, u roku od 6 časova od časa uručivanja rješenja, odnosno u roku od 12 časova ako je lišenje slobode trajalo do 12 časova. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, a nadležno Ministarstvo, kao drugostepeni organ, dužno je da po žalbi zadržanog lica donese rješenje u roku od 6 časova od prijema žalbe, odnosno u roku od 12 časova, ako je lišenje slobode trajalo do 12 časova.

Osnovu humanog i bezbjednog postupanja prema licima koja su zadražana od strane policije, i licima kojima je od strane suda određen pritvor, čini normativni okvir koji reguliše zadržavanje, odnosno pritvor, to jest odgovarajući zakonski i podzakonski propisi, a svakako i vršenje nadzora nad primjenom tih propisa.

Prema Zakonu o policiji, prostorije namjenjene za zadržavanje lica lišenih slobode moraju ispunjavati neophodne higijensko-tehničke uslove, a naročito u pogledu kubature vazduha, minimalne površine, osvjetljenja i provjetravanja. Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode (Sl. list RCG, br. 57/06) propisani su neophodni higijensko-tehnički uslovi koje moraju ispunjavati prostorije namijenjene za zadržavanje lica lišenih slobode u pogledu odgovarajuće površine, opštih higijensko-sanitarnih zahtjeva, kubature vazduha, osvjetljenja, provjetravanja, zagrijanosti i odgovarajućeg namještaja.

Nakon donošenja pomenutog Pravilnika, u područnim organizacionim jedinicama Uprave policije CG, izvršena je temeljna rekonstrukcija prostorija za zadržavanje. Građevinski i tehnički zahvati su se odnosili na obezbjeđenje opštih uslova: površine, kubature vazduha, osvjetljenja, provjetravanja i zagrijanosti, kao i obezbjeđenja sanitarnih sadržaja u istoj prostoriji ili kao aneks prostorijama za zadržavanje. Tamo gdje je to bilo tehnički izvodljivo, obezbijeđen je pristup čistoj vodi neposredno u prostorijama za zadržavanje i dnevna svjetlost postavljanjem tzv. „anti vandal” stakla–prozora. U

svim prostorijama postavljen je sistem za ventilisanje i uduvanje toplog i hladnog vazduha, drveni ležajevi i sušeraste podloške, a obezbijeđena je i funkcionalnost sanitarnih sadržaja.

Rekonstrukciju prostorija za zadržavanje ozbiljno otežava opšta (ne)uslovnost objekata policije, a prije svega nemogućnost preprojektovanja prostorija, odnosno adaptacije postojećih objekata za policijske potrebe uslovljene opštom konstrukcijom objekta i sl. Naime, veći broj objekata policije je građen nenamjenski i bez postojanja normativa koji bi se odnosio na prostorije za zadržavanje. Prilikom izgradnje novih objekata normativi se u potpunosti poštuju, a u slučajevima nemogućnosti poštovanja svih normi prilikom adaptacije postojećih objekata, nastojimo ispoštovati i primijeniti standarde u što većoj mjeri.

U svim područnim organizacionim jedinicama, odnosno u prostorijama za zadržavanje instaliran je video nadzor, kao tehnička podrška nadgledanju zadržanih lica. Korišćenjem video nadzora je omogućeno monitorisanje zadržanih lica i mogućnost elektronskog snimanja, arhiviranja, pretraživanja i eksploatacije memorisanog video materijala. Paralelno sa video nadzorom omogućena je funkcija interfonске veze („panik taster“) između zadržanih lica i policijskih službenika.

Osim održavanja dnevne higijene, u svim prostorijama periodično se obavlja higijensko krećenje i osvježavanje prostorija neutralnim bojama, kao i dubinsko čišćenje namještaja i prostora.

Uprava policije obezbijedila je dvadesetčetvoročasovno dežurstvo kako bi se zadržanim licima obezbijedio obrok u redovnim intervalima (dostavom »lanč paketa«) a shodno njihovim vjerskim uvjerenjima. U onim organizacionim jedinicama Uprave policije koje nemaju zaposlenih koji su zaduženi za pružanje smještaja i ishrane, ishrana je obezbijeđena preko lokalnih prodajnih objekata dostavom adekvatnih obroka.

U cilju zaštite lica lišenih slobode i njihovih prava, obezbjeđenja zakonitosti postupanja u odnosu na njih, ustanovljen je Zapisnik o zadržavanju lica lišenog slobode, koji sadrži podatke o svim aspektima zadržavanja lica, od prihvata lica u policijskim jedinicama do predaje zadržanih lica nadležnim organima (Zavod za izvršenje sankcija, nadležni sudovi, drugi organi unutrašnjih poslova): prihvata lica u dežurnoj službi, smještaj u prostorije za zadržavanje, oduzimanje ličnih stvari i predmeta, obezbjeđivanja obroka, podatke o eventualnom pružanju ljekarske pomoći, žalbi na rješenje o zadržavanju, zapaženim povredama prilikom primopredaje lica, kao i podatke koji se odnose na predaju zadržanog lica nadležnim organima na dalje postupanje. Zapisnik je osnova dosijea za svako zadržano lice, a dosije sadrži rješenje o zadržavanju s pozivom na pravni osnov, zapisnik o alkotestiranju lica (ukoliko je lice alkotestirano), nalaz ljekara ukoliko je zadržano lice pregledano, primjerak eventualne žalbe zadržanog lica na rješenje o zadržavanju i rješenje o ukidanju zadržavanja.

Svakom zadržanom licu uručuje se tzv. »Informativni list za zadržano lice« čiji prijem zadržano lice potvrđuje svojeručnim potpisom, a isti je štampan na crnogorskom, engleskom, francuskom, njemačkom, ruskom i albanskom jeziku. Cilj je da se zadržano lice ponovo upozna sa svojim pravima, to jest da na njegovom jeziku ili jeziku koji razumije bude upoznat sa razlozima lišenja slobode, da nije dužan ništa da izjavi, da može angažovati branioca kojeg odabere, da o lišenju slobode na njegov zahtjev budu obaviješteni njegovi najbliži, da može zahtijevati ljekarsku pomoć od ljekara kojeg angažuje policija ili zadržano lice o sopstvenom trošku, da u redovnim intervalima dobija obrok u skladu sa njegovim vjerskim uvjerenjima i da mu je obezbijeđen pristup vodi za piće.

Sva zadržana lica smještaju se u prostorije za zadržavanje primjerene ljudskom dostojanstvu, uz permanentno nadgledanje ponašanja zadržanih lica i njihovog zdravstvenog stanja. U istu prostoriju ne mogu se smjestiti lica istog pola.

Kroz medijsku kampanju (TV spotovi, flajeri, komplement kartice) posebno je afirmisana uloga telefona za predstavke i prigovore građana na postupke policije, sa naglaskom na podnošenje prigovora od strane građana koji smatra da je nezakonito lišen slobode ili je prema njemu primijenjena tortura.

Ustavna nadležnost, i osnovna zakonska dužnost (Zakonik o krivičnom postupku) državnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih djela. Shodno tome, za krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti državni tužilac je nadležan: da rukovodi prekrivičnim postupkom, da zahtijeva sprovođenje istrage i usmjerava tok prethodnog krivičnog postupka u skladu sa zakonikom, da

podigne i zastupa optužnicu, odnosno optužni predlog pred nadležnim sudom, da izjavljuje žalbe protiv nepravosnažnih sudskih odluka i da podnosi vanredne pravde lijekove protiv pravosnažnih sudskih odluka.

Radi vršenja prethodno navedenih ovlaštenja, svi organi koji učestvuju u prekrivičnom postupku dužni su da prije svake preduzete radnje, osim u slučaju hitnosti, obavijeste nadležnog državnog tužioca. Organi policije i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih djela dužni su da postupe po svakom zahtjevu nadležnog državnog tužioca.

Kod svih krivičnih djela kod kojih je zaštitni objekat sloboda i prava čovjeka i građanina, a izvršilac je službeno lice, gonjenje se preuzima po službenoj dužnosti.

Izvršenje pritvora, odnosno postupanje sa pritvorenima, uređuje Zakonik o krivičnom postupku i Pravilnik o kućnom redu za izdržavanje pritvora, a na izvršenje pritvora shodno se primjenjuju i odredbe Pravilnika o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi službenika obezbjeđenja u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija (Sl. list RCG, br. 68/06).

Osnovu postupanja sa pritvorenima u smislu odredaba Zakonika o krivičnom postupku, čini prije svega zabrana vrijeđanja ličnosti i dostojanstva pritvorenika, uz isključenje mogućnosti da se prema pritvoreniku primijene druga ograničenja, osim onih koja su potrebna da se spriječi bjekstvo, podstrekavanje trećih lica da unište, sakriju, izmijene ili falsifikuju dokaze ili tragove krivičnog djela i neposredni ili posredni kontakti pritvorenog lica usmjereni na svjedoke, saučesnike i prikrivače.

Po prijemu u zatvorsku jedinicu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvorenik se informiše o osnovnim pravima i dužnostima koje ima za vrijeme trajanja pritvora, omogućava mu se komunikacija sa porodicom i braniocem, a obavezno se vrši opšti ljekarski pregled pritvorenika.

Pritvorenici su odvojeni od osuđenika, a zabranjeno je da u istoj prostoriji budu zatvorena lica različitog pola. Maloljetnici se odvajaju od punoljetnih lica. Smještaj pritvorenika treba da odgovara higijenskim zahtjevima, a prostorije u koje se smještaju pritvorenici ne smiju biti vlažne, moraju biti osvijetljene, redovno se provjetravati, i zagrijavati zavisno od klimatskih uslova. Higijena smještaja pritvorenika podliježe kontroli, radi čega se preduzimaju potrebne mjere.

Shodno pravima koja imaju po Zakoniku o krivičnom postupku, pritvorenici imaju mogućnost:

- neprekidnog noćnog odmora u trajanju od najmanje 8 sati,
- boravka na otvorenom prostoru u trajanju od najmanje 2 sata,
- nošenja svoje odjeće i korišćenja svoje posteljine, nabavljanja o svom trošku i korišćenja hrane, knjiga, stručne publikacije, štampe, pribora za pisanje i crtanje i drugih stvari koje odgovaraju njihovim redovnim potrebama, osim predmeta podobnih za nanošenje povreda, narušavanje zdravlja ili pripremu bjekstva,
- posjete bliskih srodnika, ljekara i drugih lica,
- posjete predstavnika domaćih i međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, kao i diplomatskih i konzularnih predstavnika,

Pritvoreniku se moraju obezbijediti uslovi za održavanje odjeće ili za njenu zamjenu prilikom posjete. Pritvoreniku koji nema svoju odjeću, obezbjeđuje se odjeća koja odgovara klimatskim prilikama i godišnjem dobu. U slučaju da pritvorenik nema novčanih sredstava, a ne raspolaže stvarima za ličnu higijenu, obezbijediće mu se najpotrebnije stvari. Zdravstvena zaštita pritvorenika obezbjeđuje se na nivou zatvorske zdravstvene službe, kao i na nivou javnih zdravstvenih ustanova.

O bezbjednosti pritvorenih lica dužna se starati služba obezbjeđenja Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, što obuhvata i obavezu čuvanja pritvorenih lica u Zavodu i van njega, kao i održavanje unutrašnjeg reda i discipline pritvorenih lica. Kontrola vršenja poslova obezbjeđenja u nadležnosti je nadređenog starješine, a vrši se u obliku neposrednog obilaska, raporta, izvještaja, kao i na drugi način.

Nadzor nad izvršenjem pritvora je u nadležnosti predsjednika suda koji je na to ovlašten, pri čemu je predsjednik ili sudija koga odredi, dužan da najmanje jedanput mjesečno obiđe pritvorenike i da se, ako nađe za potrebno i bez prisustva nadzornika i stražara, obavijesti kako se pritvorenici

hrane, kako se snadbijevaju drugim potrebama i kako se sa njima postupa. Predsjednik, odnosno sudija koga on odredi dužan je da preduzme mjere da se otklone nepravilnosti uočene prilikom obilaska zatvora. Predsjednik suda i istražni sudija mogu u svako doba da obilaze sve pritvorenike, da sa njima razgovaraju i da od njih primaju pritužbe.

Istražni sudija, odnosno predsjednik vijeća može pritvoreniku za disciplinske presteupe izreći disciplinsku kaznu ograničenja posjeta, a to ograničenje ne odnosi se na opštenje pritvorenika s braniocem. Protiv rješenja o izricanju disciplinske kazne pritvorenik ima pravo žalbe vijeću suda u roku od 24 časa od dana prijema rješenja, a vijeće je dužno o žalbi odlučiti u roku od 3 dana od dana prijema žalbe.

Unapređenje i razvoj zatvorskeg sistema predmet je strateških dokumenata Vlade Crne Gore (Akcioni plan za implementaciju Strategije reforme pravosuđa, Akcioni plan za prevenciju torture), čime se nastoje poboljšati smještajni uslovi za zatvorenike, odnosno dostići veći nivo standarda iz ove oblasti.

U tom smislu, realizovano je niz aktivnosti kako na planu izgradnje novih zatvorskih objekata, tako i na planu rekonstrukcije postojećih zatvorskih objekata.

Naime, u prethodnom periodu završena je izgradnja i opremanje četiri nova zatvorska objekta i to: objekat za smještaj osuđenih muških lica (površine 1250 m², kapaciteta za 144 lica), objekat za smještaj maloljetnika, ženskih lica i stranaca (površine 1250 m², kapaciteta za 56 lica), objekat za izvršenje kratkih kazni zatvora - do 6 mjeseci (površine 1250 m², kapaciteta za 92 lica), kao i objekat za izvršenje disciplinske kazne – samice (8 zasebnih prostorija). Takođe je završena rekonstrukcija i adaptacija dva postojeća objekta namijenjena za smještaj osuđenih muških lica, a završeno je i opremanje zatvorske bolnice.

Svakako da su određene mjere i aktivnosti predviđene i za unapređenje tretmana za pritvorenike, a riječ je o konkretnim mjerama koje imaju za cilj rješavanje problema prenatrpanosti postojećih zatvorskih kapaciteta, a to kroz izgradnju dva nova zatvorska objekta za smještaj pritvorenika, kao i o mjerama za unapređenje sistema obezbjeđenja, i unapređenje zdravstvenog tretmana lica lišenih slobode.

Akcionim planom za prevenciju torture takođe su predviđene mjere kojima je cilj unaprijediti vršenje policijskih poslova, kao što su implementacija standarda kojima se obezbjeđuje zaštita od torture lica zadržanih od strane policijskog organa, unapređenje sistema vršenja kontrole zakonitosti i efikasnosti obavljanja policijskih poslova i obezbjeđivanje da prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode zadovoljavaju potrebne higijensko-tehničke uslove.

49. Da li postoji neki viši savjet sudstva? Da li on obuhvata i tužioce? Ako postoji, opišite njegov sastav, ulogu, prostorije i budžet. Kako se postavljaju njegovi članovi i kako se osigurava njegova nezavisnost?

U skladu sa Ustavom u Crnoj Gori postoji Sudski savjet kao samostalan i nezavisan organ koji obezbjeđuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija i Tužilački savjet koji nije poseban organ već ga bira Skupština i njegov izbor, sastav, nadležnosti i način rada uređeni su zakonom.

Sudski savjet ima predsjednika i devet članova. Predsjednik Sudskog savjeta je predsjednik Vrhovnog suda, a članovi su četiri iz reda sudija, dva iz reda poslanika, dva iz reda uglednih pravnika i ministar pravde. Sastav Sudskog savjeta proglašava Predsjednik Crne Gore.

Sudski savjet je nadležan da

- bira i razrješava sudije, predsjednike sudova i sudije-porotnike;
- utvrđuje prestanak sudijske funkcije;
- utvrđuje broj sudija i sudija-porotnika u sudu;
- razmatra izvještaj o radu suda, predstavke i pritužbe na rad suda i zauzima stavove o njima;

- odlučuje o imunitetu sudije;
- predlaže Vladi iznos sredstava za rad sudova;
- vrši kontrolu rada sudova i sudija;
- odlučuje o disciplinskoj odgovornosti sudija;
- daje mišljenja na nacрте zakona i podzakonskih akata iz oblasti pravosuđa i inicira donošenje relevantnih zakona i drugih propisa iz ove oblasti;
- obezbjeđuje primjenu, održivost i jednoobraznost Pravosudnog informacionog sistema u dijelu koji se odnosi na sudove;
- stara se o edukaciji nosilaca pravosudne funkcije u saradnji sa Tužilačkim savjetom;
- vodi evidenciju podataka o sudijama;
- razmatra pritužbe sudija i zauzima stavove u vezi ugrožavanja njihove nezavisnosti i samostalnosti;
- predlaže orjentaciona mjerila o potrebnom broju sudija i ostalih službenika i namještenika u sudovima;
- utvrđuje metodologiju za izradu izvještaja o radu sudova i godišnjeg rasporeda poslova;
- utvrđuje predlog etičkog kodeksa, koji donosi Konferencija sudija;
- vrši i druge poslove utvrđene zakonom.

Sudski savjet ima svoje prostorije potpuno opremljene za nesmetan rad. Finansijska sredstva za rad Sudskog savjeta obezbjeđuju se u posebnom razdjelu Budžeta Crne Gore. Koji predlaže Sudski savjet Vladi i predsjednik Sudskog savjeta ima pravo da učestvuje na sjednice Skupštine kada se raspravlja o Budžetu.

Članove Sudskog savjeta iz reda sudija bira i razrješava Konferencija sudija, tajnim glasanjem. Konferenciju sudija čine sve sudije i predsjednici sudova. Članovi Sudskog savjeta iz reda sudija su: dva člana iz reda sudija Vrhovnog suda, Apelacionog suda Crne Gore, Upravnog suda Crne Gore i viših sudova i dva člana iz reda sudija svih sudova. Predlog kandidata za izbor članova Sudskog savjeta iz reda sudija Vrhovnog suda, Apelacionog suda Crne Gore, Upravnog suda Crne Gore i viših sudova utvrđuje se na posebnim sjednicama sudija Vrhovnog suda, Apelacionog suda Crne Gore i Upravnog suda Crne Gore, na kojima se predlaže po jedan kandidat iz tih sudova I na zajedničkoj sjednici viših sudova, na kojoj se predlaže jedan kandidat iz tih sudova. Listu od četiri kandidata sačinjava predsjednik Vrhovnog suda i dostavlja Konferenciji sudova. Radi utvrđivanja predloga kandidata za izbor članova Sudskog savjeta iz svih sudova utvrđuje se tako što predsjednik Vrhovnog suda pribavlja od svakog sudije i predsjednika suda inicijalni predlog, na način koji će obezbijediti tajnost inicijalnog predloga. Inicijalni predlog treba da sadrži predlog dva kandidata. Predsjednik Vrhovnog suda na osnovu inicijalnih predloga sačinjava listu od osam kandidata za koje je dat najveći broj inicijalnih predloga i dostavlja Konferenciji sudija. Na toj listi kandidata ne može biti kandidat koji je na listi kandidata za člana Sudskog savjeta iz reda sudija Vrhovnog suda, Apelacionog suda Crne Gore, Upravnog suda Crne Gore i viših sudova bez obzira na broj inicijalnih predloga. Za članove Sudskog savjeta biće izabrana po dva kandidata sa lista, koji su dobili najveći broj glasova na Konferenciji sudija. Članove iz reda poslanika bira i razrješava Skupština I to jednog iz parlamentarne većine i jednog iz opozicije. Članove Sudskog savjeta iz reda uglednih pravnika bira i razrješava Predsjednik Crne Gore a Minstar pravde je član po položaju.

Mandat Sudskog savjeta je četiri godine. Članovi Sudskog savjeta iz reda sudija mogu biti ponovo birani za člana Sudskog savjeta po isteku četiri godine od prestanka prethodnog mandata u Sudskom savjetu.

Tužilački savjet ima predsjednika i deset članova. Vrhovni državni tužilac po položaju je predsjednik Tužilačkog savjeta. Članovi Tužilačkog savjeta su šest iz reda državnih tužilaca i zamjenika, jedan iz reda profesora Pravnog fakulteta u Podgorici, dva iz reda istaknutih pravnika u Crnoj Gori, od kojih je jedan sa iskustvom iz oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, na predlog Predsjednika Crne

Gore, uz pribavljeno mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i jedan predstavnik Ministarstva pravde.

Tužilački savjet:

- utvrđuje predlog za imenovanje i razrješenje Državnog tužioca, imenuje, razrješava i utvrđuje prestanak funkcije zamjenika,
- utvrđuje broj zamjenika državnog tužioca,
- sprovodi postupak utvrđivanjem disciplinske odgovornosti Državnog tužioca i zamjenika,
- stara se o edukaciji nosilaca tužilačke funkcije u saradnji sa Sudskim savjetom,
- utvrđuje predlog razdjela budžeta za finansiranje rada Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta,
- daje mišljenje na Nacrte zakone i podzakonskih akata iz oblasti pravosuđa i inicira donošenje relevantnih zakona i drugih propisa iz ove oblasti,
- obezbjeđuje primjenu, održivost i jednoobraznost pravosudnog informacionog sistema u dijelu koji se odnosi na tužilaštvo,
- vodi evidenciju podataka o državnim tužiocima i zamjenicima,
- predlaže orijentaciona mjerila o potrebnom broju državnih tužilaca i zamjenika i ostalih službenika i namještenika u državnim tužilaštvima,
- utvrđuje metodologiju za izradu izvještaja o radu državnog tužilaštva i godišnjem rasporedu poslova,
- utvrđuje Kodeks tužilačke etike,
- donosi Poslovnik o svom radu.

Finansijska sredstva za rad Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta se obezbjeđuje u posebnom razdjelu Budžeta Crne Gore, u okviru kojeg su posebno iskazana sredstva za rad Tužilačkog savjeta. Predlog razdjela Budžeta utvrđuje i Vladi dostavlja Tužilački savjet.

Članovi Tužilačkog savjeta biraju se: šest iz redova državnih tužilaca i zamjenika, jedan iz reda profesora Pravnog fakulteta u Podgorici, dva iz reda istaknutih pravnika u Crnoj Gori, od kojih je jedan sa iskustvom iz oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, na predlog Predsjednika Crne Gore, uz pribavljeno mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i jedan predstavnik Ministarstva pravde. Članove Tužilačkog savjeta bira Skupština, na vrijeme od četiri godine i oni mogu biti ponovo izabrani na tu funkciju.

Skupština bira članove Tužilačkog savjeta iz reda državnih tužilaca i zamjenika na predlog proširene sjednice Vrhovnog državnog tužilaštva, iz reda profesora Pravnog fakulteta u Podgorici na predlog tog fakulteta, iz reda istaknutih pravnika u Crnoj Gori na predlog Predsjednika Crne Gore, a predstavnika Ministarstva pravde na predlog Ministra pravde. Predlog kandidata za člana Tužilačkog savjeta iz reda državnih tužilaca i zamjenika utvrđuje proširena sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva, tajnim glasanjem. Prije utvrđivanja predloga za člana tužilačkog savjeta iz reda državnog tužioca i zamjenika proširena sjednica Vrhovnog državnog tužilaštva će pribaviti od svakog državnog tužioca i zamjenika u Crnoj Gori inicijalni predlog na način kojim će obezbijediti tajnost inicijative. Predlog za izbor člana Tužilačkog savjeta i zamjenika utvrđuje se većinom glasova na proširenoj sjednici Vrhovnog državnog tužilaštva.

Tužilački savjet na sjednici odlučuje većinom glasova prisutnih članova. Izuzetno, pri utvrđivanju predloga za imenovanje državnog tužioca, donošenje odluke o imenovanju zamjenika državnog tužioca ili privremenom udaljenju od vršenja dužnosti, Tužilački savjet odlučuje većinom glasova svih članova Tužilačkog savjeta.

50. Obuka: da li postoji nezavisni nacionalni centar za obuku nosilaca pravosudnih funkcija? Koja je njegova uloga?

Edukacija u pravosudnim organima obavlja se u okviru Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije koji je organizovan kao posebna organizaciona jedinica Vrhovnog suda Crne Gore.

Centrom rukovodi Izvršni direktor kojeg postavlja predsjednik Vrhovnog suda Crne Gore, uz mišljenje Vrhovnog državnog tužioca na osnovu javnog oglasa.

Uloga Centra je edukacija nosilaca pravosudne funkcije - organizovano usvajanje i usavršavanje teorijskih i praktičnih znanja i vještina korišćenjem programa koji obezbeđuju aktivno angažovanje nosilaca pravosudne funkcije tokom edukacije.

Cilj edukacije je sticanje, održavanje i usavršavanje znanja, sposobnosti i vještina nosilaca pravosudnih funkcija koje će omogućiti samostalno, nepristrasno, stručno i efikasno vršenje njihove funkcije u skladu sa etičkim standardima progresije. Nosioci pravosudne funkcije imaju pravo i obavezu da se stručno usavršavaju.

Zakonom o edukaciji u pravosudnim organima propisana je inicijalna i kontinuirana edukacija kao i stručno usavršavanje nosilaca pravosudnih funkcija i zajednički programi edukacije.

Inicijalna edukacija organizuje se za stručne saradnike u pravosudnim organima (sudovima i tužilaštvima), kao i za diplomirane pravnike koji ispunjavaju opšte uslove za rad u državnim organima i imaju položen pravosudni ispit i ima za cilj njihovu pripremu za vršenje pravosudne funkcije.

Kontinuirana edukacija organizuje se za nosioce pravosudne funkcije i ima za cilj održavanje i usavršavanje znanja, sposobnosti i vještina radi kvalitetnog obavljanja pravosudne funkcije.

Obavezno stručno usavršavanje se, putem posebnih programa, organizuje za nosioce pravosudne funkcije u slučajevima napredovanja, promjene pravne oblasti u kojoj rade, odnosno promjene referata i specijalizacije, uvođenja novih procedura i tehnika rada, kao i u drugim slučajevima.

Zajednički programi edukacije organizuju se za nosioce pravosudne funkcije i predstavnike drugih državnih organa kada je neophodno organizovati edukaciju koja će se odnositi na koordinirano djelovanje više organa u određenoj pravnoj oblasti.

U okviru Centra za organizovanje i sprovođenje edukacije formirana su posebna tijela - Koordinacioni odbor, Programski odbor i Ispitna komisija.

Koordinacioni odbor donosi godišnji program edukacije i plan njegove realizacije u okviru opredijeljenih sredstava; određuje programske odbore za realizaciju posebnih programa edukacije, bira članove tih odbora i određuje broj polaznika edukacije; prati evaluaciju programa; utvrđuje listu stalnih i povremenih predavača; bira članove Ispitne komisije; donosi Poslovnik o svom radu; vrši druge poslove od značaja za edukaciju. Koordinacioni odbor ima sedam članova i to dva iz reda sudija Vrhovnog suda, jedan iz reda zamjenika Vrhovnog državnog tužioca, jedan predstavnik Sudskog savjeta, jedan predstavnik Tužilačkog savjeta, jedan predstavnik Ministarstva pravde i jedan predstavnik Pravnog fakulteta.

Programski odbor ima tri člana. Članove Programskog odbora bira Koordinacioni odbor iz reda stručnjaka za oblast koja je tema posebnog programa edukacije. Programski odbor razrađuje i izvršava posebni program edukacije i utvrđuje plan njegove realizacije; utvrđuje strukturu polaznika; određuje i angažuje predavače sa liste predavača; podnosi izvještaj o realizaciji posebnog programa edukacije Koordinacionom odboru, Sudskom savjetu, Tužilačkom savjetu i Ministarstvu pravde; vodi evidencije o realizaciji posebnih programa edukacije.

Ispitna komisija ima tri člana. Članove Ispitne komisije bira Koordinacioni odbor iz reda predavača za pojedine oblasti koje čine sastavni dio programa inicijalne edukacije. Ispitna komisija organizuje polaganje prijemnog i završnog ispita za inicijalnu edukaciju u skladu sa ovim zakonom.

Koordinacioni odbor za svoj rad odgovara Sudskom i Tužilačkom savjetu, a programski odbori i Ispitna komisija Koordinacionom odboru.

Predavači za edukaciju u pravosudnim organima se određuju iz reda sudija, tužilaca, profesora, domaćih i stranih stručnjaka istaknutih u određenoj pravnoj oblasti.

Sredstva za finansiranje edukacije obezbjeđuju se kao posebna stavka u okviru budžeta Vrhovnog suda, kao i donacija, poklona i drugih izvora.

Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije vodi evidencije o realizovanim programima edukacije; strukturi i broju učesnika programa edukacije; izdatim sertifikatima; stalnim i povremenim predavačima, kao i njihovom angažmanu; strukturi i broju nosilaca pravosudne funkcije koji nijesu učestvovali u edukaciji; drugim podacima koji se odnose na edukaciju.

Centar dostavlja Sudskom savjetu i Tužilačkom savjetu godišnji izvještaj koji sadrži podatke o realizovanim programima edukacije, strukturi i broju učesnika programa, kao i ostale podatke o kojima se vodi evidencija, a koji su od značaja za edukaciju.

51. Administrativno osoblje: molimo da date brojno stanje administrativnog osoblja. U kakvoj se ono korelaciji nalazi s brojem sudija i tužilaca? Koji je njihov pravni status?

U sudovima u Crnoj Gori ukupno je zaposleno 1073 službenika i namještenika. Među njima je 104 stručna saradnika i 171 sudijski pripravnik. Sudijsku funkciju obavlja 252 sudije, a po Odluci o broju sudija u sudovima predviđeno je 270 sudija.

Broj administrativnog osoblja u svakom sudu određuje se na osnovu broja sudija, koji rade u tom sudu, a saglasno Pravilniku o orijentacionim mjerilima za određivanje potrebnog broja sudija, službenika i namještenika u sudovima. Tako se u osnovnim i privrednim sudovima na svakog sudiju određuje jedan daktilograf, a na dvije sudije po jedan savjetnik i jedan pripravnik, a u višim sudovima na jednu sudiju jedan savjetnik i jedan pripravnik. U tim sudovima na jednu sudiju dolazi jedan daktilograf sem u žalbenim vijećima gdje na dvije sudije dolazi jedan daktilograf.

U državnom tužilaštvu je zaposleno 140 službenika, namještenika i pripravnika (3 sekretara, 19 stručnih saradnika, 77 namještenika i 41 pripravnik). Državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca je ukupno 86.

Zaposleni administrativno osoblje u sudovima i državnom tužilaštvu imaju status državnih službenika, odnosno namještenika saglasno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list RCG, br. 50/08).

52. Da li se arhivama u sudovima dobro upravlja i da li su kompjuterizovane? Da li postoji adekvatan i neposredan pristup bazama pravnih podataka? Objasnite.

Arhiviranje, čuvanje i izdvajanje predmeta propisano je Sudskim poslovníkom. Pravosnažno riješeni predmeti arhiviraju se i čuvaju na osnovu naredbe koju potpisuje sudija ili za to ovlašćeni službenik suda koji na omotu predmeta svojim potpisom na štambilju određuje da je predmet za arhiviranje.

Formiraju se dvije vrste arhiva: priručni i opšti arhiv. Priručni arhiv se nalazi u sastavu pisarnice, po pravilu u posebnoj prostoriji. U priručnom arhivu završeni predmeti se drže najduže dvije godine, a zatim predaju opštem arhivu. Opšti arhiv je zajednički za sve vrste predmeta i drži se odvojeno od sudske pisarnice u posebnoj prostoriji. Pored predmeta u arhivi se čuvaju upisnici i imenici iz prethodnih godina. Arhiviranim predmetima rukuje namještenik pisarnice (arhivar).

Arhive u sudovima nijesu kompjuterizovane, ali će se uvođenjem informacionog sistema u oblasti pravosuđa, koje je u toku, izvršiti kompjuterizacija poslova i u ovom dijelu.

Čuvanje, odabiranje i izdvajanje spisa, upisnika, imenika i drugih pomoćnih knjiga vrši se po važećim propisima o čuvanju, prikupljanju i povremenom škartiranju arhivskog materijala.

Za potrebe sudstva u Crnoj Gori realizovan je informacioni sistem (PRIS) koje podrazumijeva elektronsko upravljanje predmetima. Instalacija pomenutog sistema po sudovima je u toku i do kraja tekuće godine očekuje se da u svim sudovima upravljanje predmetima bude kompjuterizovano. Implementacijom pomenutog softvera obezbeđuje se kompatibilan softver na nivou cijele zemlje (implementacija obuhvata centralno, jedinstvenu bazu podataka sa WEB orijentisanom aplikacijom i izradu bezbjedne mrežne infra strukture, za bezbjedan rad u okviru mreže državnih organa (lokalne i izlazak na internet). Pri Sekretarijatu Sudskog savjeta obrazovano je odjeljenje za IKT i multimedije čiji je primarni zadatak da odredjuje potrebe, sprovodi kompjuterizaciju i nabavku hardvera i softvera, kao i pružanje savjetodavnih usluga i pomoć u radu sudova.

Trenutno sudovi:

- Vrhovni sud Crne Gore,
- Apelacioni sud Crne Gore,
- Upravni sud Crne Gore,
- Viši sud u Podgorici,
- Osnovni sud u Podgorici,
- Viši sud u Bijelom Polju,
- Osnovni sud u Bijelom Polju,
- Osnovni sud u Nikšiću,
- Osnovni sud u Kolašinu,
- Osnovni sud u Danilovgradu,
- Osnovni sud u Žabljaku

imaju obezbijeđenu neprekidnu internet konekciju preko mreže državnih organa i tako su sudijama dostupne sve baze podataka drugih organa koje su objavljene na njihovim WEB sajtovima. U toku je rad na uspostavljanju internet konekcije i u ostalim opštinama.

Na web sajtu Vrhovnog suda Crne Gore objavljene su presude tog suda donijete u toku 2009. godine, a na web sajtu Upravnog suda Crne Gore, odluke tog suda donijete od novembra mjeseca 2007. godine pa nadalje.

Od 01. septembra 2009. godine, na web sajtu Apelacionog suda Crne Gore, dva Viša suda i Osnovnog suda u Podgorici dostupne su odluke tih sudova.

Sem toga kao dio informacionog sistema postoji baza sudske prakse koja je dostupna svim korisnicima pravosudnog informacionog sistema.

53. Odgovornost i disciplina: da li postoji etički kodeks za nosioce pravosudnih i tužilačkih funkcija? Ako postoji, ko ga je ustanovio? Koji je njegov pravni status? Kako se sprovodi?

U skladu sa Zakonom o Sudskom savjetu, Konferencija sudija donijela je Kodeks sudijske etike 26.07.2008. godine (Sl. list CG, 45/08) kojim se utvrđuju etička načela i pravila ponašanja sudija i kojih se sudije moraju pridržavati radi očuvanja, afirmacije i unapređenja dostojanstva i ugleda sudiji sudstva. Nepoštovanje Etičkog kodeksa može predstavljati osnov za disciplinsku odgovornost sudije.

Sudski savjet je formirao Komisiju za praćenje sprovođenja kodeksa sudijske etike i do sada nije pokrenut nijedan disciplinski postupak zbog nepoštovanja odredbi Kodeksa koje se odnose na afirmaciju zakonitosti, nezavisnosti, nepristrasnosti, stručnosti, profesionalnosti, njihovoj radnoj

posvećenosti, poštenja, nepodmitljivosti, dostojanstva sudskog poziva, odgovornosti, odnosu sa javnošću i medijima i u odnosu prema kolegama i zaposlenim u sudu.

Odlukom Tužilačkog savjeta Etički kodeks državnih tužilaca i zamjenika stupio je na snagu 10. novembra 2006. godine, a po prethodno pribavljenom mišljenju državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca. Kodeksom se utvrđuju načela i pravila ponašanja državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca i on je obavezujući za sve državne tužioce i zamjenike državnih tužilaca. Zakonom o državnom tužilaštvu propisano je da se državni tužioci i zamjenici državnih tužilaca u vršenju svoje funkcije pridržavaju Kodeksa tužilačke etike. Državni tužioci i zamjenici državnih tužilaca, prilikom polaganja zakletve pred Tužilačkim savjetom, potpisuju i Izjavu o prihvatanju Etičkog kodeksa koja glasi: „Izjavljujem da sam saglasan sa odredbama Etičkog kodeksa, te da ću ga se pridržavati sa ciljem očuvanja i daljeg razvoja dostojanstva i ugleda državnog tužilaštva, kao samostalnog organa“.

54. Koja je procedura za ukidanje imuniteta sudiji? Što je urađeno da bi se osiguralo da taj postupak bude jasan i transparentan? Dajte primjere kako se ovo primjenjuje.

Sudija uživa funkcionalni imunitet.

Funkcionalni imunitet podrazumijeva da sudija ne može biti pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje i glasanje pri donošenju sudske odluke, osim ako se radi o krivičnom djelu, kao i da Sudija, u postupku pokrenutom zbog krivičnog djela učinjenog u obavljanju sudijske funkcije, ne može biti pritvoren bez odobrenja Sudskog savjeta. O imunitetu sudija odlučuje Sudski savjet. Kada nadležni sud ocijeni da postoje razlozi da se protiv sudije odredi pritvor dužan je da odmah zatraži od Sudskog savjeta da odluči da li odobrava određivanje pritvora. Odluku povodom stavljenog zahtjeva Sudski savjet je dužan da donese u roku od 24 časa od prijema zahtjeva. O određivanju pritvora Sudski savjet odlučuje većinom glasova svih članova Sudskog savjeta. Protiv odluke Sudskog savjeta o odobravanju određivanja pritvora sudija ima pravo da pokrene upravni spor.

Rad Sudskog savjeta je javan.

Za vrijeme glasanja u prostoriji u kojoj radi Sudski savjet mogu biti prisutni samo predsjednik i članovi Sudskog savjeta. što se primjenjuje i u postupku odlučivanja o imenitetu sudije.

Predsjednik Vrhovnog suda uživa potpuni imunitet koji podrazumijeva da ne može biti pozvani na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoreni za izraženo mišljenje ili glasanje u vršenju svoje funkcije i da se ne može pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Samo u jednom predmetu traženo je skidanje imuniteta radi određivanja pritvora protiv jednog sudije. Odlukom Sudskog savjeta sudiji je skinut imunitet i odobreno određivanje pritvora. Protiv tog sudije krivični postupak se vodi zbog krivičnog djela primanje mita.

55. Kako se obezbjeđuje saradnja između aktera (sudija, tužilaca, istražitelja, službenika, sudske policije itd.) u okviru sistema krivičnog sudstva radi njegovog lakšeg funkcionisanje?

Pored jasno razgraničenih nadležnosti različitih aktera krivičnog postupka/odgovor dat na pitanje broj 56 u političkim kriterijumima/između sudija, državnih tužilaca i policije postoji potreba za njihovom tijesnom saradnjom naročito u ranim fazama krivičnog postupka. Treba naglasiti da u našem važećem pravnom sistemu nemamo istražitelje i sudsku policiju. Saradnja između ostalih aktera (sudija, tužilaca i policije) je regulisana Zakonom o krivičnom postupku, Zakonom o sudovima, Zakonom o Državnom tužilaštvu i zakonom o policiji. Svi ovi učesnici imaju neposrednu komunikaciju (u gotovo svim gradovima tužilaštva i sudovi istog nivoa se i fizički nalaze u istim

zgradama, pa je komunikacija dnevna i neposredna). za koju je obezbijedena i tehnička oprema - fiksni i mobilni telefoni, faxovi i sl. U situacijama kada je neophodna hitna komunikacija - uviđaj, lišenja slobode i sl., istražne sudije i dežurni tužioci se u neposrednoj komunikaciji dogovaraju o vremenu i mjestu izvođenja istražnih radnji, a postoje neposredni kontakti sa Upravom policije oko izvršenja redovnih i hitnih naloga. U oviru svih prvostepenih sudova i tužilaštava organizovana su stalna dežurstva istražnih sudija i tužilaca. Bez ovakve komunikacije nebi ni bilo moguće vođenje krivičnih postupaka jer je Zakonom propisano da se većina procesni radnji vrši zajednički, odnosno da tužilaštvo prisustvuje vršenju tih radnji kada ih sprovodi sud (uviđaji, prepoznavanja, saslušanja, glavni pretresi i sl.). Takođe obezbijedena je potpuna komunikacija sa Upravom policije koja je shodno Zakoniku o krivičnom postupku dužna da postupi po svakom zahtjevu tužilaca i sudova za prikupljanje dokaza i obezbijedenje prisustva lica u postupcima.

U ostvarivanju zadataka i uloge Uprave policije u prikupljanju dokaznog materijala za krivični postupak u praksi se iskazalo kao vrlo korisno ostvarivanje radnih dogovora i procjena u vezi s tim, između ovlašćenih policijskih službenika i državnog tužioca. To značajno doprinosi podizanju kvaliteta cjelokupnog prikupljenog materijala i osnovanosti podnošenja krivične prijave .

U cilju unapredjenja saradnje između tužilaštava i policije, radi efikasnijeg otkrivanja počinilaca krivičnih djela i efikasnog i cjelovitog sprovođenja pred krivičnog postupka u junu mjesecu 2009. godine, između Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave policije, zaključen je „Memorandum o saradnji i razmjeni informacija u sprječavanju, otkrivanju i gonjenju učinilaca krivičnih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Takođe, zaključen je **Memorandum o saradnji** u sprečavanju, otkrivanju i gonjenju izvršilaca krivičnih djela protiv životne sredine između Vrhovnog državnog tužilaštva, Ministarstva pravde, Ministarstva uređenja prostora i zaštite životne sredine i Uprave policije, kao i Memorandum o razumijevanju zaključen između Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Uprave policije, Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave carina.

U oktobru 2007. godine, obrazovana je tripartitna komisija za analizu predmeta iz oblasti organizovanog kriminala i korupcije, kao i izvještavanje i izradu jedinstvene metodologije statističkih pokazatelja u oblasti organizovanog kriminala i korupcije, u skladu sa Akcionim planom za sprovođenje programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. Zadatak Komisije, je pored ostalog, i unapređenje kvaliteta saradnje Uprave policije, kancelarije Vrhovnog državnog tužioca Republike Crne Gore i Vrhovnog suda u sprovođenju mjera definisanih Akcionim planom.

56. Da li različiti akter imaju jasne uloge i nadležnosti? Kako se obezbjeđuje izbjegavanje preplitanja nadležnosti? Kako se osigurava efikasna komunikacija između različitih aktera?

Ustav Crne Gore reguliše nadležnosti različitih državnih organa u prvom redu sudova i Državnog tužilaštava. Sudovi su Ustavom definisani kao samostalni i nezavisni organi koji vrše funkciju suđenja na osnovu Ustava, zakona i objavljenih međunarodnih ugovora, dok je Državno tužilaštvo definisano kao jedinstven i samostalni državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti. Prema tome, ne može doći do preplitanja ili sukoba nadležnosti između sudova i Državnog tužilaštava.

Nadležnost unutar organa propisana je u odnosu na nadležnost sudova Zakonom o sudovima, tužilaca Zakonom o državnom tužilaštvu a policije Zakonom o policiji i detaljnije razrađena podzakonskim aktima donesenim na osnovu pomenutih zakona,

Zakonikom o krivičnom postupku takođe je određena nadležnost, odnosno jasna uloga svih učesnika krivičnog postupku, posebno procesni odnos između policije i tužilaštva, kao i njihov odnos prema sudovima, tako da normativni okvir određuje jasnu ulogu i nadležnost svih organa koji učestvuju u otkrivanju, procesuiranju i vođenju krivičnih postupaka.

Do preplitanja nadležnosti jedino može da dođe unutar samih sudova, odnosno tužilaštava kada se postavi dilema o mjestu izvršenja krivičnog djela ili pravnoj kvalifikaciji. Kada do takve situacije dođe, o istoj rješava neposredno viši sud, odnosno neposredno više državno tužilaštvo. U svakom slučaju postoji teritorijalno i stvarno određivanje nadležnosti, pa eventualni sukobi nadležnosti predstavljaju izuzetne situacije koje se rješavaju u okviru pomenutih zakona. Organizacionim

zakonima je propisan i odnos pomenutih organa sa drugim organima u vidu obaveze dostavljanja spisa, informacija i obavještenja potrebnih za preduzimanje radnji iz njihovih nadležnosti ukoliko za to postoji zahtjev organa.

U odnosu na primjenu navedenih propisa i što efikasniju komunikaciju organa učesnika krivičnog postupka, obezbijeđena je tehnička oprema - fiksni i mobilni telefoni, faxovi i sl. U situacijama kada je neophodna hitna komunikacija - uviđaj, lišenja slobode i sl., istražne sudije i dežurni tužioci se u neposrednoj komunikaciji dogovaraju o vremenu i mjestu izvođenja istražnih radnji, a postoje neposredni kontakti sa Upravom policije oko izvršenja redovnih i hitnih naloga. U oviru svih prvostepenih sudova i tužilaštava organizovana su stalna dežurstva istražnih sudija i tužilaca. Bez ovakve komunikacije nebi ni bilo moguće vođenje krivičnih postupaka jer je Zakonom propisano da se većina procesni radnji vrši zajednički, odnosno da tužilaštvo prisustvuje vršenju tih radnji kada ih sprovodi Sud (uviđaji, prepoznavanja, saslušanja, glavni pretresi i sl.). Takođe obezbijeđena je potpuna komunikacija sa Upravom policije koja je shodno Zakoniku o krivičnom postupku dužna da postupi po svakom zahtjevu Tužilaštva i sudova za prikupljanje dokaza i obezbijeđenje prisustva lica u postupcima.

57. Da li sudske postupke nadgleda sud više instance? Molimo da opišete aktuelne procedure podnošenja žalbi.

Protiv svih odluka prvostepenih sudova stranka ima pravo žalbe. Rok za podnošenje žalbe zakonom je propisan, a žalba se podnosi neposredno višem sudu. Viši sud prvostepenu odluku ispituje u granicama u kojima se žalbom pobija, a po službenoj dužnosti mora voditi računa o pravilnoj primjeni materijalnog prava i apsolutno bitnim povredama odredaba procesnog zakona. Žalba se podnosi sudu koji je donio presudu, a zatim se dostavlja protivnoj stranci na odgovor, pa po proteku roka za odgovor za žalbu, cjelokupni spisi se dostavljaju višem sudu - sudu nadležnom za odlučivanje po žalbi.

U građanskim predmetima po žalbama se odlučuje u nejavnim sjednicama.

U krivičnim predmetima donijetim u postupcima zbog krivičnog djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do tri godine, javna sjednica se drži samo ako sudsko vijeće nadležno za odlučivanje po žalbi procijeni da je to neophodno radi boljeg razjašnjenja stvari. U predmetima zbog krivičnih djela za koja je zakonom propisana strožija kazna o sjednici se uvijek obavještava državni tužilac, a okrivljeni i njegov branilac ukoliko su takav zahtjev stavili u žalbi.

Odlučujući po žalbi viši sud može:

- uvažiti žalbu i nižestepenu odluku ukinuti, te predmet vratiti na ponovno sudjenje,
- žalbu uvažiti i pobijanu odluku preinačiti,
- žalbu odbiti i pobijanu odluku potvrditi.

U parničnim predmetima viši sud može odluku ukinuti najviše dva puta, a treći put je dužan otvoriti raspravu i donijeti meritornu odluku.

U krivičnim predmetima viši sud ako prilikom drugog odlučivanja po žalbi nadje da bi odluku trebalo ukinuti dužan je otvoriti glavni pretres i donijeti meritornu odluku.

58. Domaća suđenja za ratne zločine:

a) Molimo da opišete napredak u Crnoj Gori kada je riječ o istragama i suđenju osobama osumnjičenim za ratne zločine za koje su nadležni crnogorski sudovi uključujući bilo koje konačne sudske odluke i presude.

Pred sudovima u Crnoj Gori u toku je postupak po tri optužnice zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142 st. 1 KZ SRJ, odnosno krivičnog djela ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz čl. 144 KZ SRJ i po jednom zahtjevu za sprovođenje istrage zbog krivičnog djela ratni zločin protiv čovječnosti iz člana 472 KZ SRJ u vezi člana 7 st. 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodima.

OPTUŽNICE

U slučaju javnosti poznatom kao „deportacija muslimana“ 19. 01. 2009. godine je podignuta optužnica protiv devet lica zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 st. 1 KZ SRJ. Prema navodima optužnice broj žrtava u tom predmetu je 55, a predlog je optužnice je da se u dokaznom postupku sasluša 118 lica u dokaznom postupku, koja lica se nalaza na teritoriji Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore.

Nakon prijema optužnice 21. 01. 2009. godine određen je pritvor protiv optuženih.

U periodu od 13. 01. 2009. do 9. 02. 2009. godine optuženi su podnijeli prigovore na optužnicu, a po tim prigovorima odlučeno 20. 02. 2009. godine.

Dana 2. 03. 2009. godine sud je tražio izvještaj Policije zašto pet optuženih nijesu pronađeni i lišeni slobodi po rješenju o određivanju pritvora.

Dana 6. 03. 2009. godine primjeno je obavještenje Policije da se optuženi B.B. nalazi u Republici Srbiji i da je nedostupan, da se optuženi M.M ne nalazi na adresi koja postoji u spisima predmeta, a po izjavi njegove supruge ista ne zna gdje se nalazi; da se optuženi M.I. nalazi na liječenju van Crne Gore; da je optuženi R.R. u Republici Srbiji radi liječenja, kako je to izjavila njegova supruga; da se optuženi D.B. ne nalazi na teritoriji Crne Gore, a prema izjašnjenju njegove supruge ista ne zna gdje se nalazi.

Nakon takvih obavještenja izdata je naredba za raspisivanje potjernice za optuženim i potjernice raspisane prema obavještenjima policije 16. 03., 19.03., 25. 03., 2. 04. i 7. 04.

Dana 10. 06. 2009. godine sud je od nadležnog organa tražio podatke da li su optuženi, koji se nalaze u bjekstvu državljani Crne Gore. Ti podaci su sudu dostavljeni 23. 06. 2009. godine i iz istih proizilazi da su četvorica optuženih državljani Crne Gore, a jedan državljanin Republike Srbije.

Dana 25. 06. 2009. godine zamolbenim putem preko Ministarstva pravde traženi su podaci od nadležnih organa Republike Srbije da li su optuženi, koji se nalaze u bjekstvu državljani Republike Srbije.

Dana 4. 08. 2009. godine sudu su dostavljeni podaci da su i ostala četvorica optuženih državljani Republike Srbije.

Dana 18. 09. 2009. godine sud je saglasno odredbama ZKP stavio inicijativu Specijalnom tužiocu za stavljanje predloga da se optuženim, koji se nalaze u bjekstvu, sudi u odsustvu.

Postupajući po stavljenoj inicijativi Specijalni tužilac je dana 29. 09. 2009. godine stavio predlog da se optuženim sudi u odsustvu.

Dana 1. 10. 2009. godine donijeto je rješenje da se optuženim koji se nalazi u bjekstvu sudi u odsustvu, pa su se time stekli uslovi za zakazivanje glavnog pretresa.

Naredbom predsjednika vijeća od 6. 10. 2009. godine glavni pretres u tom predmetu zakazan je za 26. 11. 2009. godine.

U slučaju javnosti poznatom kao „Morinj“ podignuta je optužnica protiv šest lica zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 st. 1 KZ SRJ i krivičnog djela ratni zločin

protiv ratnih zarobljenika iz člana 144 KZ SRJ. Prema navodima optužnice broj žrtava je 210. Ta optužnica je u sud primljena 15. 08. 2008. godine.

Pritvor protiv optuženih određen je rješenjem vijeća od 15. 08. 2008. godine.

Dana 26. 08., 27. 08. i 27. 09. 2008. godine primljeni su prigovori optuženih protiv te optužnice.

Dana 1. 10. 2008. godine odlučeno je po izjavljenim prigovorima.

Kako jedan od optuženih nije bio lišen slobode to je sud dana 11. 09. 2008. godine tražio obavještenje od Uprave policije zašto nije postupljeno po rješenju suda o određivanju pritvora, a dana 15. 10. 2008. godine traženi podaci o tom optuženom.

Dana 25. 10. 2008. godine primljeno je obavještenje od Policije da taj optuženi nije mogao biti pronadjen jer se ne nalazi na području Crne Gore, te da se prema operativnim saznanjima nalazi u Republici Srbiji.

Nakon prijema takvog obavještenja dana 27. 10. 2008. godine izdata je naredba za raspisivanje potjernice, a 31. 10. 2008. godine primljeno obavještenje Policije da je potjernica raspisana.

Dana 26. 12. 2008. godine upućena je inicijativa Sepcijalnom tužiocu radi stavljanja predloga za sudjenje u odsustvu optuženom koji se nalazi u bjekstvu. Postupajući po toj inicijativi Specijalni tužilac je 30. 12. 2008. godine stavio predlog za sudjenje u odsustvu, a sud dana 12. 01. 2009. godine donio je rješenje o sudjenju u odsustvu. Glavni pretres bio je zakazan za 28. 01. 2009. godine, ali je na tom pretresu traženo izuzeće predsjednika vijeća, predsjednika suda, kao i delegiranje drugog suda, pa je glavni pretres odložen.

Dana 5. 02. 2009. godine odbijen je zahtjev za izuzeće, a 14. 02. 2009. godine odlučeno o predlogu za prenošenje mjesne nadležnosti na način što je taj predlog odbijen.

Nakon toga, zakazan je glavni pretres za 12. 03. 2009. godine i tog dana te 16. 03., 24. 03. i 30. 03. 2009. godine saslušani optuženi.

Dana 29. 05., 2. 06., 4. 06., 9. 06., 11. 06., 15. 06., 17. 06., 19. 06. 22. 06., 24. 06., 26. 06., 30. 06., 2. 07., 20. 07., 21. 07. i 24. 09. 2009. godine držani su glavni pretresi i na istima saslušano 58 svjedoka (svi iz Hrvatske osim jednog koji je iz Bosne i Hercegovine), a na glavnom pretresu 6. 07., 8. 07., 16. 07. i 23. 07. 2009. godine čitani su iskazi svjedoka koji su umrli ili bili uredno pozvani, a nijesu se odazvali pozivu suda, te saslušan vještak medicinske struke.

Nastavak glavnog pretresa određen je za 8. 10. 2009. godine.

U slučaju javnosti poznatom kao „Kaludžerski laz" dana 3. 07. 2008. godine podignuta je optužnica protiv osam lica zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 st. 1 KZ SRJ.

U optužnici je stavljen i predlog da se protiv optuženih odredi pritvor, a nadležno vijeće 1. 08. 2008. godine donilo rješenje o određivanju pritvora. Po tom rješenju optuženi sem jednog, koji nije pronadjen, lišeni su slobode, a za optuženim koji nije pronadjen 6. 08. 2008. godine izdata naredba za raspisivanje potjernice.

Optužnica protiv optuženih koji su lišeni slobode stupila je na snagu 10. 09. 2008. godine.

Saglasno Zakonu o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima sud je preko Ministarstva pravde Srbije preduzeo mjere da se optužnica uruči optuženom za kojeg je utvrđeno da se nalazi na području Republike Srbije. Po toj zamolnici, a nakon urgencije suda, je postupljeno i optuženom uručena optužnica, a isti izjavio prigovor. Po prigovoru je odlučeno 14. 01. 2009. godine.

Dana 10. 03. 2009. godine sud je stavio inicijativu nadležnom državnom tužiocu za stavljanje predloga da se optuženom koji je nedostupan sudi u odsustvu.

Predlog za sudjenje u odsustvu stavljen je 16. 03. 2009. godine, a odlukom nadležnog vijeća od istog datuma određeno sudjenje u odsustvu.

Glavni pretres počeo je 19. 03. 2009. godine i trajao u kontinuitetu do 30. 09. 2009. godine. Glavni pretres 30. 09. 2009. godine morao je početi iznova zbog izmjene u sastavu vijeća do kojeg je došlo usled objektivne spriječenosti jednog ranije postupajućeg člana vijeća da dalje postupa u

tom predmetu. Od tada pretres traje u kontinuitetu, a izvode se dokazi neposrednim saslušanjem svjedoka po predlogu tužilaštva.

Istovremeno sud preduzima mjere da pribavi potrebnu dokumentaciju o djelovanju vojne jedinice u čijem sastavu su bili sada optuženi. Ta dokumentacija nalazi se kod nadležnih organa Republike Srbije i dana 23. 07. 2009. godine sud je primio dopis Ministarstva odbrane Republike Srbije da jedinica označena u optužnici nije postojala ili djelovala u zoni događaja opisanog u optužnici. Nakon toga nadležni tužilac je stavio predlog da se pribavi dokumentacija o djelovanju druge vojne jedinice u odnosu na onu označenu u optužnom aktu. Nakon toga sud je od nadležnog Ministarstva odbrane Republike Srbije tražio podatke iz Vojnog arhiva, ali ti podaci još uvijek nijesu dostavljeni.

I S T R A G A

U slučaju javnosti poznatom kao „Bukovica“ dana 11. 12. 2007. godine podnijet je zahtjev za sprovođenje istrage protiv sedam lica zbog krivičnog djela zločin protiv čovječnosti iz člana 427 Krivičnog zakonika u vezi čl. 7 st. 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama. Postupajući po tom zahtjevu, a nakon saslušanja osumnjičenih dana 25. 12. 2007. godine donijeto je rješenje o sprovođenju istrage. Protiv tog rješenja branilac okrivljenih je izjavio žalbu, a rješenjem vijeća od 31. 12. 2007. godine ista odbijena kao neosnovana. U toku istrage istražni sudija je saslušao tri oštećena lica, a u svojstvu svjedoka 19 lice.

Nakon završene istrage istražni sudija je spise predmeta dostavio nadležnom tužiocu, a isti aktom Kt. br. 107/07 od 5. 05. i 14. 06. 2008. godine tražio dopunu istrage. U dopuni istrage istražni sudija je saslušao jednog svjedoka, a zamolbenim putem preko nadležnog organa Bosne i Hercegovine saslušana su četiri svjedoka, a zatim dostavio spise predmeta nadležnom tužiocu.

Dana 23. 12. 2008. godine nadležni tužilac je ponovo stavio predlog za dopunu istrage. U dopuni istrage istražni sudija je saslušao šest svjedoka i pribavio nalaz vještaka psihijatra u vezi sa medicinskom dokumentacijom izdatoj na ime tri lica. Zamolbenim putem preko nadležnih organa Bosne i Hercegovine i Srbije saslušano je tri svjedoka. Nakon toga spisi predmeta dostavljeni su nadležnom tužiocu.

Dana 8. 04. 2009. godine tužilac je ponovo stavio predlog za dopunu istrage. Postupajući po tom predlogu istražni sudija je saslušao četiri svjedoka, a dana 2. 06. 2009. godine se preko Ministarstva pravde Crne Gore obratio nadležnom organu Bosne i Hercegovine sa zahtjevom da tužilaštvo Bosne i Hercegovine - Sarajevo pozove i omogući mu ponovno saslušanje tri svjedoka koji žive u Sarajevu.

b) Da li Crna Gora prihvata koncept komandne odgovornosti, kao što je to definisano Statutom Haškog tribunala (član 7.3) i Rimskim statutom Međunarodnog krivičnog suda (član 28)? Da li je dokazni materijal koji dolazi iz Haškog tribunala prihvatljiv, u teoriji i praksi, u sudskim postupcima koji se vode u zemlji?

Crna Gora je u svom Ustavu definisala da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka i da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Tako u zakonodavstvu Crne Gore postoje dva zakona koji regulišu ovu oblast i to: Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda koji je usvojen od strane zajedničke države Srbije i Crne Gore a čiju primjenu je Crna Gora prihvatila deklaracijom o nezavisnosti i Zakon o saradnji sa međunarodnim krivičnim sudom koji je usvojen Skupštini Crne Gore 27.juna 2009.godine i kojim se uređuje saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom i izvršavanje drugih obaveza, u skladu sa Rimskim statutom Međunarodnog krivičnog suda, kao i druga pitanja u vezi gonjenja učinilaca krivičnih djela iz člana 5 Statuta, odnosno krivičnih djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom koja se odnose na kršenje međunarodnog

humanitarnog prava iz Krivičnog zakonika Crne Gore a čije se odredbe shodno primjenjuju na postupk saradnje sa Haškim tribunalom.

Implementirajući odredbe o komandnoj odgovornosti predviđene Statutom Haškog tribunala i Rimskim statuta u svoje krivično zakonodavstvo Crna Gora je donijela novi Krivični zakonik koji je objavljen u "Službenom listu RCG", br. 70/03, 13/04, 47/06 i "Službenom listu CG", br. 40/08. Ovaj Krivični zakonik u potpunosti je usklađen u pogledu odredaba o komandnoj odgovornosti sa Rimskim statutom kako kada je u pitanju direktna komandna odgovornost tako i kada je u pitanju komandna odgovornost zbog nečinjenja.

Kada je u pitanju direktna komandna odgovornost, ona je definisana u Krivičnom zakoniku Crne Gore na način što se kaže da će onaj koji naredi izvršenje krivičnih djela genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnih zločina protiv civilnog stanovništva, ratnih zločina protiv ranjenika i bolesnika, ratnih zločina protiv ratnih zarobljenika, upotrebu nedozvoljenih sredstava borbe, protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja, protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih, povredu parlamenta, surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima kao i uništavanje kulturnih dobara biti odgovoran kao izvršitelj tih djela.

Kada je u pitanju komandna odgovornost zbog nečinjenja ona je definisana je u članu 440 Krivičnog zakonika Crne Gore na način što se kaže da će se vojni zapovjednik ili lice koje faktički vrši ovu funkciju kazniti kaznom propisanom za krivično djelo ako ne preduzme neophodne mjere koje je mogao i bio dužan da preduzme za sprječavanje izvršenja krivičnih djela, pa usljed toga dođe do izvršenja djela a sve to u slučaju da je znao da snage kojima komanduje ili koje kontroliše pripremaju ili su započele vršenje određenih krivičnih djela. Takođe će se i kaznom propisanom za krivično djelo kazniti i svaki drugi pretpostavljeni koji, znajući da lica koja su mu potčinjena, pripremaju ili su započela vršenje krivičnih djela, u vršenju poslova u kojima im je on pretpostavljeni, ne preduzme neophodne mjere koje je mogao i bio dužan da preduzme za sprječavanje izvršenja djela, pa usljed toga dođe do izvršenja djela. Ako je neko od ovih djela učinjeno iz nehata učinilac će se kazniti kaznom zatvora do tri godine. Vojni zapovjednik i svaki drugi pretpostavljeni ili lice koje faktički vrši ovu funkciju može odgovarati po konceptu komandne odgovornosti za nečinjenje za izvršenje svih krivičnih djela za koje može odgovarati i naredbodavac kako je to već rečeno za direktnu komandnu odgovornost.

Inkriminacija navedenog krivičnog djela u Krivičnom zakoniku Crne Gore usaglašena je sa odredbama člana 28 Rimskog statuta Međunarodnog krivičnog suda (čije je član Crna Gora). Radnja izvršenja osnovnog oblika ovog krivičnog djela (stav 1) sastoji se u nepreduzimanju neophodnih mjera za sprečavanje krivičnih djela i to: genocida (član 426 KZ), zločin protiv čovječnosti (član 427 KZ), ratni zločin protiv civilnog stanovništva (član 428 KZ), ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika (član 429 KZ), ratni zločin protiv ratnih zarobljenika (član 430 KZ), upotreba nedozvoljenih sredstava borbe (član 432 KZ), protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja (član 434 KZ), protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih (član 435 KZ), povreda parlamentara (član 436 KZ), surovo postupanje sa ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima (član 437 KZ) i uništenje kulturnih dobara (član 439 KZ).

Izvršilac ovog krivičnog djela može biti vojni zapovjednik ili lice koje faktički vrši ovu funkciju. Vojni zapovjednik je lice koje komanduje vojnom jedinicom, bez obzira na njenu veličinu, ali treba uzeti da je to i vojno lice koje neposredno ne komanduje vojnom jedinicom, ali vrši takvu vojnu funkciju koja mu omogućava da naredi preduzimanje neophodnih mjera za sprječavanje vršenja ratnih zločina (npr. načelnik Generalštaba ili drugi visoki vojni funkcioner). Sa vojnim zapovjednikom izjednačeno je i lice koje faktički vrši ovu funkciju. To je ono lice koje po pravilima vojne službe nema funkciju vojnog zapovjednika, ali je u konkretnom slučaju faktički vrši (npr. u slučaju pogibije ili spriječenosti vojnog zapovjednika, ono komanduje vojnom jedinicom). U pogledu kažnjivosti ova lica su izjednačena sa neposrednim izvršiocem ratnog zločina.

Subjektivna komponenta ovog djela je svijest (znanje) izvršioca da snage kojima komanduje ili kontroliše pripremaju ili su započele vršenje nekog od krivičnih djela navedenog u ovom članu.

Drugi oblik označenog krivičnog djela (stav 2) u sadržajnom smislu isti je kao i djelo iz stava 1 (osnovni oblik) i razlikuje se od njega samo po tome što se kao izvršilac javlja drugi pretpostavljeni, a ne vojni zapovjednik ili lice koje faktički vrši tu funkciju. Riječ je o civilnim pretpostavljenim koji mogu obavljati vrlo različite funkcije (najčešće političke, ali i druge).

Nehatni oblik, kao treći oblik ovog krivičnog djela (stav 3) odnosi se na oba prethodna oblika (stav 1 i 2). On obuhvata kako svjesni, tako i nesvjesni nehat i u tom pogledu naš zakonodavac je otišao dalje od Rimskog statuta, jer i u slučaju drugog pretpostavljenog (stav 2) nehatno krivično djelo postoji i onda kada se radi o nesavjesnom nehatu.

Za prva dva oblika ovog krivičnog djela (stav 1 i 2) zapriječene su kazne koje su propisane za djelo koje nije spriječeno. Za treći – nehatni oblik propisana je znatno blaža kazna – zatvor do tri godine, što ima svoje kriminalno-političko opravdanje.

Radnje koje su definisane u članu 28 stav 1 tačka b. Rimskog statuta (propuštanje prosleđivanja stvari nadležnim vlastima radi vođenja krivičnog postupka) inplementirane su u Krivičnom zakoniku Crne Gore kao posebno krivično djelo – neprijavlivanje krivičnog djela i učinioca iz člana 386 stav 2 Radnju ovog djela čini službeno ili odgovorno lice koje svjesno propusti da prijavi krivično djelo za koje je saznalo u vršenju svoje dužnosti, ako se za to djelo po zakonu može izreći 5 godina zatvora ili teža kazna.

Dakle, inkriminacije iz člana 440 i 386 stav 2 Krivičnog zakonika u cjelini predstavljaju doslednu implementaciju člana 28 Rimskog statuta.

Dokazi koje je pribavio Haški tribunal u skladu sa Statutom i Pravilima tog suda mogu se koristiti u Crnoj Gori.

c) Da li vaša zemlja ima pravosudni kadar (tužioce, advokate, sudije) adekvatno obučen za procesuiranje domaćih predmeta u oblasti ratnih zločina?

U Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore – Odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina sprovedene su odgovarajuće specijalizacije tako da na predmetima ratnih zločina rade dva zamjenika Specijalnog tužioca, koji postupaju pred Višim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju, koji su nadležni za suđenja u predmetima ratnih zločina.

Pri dva Viša suda formirana su Specijalizovana odjeljenja za suđenje za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina. U Specijalizovanom odjeljenju Višeg suda u Podgorici radi šest sudija, a u Specijalizovanom odjeljenju Višeg suda u Bijelom Polju tri sudije.

Tužioc i sudije koji sada rade na predmetima ratnih zločina prošli su neophodne stručne obuke kroz seminare, konferencije i druge vidove obuke u Crnoj Gori i državama u regionu, koji su organizovani od strane OSC-a, Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore, Ministarstva pravde, Vrhovnog suda Crne Gore, kao i državnih tužilaštava zemalja u regionu. Posebno, u 2008. godini, u organizaciji Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore, u okviru tzv. „Twining“ projekta podrške Centru od Evropske unije, sprovedena je višednevna obuka tužilaca i sudija iz oblasti ratnih zločina. U okviru ove obuke obavljene su posjete Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (Haškom tribunalu) i Međunarodnom krivičnom sudu.

Na osnovu sprovedenih stručnih obuka, tužioc i sudije su stekli neophodna znanja i vještine za procesuiranje i suđenje u predmetima ratnih zločina.

d) Molimo da opišete mjere koje su preduzete na unaprijeđenju saradnje sa susjednim zemljama u kontekstu domaćih suđenja za ratne zločine.

Na osnovu zaključenih sporazuma, pravosudni organi Crne Gore su uspostavili neposrednu saradnju sa pravosudnim organima Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Republike Srbije na planu otkrivanja i procesuiranja krivičnih djela ratnih zločina. U tom smislu, u toku 2006. i 2007. godine Vrhovni državni tužilac Crne Gore zaključio je sa Tužilaštvom Bosne i Hercegovine Protokol o saglasnosti u ostvarivanju međusobne saradnje u borbi protiv svih oblika teškog

kriminala, sa Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske Sporazum o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida i Tužilaštvom za ratne zločine Republike Srbije Sporazum o saradnji u krivičnom gonjenju učinilaca krivičnih djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom. U skladu sa navedenim sporazumima, u periodu od 2006.godine do 01.08.2009.godine ostvarena je neposredna i vrlo uspješna saradnja sa državnim tužilaštvima navedenih zemalja u pogledu prikupljanja i razmjene dokaza i podataka neophodnih za procesuiranje slučajeva za krivična djela ratnih zločina.

U procesuiranim slučajevima ratnih zločina (ukupno 4 slučaja), u postupcima koji se vode pred Višim sudovima u Podgorici i Bijelom Polju pojavila se potreba za saslušanjem određenog broja svjedoka, kao i oštećenih – žrtava krivičnih djela ratnih zločina, koji imaju prebivalište na teritoriji susjednih država. Na osnovu uspostavljene saradnje i zamolnica za pružanje pravne pomoći Višeg suda u Podgorici i Bijelom Polju, u Tužilaštvu Bosne i Hercegovine, Okružnom sudu u Beogradu – Republika Srbija i u Republici Hrvatskoj: Županijskim sudovima u Dubrovniku, Sisku, Koprivnici, Splitu, Rijeci, Zagrebu, Vukovaru i Šibeniku, saslušani su svjedoci i oštećeni – žrtve ratnih zločina, čijem saslušanju su prisustvovali istražni sudija i tužilac iz Crne Gore koji su postupali u tim predmetima, a kojima je omogućeno da preko tužioca (u BiH) i sudije (u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj), koji su vršili saslušanja postavljaju pitanja svjedocima-oštećenim, koja su se odnosila na konkretne događaje za koje se vode postupci.

Kao ilustraciju dobro uspostavljene saradnje između pravosudnih organa Crne Gore i država u regionu navodimo sledeći slučaj:

U martu 2007.godine Državno odvjetništvo Republike Hrvatske je na osnovu Sporazuma o saradnji i gonjenju počinitelja krivičnih djela ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida, dostavilo Vrhovnom državnom tužiocu Crne Gore na mišljenje, radi mogućeg preuzimanja dokaza i podataka, spise predmeta Županijskog državnog odvjetništva u Dubrovniku u postupku koji je vođen pred Županijskim sudom u Dubrovniku protiv više lica zbog krivičnih djela ratnih zločina. Nakon ocjene dostavljenih podataka i dokaza, tada nadležni Viši tužilac u Podgorici je zaključio da postoji osnovana sumnja da je šest lica - državljana Crne Gore, izvršilo krivično djelo ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142 stav 1 KZ SRJ i krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 144 KZ SRJ, pa je protiv tih lica za označena krivična djela podnio Višem sudu u Podgorici zahtjev za sprovođenje istrage, koja je prihvaćena od strane suda.

Kako je u toku postupka istrage trebalo sprovesti istražne radnje – saslušanje svjedoka, oštećenih čije se prebivalište nalazi u Republici Hrvatskoj, to je po zamolnicama za pružanje međunarodne pravne pomoći istražnog sudije Višeg suda u Podgorici pred Županijskim sudovima u Dubrovniku, Sisku, Koprivnici, Splitu, Rijeci, Zagrebu, Vukovaru i Šibeniku saslušano ukupno 80 svjedoka. Najveći broj svjedoka – oštećenih saslušan je pred istražnim sudijom Županijskog suda u Dubrovniku, čijem saslušanju su prisustvovali istražni sudija i tužilac iz Crne Gore.

U ovom slučaju u toku je glavni pretres pred Višim sudom u Podgorici. Do sada je saslušano 58 oštećenih lica-svjedoka. Postupak organizovanja njihovog dolaska i smještaja u Crnu Goru kao i podršku svjedocima – žrtvama ratnih zločina i organizovanje potrebne medicinske pomoći, u saradnji sa nadležnim organima Republike Hrvatske, sprovodi novoformirana Služba za pružanje podrške oštećenima/svjedocima pri Višem sudu u Podgorici.

Zamolnice Specijalnog odjeljenja Višeg suda u Podgorici (slučaj Morinj) za uručenje poziva za glavni pretres svjedocima na teritoriji Republike Hrvatske prosleđivane su preko Ministarstva pravde Crne Gore Ministarstvu pravosuđa Republike Hrvatske u više navrata, u skladu sa bilateralnim Ugovorom o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim stvarima iz 1997.godine. Pored toga, u proteklom periodu je Ministarstvo pravde prosljedilo državama u okruženju više zamolnica pravosudnih organa koje se odnose na postupke protiv domaćih državljana, zbog krivičnog djela ratni zločin.

Antikorupcijske mjere

59. Molimo da obezbijedite bilo kakvu analizu ili istraživanje koje su sproveli vaši organi ili druge organizacije (npr. NVO) o problemima korupcije sa kojima se suočava vaša zemlja.

Problemu korupcije u Crnoj Gori se poslednjih godina prilazi na organizovan način tako da se u okviru antikorupcijskih aktivnosti, pored ostalog, sprovode istraživanja, ankete i analize o rasprostranjenosti korupcije u različitim oblastima.

U cilju sprovođenja odredbe člana 6, stav 1, b UNCAC-a koji se odnosi na unaprjeđenje i širenje znanja o sprječavanju korupcije, kao i jedne od GRECO preporuka koja se odnosi na potrebu sprovođenja neophodnih istraživanja kako bi se dobila jasnija slika o obimu korupcije i njenim različitim karakteristikama, u Crnoj Gori je od 2006. godine do danas urađen niz istraživanja, anketa i analiza o fenomenu korupcije u različitim sektorima. Navedena istraživanja i preporuke koje iz njih proizilaze predstavljaju osnovu za organizovano i permanentno planiranje antikorupcijskih aktivnosti u različitim oblastima.

Akcionim planom za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala iz avgusta 2006. godine, u okviru poglavlja C Javnost, civilno društvo (uključujući privatni sektor) i mediji, predviđena je mjera kontinuiranog sprovođenja istraživanja o pojavnim oblicima, uzrocima i mehanizmima nastanka korupcije čiji su obveznici primjene Uprava za antikorupcijsku inicijativu, NVO sektor i mediji.

Inoviranim Akcionim planom za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala (maj 2008 - 31. decembar 2009. godine), u cilju sužavanja prostora za potencijalnu korupciju u javnom sektoru, predviđena je izrada sektorskih Akcionih planova za borbu protiv korupcije u oblastima zdravstva i socijalne zaštite, prosvjete i obrazovanja i uređenja prostora, koji sadrže obavezu realizacije istraživanja o korupciji.

Vlada Crne Gore je zadužila upravu za antikorupcijsku inicijativu da sprovodi istraživanja o obimu, pojavnim oblicima, uzrocima i mehanizmima nastanka korupcije. U skladu sa tim, nadležnosti Uprave su izmjenama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave iz decembra 2007. godine proširene. Sistemska istraživanja na temu korupcije od tada se rade organizovano, a Uprava je do septembra 2009. godine sprovela istraživanja u odnosu na integritet i kapacitet pravosudnog sistema i sistema lokalne samouprave, dok je istraživanje u privatnom sektoru u toku. Sva istraživanja i ankete koje je sprovela Uprava za antikorupcijsku inicijativu i drugi državni organi postavljani su na internet stranici Uprave <http://www.antikorup.gov.me> (newsbar Istraživanja i izvještaji), kao i istraživanja koja su sproveli predstavnici civilnog društva (newsbar Civilno društvo protiv korupcije).

Organi i lokalne samouprave su, u okviru aktivnosti na izradi Programa i akcionih planova za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi, sprovodili ankete i istraživanja o toj pojavi.

Takođe, privatni i NVO sektor je ispoljavao veliko interesovanje za sprovođenje anketa i realizaciju istraživanja o korupciji (npr. istraživanja o uticaju korupcije na poslovanje preduzeća, korupciji u obrazovanju i sl.).

Istraživanja se sprovode da bi se podigao nivo znanja o korupciji, te da se na osnovu preporuka sadržanih u njima utvrde efikasniji antikorupcijski planovi i inicijative i preduzmu sveobuhvatne mjere usmjerene na prevenciju i suzbijanje koruptivnih ponašanja. Preporuke koje prate dva kompleksna istraživanja „Ocjena integriteta i kapaciteta pravosudnog sistema u Crnoj Gori” i „Ocjena integriteta i kapaciteta lokalnih samouprava u Crnoj Gori” dostavljene su pravosudnim organima, Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave, i drugim nadležnim organima. Kao centralni antikorupcijski organ za podizanje nivoa javne svijesti o problemu korupcije Uprava za antikorupcijsku inicijativu je rezultate istraživanja i anketa (sprovedenih među studentima, državnim službenicima i namještenicima i sl) prezentovala javnosti, posebno različitim ciljnim grupama: na predavanjima u visokoobrazovnim ustanovama, seminarima za državne službenike i namještenike, predstavnike medija, funkcionere lokalne samouprave i NVO, kao u i drugim aktivnostima u okviru propagandno - preventivnog djelovanja. Uprava je preduzela i niz drugih aktivnosti u cilju lakše dostupnosti dobijenih informacija, poput objavljivanja publikacija kao i CD-a sa rezultatima istraživanja (na crnogorskom i engleskom jeziku).

Pokazalo se da sprovođenje istraživanja i njihovi rezultati doprinose izazivanju interesovanja i kontinuiranoj podršci antikorupcijskim reformama, informisanju javnosti o efikasnosti preventivnih antikorupcijskih politika i mjera i sl.

S obzirom na to da se radi o velikom broju istraživanja i anketa (koje su sproveli državni organi, organi lokalne samouprave i drugi subjekti) o uzrocima i posljedicama koruptivnog ponašanja, koja su sprovedena u posljednje tri godine, podijelili smo ih u tri kategorije prema subjektima koji su sprovodili ta istraživanja, ankete i analize: (A) državni organi; (B) lokalna samouprava i (C) nevladine organizacije i privatni sektor.

ISTRAŽIVANJA I ANKETE

A. DRŽAVNI ORGANI

23) „Istraživanje o korupciji“ Uprave carina koje je u junu 2006. godine sproveo CEED u Srbiji i Crnoj Gori, koje je dostupno na internet prezentaciji Uprave carina: www.gov.me/upravacarina;

24) Istraživanje „Korupcija u obrazovanju“ koje je za potrebe Ministarstva prosvjete i nauke, u maju i junu 2008. sprovedla NVO "CEPRIM", koje je dostupno na <http://www.nvoceprim.com/>;

25) Istraživanje "Ocjena integriteta i kapaciteta pravosudnog sistema u Crnoj Gori" koje za potrebe UAI i UNDP-a sproveo CEED u oktobru 2008. godine (na crnogorskom i engleskom jeziku). Rezultati istraživanja sadrže i odgovarajuće preporuke u odnosu na aktivnosti koje treba preduzeti u cilju jačanja efikasnosti pravosudnog sistema u Crnoj Gori; <http://www.gov.me/files/1223462194.PDF>

26) Istraživanje "Ocjena integriteta i kapaciteta lokalnih samouprava u Crnoj Gori" koje za potrebe UAI i UNDP-a sproveo CEED u junu 2009. godine (na crnogorskom i engleskom jeziku). Rezultati istraživanja sadrže i odgovarajuće preporuke u odnosu na aktivnosti koje treba preduzeti u cilju jačanja antikorupcijskih aktivnosti lokalnih samouprava u Crnoj Gori; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=175216>

27) Rezultati anketa UAI u visokoškolskim ustanovama, u sklopu kampanje „Izaberite pravi put, prijavite korupciju" tokom maja i juna 2007. godine; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=43761>

28) Rezultati anketa UAI u visokoškolskim ustanovama, u sklopu kampanje „Izaberite pravi put, prijavite korupciju" u toku akademske 2007 / 2008 godine; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=155299>

29) Rezultati anketa UAI među državnim službenicima i namještenicima u martu i aprilu 2008. godine; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=161428>

30) Rezultati anketa UAI u visokoškolskim ustanovama, u sklopu kampanje "Izaberite pravi put i prijavite korupciju" u toku akademske 2008 / 2009 godine; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=175502>

31) Rezultati anketa UAI među pripadnicima Uprave policije u toku 2009. godine; <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=175506>

32) Rezultati anketa UAI među državnim službenicima i namještenicima u martu, aprilu i julu 2009. godine. <http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=175508>

B. LOKALNA SAMOUPRAVA

Akcionni plan za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala utvrdio je obavezu da lokalne samouprave izrade i usvoje akcione planove za suzbijanje korupcije. Istraživanja i ankete koje su navedene u ovom dijelu odgovora sprovedeni su kako bi se stekla prava slika o problemu korupcije u pojedinim opštinama, i kako bi se definisale konkretne mjere za njeno suzbijanje. Navedena istraživanja i ankete dostupne su na internet prezentaciji Uprave za antikorupcijsku inicijativu

(<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=177574>).

Istraživanje „Korupcija u lokalnoj upravi i drugim javnim službama u opštini Budva“, sprovedeno u decembru 2008. godine;

Rezultati ankete koju je sprovedela opština Nikšić prilikom pripreme Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi, u decembru 2008. godine (u prilogu dokument AP, str.3-5);

Prilikom izrade Programa i AP za borbu protiv korupcije u opštini Kotor (2008-2009) sprovedeno je ispitivanje javnog mnjenja čiji su rezultati dati u dokumentu Programa na str 4-13;

Istraživanje koje je sprovedela opština Berane u prvoj polovini 2009. godine, koristeći metod fokus grupe. Pitanja su se odnosila na postojanje, rasprostranjenost, uzroke za pojavu korupcije, oblasti koje su najosjetljivije na tu pojavu, načine borbe protiv korucije, kao i druge probleme sa kojima se građani susrijeću u radu lokalne uprave;

Rezultati iztraživanja nivoa korupcije u organima lokalne uprave i drugim javnim službama u opštini Danilovgrad, koje je za potrebe opštine Danilovgrad realizovao CEED Consulting iz Podgorice april 2009. godine;

Prilikom izrade Akcionog plana za borbu protiv korupcije opštine Tivat u koji je donijet uz maju 2009. urađena je situaciona analiza (rezultati istraživanja i predlozi rješenja dati su u dokumentu Program i Akcioni plan za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi AP na str 3-9);

Istraživanje koje je sprovedela opština Plužine u maju 2009. godine za potrebe izrade Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije u opštini Plužine;

Rezultati ankete pod nazivom „BAR BEZ KORUPCIJE“, opštine Bar rađene u maju 2009. za potrebe pripreme Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi;

Rezultati ankete pod nazivom „KOLAŠIN BEZ KORUPCIJE“, opštine Kolašin rađene u julu 2009. godine za potrebe pripreme Programa i AP za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi;

Prilikom izrade Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije opština Bijelo Polje sprovedla je ankete o postojanju i stepenu korupcije u lokalnoj samoupravi (u prilogu su Program borbe protiv korupcije, str. 3-4 i rezultati Ankete sa predstavnicima odborničkih klubova);

Rezultati ankete pod nazivom „Mojkovac BEZ KORUPCIJE“, opštine Mojkovac rađene u junu 2009. godine za potrebe pripreme Programa i Akcionog plana za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi;

Rezultati anketiranja građana Cetinja pri izradi Predloga programa za borbu protiv korupcije u javnoj upravi (str. 2 i 3).

C. NEVLADINE ORGANIZACIJE I PRIVATNI SEKTOR

1) Rezultati ankete koju je Unija poslodavaca Crne Gore u aprilu i maju 2008. godine realizovala među crnogorskim privrednicima s ciljem identifikovanja u kojoj mjeri rasprostranjenost korupcije utiče na poslovanje preduzeća. Anketa je dostupna na www.poslodavci.org/;

2) Izvještaj „Stavovi građana Crne Gore o korupciji u obrazovanju“, CEMI i Centar za građansko obrazovanje, 2008.

II. ANALIZE

Osim istraživanja i anketa u periodu od 2006. do 2009. godine urađen je i raznovrstan analitički materijal koji se odnosi na temu korupcije u Crnoj Gori. Taj materijal pripremali su državni organi, kao i NVO sektor. U tom pravcu sačinjeni su analitički materijali koji se odnose na pitanja korupcije i pravaca djelovanja protiv ove negativne pojave u Crnoj Gori.

A. DRŽAVNI ORGANI

1) Izvještaj o realizaciji projekta »Jačanje institucionalnih kapaciteta Uprave za antikorupcijsku inicijativu za postupanje u slučajevima prijave krivičnih djela korupcije", UAI, 2007, dostupno na;

<http://www.gov.me/.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=25639>

2) Informacija UAI o stepenu usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa konvencijom Ujedinjenih nacija protiv korupcije, 2007, dostupno na;

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=177875>

3) Izvještaji o realizaciji mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala (I-V), koje je pripremila Nacionalna komisija za praćenje implementacije Akcionog plana za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, dostupno na;

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=25152>

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=155658>

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=162075>

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=169669>

<http://www.gov.me/anticorup/vijesti.php?akcija=vijesti&id=175972>

4) „Zaštita prava ponuđača u postupcima javnih nabavki u Crnoj Gori“ (na crnogorskom i engleskom jeziku), Komisija za kontrolu postupka javnih nabavki i Kancelarija Svjetske banke u Podgorici, 2009;

5) „Analiza primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama“, Ministarstvo kulture, sporta i medija, 2009;

B. NEVLADINE ORGANIZACIJE

1) Finansiranje političkih partija, Izvještaj za 2006, CEMI;

2) Priručnik o konfliktu interesa za javne funkcionere, CEMI 2006;

3) Publikacija „Slobodan pristup informacijama i tajnost podataka – komentari zakona sa preporukama“, MANS 2007.

4) Publikacija „Korupcija ili EU integracije“, MANS 2008;

5) Publikacija „Da li znaš da imaš pravo da znaš“, MANS 2008;

6) Publikacija „Imam li pravo da znam“, MANS;

7) Publikacija „Pravo da znam“, MANS

60. Molimo da date pregled napora usmjerenih na suzbijanje korupcije (npr. usvajanje zakonodavstva, međunarodnih konvencija, usvajanje strategija i akcionih planova za sprovođenje zakonodavstva, jačanje institucionalnih i ljudskih resursa koji se bave korupcijom). Koji su glavni prioriteti u ovoj oblasti? Koja su tijela odgovorna za koordinaciju svih aktivnosti povezanih sa korupcijom?

Vlada Crne Gore razvila je sistemski plan akcija i mjera za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

1. Usvajanje strategija i akcionih planova

a) Nacionalna strategija

Strateški okvir za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala u Crnoj Gori čine **Program borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i Akcioni plan za njegovo sprovođenje**. Vlada Crne Gore, je na sjednici od 28. 07. 2005. godine donijela Program borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, a 24. 08. 2006. godine Akcioni plan za period 2006-2008. Njime su ustanovljene konkretne mjere i aktivnosti, nadležni organi i institucije, rokovi, indikatori uspjeha i faktori rizika. U njegovoj izradi posebna pažnja je posvećena: Odluci Savjeta o principima, prioritetima i uslovima sadržanim u Evropskom partnerstvu od 28. januara 2007. godine, UN Konvenciji o transnacionalnom organizovanom kriminalu, UN Konvenciji protiv korupcije, Evropskoj Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Rezoluciji Savjeta Evrope (97) 24 o Dvadeset vodećih principa za borbu protiv korupcije (GRECO); Principima za unaprjeđenje borbe protiv korupcije u zemljama koje pristupaju EU, zemljama kandidatima i trećim zemljama.

Predstavnici nevladinog sektora učestvovali su u kako u izradi Programa tako i u izradi Akcinog plana za njegovo sprovođenje. Akcioni plan je inoviran tokom 2008. godine, kada je povećan broj mjera (sa 280 na 309) i broj uključenih organa i institucija (sa 32 na 54), a period implementacije produžen do kraja 2009. godine.

Glavni ciljevi **nacionalnog antikorupcijskog strateškog okvira** obuhvataju:

- političku i međunarodnu obavezu djelovanja, kroz između ostalog:
 - intenziviranje započete reforme pravnog i finansijskog sistema
 - implementaciju međunarodnih standarda u oblasti borbe protiv korupcije
 - prekograničnu saradnju u borbi protiv organizovanog kriminala
 - učešće u radu regionalnih inicijativa i sprovođenje preporuka GRECO-a
 - poboljšanje uslova za funkcionisanje nadležnih organa
- efikasno krivično gonjenje korupcije i organizovanog kriminala
 - podizanje nivoa znanja i specijalizacija policije, tužilaca i sudija
 - procjena stanja kriminaliteta iz oblasti korupcije i organizovanog kriminala
- prevenciju i edukaciju
 - poboljšanje uslova za rad i opšteg standarda sudija, tužilaca i policije
 - povećanje integriteta sudija, tužilaca i policije
 - sužavanje prostora za potencijalnu korupciju u javnom sektoru
 - efikasnu implementaciju Zakona o finansiranju političkih partija
 - efikasnu implementaciju Zakona o slobodnom pristupu informacijama
- učešće javnosti, civilnog društva, privatnog sektora i medija
 - zajedničko preventivno djelovanje vladinog i NVO sektora i civilnog društva
 - profesionalno informisanje o korupciji i organizovanom kriminalu
 - unaprjeđenje transparentnosti poslovnih operacija
- učešće lokalne samouprave
 - unaprjeđenje borbe protiv korupcije na lokalnom nivou
- jačanje kapaciteta policije, državnog tužilaštva i sudske vlasti
- sprovođenje eksterne i interne revizije budžeta
 - kontrola zakonitosti prihoda i rashoda budžetskih sredstava
 - kontrola pravilnosti, zakonitosti i efikasnosti rada budžetskih korisnika
 - prevencija zloupotrebe prilikom sprovođenja budžeta
- jačanje kapaciteta institucija za sprovođenje antikoruptivne politike u procesu privatizacije
- sprovođenje politike u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma
- efikasna primjena Zakona o javnim nabavkama
- primjena politike sprječavanja sukoba interesa
- efikasan rad Poreske uprave, Uprave carina i Uprave za antikorupcijsku inicijativu.

b) Strategija reforme pravosuđa

Strategijom reforme pravosuđa (2007-2012) predviđeni su ciljevi koje treba ostvariti na planu efikasnije borbe protiv kriminala, posebno organizovanog, korupcije, terorizma i ratnih zločina, a Akcionim planom za implementaciju navedene Strategije predviđene su mjere koje se

preduzimaju da bi se ostvarili ti ciljevi Tako su kao glavni ciljevi politike koji se sprovode u rješavanju kriminala a posebno organizovanog:

- ratifikovanje međunarodnih konvencija i zaključivanje bilateralnih ugovora kojima se predviđaju mehanizmi za efikasniju borbu protiv kriminala,
- usklađivanje zakonodavstva sa međunarodnim standardima;
- analiziranje kadrovskih potencijala i zaposliti nedostajući kadar;
- sprovođenje stalne edukacije i specijalizacije u pravosuđu;
- poboljšati radne i životne uslove i materijalni položaj nosilaca pravosudnih funkcija;
- obezbjediti zaštitu integriteta nosilaca pravosudnih funkcija;
- izvršiti koncentraciju nadležnosti pravosudnih organa za djela organizovanog kriminala i korupcije;
- uvesti efikasne istražne mehanizme za borbu protiv korupcije;
- uvesti mehanizme za efikasnije oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom; i obezbjediti efikasniju zaštitu oštećenog u krivičnom postupku.
- Skupština Crne Gore je donijela Rezoluciju o borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala (Sl. list CG, br. 02/08) kojom je, pored ostalog, izrazila spremnost da se svim svojim kapacitetima angažuje na izgradnji nacionalnog antikorupcijskog zakonodavstva i na uspostavljanju što tješnje međunarodne i regionalne saradnje u oblasti suzbijanja korupcije i organizovanog kriminala.

b) Lokalne strategije i akcioni planovi

Vlada Crne Gore na sjednici od 27. juna 2008. godine usvojila je Model programa borbe protiv korupcije u lokalnoj samoupravi i Model akcionog plana Programa borbe protiv korupcije u lokalnoj samoupravi koja je urađena prema metodologiji Savjeta Evrope u skladu sa mjerama iz Strategije upravne reforme Crne Gore 2002-2009, Programa rada za bolju lokalnu samoupravu, Nacionalne trening strategije (NTS) (Aneks 10) , Akcionog plana za reformu lokalne samouprave za 2008. godinu i Programa rada Vlade za 2008. godinu. Na osnovu utvrđenih modela, kao i sprovedenih istraživanja o korupciji na lokalnom nivou, slijedećih 11 opština su donijele Program i Akcioni plan za borbu protiv korupcije na lokalnom nivou: Nikšić, Pljevlja Podgorica, Andrijevica, Berane, Bijelo Polje, Budva, Žabljak, Kotor, Plužine i Rožaje) . U pet opština (Cetinje, Bar, Danilovgrad, Plav i Tivat) navedena dokumenta imaju status nacrti.

d) Sektorski akcioni planovi

Za implementaciju Strategije reforme pravosuđa (2007-2012) usvojen je Akcioni plan za implementaciju kojim su predviđene mjere, rokovi, nadležni organi, indokatori uspjeha i budžet za ostvarivanje ciljeva predviđenih Strategijom.

Inoviranim Akcionim planom za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, predviđena je izrada i usvajanje sektorskih akcionih planova u oblasti:

- zdravstva i socijalne zaštite,
- prosvjete i obrazovanja, i
- uređenja prostora.

U oblasti prosvete i obrazovanja, Ministarstvo prosvete i nauke sačinilo je i objavilo Akcioni plan za borbu protiv korupcije u oblasti prosvete i obrazovanja (2009-2012. godina), a u cilju upoznavanja javnosti sa sadržinom ovog dokumenta realizovano je više okruglih stolova za roditelje i kampanja u saradnji sa omladinskim sportskim klubovima.

Kada je u pitanju oblast zdravstva, akcioni plan je usvojen od strane Vlade Crne Gore, na sjednici održanoj 10. septembra 2009. godine. U oblasti uređenja prostora, akcioni plan je u fazi nacrti a očekuje se njegovo razmatranje i usvajanje na nekoj od narednih sjednica Vlade Crne Gore.

2. Zakonski okvir za prevenciju i suzbijanje korupcije

U okviru opštih reformskih procesa u Crnoj Gori, antikorupcijska politika podrazumijevala je promjenu pravnog sistema. Otuda i zakonodavni okvir koji se odnosi na ovu oblast obuhvata više propisa među kojima su najznačajniji:

i. Krivični zakonik

Krivični zakonik Crne Gore (Sl. list RCG, br. 70/03, 13/04, 47/06 i Sl. list CG, broj 40/08) sadrži koruptivna krivična djela propisana u glavama XXIII i XXXIV i to: pranje novca iz člana 268; povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti iz člana 269; zloupotreba monopolističkog položaja iz člana 270; prouzrokovanje stečaja iz člana 273; prouzrokovanje lažnog stečaja iz člana 274; zloupotreba ovlaštenja u privredi iz člana 276; lažan bilans iz člana 278; zloupotreba procjene iz člana 279; odavanje poslovne tajne iz člana 280; odavanje i korišćenje berzanske tajne iz člana 281; zloupotreba službenog položaja iz člana 416; prevara u službi iz člana 419; protivzakonito posredovanje iz člana 422; primanje mita iz člana 423; davanje mita iz člana 424 i odavanje službene tajne iz člana 425.

Navedene inkriminacije u smislu krivičnog koncepta korupcije obuhvataju sve oblike mita i koruptivnog ponašanja propisane Krivično-pravnom konvencijom o korupciji Savjeta Evrope.

Krivični zakonik u članu 112 i 113 propisuje da se imovinska korist pribavljena krivičnim djelom obavezno oduzima sudskom odlukom kojom se utvrđuje izvršenje krivičnog djela. Od učinioaca će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koji su pribavljeni krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, učinilac će se obavezati da plati novčani iznos koji odgovara pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom oduzeće se i od lica na koje je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja očigledno ne odgovara stvarnoj vrijednosti. Ako je krivičnim djelom pribavljena imovinska korist za drugog i ta korist će se oduzeti. Novi Krivični zakonik sadržaće materijalno-pravne odredbe o proširenoj konfiskaciji.

U pogledu inkriminacije o sprječavanju pranja novca iz člana 268, u toku su izmjene i dopune Krivičnog zakonika u pravcu daljeg usaglašavanja sa Međunarodnom konvencijom o sprječavanju pranja novca i obezbjeđenja pretpostavki za efikasnije gonjenje svih djelatnosti koje se preduzimaju radi pranja novca stečenog bilo kojim krivičnim djelom.

ii. Zakonik o krivičnom postupku

Strategijom reforme pravosudja 2007-2012. godine posebna glava je posvećena borbi protiv korupcije, terorizma i organizovanog kriminala kojom su predviđene dalje normativne reformske aktivnosti usmjerene na reviziju krivično-procesnog sistema kojim se napušta koncept sudske istrage i njeno vođenje povjerala državnom tužiocu. Saglasno Akcionom planu za implementaciju Strategije reforme pravosudja, donijet je novi Zakonik o krivičnom postupku (Sl. list CG, br. 57/09) 27. jula 2009. godine. Zakonik je usaglašen sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i drugim međunarodnim dokumentima. Prema Zakoniku, istraga se povjerala državnom tužiocu.

Novi Zakonik propisuje postupak za privremeno oduzimanje imovinske koristi i imovine kao i finansijsku istragu radi proširenog oduzimanja imovine čije zakonito porijeklo u krivičnom postupku nije dokazano (član 90 i 486 do 489), a teret dokazivanja prenosi se na okrivljenog (član 93) koji porijeklo imovine mora dokazati vjerodostojnom ispravom, odnosno na drugi način učiniti vjerovatnim da predmeti, imovinska korist ili imovina ne potiču iz krivičnog djela ili kriminalne djelatnosti, niti su pribavljeni prikrivanjem porijekla i osnova sticanja. Postupak upravljanja privremeno i trajno oduzetom imovinom pribavljenom izvršenjem krivičnog djela uređen je posebnim zakonom, tj. Zakonom o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini (Sl. list CG, br. 49/08).

Novim Zakonikom o krivičnom postupku propisana je nova dokazna radnja - uvid u fotografije, slušanje audio snimaka i uvid u audiovizuelne snimke (član 156).

Primjena mjera tajnog nadzora proširena je propisivanjem kataloga krivičnih djela, među kojima i na sva krivična djela sa obilježjima korupcije, navedena u članu 158 stav 1 tačka 3 novog Zakonika o krivičnom postupku.

iii. Zakon o državnom tužilaštvu

Zakon o državnom tužilaštvu usvojen je decembra 2003. godine (Sl. list RCG, br. 69/03), a njime je između ostalog uspostavljeno Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala pri Vrhovnom državnom tužilaštvu, kojim rukovodi Specijalni tužilac. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu usvojen je juna 2008. (Sl. list CG, broj 40/08) kada je nadležnost Odjeljenja proširena tako da obuhvata krivično gonjenje korupcije, terorizma i ratnih zločina. Proširena je nadležnost Specijalnog tužioca za suzbijanje organizovanog kriminala i na sva krivična djela korupcije, osim za lakše oblike krivičnih djela zloupotreba službenog položaja, prevara u službi i zloupotreba ovlašćenja u privredi za koja je propisana kazna zatvora do 5 godina i koja su ostala u nadležnosti osnovnog državnog tužilaštva.

iv. Zakon o sudovima

Zakon o sudovima (Sl. list RCG, br. 05/02, 49/04 i Sl. list CG, br. 22/08) uređuje: osnivanje, organizaciju i nadležnost sudova; uslove za izbor sudija i sudija porotnika; organizaciju rada sudova; pravosudnu upravu; finansiranje rada sudova i druga pitanja od značaja za funkcionisanje sudova. Proširena je nadležnost višeg suda u dijelu vođenja krivičnog postupka za sva krivična djela sa elementima korupcije, osim za lakše oblike krivičnih djela zloupotreba službenog položaja, prevara u službi i zloupotreba ovlašćenja u privredi za koja je propisana kazna zatvora do 5 godina i koja su ostala u nadležnosti osnovnog suda

Zakonom je propisano osnivanje specijalizovanih odjeljenja za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, pri Višim sudovima.

v. Zakon o Sudskom savjetu

Zakon o Sudskom savjetu usvojen je februara 2008. godine (Sl. list CG, br. 13/08). U skladu sa Ustavom uspostavljen Sudski savjet kao samostalan i nezavistan organ, čija je jedna od osnovnih nadležnosti izbor, razrješenje i utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija i predsjednika sudova, a ovim zakonom razrađen je način izbora i prestanka mandata članova Sudskog savjeta, organizaciji i način rada Sudskog savjeta, postupak izbora sudija i sudija porotnika, način utvrđivanja prestanka sudijske funkcije, disciplinska odgovornost i razrješenje sudija i sudija porotnika. Sudski savjet kao samostalan organ obezbjeđuje samostalnost i nezavisnost sudija, štiti sud i sudije od političkog uticaja, vrši kontrolu rada sudova i sudija, odlučuje o disciplinskoj odgovornosti sudija i vrši niz drugih poslova utvrđenih Ustavom i zakonom.

vi. Zakon o sprječavanju sukoba interesa

Zakonom o sprječavanju sukoba interesa (Sl. list CG, br. 1/09) uređuju se ograničenja u vršenju javnih funkcija, podnošenje izvještaja o prihodima i imovini i druge mjere za sprječavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Zakon ima četiri ključne tačke-načela koja obavezuju i mimo ovog zakona, zabranjena ponašanja, posebno tijelo koje će implementirati Zakon i sankcije koja su generalna i posebna prevencija zloupotrebe.

Zakon o sprječavanju konflikta interesa proširuje obaveze i zabrane koje se odnose na javne funkcionere. Primjera radi, posebno se eksplicitno navode zabranjena djelovanja javnih funkcionera, posebno se određuje trajanje obaveza iz zakona i za razdoblje nakon prestanka javne funkcije i utvrđuje obaveza registracije svih naknada na koje javni funkcioner ima pravo. Specifičnost Zakona je u tome da se on temelji na načelima koje predstavljaju pravne, ali i moralne standarde ponašanja.

Zakona o sprječavanju sukoba interesa u vršenju javnih funkcija propisuje nove sankcije, kao što je novčana kazna.

Detaljno obrazloženje ovog zakona dato je u odgovoru na pitanje broj 50 u okviru Pravosuđa i osnovna prava, poglavlje 23.

vii. Zakon o odgovornosti pravnih lica za krivična djela

Zakonom o odgovornosti pravnih lica za krivična djela (Sl. list RCG, br. 2/07 i 13/07), uređeni su uslovi odgovornosti pravnih lica za krivična djela, krivične sankcije koje se primjenjuju prema pravnim licima, kao i krivični postupak u kome se te sankcije izriču. Prema ovom Zakonu pravno lice može odgovarati za krivična djela iz posebnog dijela Krivičnog zakonika i za druga krivična

djela propisana posebnim zakonom, ako su ispunjeni uslovi za odgovornost pravnog lica propisani ovim zakonom.

viii. Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma

Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma (Sl. list CG, br. 14/07 i 4/08) uređene su mjere i radnje koje se preduzimaju radi otkrivanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma i osnovana Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma.

ix. Zakon o zaštiti svjedoka

Zakonom o zaštiti svjedoka (Sl. list RCG, br. 65/04), uređena je vansudska zaštita svjedoka koji svjedoči o izvršenju krivičnog djela protiv ustavnog uređenja i bezbjednosti Crne Gore, protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, krivičnih djela organizovanog kriminala i krivičnih djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju od 10 godina i teža kazna, čime su obuhvaćena i teška koruptivna krivična djela za koja se može izreći zatvor od 10 godina.

x. Zakon o državnoj upravi (Aneks 8)

Zakon o državnoj upravi usvojen je juna 2003. godine (Sl. list RCG, br. 38/03), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj upravi usvojen je 02. aprila 2008. godine (Sl. list CG, br. 22/08). Navedenim Zakonom uređuje se organizacija državne uprave, poslovi koje organi obavljaju, odnosi između organa i prema građanima kao i upravljenje i odgovornost organa državne uprave.

xi. Zakon o državnim službenicima i namještenicima

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, broj 50/08) obezbijeđena je zaštita državnih službenika koji prijavljuju korupciju.

xii. Zakon o slobodnom pristupu informacijama

Zakon o slobodnom pristupu informacijama (Sl. list RCG, broj 68/05) na snazi je od novembra 2005. godine, a njime se garantuje pristup informacija u posjedu organa vlasti i to u skladu sa načelima: slobode informisanja, jednakih uslova za ostvarivanje prava, otvorenosti i javnosti rada organa vlasti i hitnosti postupka (čl. 2). Svi državni organi postupaju u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i na taj način doprinose jačanju principa transparentnosti svog rada.

xiii. Zakon o javnim nabavkama

Zakonom o javnim nabavkama (Sl. list CG, br. 46/06) su utvrđeni kriterijumi za odabir najpovoljnijih ponuđača, zaštitu prava učesnika tendera, kao i decentralizaciju nabavke.

xiv. Zakon o finansiranju političkih partija (Aneks 3)

Zakonom o finansiranju političkih partija (Sl. list CG, br. 49/08) uređuju se način sticanja i obezbjeđivanja finansijskih sredstava za rad i izbornu kampanju političkih partija i način kontrole finansiranja i finansijskog poslovanja političkih partija, u cilju ostvarivanja zakonitosti i javnosti njihovog poslovanja.

xv. Zakon o finansiranju kampanje za izbor predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine (Aneks 4)

Zakon o finansiranju kampanje za izbor predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine, usvojen je januara 2009. godine (Sl. list CG, br. 08/09). Ovim Zakonom se uređuje način sticanja i obezbjeđivanja finansijskih sredstava za izbornu kampanju i način kontrole finansiranja kandidata za izbor Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine, u cilju ostvarivanja zakonitosti i javnosti njihovog finansiranja.

Na finansiranje kampanje za izbor Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine primjenjuju se odredbe Zakona o finansiranju političkih partija, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Nadzor nad sprovođenjem zakona vrši Ministarstvo finansija.

Kandidati su dužni da nadležnoj izbornoj komisiji dostave izvještaje o o visini i izvorima sredstava prikupljenih za troškove izborne kampanje, prije i nakon održanih izbora.

xvi. Zakon o Državnoj revizorskoj instituciji

U skladu sa članom 144 Ustava Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07), Državna revizorska institucija je samostalan i vrhovni organ državne revizije. Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji (Sl. list RCG, br. 28/04, 27/06, 78/06 i Sl. list CG br. 17/07) utvrđena su prava, obaveze i način rada Državne revizorske institucije, u cilju obezbjeđenja kontrole pravilnosti i efikasnosti poslovanja subjekata revizije (organi i organizacije koje upravljaju budžetom i imovinom države, jedinice lokalne samouprave, fondovi, Centralna banka Crne Gore i druga pravna lica u kojima država učestvuje u vlasništvu), odnosno u cilju stručne i objektivne kontrole trošenja budžetskih sredstava i upravljanja državnom imovinom u Crnoj Gori.

xvii. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima usvojen je decembra 2007. godine (Sl. list CG, br. 04/08). Međunarodna pravna pomoć obuhvata izručenje okrivljenih i osuđenih lica, ustupanje i preuzimanje krivičnog gonjenja, izvršenje stranih krivičnih presuda, dostavljanje akata, pisanih materijala i drugih predmeta u vezi sa krivičnim postupkom u stranoj državi, kao i izvršenje pojedinih procesnih radnji kao što su: saslušanje okrivljenog, svjedoka i vještaka, uviđaj, pretresanje prostorija i lica i privremeno oduzimanje predmeta.

Međunarodna pravna pomoć pruža se u skladu sa međunarodnim ugovorom, a ako on ne postoji ili određena pitanja nijesu regulisana međunarodnim ugovorom, međunarodna pravna pomoć pruža se u skladu sa ovim zakonom, pod uslovom uzajamnosti.

xviii. Zakon o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini

Zakon o staranju o privremeno i trajno oduzetoj imovini usvojen je jula 2008. godine (Sl. list CG, br. 49/08). Ovim Zakonom uređuje se način staranja, odnosno upravljanja privremeno ili trajno oduzetoj imovinom u krivičnom ili prekršajnom postupku. Sud, odnosno organ nadležan za vođenje prekršajnog postupka, dužan je da, bez odlaganja, dostavi nadležnom organu za staranje tj upravljanje oduzetoj imovinom, pravosnažnu odluku o trajnom oduzimanju imovine, odnosno odluku o privremenom oduzimanju.

Staranja tj. upravljanje imovinom, koje obuhvata procjenu vrijednosti, skladištenje, čuvanje, povraćaj i prodaju, deponovanje novčanih sredstava dobijenih od prodaje oduzete imovine, vođenje evidencije o oduzetoj imovini, vrši Uprava za imovinu. Donijet je Pravilnik o bližem sadržaju evidencije o oduzetoj imovini i zapisnika o preuzimanju imovine (Sl. list CG, br. 62/09).

Sredstva dobijena prodajom trajno oduzete imovine, nakon namirenja troškova procjene vrijednosti, skladištenja, čuvanja i prodaje oduzete imovine, uplaćuju se u budžet Crne Gore. Ova sredstva koristiće se za finansiranje projekata iz oblasti jačanja kapaciteta sudskih, tužilačkih i organa nadležnih za unutrašnje poslove.

3. Međunarodne konvencije

Crna Gora pristupila je sljedećim konvencijama i protokolima Savjeta Evrope, a koji se tiču prevencije i borbe protiv korupcije:

1) Evropska konvencija o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima (ETS no. 030), sa dodatnim protokolom (ETS no. 099): (Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima, sa dodatnim protokolom, Sl. list SRJ– Međunarodni ugovori broj 10/2001),

2) Konvencija o pranju, pretraživanju, oduzimanju i konfiskaciji prihoda stečenih krivičnim djelom (ETS no. 141): (Zakon o ratifikaciji Konvencije o pranju, pretraživanju, oduzimanju i konfiskaciji prihoda stečenih krivičnim djelom, Sl. list SRJ– Međunarodni ugovori br 7/02, Sl. list SCG – Međunarodni ugovori br. 18/05),

3) Krivično-pravna konvencija o korupciji (ETS no. 173): (Sl. list SRJ– Međunarodni ugovori br. 2/02, Sl. list SCG – Međunarodni ugovori broj 18/05),

4) Dodatni protokol uz Krivično-pravnu konvenciju o korupciji (ETS no. 191), ratifikovana je 21. decembra 2007. godine (Zakon o potvrđivanju Dodatnog protokola uz Krivičnopravnu konvenciju o korupciji, Sl. list CG br.11/2007 od 13. 12. 2007. godine),

5) Građansko-pravna konvencija o korupciji (ETS no. 174), ratifikovana 18. januara 2008. godine (Zakon o ratifikaciji Građansko-pravne konvencije Savjeta Evrope o korupciji, Sl. list CG br. 01/08 od 10. 01. 2008),

6) Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o međusobnoj pomoći u krivičnim stvarima (ETS no. 182), ratifikovana 15. avgusta 2008. godine (Zakon o potvrđivanju Drugog dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima, Sl. list CG- Međunarodni ugovori, br. 5/2008 od 7. 8. 2008. godine),

7) Konvencija Savjeta Evrope o pranju, pretraživanju, oduzimanju i konfiskaciji prihoda stečenih krivičnim djelom i o finansiranju terorizma (ETS no. 198), ratifikovana 15. avgusta 2008. godine (Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma, Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br. 5/2008 od 7. 8. 2008. godine).

Kao nezavisna država, Crna Gora je 28. juna 2006. godine postala 192. punopravna članica Ujedinjenih nacija. Crna Gora je sukcesorskom izjavom deponovanom 23. oktobra 2006. godine kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, pristupila Konvenciji Ujedinjenih nacija protiv korupcije.

Crna Gora nije članica Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), ali učestvuje u njenim projektima (npr. Program SIGMA). Međutim, u narednom periodu će preduzeti mjere radi potpisivanja i ratifikacije Konvencije OECD-a o sprječavanju potkupljivanja stranih javnih službenika koji učestvuju u međunarodnim poslovnim transakcijama.

4. Koordinacija antikorupcijskih aktivnosti

Za praćenje implementacije Akcionog plana za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala odlukom Vlade Crne Gore od 15. 02. 2007. godine formirana je **Nacionalna komisija** u čijem sastavu su predstavnici Vlade, parlamenta, pravosuđa i civilnog društva. Njen zadatak je da koordinira rad svih subjekata uključenih u borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, a dužna je da periodično izvještava Vladu o realizaciji Akcionog plana iz programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Praćenje sprovođenja Akcionog plana uređeno je na sljedeći način:

- 54 obveznika izvještavanja Nacionalnoj komisiji dostavljaju kvartalne izvještaje o realizovanim mjerama;
- Stručno tijelo za pripremu izvještaja, koga čine predstavnici Uprave policije, Uprave za antikorupcijsku inicijativu, Ministarstva pravde, Vrhovnog državnog tužioca i Kabineta ministra za evropske integracije, analizira izvještaje nadležnih organa i priprema nacrt sumarnog izvještaja za Nacionalnu komisiju;
- Nacionalna komisija, nakon razmatranja, usvaja polugodišnji izvještaj o sprovođenju Akcionog plana, sa preporukama za dalje unaprjeđenje aktivnosti;
- Vlada Crne Gore razmatra i potvrđuje preporuke Nacionalne komisije.

Polugodišnji izvještaji Nacionalne komisije se objavljuju na web strani Uprave za antikorupcijsku inicijativu, zajedno sa prevodom na engleski jezik i pojedinačnim izvještajima nadležnih organa i institucija (obveznika izvještavanja). Izvještaji se dostavljaju i Skupštini Crne Gore na uvid.

Nacionalna komisija je do septembra 2009. godine sačinila **pet polugodišnjih izvještaja** o sprovođenju Akcionog plana, sa kojima je upoznata i međunarodna zajednica i diplomatski kor u Crnoj Gori. Svi izvještaji su dostupni na internet prezentaciji Uprave za antikorupcijsku inicijativu (rubrika: Nacionalna komisija), na crnogorskom i engleskom jeziku (<http://www.gov.me/antikorup/>).

Polugodišnji izvještaji ocjenjuju ostvareni napredak na jedan od četiri načina:

- 1) Mjera realizovana

- 2) Mjera realizovana djelimično
- 3) Mjera se realizuje u kontinuitetu
- 4) Mjera nije realizovana.

Nacionalna komisija ocjenu realizacije formira na osnovu podataka koje dostavljaju obveznici izvještaja, u formi kvartalnog izvještaja. U svim slučajevima kada je potrebna dalja aktivnost nadležnog organa ili kada je potrebno proširiti obuhvat aktivnosti, Nacionalna komisija upućuje preporuku određenom organu ili instituciji. Budući da ove preporuke potvrđuje Vlada Crne Gore, one imaju obavezujući karakter. Na ovaj način, omogućava se da antikorupcijske mjere prate ostvareni progres. Nadalje, Nacionalna komisija na tematskim sjednicama razmatra relevantne izvještaje međunarodnih organizacija, kao npr. Godišnji izvještaj o napretku Crne Gore koji objavljuje Evropska komisija. Takođe, sagledavanje ovih izvještaja rezultiralo je preporukama koje je Nacionalna komisija, i Vlada Crne Gore, uputila nadležnim organima i institucijama.

Za praćenje realizacije mjera predviđenih Akcionim planom za implementaciju Strategije reforme pravosuđa (2007-2012) obrazovana je **Komisija za implementaciju Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme pravosuđa (2007-2012)**. Odlukom Vlade (Sl. list CG, br. 28/08). Komisiju čine ministar pravde, predsjednik Vrhovnog suda, Vrhovni državni tužilac, predsjednik Vijeća za prekršaje, predsjednik Advokatske komore, predsjednik Udruženja sudija, predsjednik Udruženja državnih tužilaca i ministar finansija. Zadatak Komisije je da organizuje i sinhronizuje aktivnosti nadležnih organa i institucija za realizaciju mjera predviđenih Akcionim planom, prati prioritete i ocjenjuje racionalizaciju budžetskih i sredstava iz drugih izvora opredijeljenih za realizaciju predviđenih mjera i da dostavlja Vladi izvještaj sa predlogom stanja i ocjenom realizovanih mjera najmanje dva puta godišnje

5. Jačanje institucionalnih i ljudskih resursa

i. Poslovi otkrivanja krivičnih djela

Aktivnosti na suzbijanju korupcije i drugih oblika kriminala, u okviru Uprave policije, obavljaju Sektor kriminalističke policije i Sektor za bezbjednost državne granice.

Uspostavljanjem Sektora za granične poslove i graničnu bezbjednost, stvorili su se realni uslovi za suzbijanje prekograničnog kriminala, što će u narednom periodu biti jedan od prioriteta rada granične policije.

U Sektoru kriminalističke policije formiran je poseban Odsjek za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, koji uspješno sprovodi borbu protiv svih vidova korupcije i organizovanog kriminala na području Crne Gore. Formiran je (04.02.2003. godine) sa zadatkom da prati, proučava i analizira stanje, kretanje i pojavne oblike korupcije i organizovanog kriminala na osnovu informativno-analitičkih istraživanja i ispitivanja stanja kriminaliteta, operativnih podataka, identifikacije bezbjednosne pojave (krivična djela) i nosilaca tih pojava, mogućih činjenica kao i njihovih obilježja, karakteristike koje ih identifikuju, kao i oblika organizovanog kriminala (organizovanost, međusobna povezanost više lica, profesionalizam, zloupotreba tehničkih dostignuća, tajnost, povezanost sa pojedinim nosiocima političke i pravne moći, podjela posla, kontinuiranost, permanentnost u radu i tako dalje). Osim pomenutog Odsjeka, ulogu u suzbijanju korupcije imaju i Odsjek za borbu protiv privrednog kriminaliteta, Odsjek za posebne provjere i Jedinica za zaštitu svjedoka.

Organizacija

Odsjek za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, u skladu sa Pravilnikom o sistematizaciji organizuje rad kroz tri grupe:

1. Grupa za suzbijanje opšteg organizovanog kriminala kroz četiri odsjeka:
 - Teški zločini protiv života i tijela, otmica, ucjena i razbojništava
 - Krijumčarenja motornih vozila, oružja, opasnih materija i umjetnina
 - Ilegalna migracija, organizovano krijumčarenje i trgovina ljudima
 - Terorizam i međunarodni terorizam

2. Grupa za suzbijanje organizovanog ekonomskog kriminala kroz četiri odsjeka:
 - Pranje novca i sprovođenje finansijskih istraga
 - Zloupotreba službenog položaja, poreskih utaja, krijumčarenje akciznih i drugih roba
 - Falsifikovanje novca i drugih sredstava plaćanja i falsifikovanje isprava
 - Kompjuterski kriminal i zloupotreba autorskih prava

3. Grupa za suzbijanje korupcije kroz dva odsjeka:
 - Korupcija u državnom i privatnom sektoru

Rad Odsjeka koordinira Rukovodilac Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, uz podršku operatera i analitičara.

U Odsjeku za posebne provjere vrše se kriminalističko-obavještajni poslovi i realizacija jednog dijele mjera tajnog nadzora (tehnički nadzor). U Odsjeku postoje četiri grupe:

- 1) Grupa za monitoring i eksploataciju
- 2) Grupa za kriminalističko-obavještajnu analitiku
- 3) Grupa za opservaciju i dokumentovanje
- 4) Grupa za operativnu tehniku.

Jedinica za zaštitu svjedoka sprovodi program zaštite svjedoka u skladu sa Zakonom o zaštiti svjedoka i Zakonikom o krivičnom postupku. Jedinica je potpisala Sporazum o saradnji sa: Bugarskom, BiH, Srbijom i Makedonijom (14.07.2008).

Odsjek za borbu protiv privrednog kriminaliteta organizovan je u tri grupe:

- 1) Grupa za suzbijanje privrednog kriminaliteta u oblasti proizvodnje unutrašnje trgovine, turizma i ugostiteljstva
- 2) Grupa za suzbijanje privrednog kriminaliteta u oblasti spoljne trgovine i platnog prometa sa inostranstvom
- 3) Grupa za suzbijanje privrednog kriminaliteta u oblasti bankarstva i drugih finansijskih organizacija platnog prometa u zemlji i drugim vanprivrednim i samostalnim djelatnostima.

Rad u Odsjeku organizovan je kroz rad službenika u sjedištu, kao i na nivou Područnih jedinica na regionalnom nivou i Ispostava policije na lokalnom nivou.

ii. Poslovi krivičnog gonjenja

Pri Vrhovnom državnom tužilaštvu obrazovano je Odjeljenje za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina kojim rukovodi Specijalni tužilac. U odjeljenju poslove zamjenika specijalnog tužioca obavlja 5 zamjenika, a poslove tužilačke uprave četiri namještenika.

Odjeljenje je opremljeno adekvatnim kancelarijskim prostorom i potrebnom tehničkom opremom.

iii. Presuđivanje

U septembru mjesecu 2008. godine u Višem sudu u Podgorici i Višem sudu u Bijelom Polju su formirana Specijalizovana odjeljenja za sudjenja za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina.

U Specijalizovanom odjeljenju Višeg suda u Podgorici radi šest sudija, a u Specijalizovanom odjeljenju Višeg suda u Bijelom Polju tri sudije. Sudije koje rade u naznačenim odjeljenjima su sudije sa dugogodišnjim iskustvom, a nakon rasporedjivanja u ta odjeljenja prošle su obuku u Centru za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, a bili upućeni i na brojne seminare u organizaciji međunarodnih organizacija. Uz to za te sudije organizovane su brojne studijske posjete.

Saglasno čl. 35 Zakona o izmjenama i dopunama zakona o sudovima predmeti primljeni do početka rada Specijalizovanih odjeljenja u Višem sudu dovršiće sudovi koji su bili nadležni po

ranijim propisima. U cilju efikasnijeg rješavanja tih predmeta u svim sudovima donijet je program rješavanja zaostalih predmeta i tim predmetima dat apsolutni prioritet u rješavanju.

iv. Statistička obrada podataka

Odlukom potpredsjednika Vlade Crne Gore za evropske integracije br. 10-8045 od 10. oktobra 2007. godine, formirana je **Tripartitna komisija za analizu predmeta iz oblasti organizovanog kriminala i korupcije**, kao i izvještavanje i izradu jedinstvene metodologije statističkih pokazatelja u oblasti organizovanog kriminala i korupcije.

Zadatak Tripartitne komisije, koju čine predstavnici sudstva, tužilaštva i policije, je da po utvrđenoj jedinstvenoj metodologiji izvrši statističku obradu podataka neophodnih za ocjenu obima i rasprostranjenosti koruptivnih krivičnih djela i krivičnih djela u oblasti organizovanog kriminala, imajući u vidu različite kriterijume koje policija, tužilaštvo i sudovi uzimaju kao osnov za praćenje i postupanje, te da analizira i periodično izvještava o postupanjima po krivičnim prijavama za organizovani kriminal i korupciju, kao i da prati zajedničke aktivnosti u ovoj oblasti i daje preporuke za unapredjenje medjuinstitucionalne saradnje.

v. Edukacija državnih službenika i namještenika

U procesu reforme državne uprave, formirana je Uprava za kadrove sa osnovnim mandatom upravljanja i razvoja kadrovskih resursa državnih organa Crne Gore. Nadležnost Uprave za kadrove je da utvrdi Program stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika. U okviru Programa stručnog usavršavanja državnih službenika i namještenika za 2008/09. godinu, pored 55 aktuelnih obuka, nalazi se i specifičan Program borbe protiv korupcije u javnoj upravi koji obuhvata 3 obuke:

1. Borba protiv korupcije u javnoj upravi koji obuhvata:

- Prevencija korupcije (međunarodni dokumenti, strateški dokumenti)
- Unutrašnja kontrola u funkciji sprječavanja i suzbijanja korupcije
- Značaj razvoja integriteta u borbi protiv korupcije
- Kontrola budžetskih sredstava kao oblik borbe protiv korupcije u državnim organima
- Procedure prijavljivanja korupcije
- Slučajevi istrage
- Međuinstitucionalna saradnja kroz izvršenje operativnih poslova i problematike dokazivanja korupcije

2. Plan integriteta

3. Slobodan pristup informacijama.

Programi u ovom sklopu obuhvataju analizu savremenih mjera borbe protiv korupcije, fokusirajući se na evolutivni model borbe protiv korupcije, iz kojih proizilazi mogućnost da odgovorna lica u državnim institucijama budu na vrijeme upoznata sa mogućim preventivnim mjerama protiv korupcije u državnim institucijama.

Do dana sačinjavanja informacije, Uprava za kadrove je organizovala sljedeće obuke, koje su pohađali državni službenici i namještenici kako na republičkom tako i na lokalnom nivou:

Borba protiv korupcije u javnoj upravi – ukupno 10 obuka, 7 obuka u 2008. godini i 3 obuke u 2009. godini

Slobodan pristup informacijama - ukupno 46 obuka, 23 obuke u 2007. godini, 7 obuka u 2008. godini i 16 obuka u 2009. godini

Plan integriteta – 2 obuke u 2008. Godini.

vi. Edukacija nosilaca pravosudnih funkcija

U 2006. godini, Zakonom o edukaciji u pravosudnim organima (Sl. list RCG, br. 27/06), formiran je Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije čineći posebnu organizacionu jedinicu Vrhovnog

suda Crne Gore. Centar je u skladu sa godišnjim Programom stručnog usavršavanja sudija i tužilaca organizovao brojne obuke za sudije i tužioce na teme: organizovanog kriminala i korupcije, oduzimanja imovinske koristi, rješenja u novom Zakoniku o krivičnom postupku, moralnih principa sudske i tužilačke funkcije, finansijskih istraga, mjera tajnog nadzora i oduzimanja imovine stečene krivičnim djelom, krivične odgovornosti pravnih lica, svjedok saradnik i zaštićeni svjedok, međunarodni dokumenti o korupciji, sporazumi o priznaju krivice, budžetsko poslovanje i javne nabavke, prekrivični postupak- krivična djela sa elementima korupcije, istraga – krivična djela sa elementima korupcije i sl.

U decembru 2008. godine od strane Koordinacionog odbora Centra za obuku nosilaca pravosudne funkcije usvojen je Program obuke nosilaca pravosudne funkcije o borbi protiv korupcije. Program je pripremljeno Ministarstvo pravde uz ekspertsku podršku UNDP Programa pravosudne reforme i publikovan na crnogorskom i engleskom jeziku, a njegova implementacija započeta je uz podršku UNDP Programa pravosudne reforme i Misije OSCE-a u Crnoj Gori.

Detaljne informacije o jačanju organa uključenih u borbu protiv korupcije date su u odgovoru na pitanje br. 38, Poglavlje 23 – Pravosuđe i osnovna prava.

61. Molimo da opišete napore na jačanju implementacije gorenavedenog i da pružite konkretne rezultate koji se tiču borbe protiv korupcije.

1. Otkrivanje krivičnih djela

Statistički podaci o slučajevima korupcije navode se u izvještajima Tripartitne komisije za 2006-2009. godinu zaključno sa 30. 06. 2009. godine, Ovim izvještajem su obuhvaćena kao koruptivna sljedeća krivična djela:

- povreda ravnopravnosti u vršenju privredne djelatnosti iz člana 269 Krivičnog zakonika;
- zloupotreba monopolističkog položaja iz člana 270 Krivičnog zakonika;
- prouzrokovanje stečaja iz člana 273 Krivičnog zakonika;
- prouzrokovanje lažnog stečaja iz člana 274 Krivičnog zakonika
- zloupotreba ovlašćenje u privredi iz člana 276 Krivičnog zakonika;
- lažan bilans iz člana 278 Krivičnog zakonika;
- zloupotreba procjene iz člana 279 Krivičnog zakonika;
- odavanje poslovne tajne iz člana 280 Krivičnog zakonika;
- odavanje i korišćenje berzanske tajne iz člana 281 Krivičnog zakonika;
- zloupotreba službenog položaja iz člana 416 Krivičnog zakonika;
- nesavjestan rad u službi iz člana 417 Krivičnog zakonika
- protivzakonito posredovanje iz člana 422 Krivičnog zakonika;
- primanje mita iz člana 423 Krivičnog zakonika;
- davanje mita iz člana 424 Krivičnog zakonika i
- odavanje službene tajne iz člana 425 Krivičnog zakonika.

Službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta sprovedli su više zajedničkih policijskih istraga u saradnji sa Specijalnim tužiocem za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina koje su rezultirale podnošenjem krivičnih prijava protiv više izvršilaca za krivična djela sa elementima korupcije.

Tokom 2006.godine podnijeto je ukupno 271 prijava protiv 449 lica.

Tokom 2007.godine podnijeto je ukupno 274 prijave protiv 435 lica.

Tokom 2008. godine podnijeto je ukupno 231 prijava protiv 363 lica, o čega je Uprava policije podnijela 50 prijava protiv 64 lica, dok su drugi subjekti podnijeli 181 prijavu protiv 299 lica.

U prvih šest mjeseci 2009. godine podnijeto je ukupno 111 prijava protiv 173 lica, od čega je Uprava policije podnijela 16 prijava protiv 24 lica, dok su drugi subjekti podnijeli 95 prijava protiv 149 lica.

Značajno je istaći da su u 2009.godini procesuirane i prijave protiv odgovornih lica AD „Luka Bar“, Direktora AMS Crne Gore, Direktora JZU Dom zdravlja – Ulcinj, Načelnika komunalne policije Cetinje, odgovornih lica Sektora za urbanizam u Tivtu, odgovornih lica AD „Plavsko jezero“, direktora DOO „Džemo“ iz Bara, Sudije Višeg suda u Bijelom Polju zbog primanja mita, Rukovodioca i službenike građevinske inspekcije u Ulcinju, Direktora Katastarsa i osam službenika zbog više krivičnih djela primanja mita i zloupotrebe službenog položaja, više policijskih službenika zbog primanja mita, carinskih službenika zbog primanja mita i sl.

2. Krivično gonjenje

U **Odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina** povećan je broj izvršilaca i izvršena popuna radnih mjesta, tako da funkciju tužioca, pored Specijalnog tužioca, vrše pet zamjenika, a poslove tužilačke uprave četiri namještenika. Odjeljenje je opremljeno adekvatnim kancelarijskim prostorom i potrebnom tehničkom opremom.

Tokom 2006. godine, Državno tužilaštvo je kod sudova zastupalo ukupno 79 optuženja protiv 104 lica (pet neposrednih optužnica protiv šest lica, 67 optužnica nakon sprovedene istrage protiv 89 lica i sedam optužnih predloga protiv devet lica).

Tokom 2007. godine, Državno tužilaštvo je kod sudova zastupalo ukupno 61 optuženje protiv 90 lica (pet optužnih predloga protiv osam lica, četiri neposredne optužnice protiv četiri lica i 52 optužnice nakon sprovedene istrage protiv 78 lica).

Tokom 2008. godine, Državno tužilaštvo je kod sudova zastupalo ukupno 34 optuženja protiv 50 lica.

Tokom 2009. godine, protiv tri lica su podnijeta tri optužna predloga.

3. Presuđivanje

Pri Višem sudu u Podgorici i Višem sudu u Bijelom Polju formirana su **Specijalizovana odjeljenja za sudjenja za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina**.

Programom rješavanja starih predmeta, koji programi su donijeti posebno za sve sudove, prioritet je dat rješavanju predmeta sa elementima korupcije.

Tokom 2006. godine, rješavajući po optuženjima tužilaštva, sudovi su završili krivični postupak u 65 predmeta protiv 85 lica, dok je u toku krivični postupak u 14 predmeta protiv 19 lica.

Nakon završenog krivičnog postupka donijete su 32 osudjujuće presude protiv 42 lica, četiri odbijajuće presude protiv pet lica i 29 oslobadjajućih presuda protiv 38 lica.

Na presude sudova tužilaštvo je izjavilo 37 žalbi protiv 51 lica, od čega je postupak po žalbi okončan u 26 predmeta protiv 28 lica, dok je postupak po žalbi u toku u 10 predmeta protiv 22 lica. Odlučujući po žalbama, drugostepeni sudovi su uvažili 11 žalbi protiv 12 lica, dok su odbili 15 žalbi protiv 16 lica. Okrivljeni su izjavili sedam žalbi u pet predmeta.

U 50 predmeta protiv 55 lica presude su pravosnažne.

Tokom 2007. godine, rješavajući po optuženjima tužilaštva, sudovi su završili krivični postupak u 59 predmeta protiv 89 lica, dok je u toku krivični postupak u dva predmeta protiv jednog lica.

Nakon završenog krivičnog postupka, donijeto je 25 osudjujućih presuda protiv 45 lica, pet odbijajućih presuda protiv sedam lica i 29 oslobadjajućih presuda protiv 37 lica.

Na presude sudova tužilaštvo je izjavilo 39 žalbi protiv 60 lica, od čega je postupak po žalbi okončan u 22 predmeta protiv 23 lica, dok je postupak po žalbi u toku u 15 predmeta protiv 22 lica.

Okrivljeni su izjavili žalbe u dva predmeta protiv tri lica.

Odlučujući po žalbama, drugostepeni sudovi su uvažili tri žalbe protiv tri lica, dok su odbili 19 žalbi protiv 20 lica.

U 34 predmeta protiv 39 lica presuda je pravosnažna.

Tokom 2008. godine, rješavajući po optuženjima tužilaštva, sudovi su završili krivični postupak u 26 predmeta protiv 31 lica, dok je u toku krivični postupak u 8 predmeta protiv 19 lica.

Nakon završenog krivičnog postupaka donijeto je 18 osudjujućih presuda protiv 20 lica, dvije odbijajuće protiv dva lica i šest oslobadjajućih presuda protiv devet lica.

Na presude sudova tužilaštvo je izjavilo 13 žalbi protiv 18 lica, od čega je postupak po žalbi okončan u tri predmeta protiv tri lica, dok je postupak po žalbi u toku u sedam predmeta protiv deset lica. Odlučujući po žalbama, drugostepeni sudovi su uvažili jednu žalbu protiv jednog lica, dok su odbili dvije žalbe protiv dva lica.

U devet predmeta protiv deset lica presude su pravosnažne.

U toku 2008. godine, u predmetima sa elementima korupcije donijeta je odluka o oduzimanju imovinske koristi u ukupnom iznosu od 1.037.825,00 €, i u iznosu od 116.000,00 USA dolara.

Tokom 2009. godine, rješavajući po optužbama sudovi su završili krivični postupak u jednom predmetu protiv jednog lica, dok je u toku krivični postupak u dva predmeta protiv dva lica.

Nakon završenog krivičnog postupaka donijeta je jedna osuđujuća presuda protiv jednog lica. Presuda je pravosnažna.

Na dan 30. 06. 2009. godine, u sudovima u Crnoj Gori je bilo u radu 260 krivičnih predmeta sa elementima korupcije. U tom periodu riješen je 201 predmet (101 osudjujuća presuda, 86 oslobadjajućih i 14 odbijajućih). Od tog broja 107 odluka je pravosnažno, dok je u ostalim predmetima postupak po žalbi.

Na dan 30.06.2009. godine neriješeno je 59 ovih predmeta.

Naprijed dati podaci Tripartitne komisije o predmetima koji su pokrenuti po prijavama od 1.1.2006.godine, nesumnjivo ukazuju da je postignut značajan napredak u rješavanju predmeta sa elementima korupcije.

U slijedećoj tabeli dat je **komparativni prikaz trenda rasta efikasnosti u rješavanju procesuiranih i presuđenih predmeta korupcije (jun 2008 - jun 2009. godine)** koji se odnose na predmete iz perioda 1.1.2006-30.6.2009.godine:

KRIVIČNA ELEMENTIMA DJELA SA	30. jun 2008		30. jun 2009		INDEX rasta 2009/2008	
	Br. Predm.	Br. Lica	Br. Predm.	Br. Lica	Br. Predm.	Br. Lica
1. OPTUZENJA KOD SUDA						
Broj predmeta / optuženja	126	165	177	247	140	150
2. GLAVNI PRESUDA						
Krivični postupak završen presudom	70	81	151	206		
Krivični postupak u toku	56	84	26	41		
Osudjujuća presuda	35	41	76	108	217	263
Odbijajuća presuda	4	5	11	14		
Oslobadjajuća presuda	31	35	64	84		
3. POSTUPAK PO PRAVNIM LJEKOVIMA						
Žalbe tužioca	45	51	89	129		

I Demokratija i vladavina prava

Postupak po žalbi okončan	21	21	51	54		
Postupak po žalbi nije okončan	24	30	32	54		
Zalba uvazena	10	10	15	16		
Zalba odbijena	11	11	36	38		
Žalba okrivljenog	2	2	7	10		
Pravosnažne presude	37	39	94	105	254	269

Pojašnjenje tabele - pozitivan trend jun 2009. u odnosu na jun 2008:

- Broj predmeta u radu kod sudova do 30. juna 2009. u odnosu na status na dan 30. jun 2008. godine povećao se za 40%
- Broj osuđujućih presuda do 30. juna 2009. g. u odnosu na status na dan 30. jun 2008.g. povećao se za 117%
- Broj pravosnažnih presuda do 30. juna 2009.g. u odnosu na status na dan 30. jun 2008.g. povećao se za 154%

Na bazi nove urgencije Vrhovnog suda, nakon sastanka sa ekspertima za Viznu liberalizaciju, sudovi su dostavili ažurirane podatke o broju predmeta, pravosnažnosti i strukturi presuda za krivična djela sa elementima korupcije, ne samo za predmete iz od 1.1.2006 do 30.6.2009.godine, nego i za predmete iz ranijih godina – drugim riječima za sve predmete koruptivnih krivičnih djela koji su pravosnažno presudjeni do 20. oktobra 2009.godine.

Po najnovijim podacima Vrhovnog suda, na bazi podataka iz crnogorskih sudova, broj pravosnažnih presuda sa elementima korupcije na dan **20. oktobar 2009.** je sljedeći:

Ukupan broj pravosnažnih presuda za krivična djela sa elementima korupcije je 376 protiv 494 lica.

Broj osudjujućih pravosnažnih sudskih presuda za korupciju je 136, protiv 156 lica.

Struktura osudjujućih pravosnažnih presuda protiv 156 lica je slijedeća:

- kazna zatvora do 8 godina – protiv 35 lica
- zatvor 8 godina – 2 lica
- uslovna osuda - 113 lica
- novčana kazna – 6 lica

Vrsta koruptivnog dijela:

- a) zloupotreba službenog položaja – 81 lice
- b) zloupotreba ovlašćenja u privrede – 45 lica
- c) primanje mita – 5
- d) davanje mita – 15
- e) nesavjestan rad u službi – 10

Pri Sudskom savjetu formirana je Kancelarija za prijavu korupcije u sudovima, gdje svaki građanin može, pa i anonimno, prijaviti korupciju u sudovima. Uz to Sudski savjet je organizovao i kampanju za prijavu korupcije u sudstvu u okviru koje su štampani plakati sa brojem telefona na koji svaki građanin može da prijavi korupciju u sudstvu. Ta kampanja je organizovana i putem štampanih i elektronskih medija.

Pri Vrhovnom sudu Crne Gore duži niz godina postoji Kancelarija za pritužbe građana, gdje takođe svaki građanin može prijaviti bilo koji propust u radu sudije.

Svaka prijava se ispituje u skladu sa postupkom propisanim Zakonom o Sudskom savjetu i poslovnikom Sudskog savjeta.

Od dana formiranja Kancelarije za prijavu korupcije - 21. 05. 2009. godine, podnijeta je samo jedna prijava za korupciju u sudovima i u toku je provjera navoda iste.

4. Preventivne mjere

Praktična iskustva u sprovođenju mjera koje za cilj imaju prevenciju korupcije data su u odgovoru pitanje broj 44, Poglavlje 23 – Pravosuđe i fundamentalna prava.

Unutrašnja bezbjednost

62. Molimo da opišete status i strukturu bezbjednosnih snaga, kako civilnih tako i vojnih, kao i njihove nadležnosti kada je u pitanju unutrašnja bezbjednost. Molimo da dostavite - tamo gdje je to moguće - organigrame i indikatore broja zaposlenih.

Ustavom Crne Gore (Sl. list CG, br. 1/07), propisano je da Vojska brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile, da je Vojska pod demokratskom i civilnom kontrolom i da pripadnici Vojske mogu biti u sastavu međunarodnih snaga (član 129).

Strategijom nacionalne bezbjednosti (Sl. list CG, br. 75/08), kao strateškim dokumentom, koji je donijela Skupština Crne Gore, određena je struktura sistema nacionalne bezbjednosti, koju čine institucije i organi države, koji upravljaju, planiraju, organizuju, usklađuju i ostvaruju mjere i aktivnosti u sistemu bezbjednosti. Osnovni elementi sistema nacionalne bezbjednosti su: Skupština Crne Gore, Predsjednik Crne Gore, Vlada Crne Gore, Savjet za odbranu i bezbjednost, snage bezbjednosti, snage za djelovanje u vanrednim situacijama, Agencija za nacionalnu bezbjednost i tužilaštvo i sudovi. Snage bezbjednosti su Vojska i Policija. Snage bezbjednosti su pod parlamentarnim i demokratskim nadzorom i civilnom kontrolom. Vojska je nosilac odbrane i predstavlja oružanu silu koja brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, doprinosi izgradnji i očuvanju međunarodnog mira u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile. Vojska pomaže civilnim vlastima prilikom prirodnih ili vještački izazvanih katastrofa, i može se angažovati kao podrška policiji u borbi protiv terorizma. Upravljanje sistemom nacionalne bezbjednosti uređuje se Ustavom Crne Gore, zakonima iz ove oblasti i podzakonskim aktima za njihovu implementaciju. Upravljanje sistemom nacionalne bezbjednosti ostvaruju: Skupština Crne Gore, Predsjednik Crne Gore, Vlada Crne Gore i Savjet za odbranu i bezbjednost.

Strategijom odbrane Crne Gore (Sl. list CG, br. 79/08), definisan je sistem odbrane Crne Gore kao integralni dio sistema nacionalne bezbjednosti. Osnovni elementi sistema odbrane su: Skupština Crne Gore, Predsjednik Crne Gore, Vlada Crne Gore, Savjet za odbranu i bezbjednost, Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore.

Strategijom odbrane definisane su i misije i zadaci Vojske Crne Gore čijim izvršavanjem ostvaruje svoju ustavnu ulogu. Misije Vojske proističu iz definisanih odbrambenih ciljeva. Misije Vojske Crne Gore su: odbrana Crne Gore, podrška civilnim institucijama u zemlji prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i u drugim kriznim situacijama, uključujući krize izazvane terorističkim aktivnostima i doprinosu izgradnji i očuvanju mira u regionu i svijetu. U okviru odbrane Crne Gore, Vojska izvršava sljedeće zadatke: odvratanje od oružanog ugrožavanja, odbrana od oružanog ugrožavanja i podrška savezničkim snagama koje se angažuju u odbrani Crne Gore. Vojska kroz pružanje podrške civilnim institucijama u zemlji prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i u drugim kriznim situacijama, uključujući krize izazvane terorističkim aktivnostima, izvršava sljedeće zadatke: podršku civilnim institucijama u zemlji u sanaciji posljedica izazvanih prirodnih ili vještačkim katastrofama, pomoć Policiji u borbi protiv terorizma i pomoć u akcijama traganja i spašavanja. Vojska doprinosi izgradnji i očuvanju mira u regionu i svijetu izvršavanjem sljedećih zadataka: učešćem u međunarodnim mirovnim i humanitarnim misijama, učešćem u

međunarodnoj vojnoj saradnji radi razvijanja povjerenja i partnerstva i učešćem u kontroli naoružanja. Vojska učestvuje u izvršavanju državnog protokola, a može se upotrijebiti za izvršavanje i drugih zadataka po odluci Savjeta za odbranu i bezbjednost. Vojska svoje zadatke izvršava u skladu sa Ustavom, zakonom i principima međunarodnog prava.

U Zakonu o Vojsci Crne Gore (Sl. list RCG, br. 47/07), Poglavlje II – Organizacija i sastav Vojske – data je definicija Vojske da je profesionalna odbrambena snaga, koja brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile, a organizuje se u komande i jedinice. Vojska se sastoji od vidova, rodova i službi. Vidovi Vojske su: kopnena Vojska, vazduhoplovstvo i mornarica, a rodove i službe propisuje Vlada. Vojska je pod demokratskom i civilnom kontrolom (čl. 2 i 3).

Uredbom o određivanju rodova i službi u Vojsci Crne Gore (Sl. list CG, br. 16/08), propisani su rodovi i službe u Vojsci. Rodovi u Vojsci su: pješadija, artiljerija, protivvazduhoplovna odbrana, inženjerija, veza, avijacija i pomorstvo. Službe u Vojsci su: informatička, tehnička, pravna, finansijska, intendantska, sanitetska, saobraćajna, građevinska, atomsko-biolško-hemijska odbrana i muzička služba.

Vojsku sačinjavaju stalni i rezervni sastav i kadeti. Stalni sastav Vojske čine: vojna lica i civilna lica na službi u Vojsci, a rezervni sastav Vojske, aktivna i neaktivna rezerva. Lica na službi u Vojsci su profesionalna vojna lica i civilna lica na službi u Vojsci (član 4). Profesionalna vojna lica su: vojnici po ugovoru, podoficiri i podoficiri po ugovoru i oficiri i oficiri po ugovoru (član 5). Civilna lica su: lica koja vrše službu u Vojsci na radnim mjestima propisanim formacijom (član 6). Lica u rezervnom sastavu Vojske su: rezervni vojnici, rezervni podoficiri i rezervni oficiri (član 7). Kadeti su lica koja se u stručnim vojnim školama i akademijama obrazuju za profesionalnu vojnu službu u Vojsci (član 8).

Odredbom člana 11 Zakona o Vojsci Crne Gore, propisano je da se komandovanje u Vojsci zasniva na načelima subordinacije, jedinstva komandovanja u pogledu upotrebe snaga i sredstava, jednostarješinstva i obaveze izvršavanja odluka, zapovijesti, naređenja i naredbi pretpostavljenog starješine i nadležnih organa. Predsjednik Crne Gore komanduje Vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost i funkciju komandovanja ostvaruje preko ministra odbrane u skladu sa Ustavom.

U Vojsci Crne Gore zaposleno je ukupno 2.090 lica, i to: 326 oficira, 901 podoficir, 525 vojnika po ugovoru i 338 civilnih lica na službi u Vojsci.

Sastavni dio ovog odgovora čine organigrami-šema organizacijske strukture Generalštaba Vojske Crne Gore i šema organizacije Vojske Crne Gore kao i pregled popune u Vojsci Crne Gore.

Uredbom o načinu i organizaciji rada državne uprave (Sl. list RCG, br. 61/05) osnovana je Uprava policije, kao organ državne uprave.

U Upravi policije poslove vrše zaposleni koji imaju status ovlašćenih policijskih službenika i drugih državnih službenika i namještenika, bez policijskih ovlašćenja.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije od 11.01.2007. godine, utvrđena je unutrašnja organizacija i sistematizacija Uprave policije. Poslovi Uprave vrše u okviru organizacionih jedinica, i to:

pet Sektora,

(Sektor policije opšte nadležnosti, Sektor kriminalističke policije, Sektor za obezbjeđenje ličnosti i objekata, Sektor granične policije i Sektor za ljudske resurse, pravna pitanja, telekomunikacione i informacione sisteme)

osam područnih jedinica sa 11 ispostava,

tri odjeljenja,

(Odjeljenje za međunarodnu policijsku saradnju i evropske integracije, Odjeljenje za planiranje, razvoj i analitiku i Odjeljenje za unutrašnju kontrolu)

Specijalna antiteroristička jedinica,

Posebna jedinica policije,

Operativno komunikacioni centar i

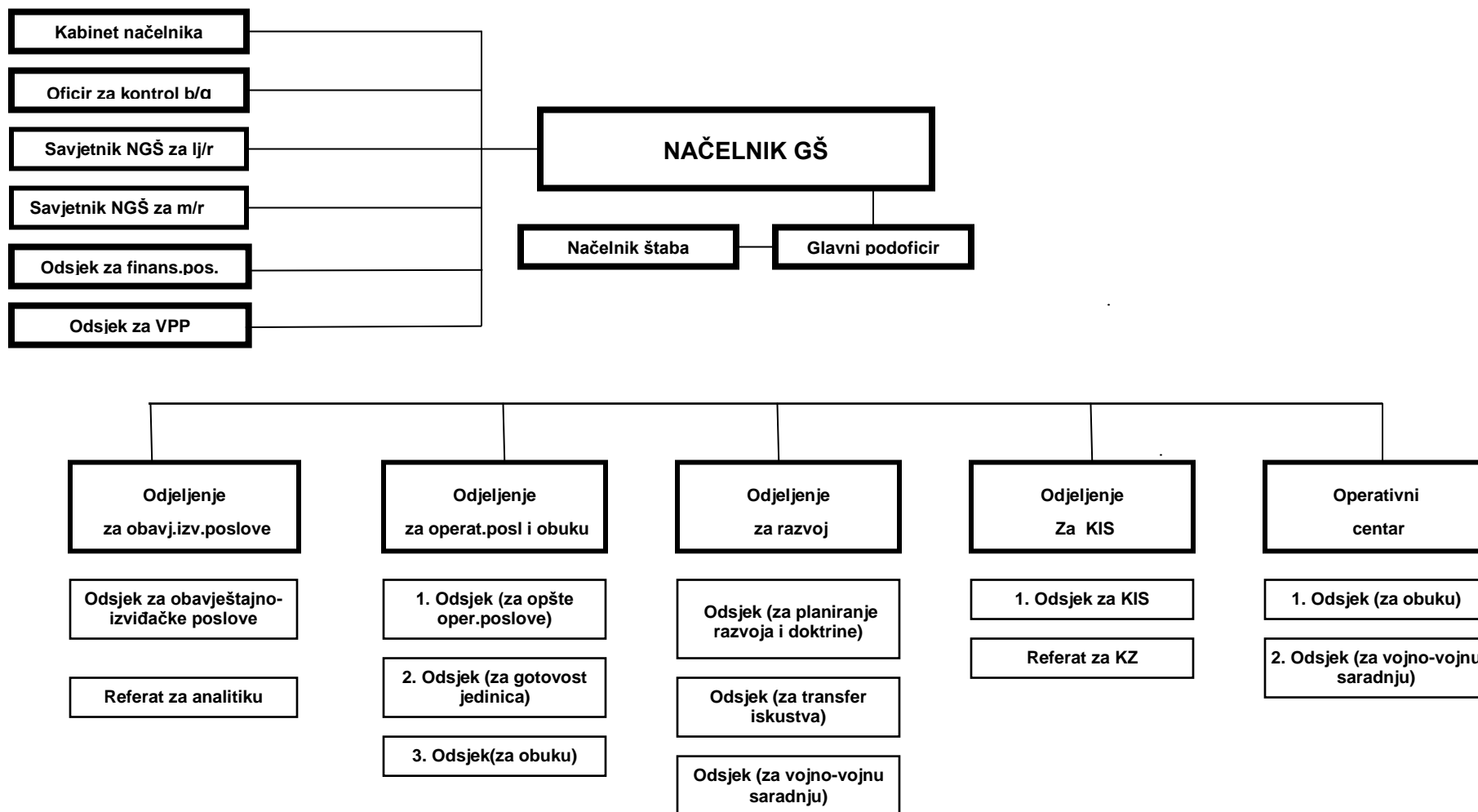
Forenzički centar

Nadležnosti Uprave policije propisane su Uredbom o načinu i organizaciji rada državne uprave i odnose se na:

zaštitu bezbjednosti građana i Ustavom utvrđenih sloboda i prava; zaštitu imovine; sprečavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihov dovođenje nadležnim organima; održavanje javnog reda i mira; obezbjeđivanje javnih skupova i drugih okupljanja građana; obezbjeđenje određenih ličnosti i objekata; nadzor i kontrola bezbjednosti u saobraćaju; nadzor i obezbjeđenje državne granice i vršenje granične kontrole, kontrolu kretanja i boravka stranaca; obezbjeđivanje uslova za nesmetan rad sudova, održavanje reda, zaštita lica i imovine; kriminalistička vještačenja i istraživanja; kriminalističke i duge evidencije; međunarodnu policijsku saradnju; izradu analiza, elaborata, studija i praćenje određenih bezbjednosnih pitanja; kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

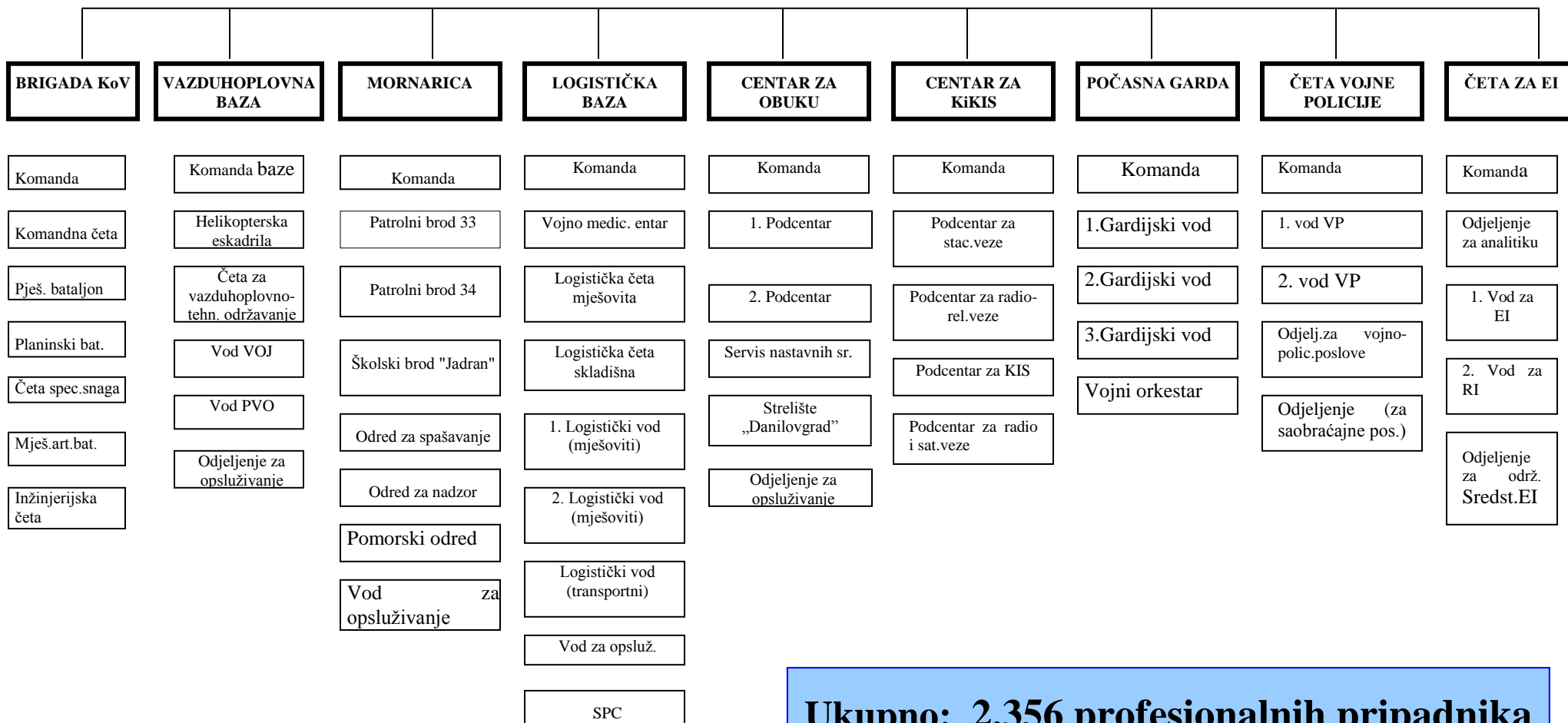
Poslovi iz nadležnosti Uprave policije se vrše u skladu sa zakonom, uz poštovanje međunarodnih standarda i propisa kojim se štite dostojanstvo ličnosti, slobode i prava građana (član 2 Zakona o policiji Sl. list RCG, br. 28/05).

ŠEMA ORGANIZACIJSKE STRUKTURE GENERALŠTABA VOJSKE CRNE GORE

MODEL ORGANIZACIJE VOJSKE CRNE GORE

**Generalštab
Vojske Crne Gore**

Ukupno: 2.356 profesionalnih pripadnika

63. Da li postoji civilna kontrola nad bezbjednosnim snagama, uključujući i obavještajne službe, i kako se ona sprovodi? Molim da opišete relevantno ustrojstvo koje je na snazi kada je riječ o parlamentarnoj kontroli bezbjednosnih snaga.

Članom 11 stav 7 Ustava Crne Gore utvrđeno je da su Vojska i bezbjednosne službe pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Članom 2 stav 2 **Zakona o Vojsci Crne Gore** (Sl. list CG, br. 47/07) utvrđeno je da je Vojska pod demokratskom i civilnom kontrolom, a član 188 citiranog zakona propisuje da demokratsku kontrolu Vojske vrši Skupština Crne Gore, preko nadležnog radnog tijela, a u našem sistemu to je **Odbor za bezbjednost i odbranu**. Ministar, pored godišnjeg izvještaja o ukupnom stanju u Vojsci, podnosi i posebne izvještaje na zahtjev nadležnog radnog tijela.

Zakon o Agenciji za nacionalnu bezbjednost (Sl. list CG, br. 28/05) u čl 43-46 propisuje da parlamentarnu kontrolu rada Agencije vrši Skupština, preko nadležnog radnog tijela a to je Odbor za bezbjednost i odbranu. Agencija podnosi godišnji izvještaj o radu ovom Odboru, na čiji zahtjev podnosi i posebne izvještaje o pojedinim poslovima iz svog djelokruga. Agencija ne može dati podatke o identitetu saradnika, službenika Agencije sa prikrivenim identitetom i drugih lica kojima bi otkrivanje tih podataka moglo da šteti, kao i o bezbjednosnim i obavještajnim izvorima i akcijama koje su u toku. Sjednice nadležnog radnog tijela su zatvorene za javnost a predsjednik, saglasno zaključcima, obavještava javnost o radu radnog tijela.

Najmanje jednom godišnje, nadležno radno tijelo podnosi izvještaj o svom radu Skupštini Crne Gore koja može odlučiti da se sjednica održi bez prisustva javnosti, u zavisnosti od sadržaja izvještaja.

Odredbom člana 88 **Zakona o policiji** (Sl. list CG, br. 28/05) utvrđeno je da se kontrola rada policije obezbjeđuje parlamentarnom, građanskom i unutrašnjom kontrolom. Čl 89-92 ovog zakona propisano je da parlamentarnu kontrolu policije vrši Skupština Crne Gore preko nadležnog radnog tijela, Odbora za bezbjednost i odbranu, i da starješina policije, najmanje jedanput godišnje, podnosi tijelu izvještaj o radu policije. Starješina policije može podnijeti izvještaj radnom tijelu po potrebi ili na zahtjev. Policija ne može dati podatke radnom tijelu o: identitetu saradnika policije; pripadnicima policije sa prikrivenim identitetom; drugim licima kojim bi otkrivanje tih podataka moglo da šteti; bezbjednosnim i obavještajnim izvorima i akcijama koje su u toku.

Članom 93 Zakona o policiji utvrđeno je da građansku kontrolu rada policije vrši **Savjet za građansku kontrolu rada policije**, kao tijelo koje ocjenjuje primjenu policijskih ovlašćenja radi zaštite ljudskih prava i sloboda. Savjetu se mogu obraćati građani i policijski službenici, a sastoji se od pet članova koje imenuju: Advokatska komora Crne Gore, Ljekarska komora Crne Gore, Udruženje pravnika Crne Gore, Univerzitet Crne Gore i nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima. Predsjednik Savjeta bira se većinom glasova od ukupnog broja članova, a mandat članova Savjeta traje pet godina. Postupak imenovanja članova Savjeta pokreće predsjednik Skupštine Crne Gore upućivanjem poziva subjektima ovlašćenim za imenovanje, a Skupština konstatuje završetak ovog postupka. Policija je dužna, na zahtjev Savjeta, pružiti potrebne informacije i obavještenja. Savjet daje ocjene i preporuke koje se dostavljaju starješini policije koji je dužan o preduzetim mjerama obavijestiti Savjet. Savjet donosi poslovnik o svom radu, a stručne poslove za rad Savjeta obavlja Služba Skupštine.

Zakonom o tajnosti podataka (Sl. list CG, br. 14/08) propisan je jedinstven sistem određivanja tajnosti podataka, pristupa tajnim podacima, čuvanja, korišćenja, evidencije i zaštite tajnih podataka. Usvojen je i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tajnim podacima, kojima je utvrđeno da i poslanici – članovi Odbora za bezbjednost i odbranu mogu imati pristup tajnim podacima, bez dozvole koju izdaje Direkcija za zaštitu tajnih podataka.

Strategija nacionalne bezbjednosti u tački 5.2 stav 4 kao i Strategija odbrane Crne Gore u tački 4.1 stav 2, između ostalog, propisuju da Skupština Crne Gore vrši nadzor nad Vojskom i bezbjednosnim službama.

Članom 41 Poslovnika Skupštine Crne Gore propisano je da Odbor za bezbjednost i odbranu vrši parlamentarnu kontrolu rada policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost; razmatra ostvarivanje Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina u primjeni ovlašćenja policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost; razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata, strategiju i druga pitanja iz oblasti bezbjednosti i odbrane Crne Gore i njenih građana; razmatra predloge za imenovanje rukovodioca policije i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, a Skupština Crne Gore usvaja pozitivno ili negativno mišljenje o predloženim kandidatima i upućuje ga ovlašćenim predlagачima.

Članom 72 Poslovnika Skupštine Crne Gore propisano je da radi pribavljanja informacija, odnosno stručnih mišljenja o predlogu akta koji je u proceduri u Skupštini, razjašnjenja pojedinih rješenja iz predloženog ili postojećeg akta, razjašnjenja pitanja značajnih za pripremu predloga akta, kao i radi uspješnijeg ostvarivanja **kontrolne funkcije** Skupštine, u nadležnim (matičnim) odborima Skupštine se mogu organizovati **parlamentarna saslušanja i istrage**.

Odredbama čl 73-82 Poslovnika regulisani su **konsultativno saslušanje, kontrolno saslušanje i parlamentarna istraga**.

Članom 73 Poslovnika propisano je da radi izvršavanja poslova iz svog djelokruga (razmatranja predloga akta, pripreme predloga akta ili proučavanja određenih pitanja), a u cilju pribavljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, naročito o predlozima rješenja i drugim pitanjima koja su od posebnog interesa za građane i javnost, odbor može po potrebi ili za određeni period, angažovati naučne i stručne radnike za pojedine oblasti, predstavnike državnih organa i nevladinih organizacija koji nemaju pravo odlučivanja (**konsultativno saslušanje**). Odluku o angažovanju naučnih i stručnih konsultanata donosi odbor.

Članom 75 Poslovnika propisano je da radi pribavljanja informacija i stručnih mišljenja o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga kao i o pojedinim pitanjima utvrđivanja sprovođenja politike i zakona ili drugih aktivnosti Vlade i organa državne uprave, koja izazivaju nejasnoće, principijelna sporenja u cilju razjašnjenja tih pitanja, nedležni odbor može pozvati na sjednicu odgovornog predstavnika Vlade ili drugog organa državne uprave i od njega tražiti da se izjasni o tim pitanjima (**kontrolno saslušanje**). Odluku o kontrolnom saslušanju donosi odbor većinom glasova ukupnog broja članova. O odluci za kontrolno saslušanje predsjednik odbora obavještava predsjednika i potpredsjednika Skupštine i, u pisanoj formi, poziva lice za saslušanje i od njega može zahtjevati da svoje mišljenje i stavove dostavi i u pisanoj formi. Pozvani ovlašćeni predstavnici državnih organa dužni su da se odazove pozivu za kontrolno saslušanje. Za vrijeme kontrolnog saslušanja članovi odbora mogu postavljati pitanja licu pozvanom za saslušanje samo u vezi sa temom saslušanja. Na sjednici odbora može se voditi rasprava sa licem koje daje informacije, ako je to neophodno da bi se raspravila i pojasnila konkretna pitanja i činjenice. O potrebi otvaranja javne rasprave, vremenu njenog trajanja i učešću pojedinog člana odbora odlučuje odbor, s tim što se mora omogućiti da učestvuje u raspravi po jedan član odbora iz svakog poslaničkog kluba, koji to želi. Kontrolno saslušanje, po pravilu, snima se fonografski, odnosno o istom se vode bilješke, a tehničke i druge ispravke mogu se vršiti samo u dogovoru i uz saglasnost lica čija izjava je u pitanju. Odbor sačinjava i dostavlja Skupštini izvještaj o kontrolnom saslušanju, koji sadrži suštinu izlaganja, a može predložiti i odgovarajući zaključak ili drugi akt.

Članom 78 Poslovnika Skupštine Crne Gore propisano je da se **parlamentarna istraga** može otvoriti radi sagledavanja stanja u određenoj oblasti i razmatranja pitanja od javnog značaja, prikupljanja informacija i činjenica o pojedinim pojavama i događajima vezanim za utvrđivanje i vođenje politike i rada nadležnih organa u tim oblastima a koje bi mogle biti osnova za odlučivanje Skupštine o političkoj odgovornosti nosilaca javnih funkcija ili preduzimanje drugih postupaka iz svoje nadležnosti.

Radi izvršavanja navedenih poslova Skupština može, iz rada poslanika, obrazovati **anketni odbor**. Predlog za otvaranje parlamentarne istrage i obrazovanje anketnog odbora može podnijeti pojedini odbor ili najmanje $\frac{1}{4}$ poslanika u Skupštini. Predsjednik anketnog odbora je iz reda opozicionih poslanika, a predlog za parlamentarnu istragu i obrazovanje anketnog odbora predlaže se za

dnevni red naredne sjednice Skupštine i o njemu Skupština odlučuje bez pretresa, o predlogu u cjelini. Predsjednik Skupštine odmah obavještava ministra pravde o predlogu za pokretanje parlamentarne istrage i obrazovanju anketnog odbora i od njega traži informaciju da li se povodom istih činjenica vodi sudski postupak. Ako ministar pravde potvrdi da se vodi sudski postupak, predsjednik Skupštine navedeni predlog neće predložiti za dnevni red naredne sjednice, a odlučivanje o predlogu se odlaže do pravosnažnog okončanja sudskog postupka. Ukoliko sudski postupak započne nakon obrazovanja anketnog odbora, ovaj odbor prestaje sa radom do pravosnažnog okončanja sudskog postupka. Anketni odbor ima pravo da, u cilju sprovođenja parlamentarne istrage, traži od državnih organa i pojedinih organizacija podatke, isprave i obavještenja, kao i da uzima izjave od pojedinca, ako to ocijeni potrebnim. Državni organi i druge institucije kao i pojedinci dužni su da daju istinite isprave, podatke, obavještenja i izjave koje od njih traži anketni odbor. Poslije završene parlamentarne istrage, anketni odbor podnosi Skupštini izvještaj koji može sadržati predlog odgovarajućih mjera ili akata iz nadležnosti Skupštine.

Članom 187 Poslovnika, između ostalog, je utvrđeno da poslanik ima pravo da, u cilju pribavljanja potrebnih informacija o pojedinim pitanjima iz rada Vlade, odnosno sprovođenja utvrđene politike, Vladi, odnosno nadležnom ministru postavi **poslaničko pitanje** i da od njega dobije odgovor. Poslaničko pitanje se postavlja na posebnoj sjednici Skupštine, koja se održava najmanje jedanput dvomjesečno u toku redovnog zasijedanja. Poslije datog odgovora na poslaničko pitanje poslanik koji je postavio pitanje ima pravo da komentariše odgovor i može da postavi dopunsko pitanje. Pravo na komentar odgovora i dopunsko pitanje poslanik može, umjesto odmah po dobijanju odgovora, koristiti na kraju sjednice.

U dijelu sprovođenja navedenih propisa u praksi tj. vršenju parlamentarne kontrole, značajno je istaći da je Odbor za bezbjednost i odbranu, počev od 2005.g zaključno sa avgustom 2009.g. u tri navrata sproveo kontrolno saslušanje direktora Uprave policije na zatvorenim sjednicama; obavio četiri konsultativna saslušanja uz razmatranje posebnih izvještaja i to: direktora Uprave policije, direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost i pomoćnika ministra unutrašnjih poslova i javne uprave na zatvorenim sjednicama, dok je konsultativno saslušanje ministra unutrašnjih poslova i javne uprave obavljeno na sjednici kojoj su prisustvovali predstavnici sredstava javnog informisanja. Odbor je razmatrao godišnje izvještaje o radu Uprave policije za 2006., 2007. i 2008. godinu; razmotrio godišnje izvještaje o radu Agencije za nacionalnu bezbjednost za 2006. i 2007. godinu; razmatrao godišnje izvještaje o radu Ministarstva odbrane u 2007. g; razmatrao spoljno političku dimenziju Informacije o najvažnijim aktivnostima i rezultatima rada Ministarstva odbrane u 2007. g na zajedničkoj sjednici sa Odborom za međunarodne odnose i evropske integracije.

Odbor je u vršenju nadležnosti razmatrao predloge zakona i drugih akata iz oblasti bezbjednosti i odbrane Crne Gore i njenih građana kao i predloge zakona o budžetu za 2008. i 2009.godinu, u dijelu koji se odnosi na Upravu policije, Vojsku Crne Gore i Agenciju za nacionalnu bezbjednost; razmatrao predloge odluka o upućivanju pripadnika Vojske u mirovne misije i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; obavio razgovore sa kandidatom za starješinu policije i kandidatom za direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost, i Skupštini uputio izvještaje sa mišljenjima. Nakon navedene rasprave u Odboru Skupština na sjednici daje mišljenje o predloženom kandidatu.

Članovi Odbora za bezbjednost i odbranu, tokom 2007. godine, posjetili su Upravu policije, Vojsku Crne Gore i Agenciju za nacionalnu bezbjednost, tokom kojih su se bliže upoznali sa vrstom, obimom i načinom obavljanja povjerenih poslova, uslovima rada, rasporedom službenika, kapacitetima navedenih institucija i drugim značajnim pitanjima. Navedene posjete imale su za cilj unapređenje parlamentarne kontrole, bliže upoznavanje članova Odbora sa institucijama nad kojima se sprovodi nadzorna uloga ovog radnog tijela i podizanje nivoa svijesti kod građana o ulozi i značaju parlamentarne kontrole.

U dijelu sprovođenja navedenih propisa u praksi tj. vršenju građanske kontrole rada policije neophodno je istaći da je počev od formiranja, oktobra 2005.g, **Savjet za građansku kontrolu rada policije** razmotrio više od 150, individualnih ili grupnih, predstavki i pritužbi građana/ki i policijskih službenika kao i inicijativa članova Savjeta. Ispitivanjem činjenica po osnovu predstavki, pritužbi i inicijativa Savjet je obradio značajan broj potencijalnih povreda ljudskih prava na štetu građana/ki i policijskih službenika i konstatovao ukupno 40 slučajeva: povreda odredaba zakona, prekoračenja ovlašćenja, neprofesionalnog ili neprimjerenog postupanja službenika policije i dr.

Takođe, značajno je istaći da su članovi Savjeta u dva navrata učestvovali u obilasku pritvorskih jedinica Uprave policije, tokom kojih su se bliže upoznali sa kapacitetima ovih jedinica, uslovima u kojima borave pritvorena lica i drugim značajnim pitanjima.

64. Koji procent pripadnika policije/bezbjednosnih snaga pripada etničkim manjinama? Ako je moguće, dajte prelom takvih brojki po činovima i hijerarhiji.

Ne raspoložemo podacima o procentu pripadnika policije etničkim manjinama. Pogledati odgovor na pitanje 104 (potpoglavlje ljudska prava).

65. Koji su ili koji su bili glavni elementi reforme bezbjednosnih snaga?

Crna Gora je nakon uključivanja u Program PzM u toku 2007. godine započela proces vojno-odbrambenih reformi kroz dva programa PzM: Individualni partnerski program (IPP) i Proces planiranja i revizije partnerstva (PARP), koji su bili pretpostavka da se 2008. godine započne Individualni partnerski akcioni plan – IPAP i Intenzivirani dijalog – ID.

Prema Strategiji nacionalne bezbjednosti Crne Gore Snage bezbjednosti su Vojska Crne Gore i Policija. Njihova upotreba reguliše se zakonom.

Snage bezbjednosti su pod parlamentarnim i demokratskim nadzorom i civilnom kontrolom.

Vojska Crne Gore je nosilac odbrane i predstavlja oružanu silu koja brani nezavisnost, suverenost i državnu teritoriju Crne Gore, doprinosi izgradnji i očuvanju međunarodnog mira u skladu sa principima međunarodnog prava o upotrebi sile. Vojska pomaže civilnim vlastima prilikom prirodnih ili vještački izazvanih katastrofa, i može se angažovati kao podrška Policiji u borbi protiv terorizma.

Obnovom državnosti Crne Gore u maju 2006. godine, javila se potreba uređenja bezbjednosti i odbrane. U junu 2006. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju nacionalne bezbjednosti. U dokumentu je predstavljeno državno opredjeljenje za integraciju Crne Gore u evroatlantske i druge međunarodne bezbjednosne strukture. Krajnji cilj integracija je punopravno članstvo u NATO i EU.

Od zatečenog ljudstva i sredstava bivše Vojske Srbije i Crne Gore, koji su se nalazili na teritoriji Crne Gore, formirana je Vojska Crne Gore. To su bile glomazne i neefikasne vojne jedinice, koje nisu odgovarale potrebama nove države. Da bi Snage bezbjednosti odgovorile novim izazovima i zadacima bile su potrebne korjenite reforme. Na reformu Snaga bezbjednosti Crne Gore uticalo je više faktora:

- promjena veličine i oblika nove države,
- promjena regionalnog i globalnog bezbjednosnog okruženja,
- promjenjena vizija izazova i prijetnji bezbjednosti (stare prijetnje su zamijenjene novim, koje nisu isključivo vojne),
- novi koncept bezbjednosne politike Crne Gore, zasnovan na zajedničkom suprostavljanju prijetnjama, prevenciji, saradnji, partnerstvu i integraciji u sisteme kolektivne odbrane i bezbjednosti,
- nove Misije i zadaci Vojske Crne Gore,
- nove tehnologije,
- globalizacija i izazovi u budućnosti.

Reforme Snaga bezbjednosti sprovodi Vlada Crne Gore preko resornih ministarstava. Planirani su sljedeći elementi reforme Vojske Crne Gore:

- 1) konceptualne promjene,

- 2) normativno - pravni osnov,
- 3) reorganizacija Vojske Crne Gore,
- 4) konverzija vojne imovine,
- 5) primjena demokratskih načela u Vojsci Crne Gore,
- 6) interoperabilnost i standardizacija.

Konceptualne promjene i pravni osnov reforme Vojske Crne Gore

U junu 2007. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju odbrane Crne Gore. Na osnovu procijenjenih bezbjednosnih izazova, rizika i prijetnji, dokument definiše politiku odbrane Crne Gore. Ona se zasniva na saradnji, partnerstvu i integracijama u sisteme kolektivne bezbjednosti i kolektivne odbrane. Evroatlantska integracija postaje izvjesna budućnost Crne Gore, a stare percepcije prijetnji i izazova bezbjednosti su promijenjene.

U julu 2007. godine Skupština Crne Gore je donijela Zakon o odbrani i Zakon o Vojsci Crne Gore, koji su omogućili pravni okvir za započete reforme u oblasti odbrane.

U oktobru 2007. godine Skupština Crne Gore je donijela Ustav Crne Gore, koji za pitanja bezbjednosti i odbrane predstavlja krovni dokument. On definiše nadležnosti državnih organa u poslovima bezbjednosti i odbrane. Posebno je značajno što omogućava reformu Vojske Crne Gore u skladu sa misijama i zadacima Vojske Crne Gore. Jasna je subordinacija civilne vlasti i Vojske Crne Gore. Vojskom Crne Gore komanduje predsjednik Crne Gore na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost koji čine predsjednik Skupštine, predsjednik Vlade i predsjednik Crne Gore.

Krajem 2008. godine Skupština Crne Gore je donijela Strategiju nacionalne bezbjednosti i Strategiju odbrane Crne Gore koje su uskladjene sa Ustavom Crne Gore. Time je preciznije definisan koncept odbrane, nadležnosti državnih organa, elementi sistema odbrane, misije i zadaci Vojske Crne Gore i resursi odbrane, što je bilo osnova za izmjene Zakona o odbrani i Zakona o Vojsci Crne Gore. Predlozi ovih zakona su u proceduri Skupštine Crne Gore radi donošenja.

Strategija odbrane definiše sljedeće misije Vojske:

- odbrana Crne Gore;
- podrška civilnim institucijama u zemlji prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i u drugim kriznim situacijama, uključujući krize izazvane terorističkim aktivnostima;
- doprinos u izgradnji i očuvanju mira u regionu i svijetu.

Donošenjem navedenih dokumenta postavljeni su neophodni konceptualno-normativni okviri sistema bezbjednosti i sistema odbrane i zajedno sa zahtjevima NATO kroz PzM, za potrebnu interoperabilnost i standardizaciju, predstavljaju ishodište ukupne reforme sistema odbrane. Krajnji cilj reforme je sticanje sposobnosti koje obezbjeđuju izvršavanje misija i zadataka Vojske Crne Gore. Reformom postizemo: unapređenje rukovodećih funkcija u Ministarstvu odbrane i komandovanja u Vojsci Crne Gore, razvoj operativnih sposobnosti Vojske Crne Gore, obezbjeđenje kvalitetnog osoblja i prilagođenja potrebna za članstvo u NATO i EU. Kroz reformu ćemo izgraditi male, savremene, efikasne, upotrebljive, interoperabilne i profesionalne jedinice Vojske, suprotno ranijim snagama zasnovanim na obaveznom služenju vojnog roka i zastarjelom načinu njihovog komandovanja i upotrebe.

NATO je odigrao posebno značajnu ulogu, jer je afirmisao i inicirao pitanje reformi i transformacije obrambenog sistema Crne Gore, kao jedno od ključnih u njenom nastojanju da postane punopravna članica.

U sklopu reforme sistema bezbjednosti, Vlada Crne Gore je donijela odluku o sadržini i načinu izrade programskog budžeta. U toku je izrada Pravilnika o planiranju, programiranju i budžetiranju (PPBS).

Reorganizacija Vojske Crne Gore

Obnovom državnosti na teritoriji Crne Gore su ostale dvije jedinice ranga korpusa (Podgorički korpus i Mornarica) i 17 nižih jedinica koje su bile u organizacionom sastavu Ministarstva odbrane i Generalštaba Vojske bivše državne zajednice Srbija i Crna Gora. Ukupno brojno stanje tih sastava je bilo 6.668 lica (oficiri, podoficiri, vojnici i civilna lica).

Od formiranja Vojske Crne Gore, tražeći optimalnu organizaciju Vojske, formacija se mijenjala tri puta. Razlozi za promjene formacija bile su: efikasnost vršenja misija i zadataka Vojske Crne Gore, usvajanje vojnih standarda razvijenih zemalja (NATO i EU) i usklađivanje sa raspoloživim resursima.

Prema prvoj Formaciji (jul 2006. godine) ukupno brojno stanje Vojske Crne Gore bilo je 2519 lica. Formirano je 7 jedinica (5 jedinica ranga brigade, jedan samostalni bataljon i jedna samostalna četa). Paralelno sa formiranjem novih jedinica teklo je rasformiranje 7 starih jedinica, koje su usporavali rješavanje viškova naoružanja i vojne opreme i ljudstva.

Druga formacija Vojske Crne Gore (mart 2007. godine) donijela je preimenovanje jedinica ranga brigade, a Generalštab Vojske Crne Gore je organizacijski postao dio Ministarstva odbrane Crne Gore. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane iz 2007. godine smanjen je broj izvršilaca (ukinuta je Uprava za odbranu).

Ukupno brojno stanje Vojske Crne Gore prema ovoj formaciji bilo je 2400 lica.

Treća formacija Vojske Crne Gore koju je usvojila Vlada Crne Gore u novembru 2008. godine, donijela je sljedeće promjene: U skladu sa preporukama NATO smanjen je broj jedinica, njihovim objedinjavanjem, čime je postignuta bolja popuna jedinica.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane iz oktobra 2008. godine brojno stanje Ministarstva odbrane, uključujući Generalštab Vojske Crne Gore, smanjeno je sa 374 na 347 lica. Izvršena je integracija i izbjegnuto nepotrebno preklapanje određenih organizacionih jedinica Ministarstva odbrane i Generalštaba Vojske Crne Gore.

Shodno važećoj formaciji, Vojska Crne Gore ima sljedeći sastav:

- Generalštab Vojske Crne Gore,
- Brigada Kopnene vojske,
- Vazduhoplovna baza,
- Mornarica,
- Logistička baza,
- Centar za obuku,
- Centar za Komunikacije i Komandno- informacione sisteme,
- Počasna garda,
- Četa vojne policije,
- Četa za elektronsko izviđanje.

Ukupno brojno stanje Vojske Crne Gore po ovoj formaciji je 2356 lica.

Konverzija vojne imovine

Vojska Crne Gore trenutno ima 244 lokacije, od kojih koristi 50. Ostale su neposjednute, ali Vojska Crne Gore ima zadatak obezbjeđenja istih. Planirano je da se zadrže 22 vojne lokacije kao perspektivne. Ostale lokacije će biti prenamjenjene za civilne svrhe ili prodate. Ova imovina ima status državne imovine i njen vlasnik je Vlada Crne Gore.

Konverzija vojne imovine u Crnoj Gori uključuje sljedeće aktivnosti:

- ustupanje objekata lokalnim vlastima;
- prenos objekata drugim dijelovima i sektorima državne vlasti i uprave;
- prodaju pojedinih objekata ili njihovo iznajmljivanje,

- prodaju naoružanja i municije,
- uništenje naoružanja i minsko-eksplozivnih sredstava.

Ostvarena sredstva od prodaje ulažu se u budžet Crne Gore.

Na početku reforme Vojska Crne Gore je imala u višku 9751 t naoružanja i minsko-eksplozivnih sredstava. Trenutno stanje viška je: 5086,7 t suvišna municije, 45 t toksičnih hemijskih materija i 150 kom. teškog naoružanja. Planirano je da se rješavanje viška naoružanja i municije izvrši na 4 načina:

- putem povjerljive prodaje,
- sopstvenim uništenjem,
- kroz program MONDEM (Montenegro Demilitarization) uz pomoć UNDP i OEBS i
- kroz Tehnički sporazum sa Vladom SAD.

Završetkom konverzije imovine Vojske Crne Gore, biće otklonjen jedan od bezbjednosnih rizika, biće smanjeni izdaci održavanja i obezbjeđenja, a prihodovana sredstva će se korisno upotrijebiti u državnom budžetu.

Primjena demokratskih načela

Pitanje primjene demokratskih standarda razvijenih zemalja u okviru Snaga bezbjednosti Crne Gore od suštinskog je značaja.

Demokratsku i civilnu kontrolu Vojske Crne Gore i bezbjednosnih službi vrši Skupština Crne Gore. Uspostavljena je praksa da nadležna ministarstva podnose godišnji izvještaj Skupštini Crne Gore o radu Vojske Crne Gore i Policije. Sredstva za odbranu se planiraju u budžetu Crne Gore, koji donosi Skupština Crne Gore.

Planirana je primjena sljedećih elemenata demokratskih načela u reformi Vojske Crne Gore:

- 1) demokratska i civilna kontrola i nadzor bezbjednosnog i odbrambenog sistema (Ustav Crne Gore, Zakon o odbrani, Zakon o Vojsci Crne Gore, Predlog Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane),
- 2) jasan lanac komandovanja Vojskom Crne Gore (Savjet za odbranu i bezbjednost, Predsjednik Crne Gore, ministar odbrane, Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore),
- 3) profesionalizacija Vojske Crne Gore,
- 4) finansijska sredstva za funkcionisanje i reformu sistema odbrane obezbjeđuju se Zakonom o budžetu Crne Gore,
- 5) obezbjeđena je transparentnost u planiranju i trošenju budžetskih sredstava,
- 6) kontrolu upotrebe sredstava vrši Skupština Crne Gore i Državna revizorska institucija,
- 7) transparentnost rada Vojske.

Interoperabilnost i standardizacija

Opredjeljenje Crne Gore za evroatlantske i evropske integracije nameće potrebu izvođenja zajedničke obuke, vježbi i učešća u operacijama upravljanja krizama sa snagama NATO i EU. Zbog toga je za Crnu Goru dostizanje interoperabilnosti deklariranih snaga od suštinskog značaja. Crna Gora je za učešće u aktivnostima PzM deklarirala sljedeće snage:

- 1) Medicinski tim,
- 2) Odjeljenje pješadije/pješadijski vod,
- 3) Remorker.

Pitanje standardizacije u pogledu preuzimanja obaveza iz okvira članstva u NATO i EU za Crnu Goru je veoma važno. Zbog toga je u Ministarstvu odbrane formiran Odsjek za standardizaciju i kodifikaciju.

Pitanja standardizacije obuhvata tri segmenta: operativno, materijalno i administrativno. U

operativnoj oblasti Crna Gora će povećati operativne sposobnosti Vojske Crne Gore, u skladu sa NATO standardima. U toku je izrada Strategijskog pregleda odbrane, koji će odrediti potrebne sposobnosti za misije i zadatke Vojske Crne Gore. Pitanje materijalne standardizacije nameće potrebu obezbjeđenja sredstava na nivou kompatibilnosti sa NATO. U administrativnoj oblasti, za Crnu Goru je najvažnije poznavanje engleskog jezika, gdje je kroz različita kursiranja, postignut značajan napredak. Usvajanje i implementacija standarda NATO-a treba biti značajan korak ka potencijalnom članstvu Crne Gore i u EU.

Reforma sistema obrane će doprinijeti prilagođavanju nacionalnih institucija NATO standardima u oblasti civilno-vojnih odnosa i saradnje.

Policija obezbjeđuje opštu, ličnu i imovinsku sigurnost i zaštitu građana. Policija je nosilac unutrašnje bezbjednosti, obavlja poslove koji se odnose na sprječavanje i suzbijanje svih oblika kriminala, posebno organizovanog i korupcije, zaštitu ljudskih prava, nadzor i kontrolu državne granice, obezbjeđivanje javnog reda i mira, bezbjednost građana i bezbjednosti saobraćaja i pomaže civilnim vlastima prilikom prirodnih ili vještački izazvanih katastrofa. Nosilac je borbe protiv terorizma, proliferacije oružja za masovno uništavanje, korupcije i droge.

Sistem nacionalne bezbjednosti Crne Gore od njene nezavisnosti razvija se u skladu sa nacionalnim interesima Crne Gore u pravcu davanja adekvatnih odgovora na nove globalne bezbjednosne rizike i izazove. Koncept unutrašnje bezbjednosti razvija se u skladu sa ustavnim načelom vladavine prava, jasnom opredjeljenju uvođenja i implementacije evropskih standarda u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti.

U procesu konstituisanja sopstvenog bezbjednosnog sistema, Crna Gora je utvrdila razgraničenja osnovnih elemenata u sistemu bezbjednosti na nacionalnu i unutrašnju bezbjednost.

S tim u vezi, sagledavajući značaj promjena u svim segmentima kao preduslova za ulazak u Evropsku uniju, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave je u aprilu 2002. godine otpočelo proces sveobuhvatnih reformi u skladu sa najboljim praksama i evropskim standardima. Sačinjen je dokument osnovne strategije reforme MUP-a, izvršena procjena stanja u Ministarstvu i utvrđene preporuke i pravci razvoja u oblastima u kojima je reforma neophodna. Ministarstvo je postavilo kao stratešku osnovu plana reformi viziju policije u budućnosti, kao profesionalne depolitizovane i efikasne organizacije.

Zakonom o policiji (Sl. list RCG, br. 28/05), nastavljeno je sa demokratskom reformom koja ima za cilj jačanje profesionalizma, odgovornosti, transparentnosti, organizacije i načina rada.

Vršenje policijskih poslova izmješteno je iz nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i povjereno organu uprave-Upravi policije. Ministarstvo je zadržalo: normativnu, razvojnu, kontrolno-razvojnu ulogu u oblastima policijskog rada i djelovanja, zbog čega je u tu svrhu formiran Sektor za bezbjednosno zaštitne poslove i nadzor.

Uprava policije

Novi koncept sistema unutrašnje bezbjednosti, projektovan Zakonom o policiji podrazumijevao je reformu policijskog rada i djelovanja.

Reformom su fokusirani sljedeći prioriteti:

- normativno uređivanje policijskih aktivnosti koje korespondiraju evropskim standardima;
- razvoj, edukacija i obuka;
- odgovornost;
- eksterna kontrola;
- transparentnost rada;
- efikasna borba protiv organizovanog kriminala;
- modernizacija kriminalističke tehnike;
- zaštita i nadzor državne granice;
- razvoj policije u lokalnoj zajednici i

- dostizanje savremenih standarda.

Fundamentalni principi reforme policije koji su projektovani Zakonom o policiji su: poštovanje ljudskih prava, profesionalno izvršavanje zadataka, depolitizacija, decentralizacija, adekvatna kadrovska obuka (etička i polna jednakost), odgovornost, efikasna interna kontrola, međunarodna policijska saradnja i usklađenost ovog zakona sa savremenim demokratskim vrijednostima.

Radi obezbjeđenja zakonitosti, poštovanja etičkih i drugih humanističkih principa i pravila, kontrola je nezamjenljiv instrument. Tako se, kao bitna novina u odnosu na postojeća zakonska rješenja, Zakonom o policiji, propisuju određena rješenja u vezi sa unutrašnjom, kao i spoljnom kontrolom - na državnom nivou. Saglasno preporukama OEBS-a (decembar 2002. godine), predviđena su kao standardi tri oblika kontrole, i to: parlamentarna, građanska i unutrašnja kontrola.

Novi pravni okvir i politika u ovoj oblasti nužno su nametnuli potrebu novog organizacionog djelovanja policije, što je podrazumijevalo obrazovanje granične policije ili prenošenje nadležnosti kontrole i obezbjeđivanja državne granice (zelena granica) sa Vojske Srbije i Crne Gore na Ministarstvo unutrašnjih poslova.

U skladu sa odlukom Vrhovnog savjeta odbrane Srbije i Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Crne Gore preuzelo je nadležnosti u obezbjeđenju državne granice na svojoj teritoriji od Vojske zaključno sa 31.12.2003. godine.

Shodno tome bilo je neophodno donijeti adekvatan pravni okvir za vršenje poslova nadzora državne granice, u smislu demilitarizacije granica i civilne kontrole na njima. U tom smislu donesen je Zakon o nadzoru državne granice (Sl. list CG, br. 72/05).

Zakonom je obezbijeđeno uspostavljanje organizacije i načina rada koji će obezbijediti efikasan i cjelovit sistem zaštite i kontrole državne granice u skladu sa standardima Evropske Unije i Šengena, adekvatna kontrola kretanja i boravka stranih državljana, efikasan protok ljudi i roba, sprečavanje svih oblika prekograničnog kriminala i terorizma, dostizanje profesionalnih i demokratskih standarda u graničnoj policiji i uspostavljanje vlastitog sistema granične bezbjednosti, kao dijela ukupnog bezbjednosnog sistema Crne Gore.

Zakonom su promovisani sljedeći principi:

Granice moraju biti otvorene za trgovinu i kretanje lica i za regionalnu saradnju. S druge strane, granice moraju biti zatvorene za sve kriminalne aktivnosti i bilo kakve druge aktivnosti koje ugrožavaju stabilnost u regionu.

Zakonom o nadzoru državne granice utvrđeni su organi za vršenje poslova nadzora državne granice (Uprava policije, Sektor granične policije), režim prelaska državne granice i granični prelazi, granična kontrola, granična linija i zaštita državne granice, poslovi policije u unutrašnjosti.

Citirani Zakon obezbjeđuje efikasnu saradnju policijama susjednih i drugih zemalja u okruženju koja naročito dobija na značaju u borbi protiv terorizma, organizovanog kriminala, krijumčarenja ljudima, sprečavanja ilegalnih prelazaka državne granice, ilegalne nabavke i krijumčarenja vatrenog oružja i municije, eksploziva, raznih otrova, radio-aktivnih materija, ilegalnog prometa droga, falsifikata novca, traženja osoba koje su u bjekstvu od kaznene i druge odgovornosti, kontrolisanju dokumenata za prelaz preko granice i drugo.

Depolitizacija je preduslov da policija jasno pozicionira svoj profesionalni status, polazeći od toga da dok policija štiti zakon ona je u službi čovjeka i građanina.

U sklopu reforme procesa policijske obuke analiziran je cjelokupni proces obrazovanja, kao i procjenu potreba. To je zahtijevalo i izradu Programa vizije obuke, stručnog usavršavanja, a i samog sistema obrazovanja crnogorske policije.

Uz navedeno, donošenje citiranih zakona, uticalo je na transformaciju postojećih modela organizacije i utvrđivanje novih koji su imali za cilj:

- efikasni policijski rad na održavanju javnog reda i mira; smanjenje stope kriminaliteta; institucionalizaciju prevencije kriminala i koordinaciju djelovanja sa drugim agencijama i javnošću;
- borba protiv organizovanog kriminala odnosno obezbjeđivanje adekvatnih i efikasnih rješenja u skladu sa Konvencijom UN-a protiv transnacionalnog organizovanog kriminala sa dodatnim

protokolima;

- planiranje, razvoj i edukacija policijskih službenika sa naglaskom na efikasno izvršavanje funkcija koje je ostvareno kroz organizovanje različitih formi i nivoa edukacije i obuke u Policijskoj akademiji;
- uspostavljanje adekvatnog mehanizma za upravljanje kadrovima, sa posebnim akcentom na selekciju i regrutaciju adekvatnog profesionalnog kadra, njegov razvoj i napredovanje;
- pravična zastupljenost pripadnika manjinskih zajednica;
- stručnost i ekonomičnost u vršenju poslova, što je podrazumijevalo precizno pravno definisanje i razgraničenje između nadležnosti policije i kriminalističke policije;
- odgovornost i motivisanost za rad;
- unapređenje regionalne i međunarodne saradnje u realizaciji obaveza koje proističu iz međunarodnih ugovora i konvencija;
- uvođenje modela Policijska u zajednici, zasnovan na ideji da policijski službenici, građani i društvene službe – institucije, kroz međusobnu saradnju, zajedno učestvuju u rješavanju problema na nivou lokalne zajednice koji su vezani za kriminal i različite oblike nezakonitih ponašanja. Strategija djelovanja rada policije u zajednici je sveobuhvatan proces promjena i predstavlja veoma važan reformski pravac djelovanja Uprave policije. Krajnji cilj je transformacija iz tradicionalnog (reaktivnog) modela rada u savremeniji i efikasniji, proaktivni model, usmjeren na rješavanje problema koji utiču na kvalitet života u zajednici i koji potencijalno uzrokuju kriminalne aktivnosti i nezakonita ponašanja.

Na savjetovanju „Rad policije u zajednici u Crnoj Gori“, održanom 19.12.2006. godine u Podgorici, donijeti su programski zadaci i smjernice za rad na projektu, a dogovoreno je i partnerstvo Uprave policije i Misije OEBS-a za pripremu i implementaciju projekta.

Razvoj projekta „Policijska u zajednici“ planiran je u fazama

2003 Pripremna faza pilot projekta - od 10.01. do 15.05.2006.godine,

2004 Faza implementacije pilot projekta u Podgorici, Nikšiću i Ulcinju - od 15.05. do 15.11.2006. godine,

2005 Faza implementacije projekta na nacionalnom nivou - u toku 2008.godine.

Policijska akademija

Usvajanje novih stavova o suštini policijskog posla, pri čemu je prioritet prevencija i proaktivno djelovanje, nasuprot represiji i reaktivnom radu, stvara nove obrasce organizacione kulture koji moraju biti u korelaciji sa očekivanjima javnosti. Upravo ovi razlozi bili su opredjeljujući da se u saradnji sa Institutom za ljudska prava kraljevine Danske sačini „Projekat reforme obrazovanja crnogorske policije“. Rad na projektu započet je u februaru 2004.godine a završen u julu 2005. godine.

Projektom je planirano da proces implementacije traje pet godina, tj. da se realizuje kroz tri faze i to:

- 1) prva faza tokom - 2005.godine
- 2) druga faza – tokom 2006 i 2007.godine
- 3) treća faza – 2007 do 2009.godine

Glavni cilj novog sistema obrazovanja, definisan projektom je poboljšanje opštih znanja i vještina pripadnika crnogorske policije i primjena međunarodnih standarda u policijskom radu.

Projektom je Srednja škola unutrašnjih poslova transformisana u Policijsku akademiju što je podrazumijevalo utvrđivanje novog pravnog osnova za osnivanje policijske akademije, kao obrazovne institucije koja će obrazovati, obučavati i stručno usavršavati pripadnike MUP-a i alterantivne subjekte bezbjednosti.

Odlukom o osnivanju Policijske akademije (Sl. list RCG, br. 25/06) osnovana je Policijska

akademija kao javna ustanova.

Djelatnost Akademije je: obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje službenika i namještenika Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova; obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje lica za obavljanje poslova carinske kontrole, zaštite lica i imovine, detektivske djelatnosti i drugih zaštitno-bezbjednosnih poslova; osnovna i razvojna istraživanja u oblasti kriminalistike i bezbjednosti, kao i istraživanja koja su u funkciji razvoja obrazovne djelatnosti; organizovanje polaganja završnog ispita; izdavačko-bibliotekarska djelatnost; ostvarivanje saradnje sa Univerzitetom Crne Gore, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom prosvjete i nauke i policijskim akademijama izvan Crne Gore radi sprovođenja obrazovnog programa; izdavanje javnih isprava polaznicima i vršenje drugih poslova u funkciji ostvarivanja osnovne djelatnosti u skladu sa statutom.

Elementi reformi bezbjednosnih snaga Crne Gore će omogućiti dostizanje potrebnih sposobnosti za izvršenje svih namjenskih zadataka. Na izbor elemenata posebno su uticali novi izazovi bezbjednosti u regionu i na globalnom planu i opredjeljenje Crne Gore da svoju bezbjednost gradi u okviru evroatlantskih i evropskih bezbjednosnih struktura. Reforme bezbjednosnih snaga sprovode se prema planu.

Agencija za nacionalnu bezbjednost

Poštujući jasne demokratske principe, prije svega vladavinu zakona i svjesnu odgovornost pred građanima - javnošću, kojima služi, donesen je Zakon o Agenciji za nacionalnu bezbjednost. (Sl. list RCG, br. 28/05)

Zakonom o Agenciji za nacionalnu bezbjednost, državna obavještajna služba je izdvojena iz organizacionog dijela Ministarstva unutrašnjih poslova i postala državni organ. Agencija prikuplja podatke od interesa za nacionalnu bezbjednost, ali bez operativnih (policijskih) ovlašćenja. Vršenje poslova nacionalne bezbjednosti stavlja se u nadležnost Agenciji na nacionalnu bezbjednost, kao specifičnog državnog organa (sui generis). U tom smislu, uspostavlja se odgovarajući odnos Skupštine Republike Crne Gore i Vlade prema Agenciji, pri čemu se Skupštini obezbjeđuje kontrola rada agencije preko nadležnog radnog tijela (član 40), a u funkcionalnom smislu Agencija je vezana za Vladu Crne Gore sa specifično ustanovljenom odgovornošću prema Vladi (imenovanje direktora).

Agencija je dio sistema bezbjednosti Crne Gore, politički i ideološki je neutralna, a osnovni principi obavljanja poslova su, neutralnost i zakonitost.

Transformacija Službe državne bezbjednosti u državni organ, predstavlja stratešku komponentu napora Vlade Crne Gore ka ostvarenju standarda u ovoj oblasti kao garanta zaštite ljudskih prava i sloboda i sigurnosti i razvoja demokratskog društva, što je osnovni preduslov za integraciju Crne Gore u Evropsku Uniju i njen pristup drugim međunarodnim institucijama.

66. Kako se obezbjeđuje primat policije u bavljenju unutrašnjom bezbjednošću? Kakav je zakonski okvir i kako se on primjenjuje? Na koji način se vojni resursi mogu pozvati pod policijsku komandu u specifičnim kriznim situacijama?

Strategijom nacionalne bezbjednosti Crne Gore policija obezbjeđuje opštu, ličnu i imovinsku sigurnost i zaštitu građana. Policija je nosilac unutrašnje bezbjednosti, obavlja poslove koji se odnose na sprječavanje i suzbijanje svih oblika kriminala, posebno organizovanog i korupcije, zaštitu ljudskih prava, nadzor i kontrolu državne granice, obezbjeđivanje javnog reda i mira, bezbjednost građana i bezbjednosti saobraćaja i pomaže civilnim vlastima prilikom prirodnih ili vještački izazvanih katastrofa. Nosilac je borbe protiv terorizma, proliferacije oružja za masovno uništavanje, korupcije i droge.

U skladu sa Zakonom o policiji definisani su policijski poslovi kao i to da iste vrši poseban organ uprave nadležan za poslove policije. Shodno tome, Uredbom o organizaciji i načinu rada organa državne uprave Uprava policije vrši poslove uprave koji se odnose na: zaštitu bezbjednosti gradjana i Ustavom utvrdjenih sloboda i prava; zaštitu imovine; sprječavanje vršenja i otkrivanje

krivičnih djela i prekršaja; pronalaženje i hvatanje učinilaca krivičnih djela i prekršaja i njihovo dovodjenje nadležnim organima; održavanje javnog reda i mira; obezbjedjivanje javnih skupova i drugih okupljanja građana; obezbjedjivanje određenih ličnosti i objekata; nadzor i kontrola bezbjednosti u saobraćaju; nadzor i obezbjedjenje državne granice i vršenje granične kontrole, kontrolu kretanja i boravka stranaca; obezbjedjivanje uslova za nesmentan rad sudova, održavanje reda, zaštite lica i imovine; kriminalistička vještačenja i istraživanja, kriminalističke i druge evidencije, međunarodnu policijsku saradnju; izradu analiza, elaborata, studija i praćenje određenih bezbjednostnih pitanja, kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

Osnov za pozivanje vojnih resursa pod policijsku komandu u specifičnim kriznim situacijama je konceptualni i pravni.

Konceptualni osnov čine Strategija nacionalne bezbjednosti i Strategija odbrane Crne Gore. Prema Strategiji nacionalne bezbjednosti Crne Gore, definisane su 4 misije sistema bezbjednosti: odbrana, održavanje i unapređivanje unutrašnje bezbjednosti, upravljanje vanrednim situacijama i učešće u međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama pod vođstvom UN, NATO i EU i određeni njihovi nosioci. Takođe, precizirane su i date obaveze snagama bezbjednosti i u podršci drugim nosiocima. To znači da se Crna Gora opredijelila za izgradnju integrisanog, funkcionalnog i efikasnog sistema bezbjednosti koji obezbjeđuje koordinaciju i saradnju različitih organizacija i institucija koje obavljaju zajedničke i kombinovane civilne, policijske i vojne dužnosti na nivou države u redovnom, vanrednom i ratnom stanju.

Strategijom nacionalne bezbjednosti, Policija je određena za nosioca unutrašnje bezbjednosti i nosioca borbe protiv terorizma. Strategijom odbrane Crne Gore definisane su misije i zadaci Vojske Crne Gore. Jedna od Misija Vojske je „Podrška civilnim institucijama u zemlji prilikom prirodnih i vještački izazvanih katastrofa i u drugim kriznim situacijama, uključujući krize izazvane terorističkim aktivnostima“. U okviru ove misije jedan od zadataka Vojske Crne Gore je „Pomoć Policiji u borbi protiv terorizma“.

Takođe, jedan od Partnerskih ciljeva Crne Gore iz programa NATO Partnerstvo za mir je Borba protiv terorizma, čiji je nosilac Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave, a Vojska Crne Gore je određena za pružanje podrške.

Pravni osnov čine: Ustav Crne Gore, Zakon o odbrani i Zakon o Vojsci Crne Gore. Navedenim propisima utvrđena su prava i dužnosti državnih organa i organa državne uprave za upotrebu i komandovanje Vojskom Crne Gore.

Odluku o stavljanju Vojske Crne Gore pod policijsku komandu, odnosno pomoć Policiji u borbi protiv terorizma od strane Vojske Crne Gore donosi Savjet za odbranu i bezbjednost. Na osnovu ove odluke Predsjednik Crne Gore komanduje Vojskom Crne Gore preko ministra odbrane. Akte komandovanja Vojskom Crne Gore izvršava načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore.

Planom upotrebe Vojske Crne Gore definisane su snage Vojske Crne Gore i njihovo angažovanje pod policijskom komandom prilikom pomoći u borbi protiv terorizma. Ovim planom propisane su varijante neposredne i posredne podrške Vojske Crne Gore Policiji u suprostavljanju i odbrani od terorizma većeg obima i intenziteta.

U skladu sa Planom upotrebe Vojske Crne Gore, na nivou Generalštaba Vojske Crne Gore formiran je Tim za koordinaciju sa zadatkom preduzimanja organizacijskih, stručnih i kadrovskih priprema planiranih jedinica Vojske Crne Gore za pomoć Policiji u borbi protiv terorizma, kao i koordinaciju sa Upravom policije u slučaju njihove upotrebe, odnosno stavljanja pod policijsku komandu.

67. Da li postoji ili da li je postojala Strategija ili Akcioni plan za reformu policije, uključujući i odgovorajuća izdvajanja iz budžeta? U kojoj fazi implementacije se oni nalaze?

U aprilu 2002 god. sačinjen je nacrt „Osnove strategije reforme MUP-a RCG“. Izvršene je procjena stanja i formulisane preporuke i pravci razvoja, odnosno identifikovane su oblasti u kojima je

reforma neophodna. Dokument je sadržao strateške i težišne poslove koje je u narednom periodu trebalo realizovati u okviru neophodne reforme MUP-a.

U januaru 2003.godine sačinjen je „Strateški Program rada za period 2003-2006. godina“, kao Prilog Agendi Programa rada Vlade RCG za period 2003-2006.

Saradnja sa Kraljevskom kanadskom konjičkom policijom (RCMP je, u oktobru 2003.godine, rezultirala izradom dokumenta „Strateško planiranje - sagledavanje spoljašnjeg i unutrašnjeg stanja – trendovi“, koji je veoma pozitivno ocijenjen od strane kanadskih eksperata za strateško planiranje i reformu policijskog sistema.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Crne Gore i Danski institut za ljudska prava (Danish Institute for Human Rights - DIHR), krajem 2003. godine, potpisuju Sporazum o saradnji sa ciljem razrade i dalje realizacije projekta reforme i, u tom smislu, izrade strateškog dokumenta „Vizija, vrijednosti, mandat, misija i izazovi“, koji je objavljen u maju 2005.godine i čiji cilj je bio određivanje prioriteta, priprema reforme i uspostavljanje kapaciteta za njeno sprovođenje.

Zadaci i dokumenta pripremana su od strane Sekretarijata projekta i 29 radnih grupa formiranih u okviru Ministarstva. U okviru radnih grupa svi segmenti Ministarstva su uzeli učešće u pisanju Dokumenta Vizije.

Tokom procesa izrade Dokumenta korišćeni su materijali sačinjeni u Ministarstvu prije 2003. godine. Pored toga, striktno je vođeno računa o stavovima izloženim u Evropskom kodeksu policijske etike koji je Savjet Evrope usvojio septembra 2001. godine. Takođe su na odgovarajući način inkorporirani zaključci koji se odnose na Crnu Goru, do kojih je došla grupa eksperata Evropske unije, u okviru programa CARDS, kada je oktobra 2002. godine sačinila analizu stanja u SRJ i formulisala važne preporuke.

Punu podršku izradi Dokumenta dao je OEBS , posebno Odjeljenje za sprovođenje zakona Misije OEBS-a u Beogradu čija se Jedinica za strateško planiranje aktivno uključila u završnu fazu rada na Dokumentu. Jedinica je analizirala Dokument vizije i dala konkretne sugestije koje su, nakon razmatranja od strane Jedinice za strateško planiranje MUP-a CG, ugrađene u tekst Dokumenta. Predlozi koji nijesu unijeti u tekst Dokumenta bili su od značaja kasnije u izradi konkretnih projekata i njihove implementacije realizovanih uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Takođe, OEBS je podržao proces i u finansijskom smislu.

Dokument vizije i aktivnosti MUP-a na njegovoj izradi podržale su i tada kancelarije Programa za razvoj Ujedinjenih Nacija i Savjeta Evrope u Podgorici.

Podrška za ovaj Dokument dobijena je i od nevladinih organizacija u Crnoj Gori, koje su izrazile spremnost da se aktivno uključe u njegovu i implementaciju pojedinih projekata.

Takođe ostvareni su stalni kontakti sa predstavnicima DIHR i OEBS-a na izradi konačne verzije teksta Strateškog dokumenta vizije MUP-a (četiri knjige). Ovim povodom, održana je i javna debata kojoj su prisustvovali predstavnici međunarodnih organizacija i nevladinog sektora u Crnoj Gori, koji su dali punu podršku izradi Dokumenta.

U septembru 2005.god. sačinjen je nacrt „Strategija i vizija policije“.

Tokom 2006.god. sačinjeni su i Kancelariji OEBS-a u Beogradu dostavljeni analitičko-informativni materijali o stanju i kretanju svih relevantnih bezbjednosnih događaja na teritoriji Crne Gore u periodu 2003-2005. godina i materijali koji tretiraju organizaciju i nadležnosti Ministarstva, odnosno Uprave policije. Ovi materijali su, zajedno sa drugim priložima dostavljenim po prethodnom dogovoru sa ovom međunarodnom organizacijom, poslužili za izradu „Dokumentu Reforme policije u Crnoj Gori 2001 – 2005“. U aprilu 2006. godine objavljen je dokument OEBS-a „Reforma policije u Crnoj Gori 2001-2005- Ocjene i preporuke“.

Započete su aktivnosti na izradi Strategije razvoja i funkcionisanja policije, koje su rezultirale Nacrtom ovog, za crnogorsku policiju, veoma značajnog strateškog dokumenta. Na osnovu definisanih zahtjeva iz strateškog i zakonskog okvira, sagledavanja trenutnog stanja i potreba, predviđenih trendova i dosadašnjih iskustava i ocjena o neophodnosti nastavka reformi, biće u cjelosti definisani prioritetni pravci i oblasti reformi u samom dokumentu „Strategije razvoja i funkcionisanja policije“.

Nije dostavljen podatak o budžetu.

68. Koje mjere su preduzete da bi se osigurala povećana svijest među bezbjednosnim snagama o pitanjima kao što su ljudska prava, nediskriminacija i metodi rada policije u zajednici?

Posebna pažnja u proteklom periodu posvećena je povećanju svijesti među bezbjedonosnim snagama o pitanjima kao što su ljudska prava, nediskriminacija i metodi rada policije u zajednici. Važan segment reforme Uprave policije je projekat, koji se implementira na cijeloj teritoriji Crne Gore. Projekat služi građanima Crne Gore, lokalnim samoupravama i svim subjektima društva.

Ciljevi programa policije u zajednici su:

- Poboľjšati svijest javnosti o policiji.
- Poboľjšati saradnju između policije i građana.
- Sprečavati kriminal i spriječiti moguće prestupnike od kriminala.
- Rešavati kriminal i probleme kroz građenje partnerstva.
- Zaštita i pomoć policije građanima koji poštuju zakone.
- Podrška policiji i njenim aktivnostima od strane zajednice i građana.
- Smanjenje stope kriminala i prestupničkog ponašanja.
- Prioritet i težište u radu je prevencija u odnosu na represiju.
- Policija kao servis građana.
- Poboľjšanje ugleda policije.

Prije donošenja, „Modela rada policije u zajednici”, ispitivano je nekoliko modela Policije u zajednici od strane tima za sprovođenje ovog projekta.

Izvedeno je nekoliko studijskih posjeta na područjima za koja smo vjerovali da imaju najbolju praksu u regionu. Tim je, takođe, učestvovao na regionalnim forumima i okruglim stolovima na kojima su tretirana pitanja modela rada policije u zajednici.

Na osnovu Projekta, Plan je sproveden u četiri faze:

I. Faza pripreme:

Tokom ove faze ispunjeni su svi logistički i obrazovni zahtjevi.

Formirano je strateško partnerstvo između OSCE-a, Uprave policije i Policijske akademije. Formiran je tim stručnjaka za sprovođenje iz OSCE-a i Uprave policije sa definisnim ulogama i listom zadataka koje treba sprovesti. Održano je niz konferencija o Policiji u zajednici, uključujući regionalne komandire policijskih stanica, njihove zamjenike i rukovodioce područnih jedinica i ispostava. Ove konferencije su služile za praćenje već pruženih obuka o Policiji u zajednici i modernih tehnika upravljanja. Konferencije su jasno definisale uloge i odgovornosti svake osobe tokom implementacije.

II. Faza Jun—Decembar 2007

Sprovođenje pilot projekta (implementacija u Podgorici, Nikšiću i Ulcinju)

III. Faza Decembar—Jun 2008.

Implementacija na jugu (Bar, Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi i Danilovgrad).

IV. Faza Jun—do kraja 2008.

Implementacija projekta na sjeveru (Kolašin, Bijelo Polje, Plav, Andrijevica, Rožaje, Pljevlja, Žabljak, Šavnik i Plužine).

Tokom svih faza ispunjeni su sljedeći zadaci:

Centar za demokratska i ljudska prava (CEDEM) je na početku projekta na sve tri pilot lokacije sproveo istraživanje javnog mnjenja o povjerenju građana u policiju. Ovo istraživanje je ponovljeno po isteku 5.mjeseci implementacije projekta i rezultati istraživanja su ukazali na povećanje povjerenja javnosti u policiju.

U prvij fazi izvršen je odabir 100 policajaca koji su prošli kroz 80 časova obuke. Obuka se fokusirala na sledeće teme: tehnike rešavanja problema, izgradnje partnerstva u zajednici, taktičke komunikacije, rad policije u zajednici, lokalna samouprava, prevencija kriminala, socijalna psihologija i vršenje prezentacije.

- Uspostavljena je jednobrazna procedura pisanja dvonedelnog izveštaja o radu kontakt policajaca.
- Uspostavljen je sistem komande i kontrole po kojima komandiri stanica imaju posebne dužnosti i zadatke u vezi sa radom policije u zajednici i izveštavanjem.
- Određeni su kontakt rejoni u svakom mjestu gde se projekat implementira.
- Program je prezentovan lokalnim samoupravama, nevladinim organizacijama, školama i drugim važnim segmentima društva.
- Kontakt policajci su raspoređeni po kontakt rejonima i njihov prvi zadatak je bio da naprave listu važnih osoba, objekata i organizacija sa svog kontakt rejona.
- Vođena je snažna medijska kampanja na televiziji, radiju i novinama. Nakon toga je započelo sprovođenje projekta a kontakt policajci su dijelili brošure i vizit kartice na kontakt rejonu.
- Kontakt policajci su zatim dobili zadatak da počnu sa svakodnevnim radom na rešavanju problema u zajednici, prevenciji kriminala, održavanju sastanaka sa građanima i izgradnji partnerstva o pitanjima koja su važna za zajednicu.
- Policijski eksperti iz OSCE-a i komesari iz Uprave policije su vršili nedjeljne posjete projektnim lokacijama.

IV.Procjena projekta i naučena lekcija

U Ulcinju, Nikšiću i Podgorici kontakt policajci su indentifikovali probleme na Dečjim vrtićima unutar svojih kontakt rejona. Koristeći vještine rešavanje problema i izgradnje partnerstva bili su u mogućnosti da kordiniraju sa međunarodnim NVO. Kao uzrok njihovih napora sva tri vrtića su renovirana. Ovim se pokazuje zajednici da su ovi policajci aktivno učestvovali u rešavanju problema koji nisu vezani za kriminalne aktivnosti. Zbog svojih uspjeh ostvaren je porast u ishodu operativnih informacija primljenih od strane građana.

Đacima je obezbijeđeno oko 90000 brošura o sigurnosti u saobraćaju i reflektujući prsluci unutar kontakt rejona.To je uslijedilo tokom predavanja o bezbjednosti u sobračaju održane od strane kontakt policajaca. Neki policajci su indentifikovali određene probleme sa djecom koja putuju od škole i nazad. Načelnici policijske stanice su koristili lokalne medije da iznesu rešavanja ovog problema sa vozačima. Ovaj proaktivni pristup je smanjio rizik đaka od saobraćajnih nezgoda.

U seoskim lokacijama kontakt policajci su pomogli u održavanju sastanaka gdje su raspravljani lokalni problemi sa lokalnom samoupravom. Policajci su iskoristili da na ovim sastancima raspravljaju o pitanjima sprečavanja kriminala koje su karakteristične za seoske zajednice.

Policajci su u nekim područjima koji su imali problem sa otpadnim kontejnerima i zagađenjem, bili u mogućnosti da organizuju dane čišćenja gdje su svi građani zajedno učestvovali u čišćenju parkova, plaža, rijeka i školskih dvorišta.

Školski policajci su izgradili partnerstvo sa roditeljima učenika koji su smatrani kao delinkventi ili koji izbegavaju nastavu. Oni su došli sa individualnim akciskim planom za rešavanje problema.

U svim posmatranim područjima policajci su podigli nivo komunikacije sa građanima, nadalje građani prepoznaju kontakt policajce kao važne članove njihove zajednice i kao one koji su aktivno uključeni u rešavanje problema.

U konačnom, time je povećano njihovo poverenje u policiju, uočeno je povećanje obima dobijenih informacija o kriminalu od strane građana. Ovaj novi odnos je smanjio stopu kriminala unutar kontakt područja.

Kontakt policajci unutar njihovih kontakt područja su takođe identifikovali ugrožene osobe i grupe. Oni su uspjeli da im pruže pomoć kroz nadležne lokalne službe za socijalnu pomoć. Oni su shvatili da te osobe imaju veću vjerovatnoću da postanu žrtve kriminala i zloupotrebe.

Školski policajci su održali časove na temu štetnosti opojnih droga i pružili obuku svijesti omladine u pokušaju da smanje broj učenika koji koriste ili su razmišljanja o eksperimentisanju sa drogama.

CEDEM je izvršio nezavisnu evaluaciju projekta. Ova nezavisna organizacija je procijenila da je projekat uspješan i da postoji potreba za njim. Istraživanja ukazuju na pozitivan trend u javnom mnjenju, posebno onih građana koji su upoznali svoje kontakt policajce. Jasno je iz istraživanja da građani koji su upoznali svog kontakt policajca imaju bolje mišljenje o policiji.

OSCE je izvršio evaluaciju projekta iako je jedan od partnera u njegovoj realizaciji. Policijski ekspert je procijenio da projekat funkcioniše jako dobro i da bi mogao da služi kao model za druge zemlje. Kancelarija za rad policije u zajednici i prevenciju kriminala Uprave policije naporno radi na realizaciji ovog projekta.

Projektom rada policije u zajednici obuhvaćeni su svi gradovi u Crnoj Gori, a u projekat je uključeno 116 kontakt policajaca i 66 starješina policije. Sa ovim brojem službenika policije pokriveno je 33% urbane sredine Crne Gore ili 350 000 stanovnika.

Učestvujući na konkursu za najbolji model rada policije u zajednici za Jugoistočnu Evropu koji je raspisala Švajcarska agencija za razvoj preko SEPCE koja prati razvoj projekta rada policije u zajednici, Uprava policije Crne Gore je osvojila I nagradu.

Na kraju, punu podršku ovom projektu kao i priznanje daju misija OSCE –a i ICITAP-a u Crnoj Gori.

69. Da li postoje mehanizmi za koordinaciju između struktura lokalne samouprave i policijskih snaga u opštinama? Molimo da opišete kako se sprovodi koordinacija između opština i lokalnih šefova policija. Da li postoje neki problemi u koordinaciji na praktičnom nivou?

Zakonom o policiji (Sl. list RCG, br.28/05) u članovima 6,7 i 8, propisano je da :

- policija preduzima mjere neophodne za zaštitu života i zdravlja ljudi i otklanjanje neposredne opasnosti za ljude i imovinu, ukoliko te mjere ne mogu blagovremeno preduzeti drugi nadležni organi, pruža pomoć organima državne uprave, jedinicama lokalne samouprave, pravnim i fizičkim licima, u slučaju opšte opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama i epidemijama.
- obavezna je da pruža pomoć državnim organima, organima lokalne uprave i pravnim licima u postupku izvršenja njihovih odluka, ako se u tom postupku očekuje ili pruža fizički otpor.
- policija upoznaje javnost o vršenju poslova iz svog djelokruga i izvještava o svom radu preko medija ili na drugi pogodan način, takođe, obavještava skupštinu lokalne samouprave o događajima i pojavama od značaja za bezbjednost tog područja.

U skladu sa gore navedenim, organizacione cjeline Uprave policije koje funkcionišu u opštinama, informišu organe lokalnih samouprava o ostvarenim rezultatima, bezbjednosnim pojavama i događajima, značajnim za opštinu u kojoj funkcionišu, periodično, putem polugodišnjih, devetomjesečnih i godišnjih izvještaja.

Informisanje predstavnika lokalnih samouprava, realizuje se i češće, neposredno (usmeno, na radnim sastancima, kolegijumima i sl.) ili pismeno, ako bezbjednosna problematika ili određeni bezbjednosni događaji zahtijevaju posebne analize ili razmjenu informacija između predstavnika opštine i policije.

U dosadašnjoj praksi nijesu postojali praktični problemi u koordinaciji i komunikaciji između predstavnika opština i Uprave policije, kada su u pitanju aktivnosti koje realizuje policija.

70. Koji je postotak policijskih snaga koji je prošao dodatnu obuku u zadnjih pet godina? Da li je takva obuka obavezna? Koji je prosječan obim obuke i gdje i ko

Aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, kao jedan od uslova za raspoređivanje na poslove policajca, predviđen je kurs dopunske obuke iz osnovnog policijskog obrazovanja ili kurs za policajce.

Kurs se realizuje na Policijskoj akademiji u Danilovgradu, u trajanju od 90 dana; pohađaju ga službenici koji nemaju predhodno policijsko obrazovanje, a obavljaju poslove policajca.

Ostali vidovi edukacije imaju za cilj obnavljanje postojećih znanja i vještina i sticanje novih potrebnih za uspješno obavljanje profesionalnih zadataka.

U zadnjih pet godina 50,56% policijskih službenika prošao je neki od vidova edukacije putem seminara i kurseva koji se organizuju na Policijskoj akademiji, Upravi za kadrove i inostranstvu, u skladu sa godišnjim programima obuka.

71. Molimo da date detaljne podatke o inspekciji i sistemima unutrašnje kontrole kako bi se osigurala pravednost, transparentnost i odgovornost u bezbjednosnim snagama, na svim nivoima, posebno na centralnom nivou i među višim policijskim službenicima.

Inspeksijski nadzor uređen je Zakonom o inspeksijskom nadzoru koji je donijela Skupština RCG u decembru 2003. godine. Odredbama ovog Zakona uređena su načela, način i postupak vršenja inspeksijskog nadzora, obaveze i ovlašćenja inspektora kao i druga pitanja od značaja za vršenje ove funkcije. Inspeksijski nadzor vrše ministarstva i organi uprave preko inspektora koji ima posebna ovlašćenja i odgovornosti.

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem Zakona o odbrani i propisa donijetih na osnovu ovog zakona, vrši Ministarstvo odbrane. Inspeksijski nadzor u okviru nadležnosti Ministarstva odbrane, vrši Inspekcija za odbranu u skladu sa zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor (član 55. Zakona o odbrani). Zakonom o Vojsci (u članu 13) je takođe propisano da Ministarstvo odbrane vrši inspeksijske poslove u odnosu na Vojsku.

Odredbom člana 56. Zakona o odbrani, propisano je da inspektor za odbranu vrši inspeksijski nadzor, posebno u odnosu na:

- a) ostvarivanje planova i pripremih mjera za odbranu zemlje;
- b) spremnost Vojske za izvršavanje namjenskih zadataka u odbrani;
- c) borbenu gotovost Vojske;
- d) funkcionisanje logističkog obezbjeđenja Vojske;
- e) primjenu ovlašćenja od strane vojnih lica;
- f) popunu Vojske i mobilizaciju;
- g) primjenu mjera zaštite tajnih podataka;

U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane, koji je na predlog Ministra odbrane utvrdila Vlada Crne Gore u novembru 2008.godine, vršenje poslova inspeksijskog nadzora i unutrašnje kontrole organizovano je u okviru Odjeljenja za inspeksijski nadzor i unutrašnju kontrolu, kao posebne unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva.

Ovim pravilnikom je predviđeno ukupno devet izvršilaca na ovim poslovima i to:

- glavni inspektor/ka (1 izvršilac),
- inspektor/ka I (7 izvršilaca) i
- ovlašteno službeno lice I unutrašnja kontrola (1 izvršilac).

Pravilnikom su precizirani i poslovi iz nadležnosti ovog odjeljenja, na način što je predviđeno da inspektori odbrane vrše poslove koji se odnose na kontrolu:

realizacije planova i pripremnih mjera za odbranu zemlje, koja obuhvata kontrolu: planiranja, organizovanja, usklađivanja i izvršavanja odbrambenih priprema u skladu sa Zakonom o odbrani i Planom odbrane Crne Gore; sadržaja i kvaliteta dokumenata kojima se uređuje organizacija i rad nosilaca odbrambenih priprema u slučaju vanrednog ili ratnog stanja; dokumenata za sprovođenje mjera pripravnosti; dokumenata koji se odnose na mogućnost realizacije obaveza za proizvodnju predmeta i vršenje usluga od posebnog značaja za odbranu i dokumenata koji se odnose na bezbjednost državnih institucija i objekata.

izgrađivanja borbene gotovosti Vojske, posebno u odnosu na: sagledavanje i ocjenjivanje stanja borbene gotovosti komandi i jedinica; utvrđivanje stepena i uzroka odstupanja borbene gotovosti u odnosu na naredeno stanje; predlaganje mjera za otklanjanje slabosti i podizanje borbene gotovosti na naredeni nivo; obezbjeđivanje jačanja odgovornosti komandi i jedinica za stanje borbene gotovosti u svojim sastavima; pružanje stručne pomoći kontrolisanim sastavima.

zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite životne sredine, a posebno na kontrolu: izrade propisa u ovoj oblasti; osnovnih mjera zaštite na radu, zaštite od požara, zapaljivih para i gasova i zaštite životne sredine; popune sredstvima i opremom lične zaštite.

primjene ovlaštenja od strane vojnih lica i pružanja pomoći pripadnicima Vojske u ostvarivanju prava koja proističu iz rada i radnog odnosa, a posebno: vršenja kontrole u primjeni zakona i drugih propisa iz domena rada i radnog odnosa; pružanje pomoći pripadnicima Vojske u ostvarivanju svojih prava; planiranje i korišćenje ljudskih i materijalnih resursa; harmonizaciju planiranja i korišćenja ljudskih i materijalnih resursa; izradu pojedinačnih upravnih akata i poslovno-administrativne evidencije.

pripreme mjera zaštite tajnih podataka i objekata, a posebno na kontrolu: zaštite informacionih sistema i dokumenata određenog stepena tajnosti; zaštite sredstava naoružanja, vojne opreme i objekata; zaštićenosti informacionih sistema i podataka koji se prenose tehničkim sredstvima; mjera preduzetih u slučaju nestanka dokumenata, sredstava naoružanja i vojne opreme i oticanja tajnih podataka.

u oblasti planiranja i uređenja prostora, izgradnje i rekonstrukcije objekata u vojnom krugu, kao i na druge poslove iz djelokruga Ministarstva.

Konačno ovim pravilnikom je utvrđen opis poslova za svakog inspektora odnosno izvršioca.

Tokom 2008. i 2009.godine Odjeljenje za inspekcijski nadzor i unutrašnju kontrolu realizovalo je sedam kontrola borbene gotovosti i sedam kontrola zaštite na radu, zaštite od požara i zaštite životne sredine u jedinicama Vojske Crne Gore.

Unutrašnjom kontrolom obuhvaćeni su: kontrola tačnosti, potpunosti i pouzdanosti finansijskih i drugih izvještaja i informacija, efikasnost i efektivnost izvršenja zadataka u finansijskom poslovanju, kontrola likvidacije materijalnog poslovanja i zaduženja jedinica i ustanova u rasformiranju, kao i kontrola efikasnosti i ekonomičnosti planiranja i upotrebe motornih vozila.

Prioritet prilikom svih kontrola daje se na uočavanju rizika koji mogu dovesti do ugrožavanja bezbjednosti lica, zaštiti imovine i drugih resursa, kao i utvrđivanju pravilnosti u korišćenju i upotrebi sredstava.

Nakon realizovane kontrole Odjeljenje za inspekcijski nadzor i unutrašnju kontrolu dostavlja izvještaj Ministru odbrane. Mjere za otklanjanje uočenih nedostataka dostavljaju se kontrolisanom subjektu (jedinice Vojske ili organizacione jedinice Ministarstva) i organizacionoj jedinici Ministarstva u čijoj nadležnosti je otklanjanje uočenih nedostataka. Ukoliko, prilikom vršenja kontrole, Odjeljenje za inspekcijski nadzor i unutrašnju kontrolu utvrdi da se određenim postupcima

i radnjama, ugrožava ili narušava bezbjednost ljudi i sredstava, zabranjuje dalje vršenje takvih aktivnosti.

Ostvarenim inspekcijskim nadzorom i unutrašnjom kontrolom nijesu utvrđene nepravilnosti koje bi se odnosile na transparentnost i odgovornost u radu organizacionih jedinica Ministarstva odbrane i Vojsci kao sastavnom dijelu snaga bezbjednosti Crne Gore.

U cilju obezbjeđivanja zakonitosti, pravednosti i odgovornosti, kao i transparentnosti u radu, donošenjem Zakona o policiji (Sl. list RCG, br.28/05) u Upravi policije je institucionalizovana unutrašnja kontrola policije, kao jedan od oblika kontrole nad radom policije. U periodu prije usvajanja Zakona o policiji i ustanovljavanja Uprave policije kao organa javne uprave, unutrašnja kontrola je, od kada je ustanovljena u februaru 2003.godine, bila organizovana kao Odjeljenje za unutrašnju kontrolu i kontrolu zakonitosti primjene ovlašćenja u tadašnjoj Službi javne bezbjednosti MUP-a RCG.

Naime, u čl.95 Zakona o policiji je utvrđeno da unutrašnju kontrolu policije vrši posebna organizaciona jedinica policije. Ovim članom Zakona o policiji utvrđeno je da su poslovi unutrašnje kontrole:

- kontrola zakonitosti vršenja policijskih poslova i kontrola primjene ovlašćenja od strane policijskih službenika,
- finansijska kontrola,
- kontraobavještajna zaštita i
- druge kontrole od značaja za efikasan i zakonit rad.

Shodno pomenutim odredbama Zakona o policiji, Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji Uprave policije (br.111/07-7 od 03.01.2007.g.), unutrašnja kontrola je organizovana kao posebna organizaciona jedinica Uprave policije, u organizacionom obliku Odjeljenja za unutrašnju kontrolu.

Ovim Pravilnikom je utvrđeno da Odjeljenje za unutrašnju kontrolu vrši kontrolne, operativne, instruktivne i dr. poslove u oblasti unutrašnje kontrole rada policije i kontraobavještajne zaštite; neposrednu unutrašnju kontrolu zakonitosti vršenja policijskih poslova organizacionih jedinica Uprave policije; finansijsku kontrolu zakonitosti raspolaganja i utroška novčanih sredstava od strane nadležnih organizacionih jedinica Uprave; provjeru pritužbi građana u vezi sa radom službenika policije; iniciranje preduzimanja mjera za utvrđivanje odgovornosti službenika u slučaju konstatovanja nezakonitosti u radu; predlaganje unapređenja metoda rada; pripremu analiza, informacija, izvještaja i drugih materijala iz svog djelokruga, kao i druge kontrole od značaja za efikasan i zakonit rad.

Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je organizovano kao posebna organizaciona jedinica na nivou Uprave policije, čiji je rukovodilac (glavni policijski komesar) neposredno odgovoran starješini policije – direktoru Uprave policije.

Obzirom na zakonom utvrđene poslove, u Odjeljenju su organizovane tri linije rada, kojima rukovode viši policijski komesari I klase, i to: kontrola zakonitosti vršenja policijskih poslova (4 službenička mjesta), kontrola zakonitosti primjene ovlašćenja (10 službeničkih mjesta - 3 u sjedištu i 7 u područnim jedinicama) i kontraobavještajna zaštita i unutrašnje istrage (6 službeničkih mjesta). Osim navedenih, u Odjeljenju su sistematizovana i radna mjesta policijskog analitičara i operatera.

U liniji rada kontrole zakonitosti vršenja policijskih poslova obavljaju se kontrolni i instruktivni poslovi kroz kontrolu zakonitosti vršenja policijskih poslova organizacionih jedinica Uprave policije, sa ciljem utvrđivanja zakonitosti, stručnosti, obima, kvaliteta i blagovremenosti vršenja policijskih poslova; predlaže se unapređenje metoda rada i predlažu mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti; pripremaju izvještaji, informacije, analize i drugi materijali iz tog djelokruga.

U liniji rada kontrole zakonitosti primjene ovlašćenja obavljaju se poslovi kontrole zakonitosti primjene ovlašćenja od strane službenika policije; preduzimaju operativne mjere i radnje po saznanjima, pritužbama građana i drugim izvorima informacija o prekoračenju službenih ovlašćenja službenika policije - naročito upotrebe sredstava prinude, neprofesionalnom, nedisciplinovanom i neuljudnom ponašanju službenika i drugim nepravilnostima u postupanju

službenika; inicira preduzimanje mjera za utvrđivanje odgovornosti službenika u slučaju konstatovanja nezakonitosti u postupku primjene ovlašćenja; predlaže unapređenje metoda rada; pripremaju izvještaji, informacije, analize i drugi materijali iz ove oblasti.

U liniji rada kontraobavještajne zaštite i unutrašnjih istraga vrše se operativni poslovi u vezi sa kontraobavještajnom zaštitom Uprave policije i službenika policije, kroz utvrđivanje i primjenu preventivnih bezbjednosnih mjera, radnji i sredstava; preduzimaju operativne mjere i radnje u cilju otkrivanja i sankcionisanja svih oblika nezakonitog postupanja službenika policije, kao i preventivno-bezbjednosne mjere u cilju sprječavanja i suzbijanja ovih pojava; poslovi finansijske kontrole zakonitosti raspolaganja novčanim sredstvima od strane nadležnih organizacionih jedinica policije i pojedinačne istrage u slučajevima zloupotreba u ovoj oblasti rada; operativni poslovi po saznanjima, pritužbama građana i drugim izvorima informacija o korupciji službenika, vršenju krivičnih djela od strane službenika policije, slučajevima torture i kršenja ljudskih prava i sloboda građana od strane službenika policije i drugih kriminalnih postupanja službenika policije; inicira preduzimanje mjera za utvrđivanje odgovornosti službenika u slučaju postojanja sumnje da je izvršeno krivično djelo, prekršaj ili povreda radne discipline; predlaže unapređenje metoda rada u oblasti kontraobavještajne zaštite; pripremaju izvještaji, informacije, analize i drugi materijali iz ovih oblasti.

Shodno poziciji u policijskoj organizaciji, nadležnostima i načinu organizacije, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu vrši poslove iz nadležnosti u odnosu na sve službenike Uprave policije na svim nivoima, bez obzira na njihovo mjesto u policijskoj hijerarhiji.

Izvršavanje poslova iz nadležnosti Odjeljenje za unutrašnju kontrolu ostvaruje kroz postupanja po nalogima direktora Uprave policije ili rukovodioca Odjeljenja, kao i preduzimanjem operativnih mjera i radnji u cilju otkrivanja svih oblika nezakonitog postupanja službenika Uprave policije.

O preduzetim mjerama i radnjama u vršenju poslova iz nadležnosti Odjeljenje podnosi izvještaj direktoru Uprave policije.

Ukoliko su izvršenom kontrolom utvrđene nepravilnosti u radu ili nezakonitost u postupanju i ponašanju policijskih službenika, izvještaj sadrži i predlog mjera koje je potrebno preduzeti u cilju otklanjanja utvrđenih nepravilnosti u radu, odnosno u cilju sankcionisanja nezakonitog postupanja ili ponašanja policijskih službenika.

U slučajevima u kojima se utvrde osnovi sumnje za postojanje krivične odgovornosti službenika policije, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu predlaže direktoru Uprave policije da se spisi predmeta upute nadležnoj organizacionoj jedinici Uprave policije radi podnošenja krivične prijave ili dostavljanja nadležnom državnom tužiocu na ocjenu o postojanju elemenata krivične odgovornosti, odnosno preduzimanja daljih mjera iz nadležnosti državnog tužioca i zavisno od utvrđenih činjenica, pokretanja krivičnog postupka protiv službenika policije.

U slučajevima u kojima se utvrde osnovi sumnje za postojanje disciplinske odgovornosti službenika policije, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu predlaže direktoru Uprave policije da se spisi predmeta dostave neposrednom rukovodiocu policijskog službenika radi izricanja disciplinske mjere za lakši disciplinski prekršaj ili podnošenja predloga Disciplinskom tužiocu Uprave policije za pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog službenika zbog težeg disciplinskog prekršaja i vođenja postupka za utvrđivanje disciplinske odgovornosti pred Disciplinskom komisijom Uprave policije.

Naime, Zakonom o policiji je utvrđeno da disciplinske mjere za lakše disciplinske prekršaje izriče neposredni rukovodilac organizacione jedinice, dok disciplinske mjere za teže disciplinske prekršaje izriče starješina policije – direktor Uprave policije (nakon sprovedenog postupka utvrđivanja disciplinske odgovornosti službenika pred Disciplinskom komisijom).

Shodno odredbama Zakona o policiji i Zakona o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, br. 50/08), policijski službenici su disciplinski odgovorni za vršenje poslova. Naznačenim zakonima su utvrđeni lakši i teži disciplinski prekršaji.

U čl. 60 Zakona o državnim službenicima i namještenicima je utvrđeno da je za lakše disciplinske prekršaje disciplinska mjera novčana kazna u iznosu do 15% zarade isplaćene za mjesec u kojem

je prekršaj počinjen, dok se za teže disciplinske prekršaje može izreći novčana kazna u iznosu od 20% do 30% zarade isplaćene za mjesec u kojem je prekršaj počinjen ili prestanak radnog odnosa.

Unutrašnja kontrola rada Agencije za nacionalnu bezbjednost se odnosi na: zaštitu podataka; efikasnost realizacije programa i planova rada; primjenu i prekoračenje ovlašćenja; finansijsko poslovanje; efikasnost izvršenja drugih poslova i zadataka iz nadležnosti Agencije.

Unutrašnju kontrolu rada Agencije vrši generalni inspektor kojeg postavlja i razrješava Vlada. Generalni inspektor se imenuje na pet godina i može biti ponovo imenovan i on je za svoj rad odgovoran Vladi.

Generalni inspektor podnosi direktoru Agencije izvještaj o svim pitanjima od značaja za rad Agencije, povredi zakona i drugih propisa, kao i o drugim saznanjima do kojih dođe tokom kontrole i daje preporuke i određuje rok za otklanjanje nedostataka. Generalni inspektor podnosi izvještaj o izvršenoj kontroli direktoru Agencije i Vladi.

72. Koje aktivnosti je preduzela jedinica za unutrašnje poslove u okviru policije koja se bavi profesionalnim standardima i nedoličnim ponašanjem policije? Koji su rezultati postignuti (broj slučajeva, primijenjene sankcije itd.)?

Značajan i najobimniji dio aktivnosti u dosadašnjem radu unutrašnje kontrole predstavlja postupanje po pritužbama koje građani i drugi subjekti podnose na postupanje i ponašanje službenika Uprave policije, ukazujući u istima na nezakonitosti, nepravilnosti i neetičnost u ponašanju policijskih službenika, kao i izražavajući druge primjedbe i nezadovoljstva u vezi sa postupanjem i ponašanjem policijskih službenika za vrijeme rada ili van dužnosti.

Naime, shodno čl.96 Zakona o policiji, svako fizičko i pravno lice može da podnese pritužbu na rad policije kada smatra da je policijski službenik u vršenju policijskih poslova povrijedio neko njihovo pravo ili nanio štetu, najkasnije u roku od 30 dana od dana primjene ovlašćenja ili druge radnje. Po podnijetoj pritužbi, nakon sprovedenog postupka provjera navoda, policija je dužna da odgovori u pismenoj formi podnosiocu pritužbe, u roku od 60 dana od dana prijema pritužbe.

Građani i pravna lica mogu podnijeti pritužbu na rad službenika policije pismeno, usmeno na zapisnik, telefonom, telefaksom ili putem e-maila.

Nakon prijema pritužbe, ista se evidentira u evidenciju pritužbi građana nakon čega rukovodilac Odjeljenja unutrašnje kontrole određuje službenika unutrašnje kontrole koji vrši provjere po istoj. U postupku provjera preduzimaju se sve potrebne operativne mjere i radnje utvrđene Zakonom o policiji i Zakonikom o krivičnom postupku, kako bi se konkretni događaj što potpunije rasvijetlio i kako bi se utvrdilo što više činjenica potrebnih za donošenje ispravne odluke, odnosno ocjene zakonitosti postupanja službenika u konkretnom slučaju.

Nakon sprovedenog postupka provjera, postupajući službenik podnosi izvještaj o izvršenim provjerama sa detaljnim opisom preduzetih mjera u postupku provjere, utvrđenih okolnosti, činjenica i dokaza i ocjenom osnovanosti pritužbe.

Ukoliko je u postupku provjera utvrđeno da je službenik policije nezakonito postupao, u izvještaju se predlaže preduzimanje disciplinskih mjera, pokretanje prekršajnog ili krivičnog postupka (zavisno od težine utvrđene nezakonitosti u postupanju).

U slučaju da se u postupku izvršenih provjera nijesu mogli obezbijediti dokazi kojim bi se potvrdili navodi iz pritužbe ili je nesporno utvrđeno da je pritužba neosnovana, izvještaj sadrži takvu konstataciju, uz preporuku da se podnosilac pritužbe uputi da, ukoliko nije zadovoljan rezultatima provjera te i dalje smatra da su mu postupanjem policijskog službenika povrijeđena prava ili nanijeta šteta, zaštitu može tražiti u postupku pred nadležnim sudom.

Rukovodilac Odjeljenja dostavlja direktoru Uprave policije izvještaj o izvršenim provjerama pritužbe, sa svojim mišljenjem, ocjenom osnovanosti pritužbe i eventualnim predlogom za preduzimanje mjera za utvrđivanje odgovornosti službenika.

Direktor Uprave policije, ukoliko je saglasan sa predloženim mjerama, daje nalog nadležnom starješini organizacione jedinice za postupanje po predloženim mjerama Odjeljenja za unutrašnju kontrolu i upućuje pismeni odgovor podnosiocu pritužbe.

Podnosiocu pritužbe dostavlja se pismeni odgovor o osnovanosti pritužbe u roku od 60 dana od dana podnošenja pritužbe. Ukoliko podnosilac pritužbe nije zadovoljan odgovorom može se obratiti ministru, u roku od 15 dana od dana prijema odgovora.

U dosadašnjem periodu, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je preduzelo veliki broj aktivnosti iz svoje nadležnosti, od kojih se kao najznačajnije u periodu od 2006.godine do jula 2009.godine, mogu izdvojiti:

- **2006.godina**

U toku 2006. godine Odjeljenju za unutrašnju kontrolu je na provjeru navoda dostavljeno 85 pritužbi građana i pravnih lica na postupanje službenika Uprave policije.

Nakon sprovedenog postupka provjera od strane službenika ovog Odjeljenja, ocijenjeno je da je 20 pritužbi osnovano, dok je za 65 pritužbi utvrđeno da su neosnovane, odnosno da u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi ukazivali na postojanje disciplinske ili druge odgovornosti službenika.

U slučajevima u kojima je ovo Odjeljenje utvrdilo osnovanost pritužbi, predložene su slijedeće mjere:

- da neposredni rukovodioci organizacionih jedinica policije Disciplinskom tužiocu Uprave policije dostave predloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv 19 službenika Uprave policije, zbog osnovane sumnje da su počinili teže disciplinske prekršaje. Osim toga, u 2 od ovih slučajeva je predloženo da se, pored podnošenja predloga za pokretanje disciplinskog postupka, spisi predmeta izvršenih provjera pritužbe dostave nadležnom državnom tužiocu, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnim slučajevima ima i elemenata krivične odgovornosti službenika policije;
- da se spisi predmeta izvršenih provjera pritužbi dostave nadležnim državnim tužiocima u 3 slučaja, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnim slučajevima ima elemenata krivične odgovornosti službenika policije;
- da neposredni rukovodioci za 4 službenika donesu rješenja o izricanju novčanih kazni, zbog počinjenih lakših disciplinskih prekršaja;

- **2007. godina**

U toku 2007. godine Odjeljenju za unutrašnju kontrolu su na provjeru navoda dostavljene 142 pritužbe građana i pravnih lica na postupanje službenika Uprave policije.

Nakon sprovedenog postupka provjera od strane službenika ovog Odjeljenja, ocijenjeno je da je 27 pritužbi osnovano, dok je za 115 pritužbi utvrđeno da su neosnovane, odnosno da u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi ukazivali na postojanje disciplinske ili druge odgovornosti službenika.

U slučajevima u kojima je ovo Odjeljenje utvrdilo osnovanost pritužbi, predložene su slijedeće mjere:

- da neposredni rukovodioci organizacionih jedinica policije Disciplinskom tužiocu Uprave policije dostave predloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv 26 službenika Uprave policije, zbog osnovane sumnje da su počinili teže disciplinske prekršaje. Osim toga, u 4 od ovih slučajeva je predloženo da se, pored podnošenja predloga za pokretanje disciplinskog postupka, spisi predmeta izvršenih provjera pritužbe dostave nadležnom državnom tužiocu, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnim slučajevima ima i elemenata krivične odgovornosti službenika policije;
- da se spisi predmeta izvršenih provjera pritužbi dostave nadležnim državnim tužiocima u 3 slučaja, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnim slučajevima ima elemenata krivične odgovornosti službenika policije;

- dostavljanje spisa predmeta Etičkom odboru u 1 slučaju, radi utvrđivanja etičnosti postupanja policijskog službenika;
- da neposredni rukovodioci za 5 službenika donesu rješenja o izricanju novčanih kazni, zbog počinjenih lakših disciplinskih prekršaja;

Osim prethodno naznačenog, u 1 slučaju pritužbe koja je ocijenjena kao neosnovana predloženo dostavljanje predmetnih spisa nadležnom državnom tužiocu na ocjenu i odlučivanje o eventualnom postojanju elemenata krivičnog djela u radnjama i postupanju policijskog službenika.

Naime, ova pritužba je ocijenjena kao neosnovana iz razloga što u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi nesporno ukazivali na postojanje elemenata disciplinske ili druge odgovornosti službenika policije. Međutim, obzirom da je predmetna pritužba sadržavala ozbiljne optužbe usljed čega se mogu tretirati kao krivična prijava, predloženo je dostavljanje spisa nadležnom državnom tužiocu na konačnu odluku.

Osim naznačenog, neposrednom rukovodiocu organizacione jedinice Uprave policije je naloženo da izvrši reviziju ocjene o opravdanosti upotrebe sredstava prinude u 1 slučaju, jer je, postupajući po pritužbi građanina koja se odnosila na ovaj slučaj, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu utvrdilo da je došlo do nezakonite upotrebe sredstava prinude, odnosno prekoračenja ovlašćenja (uz predlog za preduzimanje mjera u cilju utvrđivanja disciplinske odgovornosti službenika u konkretnom slučaju).

U toku 2007.godine, postupajući po nalogu direktora Uprave policije, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je u svim područnim jedinicama i pripadajućim ispostavama izvršilo kontrolu zakonitosti vršenja policijskih poslova u oblastima iz nadležnosti unutrašnje kontrole. O izvršenoj kontroli su sačinjeni posebni izvještaji, sa predlogom mjera za otklanjanje konstatovanih nedostataka, koji su dostavljeni direktoru Uprave policije i Odjeljenju za planiranje, razvoj i analitiku.

U okviru ove aktivnosti u toku iste godine je izvršena i ponovna kontrola u područnim jedinicama Bijelo Polje, Berane, Pljevlja i Bar (sa pripadajućim ispostavama), u cilju kontrole postupanja po naloženim mjerama za otklanjanje nedostataka konstatovanih prethodnom kontrolom zakonitosti vršenja policijskih poslova. O preduzetim mjerama i rezultatima kontrole sačinjeni su posebni izvještaji koji su dostavljeni direktoru Uprave policije i Odjeljenju za planiranje, razvoj i analitiku.

• 2008. godina

U toku 2008.godine Odjeljenju za unutrašnju kontrolu su na provjeru navoda dostavljene 202 pritužbe građana i pravnih lica na postupanje službenika Uprave policije.

Nakon sprovedenog postupka provjera od strane službenika ovog Odjeljenja, ocijenjeno je da je 47 pritužbi osnovano, dok je za 155 pritužbi utvrđeno da su neosnovane, odnosno da u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi ukazivali na postojanje disciplinske ili druge odgovornosti službenika.

U slučajevima u kojima je ovo Odjeljenje utvrdilo osnovanost pritužbi, predložene su slijedeće mjere:

- da neposredni rukovodioci organizacionih jedinica policije Disciplinskom tužiocu Uprave policije dostave predloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv 47 službenika Uprave policije, zbog osnovane sumnje da su počinili teže disciplinske prekršaje. Osim toga, u 14 od ovih slučajeva je predloženo da se, pored podnošenja predloga za pokretanje disciplinskog postupka, spisi predmeta izvršenih provjera pritužbe dostave nadležnom državnom tužiocu, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnom slučaju ima i elemenata krivične odgovornosti službenika policije;
- dostavljanje spisa predmeta Etičkom odboru u 3 slučajaja;
- da neposredni rukovodioci za 10 službenika donesu rješenja o izricanju novčanih kazni, zbog počinjenih lakših disciplinskih prekršaja;
- izricanje mjere opomene policijskom službeniku u 2 slučajaja i
- izricanje mjere upozorenja policijskom službeniku u 2 slučajaja.

Značajno je napomenuti da je, osim prethodno naznačenog, u 15 slučajeva pritužbi koje su ocijenjene kao neosnovane predloženo dostavljanje predmetnih spisa nadležnim državnim tužiocima na ocjenu i odlučivanje o eventualnom postojanju elemenata krivičnog djela u radnjama i postupanju policijskih službenika.

Naime, ove pritužbe su ocijenjene kao neosnovane iz razloga što u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi nesporno ukazivali na postojanje elemenata disciplinske ili druge odgovornosti službenika policije. Međutim, obzirom da su predmetne pritužbe sadržavale ozbiljne optužbe usljed čega se mogu tretirati kao krivične prijave, predloženo je dostavljanje spisa nadležnim državnim tužiocima na konačnu odluku.

Osim naznačenog, neposrednim rukovodiocima organizacionih jedinica Uprave policije je naloženo da izvrše reviziju ocjene o opravdanosti upotrebe sredstava prinude u 6 slučajeva, u kojima je, postupajući po pritužbama građana koje su se odnosile na ove slučajeve, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu utvrdilo da je došlo do nezakonite upotrebe sredstava prinude, odnosno prekoračenja ovlašćenja (uz predlog za preduzimanje mjera u cilju utvrđivanja disciplinske odgovornosti službenika u konkretnim slučajevima).

Nastavljajući aktivnosti iz prethodne godine, u toku 2008.godine je izvršena i ponovna kontrola u Područnoj jedinici Nikšić (sa Ispostavom Šavnik), Područnoj jedinici Budva i Područnoj jedinici Herceg Novi (sa Ispostavama Kotor i Tivat), u cilju kontrole postupanja po naloženim mjerama za otklanjanje nedostataka konstatovanih prethodnom kontrolom zakonitosti vršenja policijskih poslova obavljenom u toku 2007.godine. O preduzetim mjerama i rezultatima kontrole sačinjeni su posebni izvještaji koji su dostavljeni direktoru Uprave policije i Odjeljenju za planiranje, razvoj i analitiku.

• **Period januar – jul 2009.godine**

U periodu januar – jul 2009.godine Odjeljenju za unutrašnju kontrolu je na provjeru navoda dostavljeno 95 pritužbi građana i pravnih lica na postupanje službenika Uprave policije.

Nakon sprovedenog postupka provjera od strane službenika ovog Odjeljenja, ocijenjeno je da je 20 pritužbi osnovano, dok je za 75 pritužbi utvrđeno da su neosnovane, odnosno da u postupku izvršenih provjera nijesu utvrđene činjenice i dokazi koji bi ukazivali na postojanje disciplinske ili druge odgovornosti službenika.

U slučajevima u kojima je ovo Odjeljenje utvrdilo osnovanost pritužbi, predložene su slijedeće mjere:

- da neposredni rukovodioci organizacionih jedinica policije Disciplinskom tužiocu Uprave policije dostave predloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv 11 službenika Uprave policije, zbog osnovane sumnje da su počinili teže disciplinske prekršaje. Osim toga, u 1 od ovih slučajeva je predloženo da se, pored podnošenja predloga za pokretanje disciplinskog postupka, spisi predmeta izvršenih provjera pritužbe dostave nadležnom državnom tužiocu, kako bi državni tužilac ocijenio da li u konkretnom slučaju ima i elemenata krivične odgovornosti službenika policije i Etičkom odboru, radi utvrđivanja etičnosti postupanja policijskog službenika;
- dostavljanje spisa nadležnom državnom tužiocu u 1 slučaju, na ocjenu da li u konkretnom slučaju, u radnjama i postupanju policijskog službenika ima elemenata krivične odgovornosti službenika policije;
- u 1 slučaju dostavljanje spisa nadležnom državnom tužiocu, na ocjenu da li u konkretnom slučaju ima elemenata krivične odgovornosti službenika policije i Etičkom odboru, radi utvrđivanja etičnosti postupanja policijskog službenika;
- dostavljanje spisa predmeta Etičkom odboru u 2 slučaja i
- izricanje mjere opomene policijskom službeniku u 2 slučaja.

Osim naznačenog, Uprava policije je, u periodu od 2006. godine do jula mjeseca 2009.godine, nadležnim državnim tužiocima podnijela krivične prijave protiv 187 svojih službenika, zbog osnovane sumnje da su počinili ukupno 265 krivičnih djela za koja se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti (2006.g. – 68 službenika za 80 krivičnih djela; 2007.g. – 53 službenika za 85 krivičnih djela; 2008.g. – 39 službenika za 52 krivična djela; period januar – jul 2009.g. – 27

službenika za 48 krivičnih djela). U ovom segmentu Odjeljenje za unutrašnju kontrolu je učestvovalo na način što je jedan broj krivičnih prijava, naročito za krivična djela protiv službene dužnosti, uslijedio nakon prikupljanja činjenica i dokaza po operativnim podacima ovog Odjeljenja.

Disciplinska komisija Uprave policije je u periodu od 2006. godine do jula 2009. godine, utvrđivala disciplinsku odgovornost za teže disciplinske prekršaje protiv 764 službenika Uprave policije.

Nakon sprovedenog disciplinskog postupka utvrđena je odgovornost 605 službenika.

U ostalim slučajevima u postupku pred Disciplinskom komisijom nije utvrđeno postojanje disciplinske odgovornosti policijskih službenika (oslobođeno odgovornosti 145 službenika, obustavljen disciplinski postupak protiv 13 službenika i prekid postupka protiv 1 službenika).

Struktura izrečenih konačnih disciplinskih mjera, po godinama, data je u slijedećem pregledu:

Izrečene disciplinske mjere – 2006. - jul 2009. godina					
Disciplinska mjera	2006.g.	2007.g.	2008.g.	I – VII 2009.g.	Ukupno
Prestanak radnog odnosa	19	16	5	4	44
Novčana kazna 30% x 1 mj.	102	61	35	11	209
Novčana kazna 25% x 1 mj.	40	23	12	11	86
Novčana kazna 20% x 1 mj.	28	74	93	71	266
Oslobođeno odgovornosti	47	33	46	19	145
Obustava postupka	3	3	4	3	13
Prekid postupka	1	-	-	-	1
U K U P N O :	240	210	195	119	764

Aneksi:

Aneks 1 - Zakon o državnoj imovini, 11, 89

Aneks 10 - Nacionalna trening strategija za lokalnu samoupravu u Crnoj Gori, 79, 84, 91, 189

Aneks 2 - Zakon o eksproprijaciji, 11

Aneks 3 - Zakon o finansiranju političkih partija, 50, 192

Aneks 4 - Zakon o finansiranju kampanje za izbor Predsjednika Crne Gore,

gradonačelnika i predsjednika opštine, 50, 192

Aneks 6 - Zakon o lokalnoj samoupravi, 80, 82, 85, 87

Aneks 7 - Zakon o finansiranju lokalne samouprave, 82, 86, 88

Aneks 8 - Zakon o državnoj upravi, 11, 55, 59, 82, 83, 86, 125, 127, 133, 137, 138, 192